

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

OSMANLICA DERSLERİ

MUHARREM ERGİN

İSTANBUL — 1962

OSMANLICA DERSLERİ

OSMAN YALÇIN MATBAASI
Divanyolu Caddesi Ersoy Han

'ten genişletilmiş ikinci baskı

OSMANLICA DERSLERİ

MUHAMMED ERGİN

İSTANBUL — 1962

Rakamlar	24 — 25
Rakamlar 24 — 25	
Ebeded hesabı 25	

İKİNCİ BÖLÜM: ARAPÇA UNSURLAR 28 — 77

Türkçede Arapça kelimelerin aldığı şekiller	28 — 29
--	---------

Söyleyiş değişiklikleri 28 — 29

Diğer değişiklikler 29

Arapça kelimelerin imlâsı	29 — 30
----------------------------------	---------

Vokal yazılışı 29

İkiz konsonant 29

Yuvarlak t 29

Kısa elif 29

Hemze 30

Arapça kelime çeşitleri ve vezinleri	30 — 33
---	---------

Arapça kelimelerin yapısı 30 — 31

Üçüzlü, dördüzlü, beşizli kökler 31

Aslı harfler, zâit harfler, vezinler 31 — 32

Aksâm-ı seb'a 32

Kelime çeşitleri 33

Masdar, ism-i fâil, ism-i mef'ûl	33 — 54
---	---------

Sülâsî semâî masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri 33 — 40

Masdar 33 — 38

İsm-i fâil 38

İsm-i mef'ûl 38 — 39

Sülâsîler cetveli 39 — 40

Sülâsî kıyâsî masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri 41 —

Masdar, ism-i fâil, ism-i mef'ûl 41 — 51

Sülâsî kıyâsîler cetveli 51 — 52

Rübâî kıyâsî masdarlar, ism-i fâiller —

Masdar, ism-i fâil 52 — 53

Rübâî kıyâsîler cetveli 53

Câlî masdarlar 54

Sıfat-ı müşebbehe

Mübâlâga aigâsı

İsm-i tafdîl

İsm-i tasgîr

İsm-i mensûb

İsm-i zamân, ism-i mekân

İsm-i âlet

Müennes, müzekker

Arapça isimlerde çokluk

Tesniye 60

Çokluk 61 — 67

Cem'-i sâlim 61 — 62

Cem'-i mükesser 62 — 67

Arapça sayılar

Arapça zamirler ve edatlar

55 — 56

56 — 57

57 — 58

58 — 59

59

60

60 — 67

— 69

69 — 74

Zamirler	69 — 70	
Edatlar	70 — 74	
Arapça terkipler		76 — 77
İlâveler		77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:	FARSÇA UNSURLAR	79 — 92
Farsça ve Türkçedeki Farsça unsurlar		80 — 81
Birleşik kelimeler		81
Birleşik isim		81
Başta gelen edatlar		81 — 82
Sona gelen edatlar		82
Sona gelen yapım ekleri		82 — 85
Fiil isimleri		85 — 89
Masdarlar	85	
Mazi gövdesi	86	
Emir veya hâlihazır gövdesi	86 — 88	
Kıyasî yapmak	88	
Ca'li masdar	88 — 89	
Emir gövdesinin kullanılışı	89	
İsm-i fâil, ism-i mef'ûl		89
Farsça çokluk		89 — 90
Farsça sayılar		90 — 91
Farsça teskipler		91
İlâveler		92

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:	YAZI ÇEŞİTLERİ	93 — 122
Yazı çeşitleri		94 — 96
El yazıları		96
Örnekler (yazı çeşitleri)		97 — 108
Rik'a yazısı	97 — 99	
Nesih yazısı	101	
Ta'lik yazısı	101	
Divânî yazısı	102	
Celî Divânî	103	
Sülûs yazısı	104	
İcâzet yazısı	105	
Muhakkak yazısı	106	
Kûfî yazısı	107	
Siyâkat yazısı	108	
El yazısı örnekleri		109 — 122
Talebelerin el yazıları	109 — 110	
Hocaların el yazıları	110 — 122	

BEŞİNCİ BÖLÜM:	A R U Z	123 — 126
Aruz		124
Türkçede kullanılan aruz vezinleri		124 — 126
ALTINCI BÖLÜM:	M E T İ N L E R	(Sağ baştan)
		1 — 16
		1 — 232

Ö N S Ö Z

Bu kitap İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde okutulan Osmanlıca derslerini içine almaktadır. İlk baskısı 1958'de yapılmıştı. O zaman kitabın hacmi Fakültenin baskı ve kâğıt imkânlarını aştığı için bir çok bahisler çıkartılmış, bir çok bahisler de kısaltılmıştı. Şimdi bu ikinci baskıda, çıkartılan ve kısaltılan o bahisler eklenmiş ve tamamlanmış, böylece eser gerçek hüviyetine kavuşarak bu sahadaki bütün ihtiyacı en geniş ölçüde karşılayacak bir duruma gelmiştir. Şöyle ki :

Eski Yazı bölümü yeniden gözden geçirilmiş, düzenlenmiş, imlâ bahsine gerekli ilâveler yapılmıştır.

Arapça Unsurlar bölümü çok genişletilmiş, mevcut bahisler tamamlanmış, ayrıca yeni yeni bahisler ilâve edilmiştir.

Farsça Unsurlar bahsi hemen hemen tamamiyle yeniden konulmuş, bu sahadaki boşluk doldurulmuştur. Osmanlıca için gerekli bilgileri tamamiyle veren bu bölümün daha ilerisine gidilmek istendiği takdirde elde mükemmel bir Farsça gramerin mevcut olduğunu da hatırlatalım. Bizim de çok faydalandığımız bu kitap Prof. Ahmet Ateş'in bugünlerde yeni bir baskısı çıkan Farsça Grameri adlı eseridir.

Yazı Çeşitleri bölümü tamamiyle yeniden ilâve edilmiştir. Bu bölüme hem başlıca yazı çeşitleri, hem de el yazısı örnekleri konmuştur. Yazı çeşitlerinden rik'a, nesih, sülûs, icâzet, muhakkak yazılarını hattat Halim hoca; ta'lik, dîvânî, celi dîvânî ve rik'a yazılarını da hattat Ali Alparslan yazmıştır.

Aruz Bölümü aynen muhafaza edilmiştir.

Metinler Bölümü geniş ölçüde tarih metinleri ile takviye edilmiş, böylece Türkoloji talebelerinden başka Tarih talebelerinin de ihtiyacı da tam olarak karşılanmıştır.

Osmanlıca Dersleri'nin bu ikinci baskısının bu şekilde ortaya çıkmasında aziz arkadaşım değerli avukat Tahsin Atakan'ın büyük maddî, manevî yardımları ve çok yakın ilgisi başlıca âmil olmuştur. Sevgili arkadaşımın sırf Türkçeye ve Türk kültürüne hizmet aşkıyla gösterdiği bu emsalsiz ilgi karşısında müellif olarak duyduğum sonsuz minnet ve şükranı burada açıkça belirtmekten derin bir zevk duyuyorum.

MUHARREM ERGİN

BİRİNCİ

BÖLÜM

ESKİ YAZI

Eski yazı

Bu bölüm *Eski yazı*'yı içine almaktadır. *Eski yazı* tabiri, şüphesiz, ilmî bir tabir değil, pratik bir tabirdir. Bu yazı türklerin kullandığı en eski yazı olmadığı gibi, türkler eskiden bu yazıdan başka yazılar da kullanmışlardır. Bu yazının doğru ve normal ismi *arap harfli türk yazısı*'dır. Fakat bu isim de bir tabir için fazla uzun olup pratik değildir. Türkiyede bu yazı için umumiyetle *Eski yazı*, arap harfleri için de *Eski harfler* tabiri kullanılır. Umumî Türkçe için doğru olmamakla beraber Türkiye Türkçesi için, Batı Türkçesi için bu, yanlış da değildir. Türkiye Türkçesinin yeni yazısı bugünkü lâtin harfli yazı, eski yazısı da arap harfli yazıdır. Onun için Türkiyede umumî olarak bu iki yazı kısaca *Yeni yazı*, *Eski yazı* diye adlandırılır. İşte biz de hem bu umumî temâyüle uyarak, hem de, türkoloji yönünden pek yerinde olmamakla beraber, pratik bir tabir olması bakımından, arap harfli türk yazısı için, burada *Eski yazı* ismini kullanıyoruz.

Türkler tarafından başlangıçtan bugüne kadar geniş ölçüde kullanılan dört alfabe vardır. Bunlar Orhun alfabesi, uygur alfabesi, arap harfli alfabe ve lâtin harfli alfabedir. Bunlardan başka, türkler tarafından veya Türkçe için uygur alfabesinin aslı olan soğd alfabesi, Mani, Brahmi, süryanî, yunan ve islav alfabeleri de kullanılmıştır. Fakat bunlar muhtelif zamanlarda mahdud sahalarda mahdud zümreler tarafından kullanılan alfabeler olup hiç birisi umumî alfabe hâline gelmemiştir. Gerek zaman, gerek saha bakımından umumîleşerek geniş ölçüde kullanılan, böylece umumî alfabe, millî alfabe hâline gelen alfabeler Orhun, uygur, arap ve lâtin harfli alfabelerdir. Bunlardan Orhun ve uygur harfleri Eski Türkçe devrinin, arap harfleri ondan sonraki yeni yazı dilleri devrinin umumî alfabeleridir, lâtin harfleri ise bugünkü umumî alfabemizdir.

Arap harfleri türklerin arasına İslâmiyetle birlikte girmiş, 10. asırdan 20. asrın başlarına kadar bin seneye yakın bir zaman süresince kullanılmıştır. Türkler arap harfleri ile temasa geldikleri zaman umumî alfabe olarak uygur harflerini kullanıyorlardı. Arap harfleri girdikten sonra uygur harfleri bir müddet daha kullanılmış, yavaş yavaş kullanıstan düşerek sonunda yerini tamamiyle arap harflerine bırakmış, böylece arap harfleri tam bir umumî alfabe hâline gelmiştir. Bu geçiş devresinde uygur ve arap harfleri bir müddet çifte alfabe olarak aynı türk

muhitinde yan yana kullanılmış olduğu gibi, aynı eserde satırların alt alta bir uygun, bir de arap harfleri ile yazıldığı da olmuş, böylece bir intikal devresinin bütün safhalarından geçilmiştir. Bu geçiş devri Eski Türkçenin sonları ile yeni yazı dillerinin başlarını içine alır. Demek ki arap harfleri yazı dili devresi olarak Eski Türkçenin sonları ile yeni yazı dili devrelerinde, yani Kuzey-doğu Türkçesi, Kuzey Türkçesi, Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesi devrelerinde kullanılmıştır. Türkçenin en geniş sahalara yayılmış bulunan bu büyük devrelerinin bütün mahsullerinden başka, Eski Türkçenin bu devrelerdeki bazı istinsahları da arap harflidir. Türkçenin gerek saha, gerek zaman bakımından en çok kullanılmış umumî alfabesi olan bu alfabe nihayet 1928 'de lâtîn harflerinin kabulü ile tarihe karışmıştır. Bu alfabenin Türkiye dışındaki bazı türk zümrelerinde bugün bir parçalama ve gerilik unsuru olarak hâlâ muhafazaya çalışıldığı görülmekte ise de bunun türk yazı sisteminin umumî gidişi yanında hiç bir kıymeti yoktur. Arap harfleri türkçe için artık çoktan tarihin malı olmuştur.

Türkler tarafından çok uzun zaman ve geniş ölçüde kullanılmış olmasına rağmen arap harfleri Türkçe için hiç de elverişli bir yazı vasıtası değildi. Bu alfabede Türkçe için bir yandan lüzumundan fazla bir konsonant kalabalığı, öte yandan bir kaç konsorantı bir tek işaretle karşılamak gibi yetersizlikler vardı. Vokal işaretleri ise Türkçenin zengin vokal sistemini karşılamaktan çok uzaktı. Türkçenin iki veya dört vokali için bir tek harfi olduğu düşünülürse bu alfabenin Türkçe bakımından nasıl yetersiz olduğu kolayca anlaşılır.

Şekil bakımından da arap harfleri iyi bir yazı vasıtası olmaktan çok uzaktır. Harflerin başta, ortada ve sonda ayrı ayrı şekillere girmeleri yüzünden büyük bir işaret kalabalığı ile karşılaşılır. Bir çok harflerin şekilleri, gövdeleri aynı olup bunlar sadece noktaları ile birbirinden ayrılmaktadır. Harflerin bazıları sondan bitişmezler. Bu yüzden kelimeler ortalarından bölünür ve yazı içinde şekil bütünlüğü taşımazlar. Büyük harf, küçük harf gibi harf şekilleri, dolayısıyla belirtici unsurları da yoktur. Bütün bunlar bir alfabe için kusur sayılırlar. Bu kusurlardan bazıları bu alfabenin mükâmil bir alfabe olmadığını gösterecek kadar büyüktür. Enver Paşa zamanında bir aralık harflerin kelimede ayrı ayrı yazılmasına teşebbüs edilmiş, fakat bu sistem tutunmamıştır.

Eski yazının imlâ an'anesi de Türkçeye hiç bir zaman uygun olmamıştır. Bu, alfabe ile ilgili bir kusur olmamakla beraber Türkçeye uygun bir imlânın kurulamamış olması da her halde arap harfli yazının lehine kaydedilecek bir nokta değildir. Gerek bu kusurlu, sistemsiz ve geliş güzel imlâ, gerek arap harflerinin uygunsuzluğu ve yetersizliği

Türkçeyi asırlarca yarısı yazılıp yarısı yazılmayan, yazılan kısımları da tam sarîh olmayan bir dil hâlinde tutmuştur. Bu yüzden Türkçenin tarihî gelişme seyrini takip ederken büyük güçlüklerle karşılaşmaktayız.

Eski yazı, arap harfleri sağdan sola doğru yazılır. Eski yazı daha çok el yazısıdır. Bu yazının *nesih*, *rik'a*, *ta'lik*, *sülûs*, *divânî*, *celî divânî*, *reyhânî*, *kûfî*, *siğâkot* gibi çeşitleri vardır. Türkiyede Osmanlılarda kullanılan umumî kitap yazısı nesih yazısına dayanır, umumî el yazısı ise rik'a yazısıdır. Eski yazma eserlerle, fermanlarda, resmî kayıtlarda, kitabe ve levhalarda ve bazı basma eserlerde, başta ta'lik, sülûs ve divânî olmak üzere, diğer yazı çeşitleri de bol bol kullanılmıştır. Umumî kitap ve el yazısındaki şekilleri ile arap harfleri şunlardır :

Alfabe

Kitap yazısı

Transkripsiyonu	Sonda (Sağdan bitişik)	Ortada (Her iki taraftan bitişik)	Başta (Soldan bitişik)	Harfler	İsimleri	Karşılıkları
o, a, e	ا	ا	ا	ا	elif	a, e
b	ب	ب	ب	ب	be	b
p	پ	پ	پ	پ	pe	p
t	ت	ت	ت	ت	te	t
s	ث	ث	ث	ث	se	s
c	ج	ج	ج	ج	cim	c
ç	چ	چ	چ	چ	çim, çe	ç
h	ح	ح	ح	ح	ha	h
h	خ	خ	خ	خ	hı	h
d	د	د	د	د	dal	d
z	ذ	ذ	ذ	ذ	zel	z
r	ر	ر	ر	ر	re	r
z	ز	ز	ز	ز	ze	z

Transkripsiyonu	Sonda (Sağdan bitişik)	Ortada (Her iki taraf- tan bitişik)	Başta (Soldan bitişik)	Harfler	İsimleri	Karşılıkları
j	ژ	ژ	ژ	ژ	je	j
s	س	س	س	س	sin	s
ş	ش	ش	ش	ش	şin, şın	ş
ş	ص	ص	ص	ص	sat	s
z	ض	ض	ض	ض	dat	z, d
t	ط	ط	ط	ط	tı	t
z	ظ	ظ	ظ	ظ	zı	z
c	ع	ع	ع	ع	ayın	c, ' ,
ğ, ğ	غ	غ	غ	غ	gayın	ğ, ğ (ğı)
f	ف	ف	ف	ف	fe	f
k	ق	ق	ق	ق	kaf	k
k, g, ñ	ك	ك	ك	ك	kef	k, g, n (ñ)
l	ل	ل	ل	ل	lam	l
m	م	م	م	م	mim	m
n	ن	ن	ن	ن	nun	n
v, o, ö, u, ü	و	و	و	و	vav	v, o, ö, u, ü
h, e, a	ه	ه	ه	ه	he	h, e, a
y, ı, i	ی	ی	ی	ی	ye	y, ı, i

ز ز
ز ز

El yazısı

Sonda	Ortada	Başta	Harfler
ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب
پ	پ	پ	پ
ت	ت	ت	ت
ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج
چ	چ	چ	چ
ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ
د	د	د	د
ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ر	ر
ز	ز	ز	ز
ز	ز	ز	ز
س	س	س	س
ش	ش	ش	ش
ص	ص	ص	ص

Sonda	Ortada	Başıta	Harfler
ض ص	ض	ض	ض ص
ط	ط	ط	ط
ظ	ظ	ظ	ظ
ع	ع	ع	ع
غ	غ	غ	غ
ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق
ك ك	ك ك	ك	ك ك
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ن ن	ن	ن	ن ن
و	و	و	و
ه ه	ه	ه	ه
ی	ی	ی	ی

Harfler ve birleşmeleri üzerinde tamamlayıcı bilgiler

1. Yukarıya aldığımız harflerin sayısı 31'dir. Aslında arap alfabesinde 28 harf vardı. Arapçada p, ç, j sesleri olmadığı için bunların karşılıkları olan harfler de yoktu. Arap alfabesine Farsçada bulunan bu sesleri karşılamak için ب, ج, ج harfleri *be, cim, re* gövdelerine üçer nokta koymak suretiyle sonradan ilâve edilmiştir. Yine Arapçada olmayıp Farsçada bulunan g sesi için farslar *kef*'in keşidesine (başta ve ortada *kef* gövdesine çekilen yatık çizgi) bir çizgi daha ilâve ederek *gef* (*gâf*) harfini meydana getirmişlerdir. Bu çift keşideli harf Türkçede de *g* sesi için kullanılmıştır. Farsların sondaki *kef*'i de keşideli yazmalarına karşılık Türkler yalnız baştaki ve ortadaki *kef*'leri keşideli yazdıklarından, tabii, *gef*'in yalnız baştaki ve ortadaki şekilleri *kef*'ten farklı olarak çift çizgilidir. Yani *gef* tek başına ك, başta گ, ortada گ, sonda ك şeklindedir. Fakat *g* için bu çift çizgi başta ve ortada da her zaman kullanılmamış, az kullanılmış, umumiyetle bu ses de *k* gibi *kef*'le yazılmıştır. Onun için *gef*'i ayrı ve müstakil bir harf olarak alfabenin içine almıyoruz. Bundan başka Türkçede *ñ*, yani *sağır kef* (*sağır nun*) için de *kef*'in üstüne üç nokta konmuş (ك), fakat *nef* diye adlandırılan bu harf de umumîleşmemiş ve *k, g* gibi *ñ* de esas itibarıyla *kef* harfi ile gösterilmiştir. Tabii biz bunu da alfabaya ayrı bir harf olarak koymadık. Böylece yukarıya koyduğumuz eski alfabe 31 harfi içine alıyor demektir.

2. ظ, ض, ح, ث harfleri Arapçaya mahsustur, yalnız Arapça kelimelerde bulunur. Arapçada ث petek *s* harfi olup bu ses dil ucunun üst dişlere değmesi ile çıkarılan bir *s*'dir. ح boğazın arkasında, hançerenin sonunda telâffuz edilen kalın bir *h*, teşekkül noktası en arkada olan bir konsonanttır. ض *d* ile *z* arasında *d*'ye yakın telâffuz edilen bi *z*'dir. ظ *z*'den daha arkada telâffuz edilen kalın ve sert bir *z*'dir. ع hançerenin sonunda kapalı ve sıkışık ses tellerinin birden açılması neticesinde bir çatlama ile telâffuz edilen konsonanttır. Türkler bu seslerden dördünü Türk hançeresine uydurarak, Türkçeleştirerek ث'yi *s*, ح'yi *h*, ض'ı *d* veya *z*, ظ'yı *z* gibi telâffuz ederler. ع'ı ise kelime başında daima atarlar, kelime sonunda atmağa temayül eder ve bazan atarlar, kelime ortasında *kesme* gibi telâffuz ederler. Kelime sonunda atılmadığı zaman hafif kesme şeklinde söylendiği gibi, kelime ortasında atma temayülü de görülür.

ذ harfi de esas itibariyle yalnız Arapça kelimelerde bulunur. Dilin ucunun dişlere teması ile çıkarılan peltek z'dir. d, z, y seslerini içinde toplayan bu ses eskiden Farsçada ve Türkçede de bir müddet mevcut olmuştur. Türkçede d-y, z inkişafının bir merhalesinde, Eski Türkçenin sonları ile Kuzey-doğu Türkçesinin başlarında bir müddet bu ses var olmuş ve ذ harfi kullanılmıştır. Bunun dışında Türkçede bu ses ve ذ harfi görülmez. Bugünkü Farsçada da yoktur. Türkler bu harfi de z gibi telâffuz ederler.

ذ harfi esas itibariyle Farsçaya mahsus olup Farsça kelimelerde veya Avrupa dillerinden Türkçeye geçmiş kelimelerde görülür.

خ hırıltılı h'dir. Arapça ve Farsçadan başka Türkçede de vardır. İstanbul Türkçesinde h gibi telâffuz edilir.

س ve ط kahn s ve t olup Türkçede s ve t'den farksız telâffuz olunurlar. Türkçede kalın kelimelerde kelime başındaki veya kökündeki s'ler ve t'ler umumiyetle bu harflerle yazılır. Fakat başta ve kökte bunların yerine س ve ت harfleri de kullanıldığı gibi eklerde س hiç kullanılmaz, kalın ekler de س ile yazılır. ط aslı t'li olup d'ye dönmüş bazı kelimelerde eski imlânın devamı olarak muhafaza edildiği için bazı Türkçe kelimelerde ise d şeklinde telâffuz edilir.

3. Harflerin isimleri aslında Arapça ve Fasçada Türkçedekinden biraz farklı olup şöyledir: *alif, bâ, pâ, tâ, sâ, cîm, çîm, hâ, hâ, dâl, zâl, râ, zâ, jâ, sîn, şîn, sâd, dâd, tâ, zâ, ayn, ğayn, fâ, kâf, kâf, lâm, mîm, nûn, vâv, hâ, yâ*. Tabii 2. maddede zikrettiğimiz konsonantların harf isimleri Arapçada kendi telâffuzları ile söylenir.

4. Alfabe cetvelinde de görüldüğü gibi ا, د, ذ, ر, ز, و, و harfleri sondan, yani soldan bitişmezler. Bu yüzden ortasında bu harflerden biri bulunan kelimeler ortalarından bölünür ve yazıda kelime bitişikliği ve bütünlüğü kalmaz.

5. Başta ve ortada gövdesi dış hâline gelen ب, پ, ت, ث, ی harfleri ج, چ, ح, خ'dan önce gelince dişleri aşağıya döner: بچ, پچ, تچ, ثچ gibi.

6. Dişli harflerden üç tanesi yan yana gelince, karışmasın ve belirli olsun diye ortadaki diş diğerlerinden daha uzun olur: بیت, پنبه, misallerinde olduğu gibi. El yazısında dişler arasındaki bu fark gözetilmez.

7. س, ش, ص, ض harfleri tek başına veya sonda oldukları zaman burada görüldüğü gibi sondaki dişlerini kaybeder, baştaki ve ortadaki şekillerinden bir diş eksik yazılırlar.

8. ڙ, ڙ, ڙ ve sondaki ڙ harfi ortadaki bir dişli harften sonra gelince dişin tepesinden bir köprü ile birleşirler: ڙ, ڙ, ڙ, ڙ gibi.

9. ڙ, ڙ, ڙ, ڙ, ڙ gibi aşağıya dönen harfler de ortadaki bir dişli harfin sonunda dişin başından birleşirler. Bu bilhassa el yazısında böyledir: ڙ, ڙ, ڙ, ڙ, ڙ misallerinde olduğu gibi.

10. Bir kelimede biri vokal biri konsonant olarak yan yana gelen iki ڙ'nin birleştirilmemesi, ayrı yazılması tercih olunur. ڙ misalinde olduğu gibi.

11. ڙ harfi vokal karşılığı olduğu zaman soldan yani sondan bitişmez ve hep ڙ veya ڙ şeklinde yazılır. Konsonant olduğu zaman ortada her iki yandan ڙ veya ڙ şeklinde bitişir.

12. Kolay ve sür'atli yazıldığı için el yazısı olarak rik'a seçilmiştir. Alfabe cetvelinde de görüldüğü gibi el yazısı ile kitap yazısı arasındaki başlıca farklar şunlardır :

Kitap yazısındaki noktalar el yazısında birleştirilir. Böylece iki nokta bir çizgi, üç nokta bir çengel hâlini alır. Kitap yazısında harfin üstündeki üç noktanın ikisi aşağıda, biri yukarıda, harfin altındaki üç noktanın ikisi yukarıda, biri aşağıdadır : ڙ, ڙ gibi. El yazısında ise alta da, üstte de çengelin tepesi, yani tek nokta yukarıda olur.

El yazısında ڙ, ڙ, ڙ, ڙ harfleri sağdan daima aşağıya düşecek şekilde üst çengellerinden birleşirler. Kitap yazısında ise ancak ڙ, ڙ ve dişli harflerden sonra aşağıya düşecek şekilde yazılır, diğer harflerle yan yana gelirler. ڙ harfi de el yazısında dâima aşağıya düşecek şekilde gözünün yuvasından birleşir.

ڙ, ڙ, ڙ harflerinin kitap yazısında açık olan gözleri el yazısında kapatılır. Harfler başta olunca bu kapatma çizgisi, aşağıda rik'a yazısında da görüldüğü gibi, bazı harflerle birleşirken sadece gözü kapatmakla kalır, bazılarında ise aşağıya geçer. Çizgi aşağıya geçiyorsa göz köşeli olur.

ڙ, ڙ harflerinin açıları kitap yazısında daha dardır. Bu harfler ortada kitap yazısında köşelerinden, el yazısında yatık çizgi hâline gelerek tepelerinden birleşirler.

ڙ, ڙ, ڙ harfleri el yazısında daha yatık ve açık bir çizgi gibi yazılırlar. Kitap yazısında bu harflerin bilhassa bitişik şekillerinin başında olan küçük nokta, küçük çıkıntı el yazısında düşer ve harfler kendi-

lerinden öncekilere köşesiz yuvarlak çizgi ile birleşirler. El yazısında ر, ز, ژ ve sondaki ی ortadaki ك ve ل harflerinden sonra gelince satır çizgisinin altına düşmesinler diye onların ortalarından birleşirler.

س, ش harfleri el yazısında dişsiz yazılır ve dişli kısımları düz birer çizgi hâlini alır. El yazısında başta bu harflerin aşağıya doğru birer de çengeli bulunur.

ش, ض, ق, ن harfleri el yazısında sonda veya tek başlarına olunca noktaları atılıp onun yerine köşeli bir hâl alan kuyruklarına birer çizgi eklenmek suretiyle yazılırlar.

13. Sondaki ی kendisinden önce ف, ق, ك, ل ve dişli harflerin baştaki şekilleri gelince umumiyetle onların tam altına gelecek şekilde yazılır: (ی) قی, قی, كی gibi. ك ve ل'dan sonra gelen م de böyledir: كم, لم gibi. Buna bilhassa el yazısında itina edilir.

14 ل, ك, ا harfleri kendilerinden sonra gelen ا, ك, ل harfleri ile hususî bir şekilde şöyle birleşirler :

$$\begin{array}{rcl}
 \text{ك} & = & \text{ا} + \text{ك} \\
 \text{كك} & = & \text{ك} + \text{ك} \\
 \text{كل} & = & \text{ل} + \text{ك} \\
 \text{لا} & = & \text{ا} + \text{ل}
 \end{array}$$

Bu bilhassa el yazısında böyledir. Kitap yazısında ك gözleri bazan açık olduğu gibi ل ile ا de لا şeklinde birleşir.

15. El yazısında ayrıca sūr'atten doğan şu keyfî birleşmeler vardır :

$$\begin{aligned}
 \text{f} &= \text{ك} + \text{ـ} \\
 \text{e} &= \text{ه} + \text{ر} \\
 \text{e} &= \text{ه} + \text{ـ} \\
 \text{c} &= \text{ا} + \text{ط} \\
 \text{b} &= \text{ا} + \text{ك} \\
 \text{z} &= \text{ى} \\
 \text{ne} &= \text{ن} + \text{ر}
 \end{aligned}$$

16. ج, ح, خ, ج, ح, ج gibi alta düşen bir harften önce gelen harf, satır aşağı düşmesin diye biraz yukarıdan başlatılır.

17. Gövdeleri düz çizgi hâlinde olduğundan el yazısında birleşen س, ش harflerinin arasına bir diş konur. Ayrıca bu harflerden üçü yan yana gelince fazla uzamasın diye biri ayrı yazılır: سسش gibi.

18. Bilhassa el yazısında noktalar harflere yapışacak gibi yaklaştırılmaz, mümkün olduğu kadar uzak konulur. Bundan başka el yazısında harfler kitap yazısındaki kadar düz değil, biraz meyilli yazılır. Dişleri ve aşağıya yukarıya çekilen gövde çizgileri küçük olduğu nisbette yazı güzel görünür.

İşaretler

Eski yazıda yukarıdaki harfler dışında bazı işaretler de görülür. Bu işaretler şunlardır:

✗ 1. Şedde. Üzerine konduğu konsonant harfini çift okutan şu işarettir: "̣". Yani çift konsonant işaretidir. Arapça ve Farsçada bir kelimede yan yana gelen aynı iki konsonant (*millet*, *hurrem*, *hürr*, *redd* misallerinde olduğu gibi) tek harfle yazılır, fakat çift okunur. İşte bu harflerin ikiz konsonantı karşıladığını göstermek için şedde işareti kullanılır. Başlangıçta Türkçe kelimelerde de kullanılan bu işaret son-

radan Türkçeden tamamiyle atılmıştır. Yani Türkçe kelimelerde şedde kullanılmaz, çift konsonant çift harfle yazılır. Şedde Arapça ve Farsça kelimelerde de diğer işaretlerle birlikte gittikçe az kullanılmış, normal imlâda hemen tamamiyle atılmıştır. Ancak kelimenin okunuşu tasrih edilmek istendiği zaman şeddeye baş vurulur.

2. Tenvin. Nunlama işaretidir. Arapçada bazı kelimelerin sondaki kısa vokallerine ilâve edilen *n* sesi bu işaretle gösterilir. Şöyle iki yatık çizgiden ibarettir: ' . *n*'den evvelki vokal *a* (Osmanlıcada *a, e*) ise tenvin umumiyetle elif üzerine veya bazan doğrudan doğruya yukarıya konur. *n*'den evvelki vokal *i* ise , şeklinde aşağıya konur. *n*'den evvelki vokal *u* (Osmanlıcada *u, ü*) ise yine yukarıya, fakat iki çizgi yerine kuyruğu yukarı doğru kıvrılmış bir vav şeklindeki bir işaret olarak konur: ˆ . Osmanlıcada yazıda bunlardan umumiyetle yalnız birincisi kullanılır. Yani *an, en*'li tenvin işareti kullanılır, *in*'li ve *un*'lularda tenvin işareti kullanılmaz. *şahsen, nisbeten, kısmen, nazaran* gibi kelimeler hep tenvinlidir: شخصاً , نِسْبةً gibi. Türkçede eskiden *n*'li bazı eklerde *an, en, in, in* için tenvin kullanılmış, sonradan bu kullanış kalkmıştır.

3. Sükûn. Hece sonundaki konsonantın üzerine konan, o konsonantın sâkin olduğunu, hece sonunda olduğunu, kendisinden sonra vokal bulunmadığını gösteren şu işaretir: ° . *cezim* adı da verilir.

4. Vasla. Arapça terkiplerde yazılan fakat okunmayan harf-i tarif *elif*'leri üzerine konan ve aşağıda gösterilen işaretir.

5. Harekeler. Kısa vokal işaretleridir. Arapça ve Farsçada yalnız uzun vokaller yazılır. Yazılmayan kısa vokaller için *hareke* denen işaretler kabul edilmiş ve başlangıçta geniş ölçüde kullanılmıştır. Harekeler umumiyetle vokal işareti olup yazılan vokaller üzerine de konur. Türkçede de başlangıçta uzun bir harekeli yazı devri geçirilmiş, sonradan harekesiz yazıda karar kılınmıştır. Harekeler şunlardır:

a. **Üstün.** Arapça adı *fetha* olan, Türkçede *üstün* denilen bu işaret *a, e* vokalini gösterir ve şöyledir: ' .

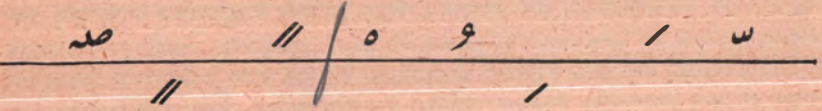
b. **Esre.** Arapça adı *kesre* olup Türkçede *esre* denilen bu işaret *i, ü* vokalini gösterir ve şöyledir: , .

c. **Ötre.** Arapça adı *zamme* olup Türkçede *ötre* denilen ve yuvarlak vokalleri (*o, ö, u, ü*) karşılayan, küçük bir vav'dan ibaret olan şu işaretir: ' .

Görüldüğü gibi *üstün* ve *ötre* kelimenin üstüne, *kesre* ise altına konur.

Konsonantları okutan, onları harekete getiren vokal işaretleri olarak asıl hareketler şüpheşiz bu üçüdüř. Fakat pratikte *harekeli metin* diyince *şedde* ve bilhassa *sūkūn* da akla gelir. *Üstün, ötre, esre* 'nin bulunduđu yerde diğere işaretler de bulunur. Bilhassa *sūkūn* bunlardan ayrılmaz. Onun için *sūkūn* da geniş mânası ile hareke çerçevesine girer.

Bütün bu işaretler el yazısında şöyledir: sağdan sola doğru *şedde üstün, esre, ötre, sūkūn, tenvin, vasla* :

Fethalı tenvin hâriç, bütün bu işaretlerin umumî ve normal yazıda kullanılmadığını belirtmeliyiz. Bunlar ancak eski harekeli metinlerde görülür. Osmanlıcada normal harekesiz yazıda bu işaretler kullanılmaz. Ancak, dediğimiz gibi, bir kelime bilhassa belirtmek istenirse bu işaretlere baş vurulabilir. Yazıya lüzumsuz bir kalabalık veren ve yazının sür'atini kesen bu açıklık, vuzuh, sarahat işaretlerinin ilk devirler geçtikten sonra normal ve umumî kullanıştan kalkmış olması tabiidir.

6. Hemze. Arapçaya mahsus bir konsonanttır. Hançerenin sonunda gevşek kapalı ses tellerinin hava akımı ile birden açılması neticesinde teşekkül eder. *ayın* 'ın hafifi durumundadır. Bu konsonantın arap alfabesinde müstakil ve değişmeyen ayrı bir harfi yoktur. Küçük bir *ayın* başına benzeyen bir işareti vardır: . Bu hemze işareti hemzenin yerine ve yanındaki vokale göre *elif, vav* ve *ye* üzerine konur: أ, إ, ع, ي gibi. Üzerine hemze konan bu *elif, vav* ve *ye* 'ye hemzenin kürsüsü veya hemzenin merkezi adı verilir. Türkler bu konsonantı *ayın* gibi yerine göre ya *kesme* şeklinde söyler veya atarlar. Hemze işareti bir de Farsça terkiplerde birinci kelimenin sonundaki *e, i* vokalleri üzerine konur ve izafet *i* 'sini karşılar.

Vokallerin yazılışı

Arap alfabesinin vokal işaretleri Türkçe için çok yetersizdir. Türkçenin bir kaç vokali ancak bir işarette karşılanır, bir harf iki veya dört vokal ifade eder. Bu vokal harflerinin üçü, hatta, *elif* 'in de aslında hemze olduğunu düşünürsek, hepsi aynı zamanda konsonant işaretleridir. Bu yüzden vokalle başlayan kelimelerin vokalle başladık-

larını göstermek için, yani kelime başındaki vokaller için harf kombinezonlarına baş vurulmuştur.

XVokaller için kullanılan harfler ا, و, ی, ة 'dir. Bunlardan ا a, e; و o, ö, u, ü; ی ı, i; ة a, e vokallerini karşılar. Baştaki vokali konsonanttan ayırmak üzere yapılan harf kombinezonunun başında daima, Arapçada vokalle başlıyor görünen kelimelerin başında hakikatte daima hemze bulunması esasına dayanarak, ا bulunur. Böylece baş vokaller için اا, او, ای kombinezonları meydana gelmiş olur. Bunlardan اا'de iki eliften biri öbürünün üstüne alınarak harf آ şekline sokulmuştur. Baştaki e için tek elif kullanılır. ة de ortada ve sonda vokal işareti olarak kullanılır. Bütün bunları toparlayınca vokal işaretleri tablosunun şöyle olduğunu görürüz :

Sonda	Ortada	Başta	Vokaller
ا, ا	ا, ا	آ	a
ة	ة	ا	e
ی	ی	ای	ı, i
و	و	او	o, ö, u, ü

ا yani elif arapçada aslında hemzenin harfi idi, yani hemze idi. Vokal de karşıladığı için bu harf sonradan elif adı ile hemzeden ayrılmış, hemzeliği hemze için esas işaret olan *hemze*'nin kûrsüsü olarak kalmak olmuştur. Yani vokal olarak ا (elif), konsonant olarak آ (hemze) şekli normal şeklidir. Osmanlıcada Arapça kelimelerin başındaki hemzeler söylenişten düştüğü gibi, yazıda da tepedeki hemze işareti atılarak umumiyetle yalnız elif kalmış, atılmadığı zaman da bu hemze işareti bir konsonant işareti olarak değil, bir vokal işareti olarak kabul edilmiştir. Böylece Osmanlıcada başta ا ve آ birbirinden farksız olarak bir vokal harfi muamelesi görmüş, böyle olunca da vokal işareti olarak umumiyetle ا tercih edilmiş ve ayrıca hemze işaretini koymak külfet sayılmıştır. Buna karşılık önceleri ا'in kelime başında a için de kullanılması dolayısıyla, ondan ayrılmak için umumiyetle kelime başındaki e sonradan آ ile yazılmış, böylece آ baştaki e harfi durumuna geçmiştir. Fakat umumî ve normal yazıda, bilhassa el yazısında buna pek itina edilmez ve ا kullanılır.

Şu halde Türkçede kelime başında a eskiden ا ile de yazılırdı. Sonradan daima, *medli elif* (tepesindeki *med* işaretidir) veya *hemze-elif* (ا' den çıktığı için) denen işaretle yazılmıştır. Ortada ve sonda a normal olarak ا ile, bazan da, bilhassa bazı eklerde olmak üzere ة ile yazılır.

e kelime başında ا veya pratikte | ile yazılır. Kelime ortasında ve sonunda eskiden | ile de yazıldığı görülür, fakat sonradan o ile yazılması umumîleşmiş ve kesinleşmiştir.

Baştaki ı, i 'nin elifi hemzesiz yazılır.

Baştaki o, ö, u, ü'nün de elifi hemzesiz yazılır. Yalnız bazan ö, ü karşılığı olduğu zaman hemze konabilir. Hatta اُ yerine أُ de yazıldığı olur.

Demek ki Türkçede vokallerde hemze işareti yalnız e için, bir çeşit, e'yi belirtme işareti gibi kullanılır.

Ortada ve sondaki bazı u, ü 'lerin ی ile yazıldığı da görülür. Fakat bu, sesin menşei ile ilgili bir imlâ meselesidir ve ی 'nin u, ü 'nün harfi olduğu demek değildir.

Vokallerin imlâsı

Harfler, karşılıkları ve şekilleri hakkında yukarıdan beri verdiğimiz bütün bu bilgilerden sonra şimdi arap harfleri ile yazılmış şu parçayı okuyabiliriz :

سسیز گمی Sessiz gemi

آرتیق دیمیر آلمات کونی کلشسه زماندن
Artık demir almak günü gelmişse zamandan

مجهوله کیدن بر کی قاقار بو لیماندن
Meçhûle giden bir gemi kalkar bu limandan

هیچ یولچیس یوقش کی سسیزجه آلیر یول
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol

صالناماز او قالقیشده نه مندیل نه ده بر قول
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol

یحی کمال Yahya Kemal

Görülüyor ki eski yazıda bir kısım vokaller yazılmamaktadır. Yazılmayan vokaller hususunda Arapça ve Farsça kelimeler için elde kesin bir ölçü vardır. Arapça ve Farsça kelimelerde uzun vokaller yazılır, kısa vokaller yazılmaz. Bu iki dildeki uzun vokaller olan â, û, î yazıda harfleri olan آ, ا, و, ی ile yazılır. آ baştaki uzun a'yı karşılırlar. ا kelime başında hemze veya sadece kısa vokal işareti olarak

tabii uzun okunmaz ve kelimenin kısa bir *a, u, i* (Osmanlıcada *a, e, u, ü, ı, i, o, ö*) ile başladığını gösterir. Kelime içinde ve sonunda ise *ı* uzun *a* karşılığıdır. *ı* ve *u* de, kelime başında tabii elif'ten sonra gelmek üzere, başta, ortada ve sonda uzun *u* ve uzun *i*'yi karşılarlar. Böylece Arapça ve Farsça kelimelerde sâdece uzun vokaller yazılır, kısa vokaller yazılmaz.

Türkçede ise durum bambaşkadır. Türkçede uzun vokal yoktur. Hepsi kısa olan vokallerin umumiyetle büyük bir kısmı yazılır, fakat bir kısmı da yazılmaz. Bunun kesin bir ölçüsü olmadığı gibi eski ve yeni devirler arasında da bu bakımdan bir çok farklar vardır. Umumiyetle eski yazıda, fakat bilhassa vokallerin yazılıp yazılmaması bakımından Türkçenin hiç bir zaman kesin ve sağlam bir imlâsı olmamıştır. Türkçenin ancak bazı şekillerinin ve eklerinin zamanla sağlam bir imlâları meydana gelmiş, fakat bunlar da umumiyetle Türkçenin gelişmesine ayak uyduramayan donmuş kalıplar şeklinde kalmıştır. Kesinleşmiş bu sayılı imlâ şekilleri dışında eski yazıda Türkçe için sağlam imlâ kaidelerinden değil, ancak umumî imlâ temayüllerinden bahsedilebilir. Bu imlâyı bir esasa bağlamak icap ederse, kelimenin mümkün olduğu kadar doğru okunmasına, kelimenin başka bir şey okunmamasına, kelimenin kendisine yakın bir kelimeyle karışmamasına dikkat etmek şeklinde umumî ve geniş bir prensip ölçü olarak kabul edilebilir.

Eski yazının son zamanlarında bir aralık Türkçedeki bütün vokallerin yazılması şeklinde bir cereyan ortaya çıkmış, fakat tutmamıştır. Eski yazıda yalnız doğru okunsun diye batı dillerine ait, bilhassa az yaygın kelimelerle şahıs adlarında bütün vokalleri yazmak âdet olmuştur.

Türkçe kelimelerin imlâsı

Eski yazıda Türkçe kelimelerde konsonantların hepsi yazılır. Vokallerin ise bir kısmı yazılmaz. Yalnız bazı konsonantların, eski şekillerine dayanan tarihî imlâları veya klişeleşmiş imlâ şekilleri dolayısıyla kendilerine yakın konsonant harfleri ile yazıldığı görülebilir. Türkçe kelimelerin alışılmış ve umumîleşmiş imlâsını ana çizgileri ile şöyle toplayabiliriz :

Köklerin yazılışı

Köklerin yazılışı ile burada yalnız kelime köklerini kasetmiyoruz. Belirli bir imlâsı olmayan eklerle yapılan kelime gövdeleri de yazılış

bakımından köklerden farksızdır. Köklerde yazılışın başlıca kaideleri veya umumî temayülleri şunlardır :

Kelime başında vokal yazılışı

Kelime başında bütün vokaller yazılır: أَل *el*, اَك *ek*, اَي *ak*, اِي *iki*, اِيْلِي *ılık*, اَوْن *on*, اَوْزْكَوْن *üzgün* misallerinde olduğu gibi. Eskiden baştaki vokalin sâdece harekeli veya harekesiz elif veya hemze ile yazıldığı, *med* işaretinin, و 'ın ve ی 'nin yazılmadığı çok görülür.

Kelime içinde vokal yazılışı

Kelime içinde *e* vokali hariç bütün vokaller yazılır: كَل *gel*, يَز *yaz*, صِبْحًا *sıcak*, حَيْچَك *çiçek*, كَوْن *koyun*, سَوَز *söz*, بَوُوك *büyük* misallerinde olduğu gibi.

e bilhassa baştaki kapalı hecede hiç yazılmaz. Sonraki hecelerde veya baştaki açık hecelerde nadir olarak yazıldığı görülebilir: كَوَزَل *güzel*, دَدَد *dede*, دَمِير *demir* misallerinde olduğu gibi. Tabî کَوَزَل *'kuzul*, دَدَد *'deder* şekilleri normal ve umumîdir.

Kelime içinde umumiyetle yazılan diğer vokallerin de bazan yazılmadığı olur: بَر *bir*, بَز *biz*, سَز *siz*, قَرَه *kara*, يَكِيْت *yiğit*, دَوُكُز *dokuz*, بَوُوك *büyük* misallerinde olduğu gibi. Bilhassa iki hecesi de yuvarlak vokalli olan kelimelerin ilk vokalinin yazmamak eskiden âdetti: كَوُوك *küçük*, gibi. Fakat sonradan bu vokaller de yazılmış olduğu gibi قَارَه *'kare*, طَوُكُز *'tokuz*, يَكِيْت *'yakit* şeklindeki yazılışlar da vokalsiz yazılışlara tercih edilmiştir.

Burada vokallerin yazılmasının veya yazılmamasının hiç bir zaman kesin olmadığını tekrar hatırlatmalıyız. İmlânın en istikrarlı hâle geldiği son devirde bile bir kelimenin bir kaç şekilde yazıldığını görmek dâima mümkündür: قَرَه *'kare*, قَارَا *'kara* gibi. Eski devirlere çıktıkça vokallerin yazılışındaki keyfîlik büsbütün artar. Aynı eserde, aynı sahifede değil, aynı satırda bile bir kelimenin başka başka şekillerde yazılması eski yazıda dâima görülen bir şeydir. Onun için Türkçe kelimelerde, normal ve alışılmış imlâda yazılan bir vokalin yazılmaması veya normal ve alışılmış imlâda yazılmayan bir vokalin yazılması hiç bir zaman yanlış sayılmaz.

Kelime sonunda vokal yazılışı

Kelime sonunda bütün vokaller yazılır. Sondaki yuvarlak vokaller çok defa ی ile yazılır: طَوُغْرِي *doğru*, كُوْزِي *kuzu*, دَوُلو *dolu* gibi. Bunlar

طوغرو , طولو , قوزو , و gibi ile de yazılabilirler. İki şekilden birini tercih keyfî olmakla beraber ى daha çok tutulur. İlk devirlerde kelime sonundaki vokalilerin bazan hiç yazılmadığı, bazan da hareke ile işaretlendiği görülür.

e'lerin i ile yazılması

İlk vokalleri eskiden *i* iken sonradan *e* olan kelimelerin bu vokalleri *i* yani ى ile yazılır: وى *ver*, دىمك *demek*, ايتك *etmek*, يىك *yemek*, ىر *er*, گىجە *gece*, ىر (ى) *yer* gibi.

d'lerin tı ile yazılması

Kalın kelimelerin başındaki *d* 'ler, eskiden *t* oldukları için, son zamanlara kadar hep ط ile yazılmıştır: طور *dur*, طوقوز *dokuz*, طار *dar*, طاغ *dağ*, طوداق *dudak*, طوغمى *doğmak* gibi. Bunlar د ile de yazılabilirler. Kelime içinde de böyle ط ile yazılan *d* 'ler vardır: آط *ada* gibi.

Sonda t, p, ç yazılması

Kelime sonundaki bazı *t* 'lerin de *d* ile yazıldığı görülür: طوغرود *Turgut*, قورقود *Korkut*, كچيد *geçit*, يورد *yurt* gibi. Aynı şekilde bazan *p* 'lerin *b*, *ç* 'lerin *c* ile yazıldığı görülür: دىب *dip*, گىنج *genç* gibi. Bütün bunlar ت , پ , چ ile de yazılırlar.

Eklerin yazılışı

Yapım eklerin büyük bir kısmının belirli, hususî imlâsı yoktur. Belirli imlâsı olan yapım ekleri ile işletme eklerinin ve yardımcı seslerin yazılışları şöyledir (sırayla önce ekler, sonra yazılışları gösterilmiş ve arkasından misaller verilmiştir) :

Yardımcı sesler

y ve *n* yardımcı sesleri tabii daima yazılırlar. [Vokal yardımcı sesleri ise gövdelerde, yani yapım eklerinden önce umumiyetle daima, işletme eklerinden önce bazan yazılırlar: چكىنىمك , آچىق , باشىندە , باباىى *gibi*. دوغوم , قاردمە , كليرم misallerinde olduğu gibi.

İsimden isim yapma ekleri

- کومورلک , کنچلک , بوشلق , آغاجلق : لک , لق — *-lık, -lik, -luk, -lūk*
- سوتجی , یولجی , اوداجی : جی — *-cı, -ci, -cu, -cū, -çı, -çi, -çu, -çū*
- کوبلی , سوزلی , طاشلی : لو *yuvarlaklarda bazan* , لی — *-lı, -li, -lu, -lū*
- باقیشلیم , بویلیم : لم — *-lim, -lim, -lum, -lūm* . تورلو , تورلی
- کورکوسز , صوسز , باباسز : سز — *-sız, -siz, -suz, -sūz*
- بوکونکی , داغدهکی , دونکی , شیمدیکی : کی — *-ki*
- یاوروجق , خانجق , کوچوک : جک , جق — *-cık, -cik, -cuk, -cūk*
- بوپوجک , اوپونجاق : جک , جاق — *-cak, -cek*
- تورکجه , آلمانجه : جه — *-ca, -ce, -ça, -çe*
- اوچنجی , اونجی , برنجی : نجی — *-ncı, -nci, -ncu, -ncū*

Fiilden isim yapma ekleri

- ویرمک , کلیمک , یازمق , یازماق , اوقومق , اوقوماق : مک , مق , ماق — *-mak, -mek*
- اوشومه , بوله , یازما , اوقوما , آله , یازمه , اوقومه : ما , مه — *-ma, me*
- اولدریجی , قوریجی , کوریجی , آلیجی : یجی — *-ıcı, -ici, -ucu, -ūcū*
- کیریندی , آقیندی , دوکوتی , چیقینتی , کیرینتی , آقینتی : دی , تی — *-tı, -ti, -tu, -tū*

Fiilden fiil yapma ekleri

- کلدی , صورمدیم , صورمدم , صورمادم : م , ما , مه — *-ma-, -me-,*
- قاچیان , قاچمه یان , قاجایان , بکله میور , بیلیمور
- آغلادان , آغلانمق : د *bazan* ت — *-t-*
- در , دیر — *-dır-, -dir-, -dur-, -dūr-, -tır-, -tir-, -tur-, -tūr-*
- طوتدیرماق , کورشدیرمک , آچدرمق , کولدرمک , یاپدردی , یاپدردی

İsim işletme ekleri

Çokluk eki

- کوزلر , کوزلر , قوشلر , آغلار : ل — *-lar, -ler*

İyelik ekleri

- قلمم , بابام : م — *-m*
- قلمک , باباک : ک — *-n (aslı ñ)*
- یرنده , آلتنده , اوچی , کوزی , باشی , قلمی : کی , ی — *-ı, -i, -u, -ū*
- اورتاسنده , اولکوسی , قورقوسی , اوردوسی , باباسی : سی — *-sı, -si, -su, -sū*
- کولکسندن

-mız, -mız, -muz, -müz — مـ : بابامز , سوزمـز , يوردمـزده .
 -nız, -nız, -nuz, -nüz, (aşlı ñ 'li) — کـز : کوکـکـز , بـیکـز , کـتابـکـز , آراکـز .
 -ları, -leri — لـی , لـ : یولـری , تـپـلـر , کوزلـرنـده , اولـرنـدن .

Hal ekleri

Genitif eki

·ın, ·in, ·un, ·ün (ñ) — ك : آغـاجـك , کـوكـك , يولـلـرك .
 ·nın, ·nin, ·nun, ·nün (ñ) — نـك : يولـجـينـك , کـورکـونـك , تـپـنـك .

Akkuzatif ekleri

·ı, ·i, ·u, ·ü — ی : صوـیـی , کوزلـکی , اوپوـیـی , جـایـی , آنـایـی .
 ·nı, ·ni, ·nu, ·nü — نـی : آتـی , اوـنی , شوـنی , بوـنی .

Datıf eki

·a, ·e — ا : یولـره , صوـیه , قارـدـشه , آرقـادـاشـه .
 Zamirlerin bir kısmında ا : بوکا , اوکا , سکا , بکا ,
 آکا , شوکا .

Lokatif eki

·da, ·de, ·ta, ·te — ده : بونـده , یرـده , آياقـده , آغـاچـده , بورـاده .

Ablatif eki

·dan, ·den, ·tan, ·ten — دن : بکـعـینـدن , اونـدن , آتـدن , کـوکـدن , چوچـوقـدن .

Eşitlik eki

·ca, ·ce, ·ça, ·çe — جه : کـوکـلـجه , چوچـوقـجه , انـسانـجه .

Soru eki

·mı, ·mı, ·mu, ·mü — می (bitişik yazılır) : کوچـمی , صوـمی ,
 سـنیـی , کوزلـکـمی .

Fiil ekleri

Şahıs ekleri

Birinci tip:

·ım, ·im, ·um, ·üm — م : یازمـالیـم , اوپورـمـشم , آغلـارم , کـیـورم .

-sin, -sîn, -sun, -sûn (Osmanlıcada $\tilde{n}$ 'li) — سڭ : بيليورسڭ ,
ويرمهيليڭ , كلهجڭسڭ , يازارسڭ

-iz, -îz, -uz, -ûz — ز : اولامهيز , سومهيز , باشلايوز , كيدهرز

-sınız, -siniz, -sunuz, -sûnuz (Osmanlıcada $\tilde{n}$ 'li) — سڭز : كوررسڭز ,
آلمالسڭز , بڭلهمرسڭز , يورسيورسڭز

-lar, -ler — ل : ديهجڭلر , قورقزلر , آرايولر , قاچارلر

İkinci tip:

-m — م : اولدرم , اوقوسم , آلسهم , كلدم

-n (aşlı $\tilde{n}$) — ن : بيلسڭ , ايستهسهڭ , اوزاتدڭ : ك

-k, -k — ق : ايجهسهڭ , ويرسڭ , آتسهق , يقادق : ك

-nız, -niz, -nuz, -nüz (aşlı $\tilde{n}$ 'li) — نڭز : بيلسهڭز , صوردیڭز , باشلادیڭز

-lar, -ler — ل : چالشهلر , اوینادیلر , طوتدیلر

Şekil ve zaman ekleri

Geniş zaman ekleri

-ar, -er — ار , ەر : كيدهر , قوشار

Şimdiki zaman eki

-yor — يور : بڭلهيورم , اوجويور

Geçmiş zaman eki

-dı, -di, -du, -dū, -tı, -ti, -tu, -tū — دی (çekim : دم , دڭ , دی ,
ووردیڭز , اولدڭ , اولدق , كوردی , دوشدڭ , آچدم : (دیڭز , دیڭز , دڭ - دق
كولدیڭز

-muş, -miş, muş, -mūş — مش : صوسامشز , چڭمشدر , بويامشم , اولمش

Gelecek zaman eki

-acak — اچڭ : صايهڭسڭ , بولاچڭ , قونوشاچڭ : مڭك — ecek : مڭق , اچق —
چويرهڭك , كلهڭك

Emir ekleri

-ayım — ايم : كيدهيم , صورهيم , وارايم — eyim : هيم , ايم

-sın, -sîn, -sun, -sûn — سون , son zamanlarda düzlerde سین :
كلسين , آچسين , آچسون , بولسون

• آتيلام , بگديلم , قورتارلم , كورعلم : elim — الم , لم , alim —
 • اوينايك , كيديك , چيكيك : يك , ك — (aslî ñ'li) -in, -ın, -un, -ün
 • كيديكز , چيكيكز : يكز , كز — (aslî ñ'li) -ınız, -iniz, -unuz, -ünüz
 • اوينايكز
 • كاسينلر , كلسونلر : سينلر , سونلر — -sınlar, -sinler, -sunlar, -sünler
 • اولسونلر

Sart eki

(سك , سم 1. ve 2. şahıs çekimlerinde bazan سه , -sa, -se —
آتسهك , ياپسهم , آتسهك , ياپسهم , ويرسه

İstek eki

• بېلگه ، بېلگه ، آلهسك : • -e , -a .

Gereklik eki

• سومه‌لی‌یم , بیلدیرملی , یازمالی : مه‌لی , ملی — *-meli* , مالی — *-malı* .

Bildirme ekleri

-*im, -im, -um, ūm* — یم , م , یم , کوزلیم :
 -*sin, -sin, -sun, -sūn* (Osmanlıcada *ñ'li*) — سڭ , کوزلسڭ :
 -*dır, -dir, -dur, -dūr, -tır, -tir, -tur, -tūr* — در , کوزلدر :
 اوتدر, بپوکدر
 -*ız, -iz, -uz, -üz* — یز , ز , یز , کوزلیز :
 -*sınız, -siniz, -sunuz, -sünüz* (Osmanlıcada *ñ'li*) — سڭز , کوزلسڭز :
 یوزونسڭز, کوزلوسڭز
 -*dırlar, -dirler, -durlar, -dürler, -tırlar, -tirler, -turlar, -türler* —
 درلر , کوزلدرلر , اوزکوندلر , کوچوکدرلر , جیلاقدلر :

Soru eki

-mı, -mî, -mu, -mû — می (bitişik yazılır) : کیده جکی و کایمیک
سلورمیک

Partisip ekleri

اولان , اولان : ن -en , ان -an
 دك , ديق , دق -tük -tuğ , -tik , -tık , -dük , -dik , -dık
 , ديكم ; دقلى , ديفكز , ديفمز , ديفى , ديفك , ديفم : (iyelikli) ديك

، اولدیفی ، اولدیفك ، اولدیفم ، تانیق : (دكلى ، ديككز ، ديكز ، ديكى ، ديكك ، سوديككز ، سوديكى ، سوديكك ، سوديكم ، اولدقلىرى ، اولدقكز ، اولدیفم ، سودكلى ، سوديككز

• بيلمز ، اولاز ، بولونمز ، اولانماز : مز — -mez : مز ، ماز — -maz

Gerundium ekleri

، كورى ويرمك ، بولى ويرمك : و yuvarlaklarda bazan ی — -ı, -i, -u, -ü

• بولو ويرمك

• ی son zamanlarda düzlerde bazan وب — -ıp, -ip, -up, -üp

• قورقوب ، بيلمز ، كلوب

• كیدهرك ، ياپارق ، ياپهرق : مرك — -erek : ارق ، هرق — -arak

• طوتنج ، كورتنج ، كانجه : ينجه ، نجه — -ınca, -ince, -unca, -ünce

• اولالى ، چيقللى ، كیدهلى : الى ، دلى — -alı, -eli

• ديمدن ، قاچدن ، يازمادن : مدن ، مەدن — -meden : مدن ، مادن — -madan

• كورمدن

• ياپاركن ، كليركن ، ايكن : كن — -ken

Bazı edatlar

• بنله ، صولله : له — -la, -le : ايله — -ile

• بلکه — -belki . چونکه (çünkü) . دخى — -dahi

• ايچين son zamanlarda ، ايچون — -için . كه — -ki . دم — -da , de

• قادار — -kadar . كي — -gibi

Rakamlar

Kitap yazısında rakamlar şöyledir :

.	0 (sıfır)
۱	1
۲	2
۳	3

٤	4
٥	5
٦	6
٧	7
٨	8
٩	9

El yazında 2, د 'in tersi şeklindedir. 3 de kitap yazısındaki 2 (٢) 'dir. Başka bir değişiklik yoktur.

Büyük sayıların rakamları, yazının tersine, soldan sağa yazılır: ١٩٦٢ 1962 gibi.

Ebced hesabı

Arap yazısında sayı ifadesi için bazan harflerden faydalanılır. Bu hesaba *ebced hesabı* denir. Ebced hesabı harflerin sayı değerlerine dayanan bir sayı sistemidir. Alfabenin başka ve eski bir sırasına göre her harf 1'den 1000'e kadar bir sayıyı karşılar. Bu sıra ve harflerin sayı değerleri şöyledir :

1 ا , 2 ب , 3 ج , 4 د , 5 هـ , 6 و , 7 ز , 8 ح , 9 ط , 10 ي , 20 ك , 30 ل , 40 م , 50 ن , 60 س , 70 ع , 80 ف , 90 ص , 100 ق , 200 ر , 300 ش , 400 ث , 500 خ , 600 ذ , 700 ض , 800 ظ , 900 غ , 1000

Arap alfabesine sonradan ilâve edilen پ , چ , ژ harflerinin değeri de sırasıyla ب , ج , ز 'nin değeridir. Bu sıradaki harfler gurup gurup birleştirilerek mânâsı olmayan şu pratik kelimeler meydana getirilmiştir :

الجد ebced , هوز hevvez , حطى hutti , كلن kelemen , سمنص sa'fas , قرشت karaşat , نخذ soħħız , ضغط zazzıġ .

Ebced hesabı bilhassa tarih düşürmekte kullanılan bir sistemdir.

İKİNCİ

BÖLÜM

ARAPÇA UNSURLAR

Türkçede Arapça kelimelerin aldığı şekiller

Söyleyiş değişiklikleri

Arapça kelimeler Türkçede bir takım telâffuz değişikliklerine uğramıştır. Bu değişiklikleri şöyle toplayabiliriz:

1. Arapçanın ط , ض , ذ , ح , ث konsonantları Türkçenin sırasıyla s, h, z, z veya d, z seslerine çevrilmiştir. ع ve hemze konsonantı kelime başında söyleniştten düşmüş (عمر *eser*, *ömür* gibi), kelime içinde hüviyetlerini kaybederek sâdece kesme şeklinde söylenmiş (تأثير *te'sîr*, صنعت *san'at* gibi) veya son zamanlarda bâzı kelimelerde kesmelikten de çıkarak yanlarındeki vokali uzatmış (رؤيا *rû'ya-rûya*, مشوق *ma'sûk-mâşûk* gibi), kelime sonunda bazan kesme gibi söylenmiş, çok defa düşmüşlerdir (شيء *sey*, منشا *menşe*, جامع *câmi'-câmi*, طبع *tab'-tabi* gibi). ص ve ط s ve t şeklinde söylenmiştir. Arapçada çok arka ve kalın bir k olan ق konsonantı Türkçenin k'sına, Arapçada ğ olarak söylenen غ g'ya, Arapçada çok yuvarlak olan و Türkçenin v'sine çevrilmiştir.

2. Arapçada uzun ve kısa ikişer şekilleri olmak üzere şu üç vokal vardır: a, u, i (â, û, î). Fakat Türkçede Arapça kelimelerin vokalleri çoğaltılmış, bu kelimelerin vokalleri de aşağı yukarı Türkçede olduğu gibi sekize çıkarılmıştır. Değişiklik kısa vokallerde olmuş ve Arapçanın kısa a'sı Türkçede a, e; Arapçanın kısa u'su Türkçede ü, û, o, ô; Arapçanın kısa i'si Türkçede i, ı şekline sokulmuştur. Bunlardan kısa a Türkçede umumiyetle e şekline sokulmuş, ancak civarında kalınlığı muhafaza edecek bir ses, bir fonetik sebep varsa a olarak kalmıştır. Kısa u da Türkçede umumiyetle ü'ye çevrilmiş, ancak civarında kalınlığı muhafaza edecek unsurlar varsa u olarak kalmış, nâdir olarak da bazan o veya ô şekline sokulmuştur. Kısa i umumiyetle i olarak saklanmış, fakat kalınlaştırıcı unsurların yanında bazan ı'ya çevrilmiştir. Uzun vokallere gelince bunlar vokal olarak değişmemiş, yalnız bir çok kelimelerde kısalmışlardır. Kapalı hecelerde de umumiyetle kısa söylenirler. Bütün bunları şu misallerde görmek mümkündür: machûl - meçhûl, ma'lûm, mufrad - müfret, munâkaşa - mûrâkaşa, mutlak, umr - ömür, Usmân - Osman, mantîk - mantık, râzî - râzı, rizâ - rızâ, muhim - mühim, kitâb - kitap, maktûb - mek-

tup, Ahmad - Ahmet, cavâb - cevap. Burada, ط, ط, ض, ص, خ, ح, konsonantlarının ve civardaki kalın vokallerin kalınlığı muhafaza edici unsurlar oldukları hatırdâ tutulmalıdır.

3. Arapçada kelime ve hece sonundaki *b, c, d* konsonantları Türkçede *p, ç, t* şeklinde söylenmektedir.

Diğer değişiklikler

Bunlardan başka Osmalıcada Arapça kaidelerine göre Arapçada olmayan bir çok kelimeler türetildiği gibi, bir çok Arapça kelimeler de değişik mânâda kullandırılmıştır. Ayrıca Arapça kelimelerdeki bazı hemze işaretlerini atmak, bazılarının kûrsülerini değiştirmek, Arapçanın yuvarlak *t (ة)*'sini ت veya ة (*e*)'ye çevirmek gibi yazı, şekil ve ses değişikliklerini de bunlara katabiliriz. Bütün bunlarla Osmanlıcada bir çeşit Osmanlı Arapçası meydana gelmiştir denilebilir.

Arapça kelimelerin imlâsı

Vokal yazılışı

Arapça kelimelerde yalnız uzun vokaller yazılır, kısalar yazılmaz: کاتب *kâtîp*, شهيد *şehîd*, حقوق *hukûk* misallerinde olduğu gibi. Şu bir kaç Arapça kelime, Kur'an imlâsına uyularak, klişe hâlinde uzun vokallerin yazılmadığı görülür: الله *ilâh*, الله *Allâh*, رحمن *rahmân*, لكن *lâkin*, كذالك *kezâlik*, هذا *hâza*, هكذا *hâkezâ*, ملكة *melâike*, ثلثة *selâse*. Bunlardan bazılarının uzun vokalli yazıldığı da olur.

İkiz konsonant

Arapça kelimelerde ikiz konsonant tek harfle yazılır. Gerekirse üzerine şedde işareti konur: ملك *millet*, رد *red* gibi.

Yuvarlak t

Arapça kelimelerde yuvarlak *t (ة)* harfi vardır. Osmanlıcada bu harf ت veya ة (*e*)'ye çevrilmiştir. *t* ile biten tenvinli kelimelerle bir kaç kelime Osmanlıcada da kullanılır: جملة *cümleten* gibi.

Kısa elif

Bazı Arapça kelimelerin sonunda *elif-i maksûre* «kısa elif» denen ve *a* okunan bir ی vardır: عقبى *ukbâ*, دعوى *dâ'ua* gibi. ی'ler kullanışta, kelime ek alınca ا şekline girer.

Hemze

Arapça kelimelerde, yukarıda da gördüğümüz gibi, hemze konsonantı için kullanılan bir hemze işareti vardır. Bu işaret kelime başındaki hemzelerde, yanındaki vokal ne olursa olsun, ¹ üzerine konur : اساس (ümmet) gibi (Araplar baştaki kesreli hemzelerde hemze işaretini elifin altına koyarlar : ¹). Osmanlıcada bütün bu baştaki hemzelerin hemze işareti umumiyetle atılmış ve sadece ¹ kalmıştır : امث , استقبال , اساس gibi.

Kelime içinde hemze işareti hemzenin yanındaki, hemzeden önce veya sonra gelen, hemzenin hecesindeki vokale göre ¹ , و veya ى dışı üzerine konur. Eğer vokal üstün (a, e) ise normal olarak ¹, ötre (u, ü) ise ¹, kesre (i) ise ى dışı üzerine konur : تأثير , رؤيا , دائرة gibi. Yalnız, yuvarlak vokalden sonra gelen hece başındaki üstünlü hemzelerin işareti و üzerine konur : سؤال , مؤسسه , gibi. Arapçada yuvarlak t'den önce uzun vokalden sonra gelen ve kürsüsüz yazılan üstünlü hemzenin işareti de Osmanlıcada dışı üzerine konur : قراءة - قرائت gibi. Bazan da kesreli hemzenin ى'ye çevrildiği görülür : فائدة - فايده gibi. Ötreli hemze işaretinin düşürüldüğü de olur : مؤمن - مؤمن gibi. Osmanlıcada ötreli hemzeden sonra gelen yuvaklak vokal harfi düşürülerek hemzenin kürsüsü olan و ile yetinilir : مشؤم - مشؤوم , رؤوف , رؤف , رؤون , رؤن «işler» gibi.

Kelime sonunda kısa vokalden sonra gelen hemzelerin işareti yine vokallerine göre ¹ , و , ى üzerine konur ; توضع , قارى , منشأ gibi. Uzun vokalden veya konsonanttan sonra gelen hemzelerin işareti ise kürsüsüz yazılır : جزء , شىء , اشياء , بناء , gibi. Fakat Osmanlıcada uzun vokalden sonra gelen hemze işaretleri atılır : بنا , اشيا , gibi. Son-
daki diğer hemze işaretlerinin de bazan atıldığı olur : توضع , شىء gibi.

Besmele'deki اسم ism (بسم yerine بسم bism) kelimesi ile iki isim arasındaki ابن ibn «oğul» kelimesinin (بن) hemzesinin de düşürüldüğünü kaydedelim.

Arapça kelime çeşitleri ve vezinleri

Arapça kelimelerin yapısı

Arapça menşe bakımından Sâmi dillerinden, yapı bakımından çekimli dillerdendir. Arapça düzenli bir çekimli dildir. Köklerden yeni kelimeler çekimli olarak, bir içten kırılma ile yapılır. Fakat bu içten

kırılma hem ölçülüdür, hem kaidelere bağlıdır. Bir kökten türeyen kelimeler arasında kökün aslı sesleri ve bu seslerin sırası daima aynı kalır. Böylece aynı kökten çıkmış kelimeler arasında açık bir münasebet olduğu görülür. Aynı zamanda her kökten yeni kelimeler hep aynı kaidelerle türetilir. Böylece kelime aileleri arasında tam bir paralellik bulunur. Arapçada böyle ölçülü ve kaideli olarak bir kökten çok sayıda kelime türetilir. Böylece her kökten büyük bir kelime âilesi meydana gelmiş olur. Kelime âilelerinin birbirinden farklı tarafları aslı sesleri, kök sesleridir. Kök sesleri dışındaki sesler ve kelime şekli bakımından âileler hep aynı biçimde kelimeler ihtiva ederler. Bazan vokaller de aslı ses olmakla beraber köklerin aslı seslerini umumiyetle konsonantlar teşkil eder. Arapçanın konsonantlara dayanan bu bünyesi yazıya da tesir etmiş, esas itibariyle daima konsonantlar yazılmış, yazıda vokaller ancak uzun olurlarsa işaretlenmiş, yazı — imlâ kaideleri ile dil kaideleri, seslerle harfler birleştirilmiştir. Arapça kelimelerde seslerden değil, harflerden bahsedilir.

Üçüzlü, dördüzlü, beşizli kökler

Arapça kelime kökleri üç, dört veya beş aslı harfi ihtiva ederler. Üçüzlü köklere ثلاثی *sulâstî*, dördüzlülere رباعی *rubâtî*, beşizlilere خماسی *humâsî* adı verilir. Dördüzlü ve beşizli kökler çok azdır. Arapça esas itibariyle üçüzlü köklere dayanan bir dildir, köklerin tamamına yakın büyük bir kısmı üçüzlüdür : فكر , علم , عشق , جبر , صدق gibi. Bütün üçüzlü kökler kullanım sahasına böyle mücerret şekilleri ile, yalnız aslı harfleri ile çıkmaz, bazıları biraz genişletilmiş olarak kullanılırlar: كمال *kemâl*, طلوع *tulû'*, خدمت *hidmet* gibi. Fakat bütün sülâsîlerde yalnız üç harfli kök mazi üçüncü şahısta ortaya çıkar : كتب *ketebe* «yazdı», ضرب *darabe* «vurdu» gibi.

Aslı harfler, zâit harfler, vezinler

Arapça kelimelerdeki kök harflerine *aslı harfler* (*hurûf-ı asliye* (حروف اصلیه), kökler kullanım sahasına çıkarken veya köklerden yeni kelimeler yapılırken köke ilâve edilen harflere *zâit* (*ilâve*) *harfler* (*hurûf-ı ziyâde* (حروف زیاده) adı verilir. Bütün harfler tabii, aslı harf olabilir. Zâit harfler ise muayyen olup şunlardır : *hemze*, ا, ت, ث, ج, د, ذ, ر, ز, س, ش, ص, ض, ط, ظ, ع, ف, ق, ك, ل, م, ن, هـ, و, ی. Bir kelime ailesi içinde kelimelerin aslı harfleri hep aynı, zâit harfleri farklı olur. Kelime âileleri arasında ise zâit harfler aynı, aslı harfler farklı olur. Bir kelime âilesinde aslı harflerin, kelime âileleri arasında zâit harflerin sırası da hep aynı kalır. Böylece bütün kelime

âilelerinin aynı cins kelimeleri harf sayısı, hece sayısı, vokal, şekil bakımından hep aynı biçimde, aynı kalıpta olur. Kelime âileleri arasındaki bu müşterek kalıplara, Arapça kelimelerin bu ortak kalıplarına *vezin* adı verilir. Demek ki her Arapça kelimenin bir vezni vardır. Vezinler kelime âilelerinin müşterek temsilcileridir. Vezinlerin muhtelif kelime âilelerindeki karşılıkları da onların *mevzun*'larıdır. Vezin için, bu müşterek kalıpları ifade için *fi'l* kelimesi seçilmiştir. *fi'l* kelimesinin 's, 'i, 'e, 'l sırasıyla üçüzlü bir kökün birinci, ikinci, üçüncü aslî harfini karşılar. Yani *fa'le* üçüzlü kökün veznidir. Dördüzlü kökün vezni olarak *fa'lele*, beşizli kökün vezni olarak da *fa'lele* kabul edilmiştir. İşte *fi'let*, *if'âl*, *tef'îl*, *istif'âl* gibi kelimeler Arapça kelimelerin vezinleridir.

Aksâm-ı seb'a

Bütün kelime âilelerinde köklerden yeni kelimeler işte bu vezinlere göre türer. Böylece, dediğimiz gibi, aynı cins kelimeler hep aynı vezinde olur. Yalnız bazan vezin dışına kaymalar, esas vezinden bazı uzaklaşmalar olduğu görülür. Böylece bazı vezinler bazı köklerde ufak tefek bazı değişiklikler gösterirler. Meselâ *tef'îl* bazan *tef'ile*, *if'âl* bazan *if'âle* şekline girer. Bunu yapan şey köklerdeki bâzı aslî harflerdir. Köklerde vezne tesir eden şey aslî harfler arasında hemzenin, *harf-i illet* (حرف علت) (değiştirme harfi) denen 'a, 'u, 'i'nin veya şeddinin bulunmasıdır. Kökler bunları ihtiva edip etmeme bakımından, yani taşıdıkları sesler bakımından şu yedi çeşide ayrılırlar ki buna *aksâm-ı seb'a* (اقسام سبعة) «yedi kısım» denir:

İçinde hemze bulunan köke *mehmûz* (مهموز) «hemzeli» denir: *جزء*, *امر* gibi. Birinci harfi harf-i illet (ي, و) olan köke *misâl* (مثال) denir: *وعظ* gibi. İkinci harfi harf-i illet (ي, و, ا) olan köke *ecvef* (اجوف) denir: *يقظ* gibi. Üçüncü harfi harf-i illet (ي, و, ا) olan köke *nâkıs* (ناقص) denir: *حال*, *ميل*, *قول* (*kavl*) gibi. Birinci harfi ile üçüncü harfi yahut ikinci harfi ile üçüncü harfi aynı zamanda harf-i illet olan köke *lefîf* (لئيف) denir: *طى*, *وحى* (*tayy*) gibi. İkinci ve üçüncü harfi aynı olan, yani şeddeli köke *muzâaf* (مضاعف) denir: *ظن*, *عد* gibi. İçinde hemze, illet harfi, şedde bulunmayan köke ise *sâlim* (سالم) denir: *شکل*, *ذكر* gibi.

Sâlim kelimelerde hiç bir vezin kayması olmaz. Vezinlerin normal şekilleri *sâlim* vezinleridir.

Kelime çeşitleri

Türkçeye geçen Arapça kelimeler umumiyetle isim cinsinden olup şu çeşitlere ayrılırlar: مصدر *masdar*, اسم فاعل *ism-i fâil*, اسم مفعول *ism-i mef'ûl*, اسم صفة مشبهة *sıfat-ı müşebbehe*, اسم صيغة مبالغة *siyag-ı mübâlaga*, اسم تفضيل *ism-i tafdil*, اسم تصغير *ism-i tasgîr*, اسم منسوب *ism-i mensûb*, اسم زمان *ism-i zamân*, اسم مكان *ism-i mekân*, اسم آلة *ism-i âlet*. Bu isim çeşitlerinin hepsinin kendilerine mahsus ayrı ayrı vezinleri vardır. Tabîî, bir kökten bu kelime çeşitlerinin hepsinin türemesi şart değildir. Meselâ bir kökün masdarı kullanılır, ism-i fâili kullanılmaz; ism-i fâili bulunur, ism-i mef'ûlü bulunmaz.

Masdar, ism-i fâil, ism-i mef'ûl

Bu üç kelime çeşidini, birbiri ile yakından ilgili oldukları için, bir arada incelemek lâzımdır. Masdar hareket isimleri olup Türkçenin fiil isimlerinin (-mak, -mek; -ma, -me; -ış, -iş, -uş, -üş 'lü isimler) karşılığıdır. İsm-i fâil bu hareketi yapanı, ism-i mef'ûl hareketin tesirinde kalanı, yapılanı gösterir. Yani ism-i fâil Türkçenin normal aktif fiil geniş zaman partisipinin, ism-i mef'ûl pasif fiil geniş zaman partisipinin karşılığıdır. Demek ki bu üç kelime çeşidi Türkçeye hareket - yapan - yapılan (fiil - fâil - mef'ûl) diye tercüme edilir: *sevmek - seven - sevilen, bilme - bilen - bilinen* gibi.

Sülâsî semâî masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri

Sülâsî semâî masdarlar, olduğu gibi var olan, önceden var olan, bir kaide ile türetilmeyen, işitmeye dayanan kelimelerdir. Köklerin önceden var ola gelmiş, kullanış sahasındaki ilk şekilleridir. Türkçenin isim ve fiil kökleri gibi sonradan yapılmayan aslı unsurlardır. Bu masdarların hepsinin ism-i fâilleri ve ism-i mef'ûlleri aynı vezinde olur. Bu masdarların, ism-i fâil ve ism-i mef'ûllerinin vezinleri şunlardır:

Masdar

1. فاعل *fa'l*

Tek heceli, kapalı (konsonantla biten) heceli ve vokali üstün olan bir vezindir. Aynı şekilde tek heceli ve vokali düz geniş (a, e) olan kelimeler bu vezindedir: أمر *emr*, قطع *kat'*, ظن *zann* gibi.

2. فعل *fi'l*

Tek kapalı heceli ve vokali esre olan bir vezindir. Aynı şekilde tek heceli ve düz dar vokalli (ı, i) kelimeler bu vezindedir: علم *ilm*, فکر *fıkr*, حس *hiss* gibi.

3. فعل *fu'l*

Tek kapalı heceli ve vokali ötre olan bir vezindir. Aynı şekilde tek heceli ve yuvarlak vokalli (u, ü) kelimeler bu vezindedir: حکم *hüküm*, شكر *şükür*, ظلم *zulm* gibi.

4. فعل *faal*

Biri açık, biri kapalı iki heceli ve her iki vokali üstün olan bir vezindir. Aynı şekilde birincisi açık (vokalle biten) iki heceli ve iki vokali de düz geniş (a, e) olan kelimeler bu vezindedir: طلب *taleb*, کرم *kerem*, ضرر *zarar* gibi.

5. فعل *fial*

Biri açık, biri kapalı iki heceli ve ilk vokali esre, ikinci vokali üstün olan bir vezindir. Demek ki birincisi açık iki heceli ve ilk vokali düz dar (ı, i), ikinci vokali düz geniş (a, e) olan kelimeler bu vezindedir: صغر *sıgar*, کبر *kiber*, سِکَل *sikal* gibi.

6. فعلة (فعلت) *fa'let*

İki vokali de üstün olan, aslında ikisi de kapalı iki heceli ve sonu yuvarlak *t* ile biten bir vezindir. Fakat, evvelce de kaydettiğimiz gibi, bu yuvarlak *t*'ler Osmanlıcada düz *t*'ye veya *e*'ye çevrilmişlerdir. Bu sebeple Osmanlıcada bu vezin bazan *fa'le* olur. Demek ki birincisi kapalı, ikincisi bazan açık iki heceli ve iki vokali de düz geniş (a, e) olan kelimeler bu vezindedir: رحمت *rahmet*, ندرت *nedret*, کثرت *kesret*, ضربه *darbe* gibi.

7. فعلة (فعلت) *fi'let*

Birincisi kapalı, ikincisi bazan açık (bk. *fa'let*) iki heceli ve ilk vokali esre, ikinci vokali üstün olan bir vezindir. Osmanlıcada bazan *fi'le* olur. Demek ki birincisi kapalı, ikincisi bazan açık iki heceli ve ilk vokali ı, i, ikinci vokali a, e olan kelimeler bu vezindedir: خدمت *hi lmet* (فعلت) *ni'met*, عفت *iffet*, فرقه *fırka* gibi.

Misâllerde bu vezin فة *fi'et*, daha doğrusu علة *ilet* (*ile*) şekline geçer: صفت *sıfat* (وصف *vasf'tan*) صلة *sıla* (وصل *vasl'dan*) هبة *hibe* (وهب *vehb'den*) gibi.

8. فعلت *fu'let*

Bu da bundan önceki iki vezin gibi aslında iki kapalı heceden kurulu bir vezindir, fakat Osmanlıcada bazan son hecesi açık olarak *fu'le* şekline geçer (bk. *fa'let*). İlk vokali ötre, ikinci vokali üstündür. Demek ki birincisi kapalı, ikincisi bazan açık iki heceli ve ilk vokali *u*, *û*, ikinci vokali *a*, *e* olan kelimeler bu vezindedir: قدرت *kudret*, قوت *kuvvet*, سرعت *sûr'at*, قرع *kur'a* gibi.

9. فعال *faâl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve her iki vokali üstün olan, ikinci vokali uzun bir vezindir. Demek ki birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali uzun *a* olan kelimeler bu vezindedir: kemâl *kemâl*, قرار *karâr*, بقاء *beka* (Osmanlıcada بقا) gibi.

10. فعال *fiâl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali esre, ikinci vokali üstün ve uzun olan bir vezindir. Demek ki birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali *ı*, *i*, ikinci vokali uzun *a* olan kelimeler bu vezindedir; وصال *visâl*, فرار *firâr*, بناء *binâ* (Osmanlıcada بنا) gibi.

11. فعال *fuâl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali ötre, ikinci vokali üstün ve uzun olan bir vezindir. Demek ki birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali *u*, *û*, ikinci vokali uzun *a* olan kelimeler bu vezindedir: سؤال *suâl*, تراب *tûrâb* (isim), دعا *duâ* (Osmanlıcada دعا) gibi.

12. فعالت *feâlet*

İlk ikisi açık, sonuncusu kapalı (Osmanlıcada bazan açık, bk. *fa'let*) üç heceli ve üç vokali de üstün, ikinci vokali uzun olan bir vezindir. Demek ki hece düzeni böyle ve ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali

uzun a, üçüncü vokali *a, e* olan kelimeler bu vezindedir: سلامت *selâmet*, ندامت *nedâmet*, دنائت *denâet*, صدقات *sadâkat* gibi.

13. فمالة (فالت) *fiâlet*

İlk ikisi açık, sonuncusu kapalı (Osmanlıcada bazan açık, bk. *fa'let*) üç heceli ve ilk vokali *esre (ı, i)*, ikinci vokali *uzun a*, üçüncü vokali üstün (*a, e*) olan bir vezindir. Hece düzeni böyle olan kelimeler bu vezindedir: شکایت *şikâyet*, روایت *rivâyet*, قرائت *kırâat*, حکایه *hikâye* gibi.

14. فحول *fuûl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve her iki vokali ötre (*u, ü*), ikinci vokali *uzun u* olan bir vezindir. Hece düzeni böyle olan kelimeler bu vezindedir: حضور *huzûr*, طلوع *tulû'*, وجود *vücûd* gibi.

15. فمولة (فموت) *fuûlet*

İlk ikisi açık, üçüncüsü kapalı (aslı yuvarlak *t'li*) üç heceli ve ilk iki vokali ötre (*u, ü*), ikinci vokali *uzun u*, son vokali üstün (*a, e*) olan bir vezindir. Hece düzeni böyle olan kelimeler bu vezindedir: سهولت *sühûlet*, حکومت *hükûmet*, خصومت *husûmet* gibi.

Nâkislarda *fuullet* şekline geçer: اخوت *uhuvvet*, نبوت *nübüvvet* gibi.

16. فملولة (فلوت) *fa'lûlet*

Birincisi ve üçüncüsü (aslı yuvarlak *t'li*) kapalı, ikincisi açık üç heceli ve ilk ve son vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali *uzun u* olan kelimelerin veznidir: غيبوت *gaybûbet*, بيتوت *beytûtet*, شيخوخة *seyhûhat* gibi.

17. فملان *fi'lân*

İki kapalı heceli ve ilk vokali *esre (ı, i)*, ikinci vokali *uzun a* olan kelimelerin veznidir: فقدان *fıkdan*, عرفان *irfân*, نسیان *nısyân* gibi.

18. فملان *fu'lân*

İki kapalı heceli ve ilk vokali ötre (*u, ü*), ikinci vokali *uzun a* olan kelimelerin veznidir: شكران *şûkrân*, كفران *kûfrân*, خسران *hûsrân* gibi.

19. فعلان *faalân*

İlk ikisi açık, üçüncüsü kapalı üç heceli ve üç vokali de üstün (*a, e*), üçüncüsü uzun *a* olan kelimelerin veznidir: جريان *cereyân*, هيجان *heyecân*, فيضان *feyezân*, خلجان *halecân* gibi.

20. فاعيل *faîl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali uzun *i* olan kelimelerin veznidir: ابن *enîn*, يمين *yemîn*, طين *tanîn* gibi.

21. فاعول *faûl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali uzun *u* olan kelimelerin veznidir: قبول *kabûl* gibi.

22. تفعال *tefâl*

İki kapalı heceli ve iki vokali de üstün (*a, e*), ikinci vokali uzun *â* olan kelimelerin veznidir: تكرار *tekrâr*, تعداد *ta'dâd* gibi.

23. مفعيل *mef'il*

Bu masdarla aşağıdaki üç masdara *mimli masdarlar* adı verilir. Kendilerine benzeyen ism-i zaman, ism-i mekân vezinlerine karışmasınlar, onlardan ayrılınsınlar diye şekilleri onlara benzeyen, fakat masdar mânâsı taşıyan sülâsinin bu dört masdarı mimli masdarlar adı ile belirtilir.

mef'il iki kapalı heceli, ilk vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali esre (*i, i*) olan ve *m* ile başlayan masdarların veznidir: منطق *mantık*, مولد *mevlid*, موهب *mevhib* gibi.

Ecveflerde *mef'il* şekline geçer: مزيد *mezîd*, مسير *mesîr* gibi.

24. مفعال *mef'al*

Mimli masdar veznidir. İki kapalı heceli, iki vokali de üstün (*a, e*) olan ve *m* ile başlayan masdarlar bu vezindedir: مقصد *mâksad* gibi.

Ecveflerde *mef'al* şekline geçer: مرام *merâm*, ممات *memât* gibi.

Nâkislarda *mef'a* (منعى) şekline geçer: معنى *ma'na* gibi.

25. (مفعلة) *mef'ale*

Mimli masdar veznidir. Aslı yuvarlak *t*'li; birincisi ile üçüncüsü kapalı (üçüncüsü Osmanlıcada bazan açık), ikincisi açık üç heceli; üç vokali de üstün (*a, e*) olan ve *m* ile başlan masdarlar bu vezindir: *مرحمت merhamet, مصلحت maslahat, مسئله mes'ele* gibi.

Muzâaflarda *mefallet* şekline geçer: *محبت mahabbet, مسرت meseret, مزلت mezellet* gibi.

Ecveflerde *mefâlet* şekline geçer: *ملامت melâmet, مخافت mehâfet* gibi.

26. (مفعلة) *mef'ilet*

Mimli masdar vezni olup aslı yuvarlak *t*'lidir. Birincisi ile üçüncüsü kapalı (üçüncüsü Osmanlıcada bazan açık), ikincisi açık üç heceli; ilk ve son vokali üstün (*a, e*), ortadaki vokali esre (*ı, i*) olan ve *m* ile başlayan masdarların veznidir: *معرفة ma'rifet, موعظة mev'ize* gibi.

Ecveflerde *mefîlet* şekline geçer: *معيشت maîşet* gibi.

İsm-i fâil

Bütün bu sülâsî masdarların *ism-i fâil* فاعل *fâil* vezninde olur. فاعل *fâil* فعل üçüzlü köküne *fe*'den sonra bir *elif* ilâvesiyle yapılan dört harfli, iki heceli, ilk hecesi uzun *a* ile biten, ikinci hecesi kapalı ve *i* (Osmanlıcada *ı, i*) vokalli bir vezindir. İşte sülâsî *ism-i fâillerin* harf ve hece durumları hep böyle, vezinleri hep *fâil* kalıbındadır: عاشق âşık (عشق *işk - aşk*'tan), عالم âlim (علم *ilm*'den), جاهل câhil (جهل *cehl*'den), سائق sâik (سوق *sevk*'den), شائق şâik (شوق *şevk*'ten), دائر dâir (دور *devr*'den), سائر sâyir (سير *seyr*'den), سائل sâil (سؤال *suâl*'den) gibi.

Yalnız bazan bu vezin فاع *fâ* veya فاع *fa* şekline geçer: صاف sâf (صفت *safvet*'ten), فار fârr (فرار *firâr*'dan), دال dâll (دلائل *delâlet*'ten) gibi.

İsm-i mef'ûl

Bütün bu sülâsî masdarların *ism-i mef'ûl* مفعول *mef'ûl* vezninde olur. مفعول *mef'ûl*, görüldüğü gibi, فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, son harfinden evvel de *vav* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli, kapalı iki heceli, ilk hecesinin vokali *a, e*, ikinci hecesinin vokali uzun *u* olan

bir vezindir. İşte sülâsî ism-i mef'ûlleri hep bu kalıpta olur: معشوق *ma'sûk* (عشق *işk-aşk*'tan) معلوم *ma'lûm* (علم *ilm*'den) مجهول *mechûl* (جهل *cehl*'den), مأمور *me'mûr* (أمر *emr*'den), ماذون *me'zûn* (إذن *izn*'den), محدود *ma'dûd* (عد *add*'den) gibi.

Yalnız bu vezin ve 'lî ecveflerde مفعول *mef'ûl* (صون *sûn*'dan مصون *masûn*, خوف *havf*'ten مخوف *mahûf* gibi), 'lî ecveflerde çok defa مفعیل *mef'il* (زیاده *ziyâde*'den مزید *mezid*, هیبت *heybet*'ten مهیب *mehîb* gibi), 'lî nâkıs-larda مفعو *mef'uv* (دعوت *da'vet*'ten مدعو *med'uv* gibi), 'lî nâkıs-larda مفعی *mef'i* (نفی *nefy*'den منفی *menfi*, روایت *rivâyet*'ten مرئی *meruî*, رؤیت *rû'yet*'ten مرئی *mer'i* gibi) şekline girer. Geçişsiz masdarların tabîî, ism-i mef'ûlî olmaz.

Sülâsîler cetveli

Bütün bu semâî sülâsî masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ûl ana vezinlerini kolay ezberlenmesi için hülâsa olarak şöyle bir cetvel hâlinde toplayabiliriz :

İsm-i mef'ûl	İsm-i fâil	Masdar	
<i>mef'ûl</i> مفعول	<i>fâil</i> فاعل	<i>fa'l</i> فعل	1
»	»	<i>fi'l</i> فعل	2
»	»	<i>fu'l</i> فعل	3
»	»	<i>faal</i> فعل	4
»	»	<i>fial</i> فعل	5
»	»	<i>fa'let</i> فعلة	6
»	»	<i>fi'let</i> فعلة	7
»	»	<i>fu'let</i> فعلة	8
»	»	<i>faâl</i> فعال	9
»	»	<i>fiâl</i> فعال	10

İsm-i mef'ûl	İsm-i fâil	Masdar	
»	»	<i>fuâl</i> فاعل	11
»	»	<i>feâlet</i> فعالة	12
»	»	<i>fiâlet</i> فمالة	13
»	»	<i>fuûl</i> فمول	14
»	»	<i>fuûlet</i> فمولة	15
»	»	<i>fa'lûlet</i> فملولة	16
»	»	<i>fîlân</i> فملان	17
»	»	<i>fû'lân</i> فملان	18
»	»	<i>faalân</i> فملان	19
»	»	<i>faîl</i> فمیل	20
»	»	<i>faûl</i> فمول	21
»	»	<i>tef'âl</i> تفعال	22
»	»	<i>mef'il</i> مفعیل	23
»	»	<i>mef'al</i> مفعیل	24
»	»	<i>mef'alet</i> مفعیلة	25
»	»	<i>mef'ilet</i> مفعیلة	26

Rûbâî semâî masdar, ism-i fâili, ism-i mef'ûlû

Bu masdarın tek vezni فمالة *fa'lele* 'dir. Beş harfli, birincisi kapalı, diğerleri açık, her üç hecesi de *a, e* vokalli bir vezindir. Hece ve

harf kalıbı buna uygun olan ترجمه *terceme*, وسوسه *vesvese*, دبده *debdebe*, سلطنت *saltanat*, ولوله *velvele*, عربده *arbede*, قهقهه *kahkaha* gibi kelimeler bu vezindedir.

Bu masdarın ism-i fâili مفعّل *müfa'ilil* veznindedir: مترجم *mü-tercim*, موسوس *müvesvis* misallerinde olduğu gibi.

Bu masdarın ism-i mef'ûlü ise مفعّل *müfa'lel* veznindedir: مترجم *mütercem*, مددب *müdebdeb* misallerinde olduğu gibi.

Şu halde bu masdarın masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ûl tablosu şöyledir :

müfa'lel مفعّل

müfa'ilil مفعّل

fa'lele فاعله

Sülâsî kıyasî masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri

Bu masdarlar üçüzlü köklerden kaide ile türetilmiş masdarlardır. Türkçenin aşağı yukarı fiil gövdelerine tekabül ederler. Vezinleri şunlardır :

1. افعال *if'âl*

Beş harfli, iki kapalı heceli, vokalle başlayan, ilk vokali *i*, ikinci vokali *uzun a* olan bir vezindir. فعل üçüzlü köküne biri başa, biri son harfin önüne iki *elif* ilâvesi ile yapılır. Umumiyetle geçişli, bazan geçişsiz olur. Bu kalıba uygun ايجار *icbâr* (جبر *cebr*'den), ادراك *idrâk* (درك *derk*'ten), ادخال *idhâl* (دخول *dühûl*'den) gibi masdarlar hep bu vezindedir.

İf'âl mehmuzlarında ve misallerde bu vezin افعال *îfâl* şekline geçer: ایمان *îmân* (امن *emn*'den), ایجاد *îcâd* (وجود *vücûd*'dan), إقطاء *ikâz* (يقظة *yakaza*'dan) misallerinde olduğu gibi.

Ecveflerde افعال *ifâle* (افعال *ifâlet*) şekline geçer: اداره *idâre* (دور *devr*'den), إعابة *icâbet* (جواب *cevâb*'dan), إكامة *ikâme* ve إقامت *ikâmet* (قيام *kıyâm*'dan) misallerinde olduğu gibi.

Nâkışlarda افعال *if'â* şeklinde olan bu vezin Osmanlıcada افعال *if'â* şekline geçer: إرضا *irzâ* (رضا *rızâ*'dan), إجران *icrâ* (جران *cereyân*'dan), إفنا *ifnâ* (فنا *fenâ*'dan) gibi.

İsm-i fâili :

İsm-i fâili مفعّل *müf'il* veznindedir. *müf'il* فعل üçüzlü kökünün ba-

şına *mim* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli, kapalı iki heceli, ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *i, ı* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: *mücbir* (إجبار *icbâr*'dan), *müdrîk* (ادراك *idrâk*'ten), *mükrim* (إكرام *ikrâm*'dan), *müslim* (اسلام *islâm*'dan) gibi.

Mehmuzlarda (ilk harfi hemzeli olanlarında) ve misallerde موع *mûil* şekline geçer: مؤمن *mûmin*, mü'min (ایمان *îmân*'dan), موجد *mûcid* (إيجاد *icâd*'dan) gibi.

Muzâaflarda مفل *müfill* şekline geçer: مصر *musırr* (إصرار *isrâr*'dan), مقرر *mukırr* (اقرار *ikrâr*'dan) gibi.

Ecveflerde مفیل *müfîl* şekline geçer: مدير *müdfîr* (اداره *idâre*'den), مشير *müşîr* (اشارت *işâret*'ten) gibi.

Nakıslarda مفی *müf'î* şekline geçer: محي *muhyî* (احيا *ihyâ*'dan), معطی *mu'tî* (اعطا *i'tâ*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlû

İsm-i mef'ûlû مفع *müf'al* veznindedir. *müf'al* فعل üçüzlü kökünün başına bir *mim* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli, kapalı iki heceli, ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *a, e* olan bir vezindir. İsm-i fâille tek farkı son vokalin, birinde esre (*ı, i*), diğerinde üstün (*a, e*) olmasıdır. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: مثبت *mûsbet* (اثبات *isbât*'tan), بمعل *mücmel* (اجمال *icmâl*'den) gibi. İsm-i fâilde olan vezin değişiklikleri esre, üstün farkı ile aynen bunda da olur. Şöyle ki :

Mehmuzlarda (ilk harfi hemzeli olanlarında) ve misallerde موع *mûal* şekline geçer: موجر *mûcer* (أجر - إيجار *îcâr* - *ecr*'den), موجب *mûceb* (إيجاب *icâb*'dan) gibi.

Muzâaflarda مفل *müfall* şekline geçer: مقرر *mukarr* (اقرار *ikrâr*'dan) gibi.

Ecveflerde مفال *müfâl* şekline geçer: مشار *müşâr* (اشارت *işâret*'ten), محاط *muhât* (احاطه *ihâta*'dan), مصاب *musâb* (إصابة *isâbet*'ten) gibi.

Nâkıslarda مفا *müf'a* şekline geçer: موما *mûma* (إيما *imâ*'dan), معطى *mu'ta* (اعطا *i'tâ*'dan) gibi.

2. تفعیل tef'îl

Fonksiyonu geçişli, kuvvetli faktitif ve isimden fiil yapmaktır. فعل üçüzlü kökünün başına bir *te*, son harfinden evvel bir *ye* getirmek suretiyle yapılır. Beş harfli; kapalı iki heceli; ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali *uzun i* (î) olan bir vezindir. Bu kalıba uygun masdarlar bu vezindedir: تشكيل *teşkîl* (شكل *şekl*'den), تحسین *tahsîn* (حسن *hüsn*'den), تأديب *te'dîb* (أدب *edeb*'den) gibi.

Nâkışlarda, mehmuzlarda (son harfi hemzeli olanlarında) ve bazı sâlimlerde bu vezin تفعلة *tef'ile* şekline geçer: تجزيه *tecziye* (جزا *cezâ*'dan), رضيه *tarziye* (رضا *rızâ*'dan), تسويه *tesviye* (سوى *seviy*'den), تصفيه *tasfiye* (سافه *savfet*'ten), تذكرة *tezkire* (ذكر *zikr*'den), تجربه *tecribe* (جرب *cerb*'den) gibi. Bazan da تفعلا *tefilla* olur: تمام *tetimme* (تمام *tamâm*'den) gibi.

İsm-i fâili

İsm-i fâili مفعل *müfa''il* veznindedir. *müfa''il* فعل üçüzlü kökünün başına bir *mim* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; üçüncü harfi şeddeli; birincisi açık, ikincisi ve üçüncüsü kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *i* olan bir vezindir. Hece ve harf durumu bu kalıba uygun kelimeler bu vezinde olur: مرتب *mürettib* (ترتيب *tertîb*'den), منقذ *münekkid* (تنقيد *tenkîd*'den), موحد *muvaḥhid* (توحيد *tevhîd*'den), مسكن *müsekkîn* (تسكين *teskîn*'den) gibi.

Nâkışlarda مفعي *müfa''i* şekline geçer: مربى *mürebbi* (تربيه *terbiye*'den), مسمى *müsemmi* (تسميه *tesmiye*'den) gibi.

İsm-i mef'ûlü

İsm-i mef'ûlü مفعل *müfa''al* veznindedir. *müfa''al* فعل üçüzlü kökünün başına bir *mim* ilâvesi ile yapılır. Dört harfli; üçüncü harfi şeddeli; birincisi açık, ikincisi ve üçüncüsü kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü* ikinci ve üçüncü vokali *a*, *e* olan bir vezindir. İsm-i fâil vezninden tek farkı son vokalinin *a*, *e* olmasıdır. Bu kalıba uyan kelimeler bu vezindedir: مرتب *müretteb* (ترتيب *tertîb*'den), مؤسس *müesses* (تأسيس *tesîs*'den) gibi.

Nâkışlarda مفعي *müfa''a* şeklinde olur: مجلى *mücella* (تجليه *tecliye*'den), مسمى *müsemma* (تسميه *tesmiye*'den) gibi.

3. مفاعله müfâale ve فال fiâl :

Mânâ ve fonksiyon bakımından aynı olan bir masdarın değişik

iki veznidir. Yani *fiâl müfâale*'nin bir başka şeklidir. İsm-i fâil ve ism-i mef'ûlleri de aynıdır. Bu masdarın fonksiyonu umumiyetle müşareket ve geçişsiz yapmaktır. *müfâale* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, ilk harfinden sonra *elif*, sonuna da *he* (*e*) [*e* veya *ه*, *ت*] ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; dört açık (dördüncüsü bazan kapalı, *müfâalet* şeklinde) heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali uzun *a* (*â*), üçüncü vokali *a*, *e*, son vokali *a*, *e* olan bir vezindir. Bu kalıba uyan kelimeler bu vezindedir : محاربة *muharebe* (*حرب* *harb*'den), مكالمه *mükâleme* (*كلام* *kelâm*'dan), مناقشه *münâkaşa* (*نقش* *nakş*'tan), مناظره *münâzara* (*نظر* *nazar*'dan), مشاركت *müşâreket* (*شركت* *şirket*'ten) gibi. *fiâl* ise فعل üçüzlü köküne son harfinden evvel bir *elif* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli; ilk vokali *i*, ikinci vokali uzun *a* (*â*) olan bir vezindir. Bu kalıba uygun masdarlar bu vezindedir: نفاق *nifâk*, نزاع *nizâ*' gibi.

müfâale vezni nâkislarda مناعة (*müfâât*) şekline geçer : مجازات *mücazât* (*جزا* *cezâ*'dan), مساوات *müsâvât* (*سوى* *seviy*'den) gibi.

İsm-i fâili:

Bu masdarın her iki vezninin de ism-i fâili مفاعل *müfâil* veznindedir. *müfâil* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, ilk harfinden sonra da *elif* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; sonuncusu kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali uzun *a* (*â*), son vokali *ı*, *i* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir : محارب *muhârib* (*محاربة* *muhârebe*'den), مخبر *muhâbir* (*مخابره* *muhâbere*'den), منافق *münâfık* (*نفاق* *nifâk*'tan) gibi.

Muzâaflarda مناع *müfâ*' şekline geçer: مضاد *müzâdd* (*تضاد* *tezâd*, ضد *zıdd*), مماس *mümâss* (*تماس* *temâs*) gibi.

Nâkislarda مفاعي *müfâî* şeklinde olur: مساوي *müsâvî* (*مساوات* *müsâvât*'tan), مرآئي *mürâî* (*مرآت* *mürâât*'tan), ريا *riyâ* gibi.

İsm-i mef'ûlû

İsm-i mef'ûlû مفاعل *müfâal* veznindedir. *müfâal*'in ism-i fâilden farkı son vokalinin *a*, *e* olmasıdır. مبارک *mübârek* (*مباركة* *mübâreke*, برکت

bereket'ten), مخاطب *muhâtab* (مخاطبه *muhâtaba*, خطاب *hitâb*'dan) gibi kalıbı böyle olan kelimeler bu vezindedir.

Muzâaflarda ism-i fâil ile birleşir : مضاد *mûzâdd*, ماس *mûmâss* gibi.

4. انفعال *infiâl*

Fonksiyonu dönüşlü ve geçişsiz yapmaktır. *infiâl* فعل üçüzlü kökünün başına *elif* ve *nun*, son harfinden evvel bir *elif* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; birinci ve ikinci vokali *i*, son vokali uzun *a* (*â*) olan bir vezindir. Harf ve hece durumu böyle olan masdarlar bu vezindedir: انقلاب *inkilâb* (قلب *kalb*'den), انشراح *inşirâh* (شرح *şerh*'ten), انجماد *incimâd* (فسخ *fesh*'ten), انكس *in'ikâs* (عكس *aks*'ten), انفساخ *infisâh* (فسخ *fesh*'ten) gibi.

Ecveflerde انفعال *infiyâl* şekline geçer : انسياق *insiyâk* (سوق *sevk*'ten) gibi.

Nâkislarda انفعال *infiâ'* şeklinde olur : انحنا *inhina* (حنو'dan) انزوا *inzivâ* (زوى'dan), انجلا *incilâ* (جلا *cilâ*'dan) gibi.

İsm-i fâili

İsm-i fâili منفع *münfail* veznindedir. *münfail* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *nun* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ortadaki açık, diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *û*, ikincisi *a*, *e*, üçüncüsü *i* olan bir vezindir. انشراح *münşerih* (شرح *şerh*'ten), انكس *mün'akîs* (عكس *aks*'ten), انجماد *mün'cemid* (انجماد *incimâd*'dan), انفساخ *münfesih* (فسخ *fesh*'ten), انفعال *mün'akîs* (انكس *in'ikâs*'tan) gibi.

Muzâaflarda منفع *münfa'* şekline geçer : انشقاق *münşakk* (انشقاق *inşî-kak*'tan), انجرا *müncerr* (انجرار *incirâr*'dan) gibi.

Ecveflerde منفعال *münfâl* şekline geçer : انقياد *münkâd* (انقياد *inkiyâd*'dan) gibi.

Nâkislarda منفع *münfa'* şeklinde olur : انزوا *münzevî* (انزوا *inzivâ*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlü yoktur.

5. افعال *iftiâl*

Fonksiyonu dönüşlü, geçişsiz, bâzan da geçişli yapmaktır. *iftiâl*

فل üçüzlü kökünün başına bir *elif*, ilk harfinden sonra bir *te*, son harfinden evvel bir *elif* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; ilk iki vokali *i*, son vokali uzun *a* (*â*) olan bir vezindir. Bu kalıba uygun masdarlar bu vezindedir: ارتجاع (*ir ticâ'* *ric'at'ten*) gibi.

Misallerde اِتِّحَاد *ittihâd* (وحدت *vahdet'ten*), اتفاق *ittifâk* (وفا *vefk'ten*) gibi.

Nâkışlarda ve mehmuzlarda (son harfi hemzeli olanlarında) اِتِّعَاء *iftiâ'* (*iftiâ*) şeklinde olur: اِبْتِدَاء *ibtidâ* (بدء *bed'*, بدایت *bidâyet'ten*), اِنْتِهَاء *intihâ* (نهایت *nihâyet'ten*) gibi.

Bu veznin ط , ط , ض , ص 'si ile başlayan köklerde ط 'ya; د , ذ , ز ile başlayan köklerde د 'a çevrilir. Yani bu köklerde veznin zâit *te*'si yerine *tı* ve *dal* getirilir: اضطراب *iztirâb* (درب *darb'dan*), ادعاء *iddiâ* (دعوى *da'va'dan*) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili مفتعل *müftail* veznindedir. *müftail* فل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ortadaki açık, diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikincisi *a*, *e*, üçüncüsü *ı*, *i* olan bir vezindir. Harf ve hece durumu bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: مفتخر *müftehir* (افتخار *iftihâr'dan*), مختلط *mühtelî* (اختلاط *ihtilât'tan*), معدل *mu'tedil* (اعتدال *i'tidâl'den*), منتظر *muntazır* (انتظار *intizâr'dan*) gibi.

Misallerde متحد *müttehid* (اتحاد *ittihâd'dan*), متفق *müttefik* (اتفاق *ittifâk'tan*) gibi.

Ecveflerde مفتال *müftâl* şekline geçer: مختار *muhtâr* (اختيار *ihtiyâr'dan*), متاد *mu'tâd* (اعتیاد *i'tiyâd'dan*), مشتاق *müştâk* (اشتیاق *iştiyâk'tan*), محتاج *muhtâc* (احتیاج *ihtiyâc'dan*) gibi.

Muzââflarda مفتل *müftall* şekline geçer: مضطر *muztarr* (اضطرار *iztirâr'dan*), مشتق *müştak* (اشتقاق *iştikâk'tan*) gibi.

Nâkışlarda مفتی *müftâi* şeklinde olur: مبتدی *mübtedî* (ابتدا *ibtidâ'dan*), منتہی *müntehî* (انتہا *intihâ'dan*) gibi.

İsm-i mef'ûlû

İsm-i mef'ûlû مفعل *mûfteal* şeklindedir. *mûfteal* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve ilk harfinden sonra *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ortadaki kapalı, diğerleri açık üç heceli; ilk vokali *u*, *û*, ikincisi *a*, *e*, üçüncüsü *a*, *e* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: منتخب *müntehab* (انتخاب *intihâb*'dan), مكتبة *muktebes* (اقتباس *iktibâs*'tan) gibi.

Misallerde متعل *mütteal* şekline geçer: متحد *müttehed* (اتحاد *ittihâd*'dan), متفق *müttefak* (اتفاق *ittifâk*'tan) gibi.

Ecveflerde ve muzââflarda ism-i fâille birleşir: محتاج *muhtâc* ve مشق *müştak* gibi.

6. تفعّل tefe''âl

Fonksiyonu umumiyetle *tef'îl*'in dönüşlüsünü yapmaktır. Bâzan da geçişli yapar. Bir de geçici hâl ve devam bildirir. *tefe''âl* فعل üçüzlü kökünün başına bir *te* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; üçüncü harfi şeddeli; birincisi açık, diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *u*, *û* olan bir vezindir. Hece ve harf durumu bu kalıpta olan masdarlar bu vezindedir: تكبر *tekebbür* (كبر *kibr*'den), تدرس *tederrûs* (درس *ders*'ten), تشكّل *teşekkül* (شكل *şekl*'den), تخطر *tahattür* (خطر *hutûr*'dan), تحقق *tahakkuk* (حقيقة *hakikat*'ten) gibi.

Nâkışlarda ve mehmûzlarda (üçüncü harfi hemze olanlarında) تفعّل *tefe''i* şekline geçer: توقّ *tevakkî* (وقاية *vikâye*'den), تمنى *temennî* (منية *münje*'den), تعزّى *tecezzî* (جزء *cüz*'den) gibi.

İsm-i fâili

İsm-i fâili متفعل *mütefa''il* veznindedir. *mütefa''il* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; dördüncü harfi şeddeli; ilk ikisi açık, üçüncüsü ve dördüncüsü kapalı dört heceli; ilk vokali *û*, *u*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *a*, *e*, son vokali *e*, *i*, olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir: متشكّل *müteşekkil* (تشكّل *teşekkül*'den), متتكبر *mütekebbir* (تكبر *tekebbür*'den), متيقظ *müteyakkız* (يقظ *tegakkuz*'dan) gibi.

Nâkislarda ve mehmûzlarda (üçüncü harfi hemze olanlarında) *mütefa*''i şeklinde olur : متعجى *mütecezzi* (تعجى *tecezzi*'den), متانى *müteennî* (تانى *teennî*'den) gibi.

İsm-i mef'ûlü:

İsm-i mef'ûlü متفع *mütefa*''al veznindedir. *mütefa*''al فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; dördüncü harfi şeddeli; ilk ikisi açık, üçüncü ve dördüncüsü kapalı dört heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *a*, *e*, son vokali *a*, *e* olan bir vezindir : متيعم *müteyemmen* (يعم *teyemmün*'den, aslı ism-i fâil *müteyyemmin* olup galat olarak ism-i mef'ûl şekline sokulmuştur) gibi. Az kullanılır.

Nâkislarda متعنى *mütefa*''a şeklinde olur : متعنى *mütemenna* (تعنى *temennî*'den), متوفى *müteveffa* (وفى *vefât*'tan)

7. تفاع *tefâül*

tef'îl'in dönüşlüsünü yapar, geçişli, geçişsiz, müşareket olabilir, bilmezlikten gelme ve öyle görünme ifade eder. *tefâül* فعل üçüzlü kökünün başına *te*, ilk harfinden sonra da *elif* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ilk ikisi açık, sonuncusu kapalı üç heceli; ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali *uzun a* (*â*), üçüncü vokali *u*, *ü* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir : تمایل *temâyül* (ميل *meyl*'den), تكامل *tekâmül* (كال *kemâl*'den), تعاهل *tecâhül* (جهل *cehl*'den), تطابق *tetâbuk* (طبق *tıbk*'tan) gibi.

Muzâaflarda تفاع *tefâ*'' şekline geçer : تضاد *tezâdd* (ضد *zıdd*'dan), تماس *temâss* (مس *mess*'ten) gibi.

Nâkislarda تفاعى *tefâî* şekline geçer : تدوى *tedâvî* (دوا *devâ*'dan), تنهى *tenâhî* (نهايت *nihâyet*'ten) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili متفاعل *mütefâil* veznindedir. *mütefâil* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te*, ilk harfinden sonra *elif* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; ilk üçü açık, sonuncusu kapalı dört heceli; ilk vokali *u*, *ü*; ikinci vokali *a*, *e*; üçüncü vokali *uzun a* (*â*), son vokali *i*, *î* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir : متمایل *mütemâyil* (تمایل

temâýül'den), متكامل *mütekâmil* (تكامل *tekâmül'den*), متجانس *mütecânîs* (تجانس *tecânüs'ten*) gibi.

Müzâaflarda متضاد *mütezâdd* (تضاد *tezâdd'dan*), متحاب *mütehâbb* (حب *hubb'dan*) gibi.

Nâkışlarda متدأوی *mütedâvî* (تدأوی *tedâvî'den*), متساوی *mütesâvî* (تساوی *tesavî'den*), متباقی *mütebâkî* (باقی *tebâkî'den*), متناهی *mütenâhî* (تناهی *tenahî'den*) gibi.

İsm-i mef'ûl ü

İsm-i mef'ûl متفاعل *mütefâal* veznindedir. *mütefâal* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te*, ilk harfinden sonra *elif* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; ilk üçü açık, sonuncusu kapalı dört heceli; ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *a, e*, üçüncü vokali uzun *a (â)*, son vokali *a, e* olan bir vezindir : متداول *mütedâvel* (داول *tedâvül'den*) gibi. Çok az kullanılır.

Muzâaflarda ism-i fâille birleşir : متحاب *mütehâbb*, متضاد *mütezâdd* gibi.

8. استعمال *istif'âl*

Geçişli, geçişsiz, dönüslü yapar; istek, sayma ve çareye bakma bildirir. *istif'âl* فعل üçüzlü kökünün başına *elif, sin* ve *te*, son harfinden önce *elif* getirmek suretiyle yapılır. Yedi harfli; kapalı üç heceli; birinci ve ikinci vokali *i*, son vokali uzun *a (â)* olan bir vezindir. Harf ve hece durumu bu kalıba uyan masdarlar bu vezindedir. استیصال *istihsâl* (حصول *husûl'den*), استیقرار *istihkâr* (حقارت *hağâret'ten*), استیقرار *istintâk* (نطق *nutk'tan*), استیقرار *istintâc* (نتیجه *netîce'den*), استیکرار *istikrâr* (قرار *karâr'dan*), استیمداد *istimdâd* (مدد *meded'den*) gibi.

vav'lı misallerde استیفال *istifal* şekline geçer : وضوح *istîzâh* (وضوح *vuzûh'tan*), استیعاب *isticâb* (وجوب *vücûb'dan*) gibi.

Mehmuzlarda da (ilk harfi hemzeli olanlarda) استیفال *istifâl* şekline geçebilir: استیزان *istîzân* (أذن *izn'den*), استیجار *istîcâr* (أجر *ecr'den*), استیناس *istî'nâs* (أنس *üns'ten*) gibi. Veya bunlarda asıl hemzeli şekiller de kalabilir: استیزان *isti'zân*, استیجار *isti'câr*, استیناس *isti'nâs* gibi.

Ecveflerde استفاله (استفالت) *istifâle* (*istifâlet*) şekline geçer : استفاده *istifâde* (فائدة *fâide*'den), استانه *istiâne* (عون *avn*'dan), استراحت *istirâhat* (راحة *râhat*'tan) gibi. Bâzı ecveflerde değişiklik olmayabilir: استجواب *isticvâb* (جواب *cevâb*'dan) gibi. Fakat bunun asıl ecvefi استجابة *isticâbe* (جواب *cevâb*'dan)'dir. *isticvâb* galattır.

Nâkışlarda ve mehmuzlarda (son harfi hemze olanlarında) استفاء *isti'fâ* (*isti'fâ*) şeklindedir: استفاء *istifâ* (افى *afv*'den), استيقا *istibka* (يقا *ya*, بقاء *beqâ*'dan), استيلا *istilâ* (ولى *vely*'den), استهزا *istihzâ* (هزاء *heza*'dan) gibi.

İsm-i fâili :

İsm-i fâili مستعمل *müstef'il* veznindedir. *müstef'il* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, *sin* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *û*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *i*, *i* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir: استحصال *müstahsil* (استحصال *istihsâl*'den), مستهلك *müstehlik* (استهلاك *istihlâk*'ten), مستكف *müstenkif* (استكاف *istinkâf*'tan) مستنطق *müstantik* (استنطاق *istintâk*'dan) gibi.

Ecveflerde مستفيل *müstefîl* şekline geçer: استفاده *müstefîd* (استفاده *istifâde*'den), مستقيم *müstakîm* (استقامت *istikâmet*'ten) gibi.

Muzââflarda مستعم *müstefî* şekline geçer : استمرار *müstakırr* (استمرار *istikrâr*'dan), مستبد *müstebidd* (استبداد *istibdâd*'dan), مستك *müstakill* (استقلال *istiklâl*'den) gibi.

Nâkışlarda ve mehmûzlarda (son harfi hemze olanlarında) مستعمى *müstefî* şekline geçer : مستولى *müstevlî* (استيلا *istilâ*'dan), مستغنى *müstağnî* (استغنا *istiğnâ*'dan), مستهزى *müstehzî* (استهزا *istihzâ*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlû :

İsm-i mef'ûlû مستعمل *müstef'al* veznindedir. *müstef'al* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, *sin* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *û*, ikinci vokali *a*, *e*, son vokali *a*, *e* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: مستكبل *müstakbel* (استقبال *istikbâl*'den), مستحضر *müstahzar* (استحضار *istihzâr*'dan), مستحكم *müstahkem* (استحكام *istihkâm*'dan) gibi.

Ecveflerde مستفأل *mūstefâl* şekline geçer: استشاره *mūsteşâr* (استشاره *istişâre*'den), مستفاد *mūstefâd* (استفاده *istifâde*'den), مستعار *mūsteâr* (استعاره *istiâre*'den), مستعاب *mūstecâb* (استعابه *isticâbe*'den) gibi.

Muzâaflarda مستفل *mūstefall* veya مستفع *mūstefa*" şekline geçer: مستقر *mūstakarr* (استقرار *istikrâr*'dan), مستحق *mūstahakk* (استحقاق *istihkâk*'dan), مستدل *mūstedall* (استدلال *istidlâl*'den) gibi.

Nâkısarlarda مستفى *mūstef'a* şeklinde olur : مستثنى *mūstesnâ* (استثناء *istisnâ*'dan), مستولا *mūstevlâ* (استيلاء *istîlâ*'dan) gibi.

9. افعل *i'filâl*

Fonksiyonu geçişsiz yapmaktır. Hiç geçişli olmaz. *i'filâl* فعل üçüzlü kökünün başına *elif*, sonuna *elif* ve *lâm* ilâvesiyle yapılır. Bu ilâve *lâm* فعل 'deki *lâm*'ın tekrarıdır. Yani örneklerde de üçüzlü kökün son harfi bu vezinde tekrar edilir. *i'filâl* altı harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; ilk vokali *i*, ikinci vokali *i*, son vokali *uzun a* (*â*) olan bir vezindir: اغبرار *iğbirâr* «tozlu olmak, gücenmek» (غبار *gubâr*'dan), اصفرار *isfirâr* «sararmak» (صفر *sufret*'ten), احمرار *ihmirar* «kızarmak» (حمرة *humret*'ten) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili مفعل *mūf'all* veznindedir. *mūf'all* فعل üçüzlü kökünün başına bir *mîm* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; son harfi şeddeli; kapalı iki heceli; ilk vokali *u*, *û*, ikinci vokali *a*, *e* olan bir vezindir: مغبرر *muğberr* (اغبرار *iğbirâr*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlû yoktur.

Bunlardan başka sülâsî kıyâsî üç masdar daha vardır. Vezinleri افيعال, افيعال, افيعال 'dir. Fakat bunlar Türkçede kullanılmaz.

Sülâsî kıyâsîler cetveli

Görülüyor ki bu masdarların ism-i fâilleri ile ism-i mef'ûlleri arasında sadece son vokalin *esre* (*ı*, *i*) veya *üstün* (*a*, *e*) olması farkı vardır.

Demek ki sülâsî kıyâsî masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ûl ana vezinlerinin tablosu şöyledir:

İsm-i mef'ûl	İsm-i fâil	Masdar	
<i>mūf'al</i> مفعّل	<i>mūf'il</i> مفعّل	<i>if'âl</i> افعال	1
<i>mūfâ'al</i> مفعّل	<i>mūfa'il</i> مفعّل	<i>tef'îl</i> تفعيل	2
<i>mūfâal</i> مفاعل	<i>mūfâil</i> مفاعل	<i>mūfâale</i> مفاعله <i>fiâl</i> فاعل	3
yoktur	<i>mūnfail</i> منفعّل	<i>infiâl</i> انفعال	4
<i>mūfteal</i> مفتعل	<i>mūftail</i> مفتعل	<i>iftiâl</i> افعال	5
<i>mūtefa'al</i> متفعّل	<i>mūtefa'il</i> متفعّل	<i>tefe'ül</i> تفعّل	6
<i>mūtefâal</i> متفاعل	<i>mūtefâil</i> متفاعل	<i>tefâül</i> تفاعل	7
<i>mūstef'al</i> مستفعّل	<i>mūstef'il</i> مستفعّل	<i>istif'âl</i> استعمال	8
yoktur	<i>mūf'all</i> مفعّل	<i>if'ilâl</i> افعال	9

Rübâî kıyâsî masdarlar, ism-i fâilleri

Rübâî kıyâsî masdarlar dördüzlü köklerden kaide ile türetilmiş masdarlardır. Çok az kullanılırlar, örnekleri çok azdır. İsm-i mef'ûl-leri kullanılmaz. Bu masdarların üç vezni vardır:

1. تفعّل *tefa'lûl*

tefa'lûl فعل dördüzlü kökünün başına bir *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; birincisi açık diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *u*, *û* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir : تسلسل *teselsûl* (سلسله *silsile* 'den), تبصص *tabasbus* (بصصة *basbasa* 'dan), تذبذب *tezezbûb* (زذببه *zebzebe* 'den), توسوس *tevesvûs* (وسوسة *vesvese* 'den), تزلزل *tezelsûl* (زلزله *zelzele* 'den) gibi.

İsm-i fâili :

İsm-i fâili متفعل *mūtefa'lil* veznindedir. *mūtefa'lil* فاعل dördüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. متفعل *mūtefa'il*'e paralel, onun dördüzlüsü durumundadır. Altı harfli; ilk ikisi açık, diğerleri kapalı dört heceli; ilk vokali *u*, *ū*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *i*, *i* olan bir vezindir: متفعل *mūteselsil* (تسلسل *teselsül*'den), متبصص *mutabasbs* (تبصص *tabasbus*'tan), متذبذب *mūtezezbzib* (تذبذب *tezezbzūb*'den), متوسوس *mūtevesvts* (توسوس *tevesvūs*'ten), متزلزل *mūtezelzil* (ززل *tezelzūl*'den) gibi.

2. افعلال *if'illâl*

if'illâl فاعل dördüzlü kökünün başına ve son harfinden önce birer *elif* ilâvesiyle yapılır. Yedi harfli (şeddeli *lam* iki sayılarak); kapalı üç heceli; ilk vokali *i*, ikinci vokali *i*, üçüncü vokali *uzun a* (*â*) olan bir vezindir. Bu kalıba uyan dördüzler bu vezindedir: اضمحلال *izmihlâl* (ضمحل 'den), اطمئنان *itmi'nân* veya اطمینان *itmiynân* (طمان 'dan) gibi.

İsm-i fâili :

İsm-i fâili مفعّل *mūf'alil* veznindedir. *mūf'alil* فاعل dördüzlü kökünün başına *mim* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; ilk vokali *u*, *ū*, ikincisi *a*, *e*, üçüncüsü *i* olan bir vezindir: مضمحل *mūzmahil* (اضمحلال *izmihlâl*'den), مطمئن *mutmain* (اطمئنان *itmi'nân*'dan) gibi.

3. افعلال *if'inlâl*

Kullanılmayan bir masdardır. احرشام *ihrinşâm* kelimesi, bu vezindedir.

Rübâî kıyâsîler cetveli :

Demek ki rübâî kıyâsîlerin tablosu şöyledir :

İsm-i mef'ûl	İsm-i fâil	Masdar	
yoktur	<i>mūtefa'lil</i> متفعل	<i>tefa'lūl</i> تفاعل	1
yoktur	<i>mūf'alil</i> مفعّل	<i>if'illâl</i> افعلال	2
yoktur	yoktur	<i>if'inlâl</i> افعلال	3

Ca'li masdarlar

Şimdiye kadar gördüğümüz bütün bu masdarların dışında bir de *mesâdir-ı mec'ûle* «uydurma masdarlar, yapma masdarlar, düzme masdarlar» denen arapça masdarlar vardır. Bunlar çeşitli sıfat ve isimleri sonuna *şeddeli ye* ve *te* ilâvesiyle yapırlar ve mücerret isim olurlar. Vezinleri yapıldıkları kelimelerin vezinlerinin sonlarına *-iyet* unsuru getirilmiş şekilleridir : *فعلية fa'aliyyet* (فعل fa'âl'den) , *مجبورية mecbûriyyet* (مجبور mecbûr'dan) , *بشرية beşeriyyet* (بشر beşer'den) , *حرية hürriyyet* (حر hür'den) , *انسانية insaniyyet* (إنسان insân'dan) , *موقفية muvaffakiyyet* (موقف muvaffak'tan) gibi. Bu gibi kelimelerdeki çift *y* 'ler Türkçede sonradan tek *y* 'ye çevrilmiştir.

Böylece buraya kadar masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ûl vezinlerini görmüş olduk. Şimdi artık diğer kelime çeşitlerini ve vezinlerini gözden geçireceğiz. Yalnız bundan sonra göreceğimiz vezinlerin hece ve harf durumlarını şimdiye kadar olduğu gibi belirtmeyecek, vezinlerin geniş tavsiflerini yapmayacağız. Bunu buraya kadar yaptık. Şimdiye kadar yaptığımız bu tavsifler, bu hece, harf ve vokalleri belirtmeler vezinler hakkında yeter derecede bir alışkanlık meydana getirmişlerdir. Vezin ile mevzûn yani vezin ile örneği arasındaki kalıp uygunluğu artık gereği gibi kavranılmıştır. Bundan sonraki vezinleri yalnız okunuşları ile verecek, ayrıca tarif ve tavsife girişmeyeceğiz. Her veznin okunuşundan kaç harfli, kaç heceli olduğu, vokal durumu anlaşılacak, vezinle örneği arasındaki kalıp aynılığı münasebeti kendiliğinden kurulmuş olacaktır. Bunun için şu esasları bir kerre daha hatırlayalım :

1. Bütün vezinlerde ف , ع , ل aslî harflerdir. Vezinlerin örneklerinde de bu harflere tekabül eden harfler aslîdir. Yani فعل üçüzlü kökü temsil eder.

2. Vezinlerde فعل dışında kalan harfler zâittir. Bu zâit harfler örneklerde de aynen vardır. Örneklerin yalnız üçüzlü kökleri birbirinden ve vezinlerden farklıdır. Vezinlerin ve örneklerin zâit harfleri hep aynıdır.

3. Bir vezinde kaç harf varsa örneğinde de o kadar harf vardır.

4. Bir vezinde kaç hece varsa örneğinde de o kadar hece vardır.

5. Bir vezinle örneğinin vokalleri üstün, esre, ötre olmak bakımından birbirinin aynıdır. Yani veznin *a, e* vokali, *ı, i* vokali, *u, ü* vokali örneğin de aynı yerinde ve *a, e* olarak, *ı, i* olarak, *u, ü* olarak aynen bulunur.

6. Böylece harf sayısının, zâit harflerin, hece sayısının ve vokallerin aynılığı vezinle mevzûn, vezinle örneği arasında bir kalıp aynılığı meydana getirir.

İşte bu esasları ve bu kalıp aynılığını göz önünde bulundurarak şimdi diğer kelime çeşitlerine ve vezinlerine geçebiliriz.

Sıfat-ı müşebbehe

Bunlar normal sıfatlardır. Başlıca vezinleri şunlardır:

1. افعل *ef'al*

Renk ve ayıplara âit sıfat veznidir. احمر *ahmer*, اصفر *asfar*, اعمى *a'ma*, ابكم *ebkem*, اسود *esved*, اسمر *esmer*, ابيض *ebyaz* gibi sıfatlar bu veznindedir.

Muzââflarda *efall* şekline geçer : اصم *asamm* gibi.

2. فعلان *fa'lân*

حيران *hayrân*, سكران *sekrân*, عطشان *atşân* gibi sıfatlar bu vezindedir.

3. فاعل *fa'îl*

رذيل *rezîl*, اصيل *asîl*, صغير *soğîr*, حليم *halîm*, شرير *şerîr*, جسم *cesîm*, عظيم *azîm*, ادیب *edîb*, انیس *enîs* gibi sıfatlar bu vezindedir.

Nâkışlarda *faî* şekline geçer : قوی *kavî*, شقی *şakî*, غبی *gabî*, دنی *denî*, غنی *ganî*, صبی *sabî* gibi.

Mübâlaga sigası

Bunlar mübalaga isimleridir. Başlıca vezinleri şunlardır:

1. فاعل *fa'âl*

جبار *cebbâr*, خطاط *hattât*, عیاش *ayyaş*, سیار *seyyâr*, صیاد *sayyâd*, حال *hammâl*, غدار *gaddâr* gibi kelimeler bu vezindedir. Bu vezindeki bazı kelimeler görüldüğü gibi mübalaga mânâsı taşımazlar.

Nâkışlarda *fa''â* (*fa''â*) şekline geçer: سا *sakḳâ* (*saka*) gibi.

2. فاعله *fa''âle*

علامه *allâme*, فهمه *fahhâme* gibi mübalaga isimleri bu vezindedir.

3. فاعول *faûl*

صبور *sabûr*, غيور *gayûr*, ولد *velûd*, صموت *samût*, شكور *şekûr* gibi kelimeler bu vezindedir.

4. فعال *fuâl*

سجاع *şûcâ* gibi mübalaga bildiren isimler bu vezindedir.

5. فاعيل *fi''îl*

صديق *sıddîk*, شرير *şirrîr* gibi mübalaga bildiren isimler bu vezindedir.

6. مفعيل *miş'îl*

مكین *miskîn* gibi mübalaga isimleri bu vezindedir.

7. فاعيل *faîl*

علیم *alîm*, رحيم *rahîm*, كريم *kerîm* gibi Allahın vasıfları bu vezindedir. *faîl* veznindeki sıfatlar Allahın vasıflarında mübalaga ifade ederek mübalaga ismi, mübalaga ifade etmeyince de sıfat-ı müşebbehe olurlar.

8. مفعال *miş'âl*

معمار *mi'mâr* gibi kelimeler bu vezindedir. *mi'mâr* kelimesi mübalaga ifade etmez.

İsm-i tafdîl

İsm-i tafdîl büyültme ismidir. Bu kelimeler daha çok veya en çok ifadeleriyle büyültme ve aşırılık ifade ederler. Bir vezni vardır: افعال *ef'al*. Sıfat-ı müşebbehe vezni olarak *ef'al* renk veya kusur ismi yapan vezindir. Büyültme ifade edince ism-i tafdîl vezni olur. Büyültme ifade eden اکبر *ekber*, اعظم *a'zam*, اصغر *asgar*, اجهل *echel* gibi kelimeler bu vezindedir.

Muzâaflarda افعال *efell* şekline geçer: شديد *eşedd* (*şedîd*, شدت *şiddet*), شرير *eşerr* (*şerîr*, شر *şirret*) gibi.

Nâkışlarda *ef'â* şekline geçer: اقوى (*akvâ kavî*) , اعلى , اولا , اولى (*alî*) , اولى (*alî*) , اولى (*alî*) , اولى (*alî*) gibi.

İsm-i tasgîr

İsm-i tasgîr küçültme isimdir. Küçültme isimleri Türkçede az kullanılırlar. Üç vezni vardır:

1. فاعل *fuayl*

عبيد *ubeyd* (عبد *abd*) gibi kelimeler bu vezindedir.

2. فاعيل *fuay'il*

عوالم *uveylim* (عالم *âlem*) gibi kelimeler bu vezindedir.

3. فاعيل *fuay'il*

قندیل *kuneydîl* (قندیل *kandîl*) gibi kelimeler bu vezindedir.

İsm-i mensûb

Bunlar aidiyet, nisbet isimleridir. Diğer kelime çeşitleri gibi vezinleri yoktur. Ek ile yapılırlar. Çeşitli vezindeki kelimelere *nisbet* ye'si (*yâ-yi nisbet*) adı verilen bir *ی* ilâve etmek suretiyle ism-i mensûb yapılır. Aslında Arapçada nisbet eki *-iyyun* şeklinde olup *ی*'si şeddelidir. Bu şedde *ی*'den sonra başka ek gelince ortaya çıkar. Fakat Türkçede bugün tek *ی* li şekle gidilmiştir. Demek ki Türkçede asıl ekin şeddesi ve tenvini atılır ve nisbet eki *uzun i* (*î*) şekline geçer. İsm-i mensûbun kaideleri şunlardır:

1. Nisbet *ی*'si konsonatla biten kelimelere doğrudan doğruya getirilir: عسكرى (*askerî asker*) , جبرى (*cebrî cebr*) , مالى (*mâlî mâl*) , ملكى (*mülkî mülk*) , علمى (*ilmî ilm*) misallerinde olduğu gibi.

2. Sonda zait *t* ة (*t, e*) varsa bu atılır: عادى (*âdî âdet*) , تجربى (*tecrübî tecrübe*) , سياسى (*siyasî siyâset*) , ادارى (*idârî idâre*) , طبى (*tabîî tabîât*) misallerinde olduğu gibi.

مدینه *medîne* kelimesinde ortadaki ی de düşürülerek ism-i mensûbda şekil değişikliği olur : مدنی *medenî*.

3. Nâkışlarda, ی ve ا (ى) ile bitenlerde son harf düşürülerek nisbet 'si bir و ilâvesiyle getirilir : منوى *ma'nevî* (معنى *ma'na*), تربوى *mûsevî* (موسى *Mûsa*), دنيوى *dünyeî* (دنیا *dānyâ*), لغوى *lûgavî* (لغت *lûgat*) misallerinde olduğu gibi.

4. Hemzesi düşürülmüş uzun vokalden sonra ya وى veya ئى getirilir : سمائى *semâvî* (سماء *semâ*), صحراى *sahrâvî* (صحراء *sahrâ*), ابتدائى *ibtidâî* (ابتدا *ibtidâ*) misallerinde olduğu gibi.

İsm-i zamân, ism-i mekân

Bunlar zaman ve mekân isimleridir. Vezinleri şeklen mimli masdar vezinlerinin aynıdır. Şu halde bir mimli vezin masdar mânâsını taşıyorsa mimli masdar, zaman ve mekân ismi mânâsını taşıyorsa ism-i zaman ve ism-i mekân vezni olur. Zaman ve mekân isimlerinin üç vezni vardır :

1. مفعل *mef'al*

(مسكون) *mesken* (نبتان) *menba'* (منبع), (مقبر) *makber* (مكتب) *mekteb* (مسلک) *meslek* (مخرج) *mahrec* (مبدأ) *mebde'* gibi kelimeler bu vezindedir.

Ecveflerde *mefâl* şekline geçer : (قيام) *maqâm* (مزار) *mezâr* (كون) *mekân* (دور) *medâr* (مدار), (زيارت) gibi.

Muzââflarda *mefall* şekline geçer : (قرار) *makarr* (محل) *mahall* (حلول) gibi.

Nâkışlarda *mef'a* şeklinde olur : مأوى *me'va*, مجرى *mecra* (جریان) gibi.

2. مفعيل *mef'il*

(مسجد) *mevki* (موقع), (وسم) *mevâsim* (موسم), (جلوس) *meclis* (وقفه, وقوف) *mevkif* (موقف), (ولادت) *mevlid* (مولد), (سجده, سجود) *mescid* gibi kelimeler bu vezindedir.

Ecveflerde *mefîl* şekline geçer: مسيل *mesîl* (سيل), مبيت *mebît* (بيت), مسير *mesîr* (سير), بيتوت (بيت) gibi.

Muzâaflarda *mefill* şekline geçer: مفير *mefirr* (فرار) gibi.

3. مفعلة *mef'ale*

مدرسه, محكمه *mahkeme* (محكمه), مملحه *memleha* (طبع), مطبعه *matbaa* gibi kelimeler bu vezindedir.

Ecveflerde *mefâle* şekline geçer: مسافه *mesâfe* gibi.

Muzâaflarda *mefalle* şekline geçer: محله *mahalle* (حلول), محلّه *me-celle* (جليل) gibi.

Bunlardan başka kıyasî masdarların ism-i mef'ûlleri de mekân ismi olabilir. Çünkü ism-i mef'ûlün «yapılan» mânâsında «yapılan şey»'-den başka «yapılan yer» mânâsı da vardır: انتكا *müttekâ* (انتكا), ملتجا *mültecâ* (التجا ilticâ) «duyanmak» «dayanılan» şey, yer, «سالا *musallâ* (صلاة salât) «salât edilen şey, yer» gibi.

İsm-i âlet

Bunlar âlet isimleridir. Vezinleri şunlardır:

1. ميفل *mif'al*

منبر *minber*, مغفر *miğfer*, مسطر *mıstar* (سطر) gibi âlet isimleri bu vezindedir.

Muzâaflarda *mifall* şekline geçer: محك *mihakk*, ميهك *mihek* (حك) gibi.

2. ميفال *mif'âl*

مفتاح *mißtâh* (فتح), مضراب *mızrâb* (ضرب), مزرّاق *mızrâk* (زرق), مثقال *misqâl* (ثقل) gibi âlet isimleri bu vezindedir.

Misallerde *mifâl* şekline geçer: ميزان *mîzân* (وزن) gibi.

3. ميفلة *mif'ale*

منقله *minkale* (نقل), مروحه *mirvaha* (ريح) gibi kelimeler bu vezindedir.

Muzâaflarda *mifalle* şekline geçer: مقطه *mukatta* (قط *katt*) gibi
Nâkışlarda *mif'âl* olur: مرآت *mir'ât* (رؤيت) gibi.

Müennes, müzekker

Arapçada kelimelerin müennesliği ve müzekkerliği vardır. Yukarıdan beri gördüğümüz mevcut vezinler umumiyetle müzekkerdir. Bunlara yuvarlak *t °* (Türkçede *e, a*) ilâve edilerek müennesleri yapılır: كاتب *kâtib* — كاتبة *kâtibe*, معلم *muallim* — معلمة *muallime*, مجروح *mecrûh* — مجروحة *mecrûha*, عسكري *askerî* — عسكريه *askeriyye* (*askeriye*), حربى *harbî* — حربيه *harbiyye* (*harbiye*), ملىح *melîh* — ملىحه *melîha* gibi

Demek ki sondaki bütün *t °* 'ler (Türkçede *t, e*) müenneslik alâmetidir. Sonu böyle olan masdarlar tabîî hep müennestir.

İkinci müenneslik alâmeti sondaki zâit *elif* 'tir : دعوى *dünyâ*, دنیا *da'va* kelimelerinde olduğu gibi.

Bunlardan başka aşağıdaki iki veznin müennesi de vezinle yapılır: أكبر *akber*: اسم-ی tafdîl افعل *ef'al* 'in müennesi فعلى *fu'la* vezninde olur: اعظم *a'zam* — اعظمى *uzma* misallerinde olduğu gibi.

Sıfat-ı müşebbehe افعل *ef'al* 'in müennesi فعلا *fa'lâ* vezninde olur: احمر *ahmer* — حمرا *hamrâ*, ابيض *ebyo* — بيضا *beyzâ* gibi.

Ayrıca harf isimleri; kadın isimleri; çokluklar; نار *şems*, نار *nâr*, نفس *nefs*, يد *yed* kelimeleri; çift uzuv isimleri; memleket, şehir, kabile ve kavim isimleri; ilâveli masdarlar müennes sayılırlar.

Arapça isimlerde çokluk

Arapçada hem belirli çokluk (ikilik — تسنيه *tesniye*), hem belirsiz çokluk (çokluk — جمع *cem'*) vardır.

Tesniye

Tesniye طرفین *tarafeyn* ان *ân* veya این *eyn* ile yapılır: «iki taraf», دولتان *devletân* «iki devlet», کاتبین *kâtibeyn* — کاتبان *kâtîbân* «iki kâtib», قلمین *kalemeyn* — قلمان *koleman* «iki kalem», این *âyn*

ebeveyn (اب , ابو eb , ebû) «ana baba», قمرین kamereyn «ay ile güneş» misâllerinde olduğu gibi.

Çokluk

Çokluk ise iki türlüdür: جمع سالم cem'-i sâlim «sâlim çokluk, sağlam çokluk», جمع مكسر cem'-i mükesser «mükesser çokluk, kırık çokluk, vezinli çokluk».

Cem'-i sâlim

Cem'-i sâlim ek ile yapılır. Bu ekler müzekkerlerle müenneslerde ayrı ayrıdır.

Müzekkerlerde cem'-i sâlim ekleri حاضرین -ûn ve مורים -în'dir: حاضرین hâzirûn (حاضر hâzır), مורים me'mûrîn (مأمر me'mûr), معلمین muallimîn (معلم muallim) misallerinde olduğu gibi. Bunlardan Türkçede daha çok -în'li çokluklar kullanılmıştır.

Müenneslerde ise cem'-i sâlim eki ائات -ât'tır. معلمات muallimât (معلمه muallime), معجزات mu'cizât (معجزة mu'cize), حکایات hikâyât (حکایه hikâye), تادیات te'diyât (تأديیه tediye) misallerinde olduğu gibi. Görülüyor ki -ât eki getirilince müenneslerin sonundaki e (t ve e) kalkmaktadır.

Bu çokluk eki çok kullanılmakta, çeşit çeşit çokluklar yapmaktadır. Şöyle ki:

İlâveli masdarlar da müennes sayıldığı için tabii bunların çoklukları da ائات ile yapılır: طلوعات tulûât (طلوع vukû), وقوعات vukûât (وقوع vukû), تدریسات tedrîsât (تشکیل teşkilât), انشآت inşâât (انشاء inşâ), ائراءات icrâât (اخراج ihrâc), ادخالات idhâlât (ادخال idhâl), اخراجات ihrâcât (اخراج ihrâc) gibi.

İnsan ifade etmeyen ism-i fâil ve ism-i mef'ûllerin de ائات ile çokluk yapıldıkları görülür: کائنات kâinât (کائن kâin — کائنه kâine), موجودات mevcûdât (موجوده mevcûde — موجود mevcûd), معلومات ma'lûmât (معلومه ma'lûme — معلوم ma'lûm), واردات vâridât (وارد vâride — وارده vâride), مندرجات mûndericât (مندرجه mûnderice — مندرج mûnderic) gibi. Tabii bu çokluklar da müennesler üzerinden yapılmaktadır.

Çokluk eki nisbet ی'sinden sonra gelerek de çokluk yapar: حسیات hissiyât (حسیه hissiye), فعلیات fi'liyât (فعلیه fi'liyye), ادبیات edebiyât (عده edebiyat) gibi. Tabii aslında burada da ism-i mensûbun müennesi üzerinden (حسیه hissiye, فعلیه fi'liyye, ادبیه edebiyat) çokluk yapılır.

makta ve sondaki müenneslik harfi d r lmektedir. ات 'ın bu -*ıyy t* (-*ıy t*) kullanışıyla Osmanlıcanın son devirlerinde Türkçede geniř ölçüde ilim isimleri yapılmıř, böylece bu  okluk eki bir çeřit yapım eki durumuna da geçmiřtir:  رکبات *t rkiy t* ‐türkoloji‐, اجماعیات *ıcti-m ıy t* ‐sosyoloji‐, روحیات *r hiy t* ‐psikoloji‐, خلیات *halkiy t* ‐folklor‐ misallerinde olduėu gibi.

Sonu ات * t* şeklinde biten müenneslerin,  okluklarında, bu * t* kal-kar ve yerine geçen  okluk eki bařına bir   veya   alarak  ey t veya  ev t şekline girer: وفیات *vefey t* (وفات *ves t*), ادوات *edev t* (ادات *ed t*), صلوات *salev t* (صلوة *sal t*) misallerinde olduėu gibi. Yani n kis köklerin   ve   'leri burada meydana çıkmaktadır.

فضة *fa'let* (فله *fa'le*), فيلة *fi'let* (فله *fi'le*), فولة *fu'let* (فله *fu'le*) vez-nindeki kelimeler son harflerini atıp   ekini alırken, çok defa, ikin-ci harflerinin sonuna bir vokal alırlar. řöyle ki:

fa'let (*fa'le*) vezni *a*, *e* vokalini alarak  okluk eki ile *fael t*  ek-line geçer: ضربات *doreb t* (ضربة *darbe*), دفات *defe t* (دفة *def'a*) mi-sallerinde olduėu gibi. Umumiyetle ecveflerde araya vokal girmez: زوجات *zev t* (زوجة *zeuce*), صیحات *sayh t* (صیحة *sayha*) misallerinde ol-duėu gibi.

fi'let (*fi'le*) vezni umumiyetle *a*, *e* vokalini, bazan *ı*, *i* vokalini alır, bazan da vokal almaz; böylece çoklukta *fiel t* veya *fiil t* veya-hut *fi'l t* olur: خدمات *hidem t*, *hidim t*, *hidm t* (خدمت *hidmet*) misa-linde olduėu gibi.

fu'let (*fu'le*) vezni ya *u*, * *, ya *a*, *e* vokalini alır, bazan da vokal almaz; böylece çoklukta *fuul t* veya *fuel t* veya *fu'l t* olur: ظلمات *zulumat*, *zulem t*, *zulm t* (ظلمت *zulmet*); شبهات *ř b hat*, *ř beh t*, *ř b-h t*, (شبه *řübhe*); شبات *řuubat*, *řueb t*, *řu'b t* (شبه *řu'be*) misallerinde olduėu gibi.

 t eki Türkçede galat olarak bazı Farsça ve Türkçe kelimelere de atlamıřtır: پەشینات (*peř n*), گیدی t (*gidiř*), گەلیر t (*gelir*) misal-lerinde olduėu gibi.

Cem'-i mükesser

Cem'-i mükesser çekimle, içten kırılma ile, yani vezinle yapılır ve vezinleri řunlardır (vezinlere misal olarak verilen  okluk şeklin-deki kelimelerin teklikleri yanlarında parantez içinde gösterilmiřtir):

5. افعال *efâil*

اعاجيب *eâcîb* (استوره *esâtîr* اساطير *esâtîr*), اقليم *eḳâlîm* (اقلیم *iklîm*), اعجوبه *u'cûbe* (عجوبه *u'cûbe*), ابريق *ebârîk* (ابريق *ibrik*), اساليب *esâlîb* (اسلوب *üslûb*), احاديث *ehâdîs* (حديث *hadîs*), اباطيل *ebâtîl* (باطل *bâtîl*) gibi çokluklar bu vezindedir. *hadîs* ve *bâtîl* kelimelerinin çoklukları teklik - çokluk münasebeti bakımından diğerlerinden farklı olup bu vezin için istisnadırlar.

6. فعلة *faale*

جاهل *câ-hil* (جهله *cehele*), كاتب *kâtîb* (كاتب *ketebe*), عاجز *âcîz* (عاجز *aceze*), عامل *amele* (عمله *amele*), طالب *tâlib* (طلبه *tâlebe*), ظالم *zâlim* (ظلمه *zaleme*), تابع *tâbi* (تبعه *tebaa*) gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle *fâil* vezninin çokluğunu yapmaktadır.

7. فمال *fu'âl*

طالب *tâlib* (طالب *tullâb*), حاكم *hâkim* (حاکم *hükkâm*), حاضر *hâzır* (حاضر *hüzzar*), تاجر *tâcîr* (تاجر *tüccâr*), Talebe *talebe* (طلبه *talebe*), gibi çokluklar bu vezindedir. Bu da umumiyetle *fâil* 'in çokluğunu yapar.

8. فامة *fuât*

غازي *gâzî* (غازی *guzât* غزات), كاضی *kâzî* (قاضی *kuzât* قضاة), عصاة *usât* (عاصی *âsî*) gibi çoklukların veznidir. Görüldüğü gibi bu da *fâil* vezninin nâkısalarının çokluk veznidir.

9. فوول *fuûl*

نفوس *nüfûs* (نفس *nefs*), فنون *fünûn* (فن *fenn*), علوم *ulûm* (علم *ilm*), فروع *umûr* (امر *emr*), قیود *kuyûd* (قید *kayd*), فروع *fürû'* (فرع *fer'*) gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle üçüzlü kök masdarların çokluğunu yapmaktadır.

10. فعل *fual*

جملة *cümla* (جملة *cümla*), زمره *zümer* (زمره *zümer*), كبة *kubbe* (كبة *kubbe*), تخف *tuhaf* (تخفه *tuhfe*), قبة *kubbe* (كبة *kubbe*) gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle *fu'let* (*fu'le*) vezninin çokluğudur.

Nâkıslarda *fua* şekline geçer: قری *kura* (قریه *karye*); قوی *kuva* (قوت *kuvvet*) gibi.

11. فـل *fial*

mihen (مِهن *mihnet*), *ilel* (علت *illet*), *niam* (نِمت *ni'met*), *fiten* (فِتنه *fitne*), *kıyem* (كَيْمَت *kıymet*), *fırak* (فِرْق *fırka*) gibi çokluklar bu vezindedir, görülüyor ki umumiyetle *fîlet* vezninin çokluğudur.

12. فـل *fuul*

kütüb (کُتَاب *kitâb*), *rüsül* (رَسُول *resûl*), *süfün* (سُفِينَة *sefîne*) gibi çokluklar bu vezindedir.

13. فـائل *feâil*

haqâik (حَقَائِک *hakikat*), *resâil* (رِسَالَة *risâle*), *fazilet* (فَضِيلَت *sahife*) gibi çokluklar bu vezindedir.

14. فـواعل *fevâil*

avâkib (عَوَاقِب *âkibet*), *avâlim* (عَالَم *âlem*), *cevânib* (جَوَانِب *shâhid*) gibi çokluklar bu vezindedir.

15. فـواعیل *fevâil*

kavânîn (قَوَانِین *kânûn*), *fevânîs* (فَوَانِيس *fânûs*) gibi çokluklar bu vezindedir.

16. تـفاعیل *tefâil*

tevârih (تَوَارِیخ *târîh*), *tesâvîr* (تَصَوِّیر *tasvîr*), *temâsil* (تِمَثَال *timsâl*), *tesâbih* (تَسْبِیْح *tesbîh*) gibi çokluklar bu vezindedir.

17. مـفاعیل *mefâil*

mekâtib (مَكْتَب *mekteb*), *mesâcid* (مَسْجِد *mescid*), *mesâkin* (مَسْكَن *mesken*), *memâlik* (مَمْلَكَت *memleket*), *mesâlih* (مَصَالِح *maslahat*), *mesâtır* (مِطَر *mıstar*) gibi kelimeler bu vezindedir.

Nâkışlarda ve son harfi hemzelilerde *mefâî* şekline geçer: مَبَانِ *mebânî* (مَبَانِ *mebnâ*), مَبَادِی *mebâdî* (مَبَادِی *mecrâ*), مَبَدِی *mebde*) gibi.

Görülüyor ki bu vezin umumiyetle mimli masdar, ism-i mekân, ism-i âlet gibi mimli vezinlerin çokluğunu yapmaktadır. Fakat teklifi

mimli olmayan bazı kelimelerin de çokluğunu yapar : مساری *mesâvî* (مكارم *mesâî* سمى *sa'y*), محاسن *mehâsin* (حسن *hüsn*), (سو *su'*) *mekârim* (كرم *kerem*), مزاحم *mezâhim* (زحمت *zahmet*), مظالم *mezâlim* (ظلم *zulm*) gibi. Bunlar istisna olup çokluklar tabii burada da aslında tekliklerin mimli şekilleri üzerinden yapılmıştır.

18. مفاعيل *mefâil*

مناتيج *mecânin* (مجنون *mecnûn*), مساكين *mesakîn* (مسكين *miskîn*), مفاعيل *mefâtih* (مفتاح *mihtâh*), مزامير *mezâmîr* (مكتوب *mektûb*), مكاتب *mekâtib* (مزمور *mezmûr*), محاذير *mahâzîr* (مخذور *mahzûr*) gibi çokluklar bu vezindedir.

19. فعال *fial*

جبال *cibâl* (جبل *cebel*), نقاط *nikât* (نقطة *nokta*), نكات *nikât* (نكته *nükte*), كرام *kirâm* (كرم *kerîm*), عظام *izâm* (عظم *azm* « kemik ») gibi çokluklar bu vezindedir.

20. افعل *ef'ül*

اعين *a'yun* (عين *ayn*), انفس *enfüs* (نفس *nefs*), انجم *encüm* (نجم *necm*), « göz » gibi çokluklar bu vezindedir.

21. فعلان *fi'lân*

اصبيان *sıbyân* (صبي *sâbî*), اخوان *ihvân* (اخي *ahî*, اخ *ah*, اخو *ah*) gibi çokluklar bu vezindedir.

22. افاعله *efâile*

اساتذه *esâtize* (استاذ *üstâz, üstâd*), ابالسه *ebâlise* (ابليس *iblîs*) gibi çokluklar bu vezindedir.

23. فعلا *fuelâ*

علماء *ulemâ* (عالم *âlim*), عاقل *ukalâ* (أكيل *âkîl*), حكما *hükemâ* (حكيم *hakîm*), وزرا *vüzerâ* (وزر *vezîr*), وكلا *vükelâ* (وكيل *vekîl*), فقرا *fukarâ* (فقير *fakîr*) gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle *fa'il* ve *fâil* vezinlerinin çokluğunu yapmaktadır.

24. فعال *feâil*

ترجمہ *terâcim* (ترجمہ *terceme*), سلاسل *selâsil* (سلسلہ *silsile*), دفاتر *defâtir* (دفتر *defter*) gibi kelimeler bu vezindedir. Rübâilerin çokluk veznidir.

25. فعالی *feâla*

رعایا *reâya* (رعیہ *raiyye*, رعیت *raiyyet*), قضایا *kazâyâ* (کازییہ *kaziyye*), مزایا *mezâyâ* (مزیت *meziyyet*) gibi çokluklar bu vezindedir.

26. فعالیل *feâlîl*

قنادیل *kanâdil* (قندیل *kındîl*, kandîl), دکاکین *dekâkîn* (دکان *dükkân*) gibi çokluklar bu vezindedir. Rübâî ve humâsîlerin çokluk veznidir.

27. فلی *fa'la*

موتی *mevta* (میت *meyyit*) gibi çokluklar bu vezindedir.

İstisnâlar

Bunlardan başka ارض *arz*, اهل *ehl* ve لیل *lejl* kelimelerinin çoklukları *feâlî* şeklinde olur: اراضی *arâzî*, اهالی *ahâlî*, لیل *lejl* gibi. لیل'in çokluğu لیل *lejl* (feâl) şeklinde de olur. ماء *ma'* «su»'in çokluğu ise میاه *miyâh* şeklindedir. فم *femm* «ağız»'in çokluğu da افواه *efvâh* (فوه *ef'âl*) şeklindedir.

Arapça sayılar

Osmanlıcada eski eserlerde bilhassa tarihleri göstermek için Arapça sayılar çok kullanılmıştır. Tarihlerde senelerin zikrinde, eski eserlerin telif ve istinsah tarihlerini gösteren kayıtlarda umumiyetle Arapça sayı sözleri ile karşılaşılr. Bu gibi belirli yerler dışında Arapça sayılar Türkçede pek az kullanılmıştır.

1. Asıl sayı sıfatları şunlardır:

أحد <i>ehad</i> , واحد <i>vâhid</i>	bir	عشرين <i>işrîn</i>	yirmi
اثنین <i>isneyn</i>	iki	ثلاثین, ثلاثين <i>selâsîn</i>	otuz
ثلاثة, ثلاثة <i>selâse</i>	üç	أربعین <i>erbaîn</i>	kırk
أربعة <i>erbaa</i>	dört	خمسين <i>hamsîn</i>	elli
خمسة <i>hamse</i>	beş	ستین <i>sittîn</i>	altmış
سبعة <i>sitte</i>	altı	سبعین <i>seb'in</i>	yetmiş
سبعة <i>seb'a</i>	yedi	ثمانین <i>semânîn</i>	seksen
ثمانية <i>semâniye</i>	sekiz	تسعين <i>tis'in</i>	doksan
تسعة <i>tis'a</i>	dokuz	مائة <i>mie</i>	yüz
عشرة <i>aşere</i>	on	الف <i>elf</i>	bin

«bir»'in dışında kalan diğer asıl sayılar daima müennestir. «bir»'in müennesi إحدى *ihda*'dır, fakat yalnız kullanılmaz, gurupta kullanılır. الف ve hamsîn ve elf «bin elli bir» gibi. İki, müennes olmakla beraber إحدى *isna* şekli de vardır: اثني عشرة *isna aşere* «on iki»'de olduğu gibi. Diğer on'a kadar olan sayıların müennesleri aslında ثلث *selâs*, أربع *erba*, خمس *hams*, ست *sitt*, سبع *seb*, ثمان *semân*, تسع *tis*, عشر *aşer* şeklinde ise de Arapçada kullanılan bu şekiller Osmanlıcada bilhassa tek olarak pek kullanılmaz.

Sayı gruplarında küçük sayı önce, büyük sayı sonra gelir ve araya ve ilâve edilir: أربعة و عشرة *erbaa ve aşere* «on dört» و سبعين *ve seb'in* «yetmiş beş» و تسعين و الف *tis' ve hamsîn ve elf* «bin elli dokuz», و ثمانمائة و تسعين و الف *isneyn ve sittîn ve tis'a-mie* «bin dokuz yüz altmış iki» gibi.

Sıfat tamlaması şeklindeki sayılarda sıfat önce gelir ve teklikler sonlarındaki ثمانية *seb'a-mie* «yedi yüz», ثمانمائة *seâne-mie* «sekiz yüz» gibi.

Görüldüğü gibi onlar, birler'in sonundaki -e ve -iye'yi kaldırıp -în çokluk eki eklemek suretiyle yapırlar. Yalnız işrîn'de kök vokali değişir. Kullanışta -în yerine -ûn çokluk eki de getirilir: عشرون *seb'ûn*, ستون *sittûn*, خمسون *hamsûn*, أربعون *erbaûn*, ثلاثون *selâsûn*, ثمانون *semânûn*, تسعون *tis'ûn* gibi.

2. Sıra sayı sıfatları şöyledir:

اول	<i>evvel</i>	birinci	سادس	<i>sâdis</i>	altıncı
ثاني	<i>sânî</i>	ikinci	سابع	<i>sâbi'</i>	yedinci
ثالث	<i>sâlis</i>	üçüncü	ثامن	<i>sâmin</i>	sekizinci
رابع	<i>râbi'</i>	dördüncü	تاسع	<i>tâsi'</i>	dokuzuncu
خامس	<i>hâmis</i>	beşinci	عاشر	<i>âşir</i>	onuncu

Görülüyor ki sıra sayıları umumiyetle asıl sayılardan *fâil* vezni ile yapılmıştır. « bir, ilk » mânâsına gelen *vâhid* 'i de buraya katabiliriz. Aynı zamanda *حادى* *hâdi* « birinci » şekli de vardır: *حادى عشر* *hâdi aşer* « on birinci » gibi.

Sıra sayılarında اول *evvel* 'in müennesi *اولا* *ûlâ*'dır. Diğerlerinin müennesleri müenneslik eki ile yapılır: *ثانية* *sâniye*, *ثالثة* *sâlise*, *رابعة* *râbia* gibi.

3. Kesir sayı sıfatları da şöyledir:

نصف	<i>nısf</i>	yarım	سبع	<i>sub'</i>	yedide bir
ثلث	<i>sûls, sülüs</i>	üçte bir	ثمان	<i>sūmn</i>	sekizde bir
ربع	<i>rub'</i>	dörtte bir	تسع	<i>tūs'</i>	dokuzda bir
خمس	<i>hums</i>	beşte bir	عشر	<i>üşr, õşr</i>	onda bir
سدس	<i>süds</i>	altıda bir			

Görülüyor ki bunlar umumiyetle *fu'l* (biri *fîl*) veznindedir.

Arapça zamirler ve edatlar

Türkçede çok kullanılmış olan ve bir kısmı bugün de kullanılan bazı Arapça tâbirlerde ve terkiplerde bir takım zamirler ve edatlar yer alırlar. Bu Arapça tabirlerin anlaşılması için onlarla ilgili zamirlerin ve edatların bilinmesi lâzımdır.

Zamirler:

1. أنا	<i>ene</i>	ben	1. نحن	<i>nahnü</i>	biz
2. انت	<i>ente</i>	sen	2. اتم	<i>entüm</i>	siz
3. هو	<i>hüve</i> (müzekker)	} 0	3. هم	<i>hüm</i>	onlar
3. هي	<i>hiye</i> (müennes)				

Bunların beş tanesi Türkçedeki Arapça tabirlerde pek geçmez. Umumiyetle yalnız teklik üçüncü şahıs kullanılır: **كَمْ هُوَ** *kemâ hüve hakkuhu* «hakkiyle» **هُوَ الْخَالِقُ الْبَاقِي** *hüve'l-hollâk el-bâki* «o yaratıcı bâkidir», **هُوَ الْبَاقِي** *hüve'l-bâki* «Tanrı bâki» misallerinde olduğu gibi. **هُوَ هُوَ** *hüvesi hüvesine* «tıpa tıp, tıpkısı tıpkısına» gibi Türkçe tabirde de bu zamir vardır. *hû* «allah», *hû çekmek* «hû (Allah) ismini çağırmak ve tekrarlamak», *yâ hû* «ya Allah! ya Rab!» tabirlerindeki *hû* Allah adı da bu zamirden gelmektedir. *yâhu* seslenme edatındaki *hu* da buradan gelmektedir.

Fakat asıl, Türkçede kullanılan Arapça tabirlerde Arapça izafet zamirleri, iyelik zamirleri çok geçerler. Onlar da şunlardır:

1. ي	<i>ye, yi, i</i>	benim, beni, bana
2. كَ	<i>ke, ki (müennes)</i>	senin, seni, sana
3. هُ (müzekker)	<i>hü, hi, h (Türkçede)</i>	onun, onu, ona
هَا (müennes)	<i>hâ</i>	» » »
هَآ (tesniye)	<i>hümâ, himâ</i>	» » »
1. نَا	<i>nâ</i>	bizim, bizi, bize
2. كُمْ (müzekker)	<i>kûm</i>	sizin, sizi, size
كُنْ (müennes)	<i>kün</i>	» » »
كَا (tesniye)	<i>kûma</i>	» » »
3. هُمْ (müzekker)	<i>hüm, him</i>	onların, onları, onlara
هُنْ (müennes)	<i>hünne</i>	» » »

Burada zamir vokallerinde görülen *ü - i* farkı eklendikleri kelimelerin sonuna göredir. Zamir kesre veya **ي** 'den sonra gelirse vokali *i*, diğer harf ve hareketlerden sonra gelirse vokali *ü* olur.

Bu iyelik zamirleri **رَبِّي** *rabbî* (**يَارَبِّي** *yârabbî*) «rabbim», **سَيِّدِي** *seyyidi* «efendim», **سَيِّدِنَا** *seyyidnâ* «efendimiz», **مَوْلَانَا** *mevlânâ* «efendimiz» gibi kelimelerde de görülür. Fakat bunlar Türkçedeki Arapça tabirlerde daha çok aşağıdaki edatların bir kısmı ile birleşmiş olarak bulunurlar.

Edatlar

ان hariç diğerleri *harf-i cer* «çekme edatı» olan bu edatlar aşağı yukarı Türkçenin son çekim edatlarına tekabül eden çekim edatlarıdır ve başlıcaları şunlardır: **من**, **مع**, **ل**, **ك**, **في**, **عن**, **على**, **وب**, **ان**, **الى**.

الى *ila*, *ile* datif ve kadar'lık ifade eden bir edattır. «-e, -ye, -e kadar, -ye kadar» mânâsını taşır: الى آخره *ila âhirihi* (Türkçede *ila âhir* şeklinde kısaltılmıştır da) «sonuna kadar», الى ماشاء الله *ila mâşallah* «Allahın istediği vakte kadar», الى لابد *ile'l-ebed* «ebede kadar, ebediyen», من اوله الى آخره *min evvelihi* «sonuna kadar», الى النهايه *ile'n-nihâye* «sonuna kadar», من الباب الى المحراب *mine'l-bâb ile'l-mih-râb* «kapıdan mihraba kadar» misallerinde olduğu gibi. Bu الى edatı yukarıda kaydettiğimiz zamirleri sonuna alarak teklik ve çokluk şahısların kadar'lığını ifade eden, kadar'lığın hangi şahsa ait olduğunu gösteren الى *ileyge* «bana», الينا *ileynâ* bize, اليك *ileyke*, اليكما *ileykümâ*, اليكم *ileyküm*, اليه *ileyh*, اليها *ileyhâ*, اليهما *ileyhimâ*, اليهم *ileyhüm* gibi birleşik şekiller meydana getirir. Bu şekilleri ism-i mef'ûllerin sonuna getirmek suretiyle yapılan terkipler Türkçede görülen Arapça tabirlerdendir: مولى الى *mûma ileyh* «kendisine îmâ olunan, adı geçen (erkek)», مشاراليه *müşârün ileyh* «kendisine işaret olunan, adı geçen (erkek)», مضاف اليه *müsnedün ileyh* «kendisine isnâd olunan (erkek)», مضافün *muzâfün ileyh* «kendisine izafe olunan (erkek)», مفعول اليه *mef'ûlün ileyh* «kendisine yapılan (erkek) -datif hâli», مولى اليها *mûmâ ileyhâ* (kadın) مولى اليها *mûma ileyhimâ* (iki kişi), مولى اليهم *mûma ileyhim* (çokluk); aynı şekilde مشاراليه , مشاراليها , مشاراليهما , مشاراليهم gibi.

ان *în* şart edatıdır: ان شاء الله *în-şâ'llah* (inşallâh) «Allah isterse» tabirinde olduğu gibi.

ب *bi* datif, akkuzatif, ile ve için edatıdır. «-e, -ye, ile, için» ifade eder: نعوذ بالله *neûzu bi'llah* «Allaha sığındık», بسم الله (aslı باسم الله) *bi's-mi'l-lah* (bismillah) «Allahın ismi ile», بالله *bi'llah* (billâh) «Allah için» tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da «ona, onunla, onda, onlara, onlarla, onlarda» mânâsında ب *bih*, بها *biha*, بهما *bihima*, بهم *bihim* gibi zamir birleşikleri vardır: محكوم به *mahkûmun bih* «ona, kendisine hüküm olunmuş», معمول به *ma'mûlün bih* «onunla, kendisiyle amel olunan», مفعول به *mef'ûlün bih* «ona, kendisine yapılan -Akkuzatif hâli», فيها *fe-bihâ* «böyle olursa, bu halde» tabirlerinde olduğu gibi.

على *ala*, *ale* «üzere, üzre, üst» mânâsında üzere'lik ve ile'lik edatıdır: على الاطلاق *ale'l-itlâk* «umumiyet üzere, umumiyetle, mutlaka», لاعلى التعيين *ale't-tahkik* «gerçek olarak muhakkak surette», على التفصيل *ale't-tofsîl* «tafsilât-
lâ ale't-ta'yîn «gelişi güzel, lâlettayin»

«lâ», *ala hâlihi* «kendi hâlinde», *ale'l-hüsûs* «hüsûsiyle, bâhusus», *ale's-sabâh* «sabâh erkenden», *ale'l-lâde* «adet üzere, alâlade», *ale'l-acele* «acele ile, acele olarak», *ala külli hâl* «her haldé», *ale'l umûm* «umumiyetle», *ala merâtibihim* «mertebeleri üzere, sırasıyle», *ala melâi'n-nâs* «insan kalabalığı önünde, halkın gözü önünde, umurun içinde, herkesin içinde» tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da «üzerime, üzerimize, üzerine, üzerinize, üzerine, üzerlerine» mânâsında *allegye*, *aleynâ* «benim için», *aleyke*, *aleyküm*, *aleyhim* gibi zamir birleşikleri vardır: *aleyke's-selâm* «senin üzerine selâm olsun, selâm sana», *es-selâmü aleyküm* (Türkçede *selâmüaleyküm* de olmuştur) «size selâm olsun, selâm sizin üzerinize olsun, selâm size», *aleykümü's-selâm* «size de selâm olsun, size selâm», *aleyhi's-selâm* «ona selâm olsun», *rahmetü'l lahi aleyh* «ona Allâhın rahmeti olsun», *aleyhi'r-rahme* «ona rahmet olsun», *müddea aleyh* «üzerine dâvâ açılan, kendisine dâva ikame edilen, aleyhinde dâvâ ikame edilen», *mebni aleyh* «üzerine bina olunan şey, bahis konusu, mevzuubahis», *binâen aleyh* «bunun üzerine, buna dayanarak, ona binâen» tabirlerinde olduğu gibi. *leh* 'in zıddı olan *aleyh* kelimesi böyle bir zamir birleşigidir.

an «-den» mânâsında ablatif ifadeli zarf edatıdır: *an asl* «aslından», *an cehl* «cehaletten, bilmeyerek», *an samîmi'l-kalb* «yüreğin içinden, yürekten, kalpten», *ane'l-giyâb* «gıyaben», *an kasdin* «kasıtlı», *an yedin* «elden ele» tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da «ondan, onlardan, bizden, sizden» mânâsında *anh*, *anhâ*, *anhûma*, *anhüm*, *annâ*, *anküm* gibi zamir birleşikleri vardır: *radiya'l-lâhü anh*, *anhâ*, *anhümâ*, *anhüm* «Allah ondan, onlardan razı olsun», *radiya'l-lahü annâ ve anküm* «Allah bizden ve sizden razı olsun», *anhâ minhâ* «şundan bundan, şu bu, öte beri, şöyle böyle ederek», *mef'ûlün anh* «ondan, kendisinden yapılan, olan - Ablatif hâli», *mebhûsün anh*, *mebhûsün anhâ* «bahsedilen şey, kendisinden bahsedilen» tabirlerinde olduğu gibi.

فی *fî* «de, içinde, içre» mânâsında bulunma ifade eden, lokatif ifadeli zarf edatıdır: فی الأصل *fî'l-asl* «aslında», فی الحال *fî'l-hâl* «derhal, o anda», فی سبیل الله *fî sebî-lî'l-lâh* «Allah yoluna, hak yoluna», فی ما بعد *fî mâ ba'd* «bundan sonra», فی الواقع *fî'l-vâkı* «vâkıa, gerçi, hakikaten, gerçekte» tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın tarihlerin başına konması eskiden âdetti: ١٣١٨ محرم سنة ١٨ فی gibi. Bu edatın da «onda, onlarda, ona dair, onlara dair» mânâsında فیه *fîh*, فیها *fîhâ*, فیہما *fîhümâ*, فیہم *fîhüm* gibi zamir birleşikleri vardır: منازعہ فیہ *münâziün fîh* «kendisine dâir münâzâa olan, münâzaalı», مفعول فیہ *mef'ûlün fîh* «onda, ona yapılan, olan - lokatif hâli», ما نحن فیہ *mâ nahnün fîh* «bahsettiğimiz şey» tabirlerinde olduğu gibi.

ک *ke*, «gibi, ki» mânâsında benzetme edatıdır: ک *ke-mâ* «olduğu gibi, nitekim», ک *ke-mâ kân* «olduğu gibi», کافی السابق *ke-mâ fî's-sâbık* «eskisi gibi, geçmişteki gibi» ک *ke-mâ-hiye hakkuhâ* «hakkiyle», كذلك *ke-zâlik* «bunun gibi, böylece, aynı şekilde», کذا *ke-zâ* «böyle, öyle, aynı şekilde, kezâ, yine» tabirlerinde olduğu gibi.

ل *li* «için, sebebinden, dolayı» mânâsında sebep edatıdır: لهذا *li-hâzâ* «bunun için», لسبب *li-sebebin* «bir sebepten dolayı», لحكمة *li-hikmetin* «bir hikmete dayanarak», لاجل *li-eceli* «için, maksadiyle», لي-العلى *li-eceli'teferrüc* «eğlenmek için», لله *li'l-lâh* «Allah için» tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da «onun için, ona, onlar için, onlara» mânâsında له *leh*, لها *lehâ*, لهما *lehümâ*, لهم *lehüm*, gibi zamir birleşikleri vardır: مفعول له *mağfûrûn leh*, مفعول لها *mağfûrûn lehâ* «af ve mağfiret olunmuş, kendisi için mağfiret olunan», مفعول له *mef'ûlün leh* «kendisi için yapılan - sebep zarf hali» tabirlerinde olduğu gibi. *aleyh*'in zıddı olan *leh* له böyle bir zamir birleşigidir.

مع *ma'a* (*maa*) «ile, beraber, ile birlikte» mânâsında beraberlik ve vasıta edatıdır: مع هذا *maa hâzâ* «bununla beraber», مع ذلك *maa zâlik* «bununla beraber», مع المنونيه *maa'l-memnûniye* «memnuniyetle», مع القسم *maa'l-kasem* «yeminle», مع ما فيه *maa-mâfîh* «bu hal ile beraber, bununla beraber» مع الاسف *maa'l-esef* «esefle», مع التأسف *maa't-teessüf* «teessüfle», مع عائله *maa âile*, *mâ âile* «ailece, ailecek, aile ile beraber» tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da zamir birleşigi var-

dir : *maah* « onunla beraber », *mef'ûlün maah* « kendi ile yapılan - vasita hâli » misallerinde olduğu gibi.

min « -den, -den beri, -den dolayı, sebebiyle, -ce » mânâsında ablatif, süre ve sebep ifadeli bir edattır : *min evvelihî ilâ âhirihi* « başından sonuna kadar », *mine'l-ezel* « ezelden, ezelden beri », *yeumen mine-l-eyyâm* « günlerden bir gün » *min ba'd* « bundan sonra, ondan sonra », *min cihetin* « bir cihetten, bir cihetçe », *min külli'l-vüçûh* « her vechile », *min gayri haddin* « haddim olmayarak », *min gayri resm* « gayri resmî olarak » tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da « ondan, onlardan » mânâsında *minh*, *minhâ*, *minhümâ*, *minhüm* gibi zamir birleşikleri vardır : *mef'ûlün minh* « kendisinden yapılan, olan — Ablatif hâli », *anhâ minhâ* « ondan bundan, şundan bundan, o bu, şu bu » tabirlerinde olduğu gibi.

Diğer edatlar

Harf-i cer 'lerden başka و , ف , لا , و , و edatlarını da kaydetmeliyiz.

و *ve* « için, hakkı için » mânâsında *edat-ı kasem* « yemin edatıdır : *vallahi*, *vallah* « Allah için » Allah hakkı için » misalinde olduğu gibi.

و *ve* « ve » mânâsında ise rabıt edatı, bağlama edatıdır. Normal kullanımının yanında bazı tabirlerin başına da yerleşmiştir : *ve's-selâm* « vesselâm », *ve-ilâ* « olmadığı halde, olmazsa », *ve'l-hâsıl* « hâsılı, hülâsa », *ve'd-duâ* « bâki duâ, ve duâ » tabirlerinde olduğu gibi.

ف *fe* « imdi, bu halde, öyleyse, sonra, ondan sonra » mânâsında bağlama edatıdır : *fe-bihâ* « pek âlâ, ne güzel, öyle olsun », *fe-nime'l-matlûb* « tam istediğimiz, tam aradığımız şey », *el-ehem fe'l-mühim* « ehem olan, sonra mühim olan », *fe-illâ* « olmadığı halde » tabirlerinde olduğu gibi.

لا *lâ* « -sız, siz, değil » mânâsında menfilik edatıdır : *lâ-akal* « en az, en aşağı, ondan aşağı olmaz », *lâ-edri* « bilmem - şâiri belli olmayan », *lâ-be's* « beis yok, zarar yok », *lâ-cerem* « şüphesiz », *lâ-şey* « bir şey değil, pek ehemmiyetsiz şey », *lâ-îlâc* « çaresiz », *lâ-teşbih* « benzetmek gibi olmasın »,

لا على التبعين *lâ-ale't-ta'yîn* «gellişigüzel, lâlettayin, tayinsiz», لا يبد *la-yû-add* «sayısız», لا يحصى *lâ-yuhsa* «sayısız, sayılmaz», لا يسأل *lâ-yûs'al* «sual sorulamaz», لا يحصى *lâ-yuhti* «hatâ yapmaz», لا يتجزى *lâ-yetecezza* «bölünmez, parçalanmaz», لا يتغير *lâ-yetegayyer* «değişmez, başkalaşmaz», لا يعل *lâ-ya'kil* «aklı başında olmayan», لا ينى *lâ-yani* «mânâsız», لا ينى *mâ-lâ-ya'ni* «mânâsız ve münasebetsiz, saçma sapan, abes», لا يموت *lâ-yemût* «ölmez, ölümsüz, ebedî» tabirlerinde olduğu gibi.

نم *ni'me* «ne güzel, ne âlâ» mânâsında takdir, ünlem edatıdır: نم الوسيه *ni'me'l-vesîle* «ne güzel vesile», نم التصادف *ni'met-tesâdûf* «ne güzel tesâdûf», نم المطوب *ni'me'l-matlûb* «tam aradığımız, tam istediğimiz» tabirlerinde olduğu gibi.

الا *illa* (ان *in* «eğer», لا *lâ* «değil») «-den başka, aksi hâlde, hele, bilhassa, mutlaka» mânâlarında istisna edatıdır. Normal tek kullanışından başka والا *ve-illâ*, فلا *fe-illâ* «olmadığı takdirde, aksi halde» tabirlerinde olduğu gibi.

ما *mâ* «o şey ki, -deki, -ki» mânâsında ism-i mevsûl «birleşme ismi» denen zamir, bağlama ve birleştirme edatıdır: ما قبل *mâ-kabl* «öndeki, üstteki, önceki, geçmiş», ما بعد *mâ-ba'd* «sonraki, arkadaki, sondaki, arkası, alttaki» ما فوق *mâ-fevâk* «üstteki, üstte bulunan, âmir, üst», ما دون *mâ-dûn* «alttaki, alt makam sahibi, ast», ما دام *mâ-dâm* «var oldukça, devam ettikçe», ما شاء الله *mâ-şâ'l-lâh* «Allahın istediği», ما بين *mâ-beyn* «aradaki», ما جرا *mâ-cerâ* «cereyan eden», ما حصل *mâ-ha-sal* «hasıl olan, netice», ما صدق *mâ-sadak* «mutabık, uygun», ما نحن فيه *mâ-nahnün fih* «bahs ettiğimiz», ما حضر *mâ-hazer* «hazır ne varsa», ما اقتدار *mâ-takaddüm* «kendisiyle iftihar olunan», ما تقدم *mâ-takaddüm* «tekaddüm eden şey, geçen şey, geçmiş zaman», ما خلق الله *mâ-halaka'l-lah* «Allahın her yarattığı, bütün mahlûkat», ما سبق *mâ-sebak* «geçmiş, geçen», ما فات *mâ-fât* «fevt olan, elden çıkan, kaybedilen şey», ما عدا *mâ-ada* «geçen, başka, gayri», ما مضى *mâ-mezâ* «geçmiş, geçen şey», ما ملك *mâ-melek* «malik olunan mal ve mülk, var, varlık» tabirlerinde olduğu gibi.

Arapça terkipleri

Türkçede Arapça isim tamlaması (izâfet terkibi) ve sıfat tamlaması (tavsif terkibi) da kullanılmıştır. Sıfat tamlamasına çok az baş vurulmuş, bilhassa isim tamlaması çok kullanılmıştır. Bir çok şahıs adları Allahın isim ve sıfatları ile ve din kelimesiyle kurulmuş Arapça izafet terkipleri hâlinedir: عبدالقادر *Abdū'l-kâdir*, عبدالحميد *Abdū'l-hamîd*, حمدالله *Hamdu'l-lah*, شمس الدين *Semse'd-dîn*, نظام الدين *Nizâme'd-dîn* gibi. دارالفنون *dârū'l-fünûn*, دارالشفقة *dârū's-şafaka*, دارالمعز *dârū'l-aceze*, دارالمعلمين *dârū'l-muallimîn*, مدرسة القضاء *medresetū'l-kuzât* gibi müesseseler adlarında da böyle isim tamlamaları görülür.

Tabii, iki isimden yapılan tamlama isim tamlaması (دارالفنون *dârū'l-fünûn*, نورالانور *nûrū'l-envâr* gibi), bir sıfatla bir isimden yapılan tamlama ise sıfat tamlamasıdır (امور العسكرية *umûrū'l askeriye*, «askerî işler», مدينة المنور *medînetū'l-münevvere* «aydınlık şehir», حروف الشمسية *hurûfū's-şemsiyye* «güneş harfleri», بحر الاحمر *bahrū'l-ahmer* «kırmızı deniz» المصنّف المحقق *el-musannifînū'l-muhakkikîn* gibi).

Arapçada isim tamlamasında olsun, sıfat tamlamasında olsun, Türkçedekinin aksine, tamlanan önce, tamlayan sonra gelir. Tamlayanın, yani ikinci kelimenin başına ال harf-i tarifi getirilir. Bu harf-i tarifi ال 'i okunmaz. ل 'ı ise kendisinden sonra gelen harfin, yani tamlayanın başındaki harfin cinsine göre ya l olarak okunur, veya kendisinden sonraki harfle benzeşerek o harf gibi okunur. ل 'ı olduğu gibi l okutan harflere *hurûf-ı kameriye*, ل 'ı kendisine benzetilen harflere *hurûf-ı şemsiye* adı verilir. Hurûf-ı şemsiye şunlardır:

ت , ث , د , ذ , ر , ز , س , ش , ص , ض , ط , ظ , ل , ن

Geri kalan harfler *hurûf-ı kameriye*dir. حروف الشمسية *hurûfū's-şemsiyye* ve حروف القمرية *hurûfū'l-kameriyye* Arapça terkiplerinde bu harflerin rolü görülmektedir (شمس ve قمر kelimelerinden biri ل 'ı okuttuğu, öbürü okutmadığı için harfleri ayırmakta bu kelimeler kullanılmıştır). Biraz yukarıda geçen terkiplere ilâve olarak kamer ve şems, ay ve güneş harflerinin tesirini şu misallerde de görebiliriz:

بالضروب *bi'l-akîs*, بالعكس *bi'l-cümle*, بالجملة *bi'l-farz*, بالفرض *bi'l-hayr*, بالتأسف *maa'l-esef*, مع الاسف *bi'n-netîce*, بالنتيجة *bi'z-zarûr*, بالذات *maa't-teessûf*, مع الممنونيه *maa'l-memnûniyye*.

Yine yukarıdaki misallerde görüldüğü gibi terkipte birinci kelime, sonuna kısa bir vokal alarak ikinci kelimeye bağlanmaktadır. Birinci kelimenin durumunu şöyle hülâsa edebiliriz:

1. Birinci kelimenin sonuna getirilen vokal umumiyetle, normal olarak ötre (Ar. *u* - Türk. *ü*) olur: بحر لمارف *dârü'l-egtâm*, امير المؤمنين *emîrû'l-mûminîn*, خير الله *Hayru'l-lâh* misallerinde olduğu gibi.

2. Nisbet isimleri şeddeli *ى* *ye* ile bağlanır: ولي النعمت *veliygü'n-ni'met*, عربي البار *arabiyyü'l-ib re*, قوى النيا *kaviyyü'l-bûnye* misallerinde olduğu gibi,

3. Birinci kelimenin sonundaki elif-i maksûre üstün (*a*, *e*) okunur ve doğruca bağlanır: معنى البيت *ma'ne'l-beyt*, الى النهاية *ile'n-nihâye*, على الدوام *ale'd-devâm*, جمادى الاولى *cemâde'l-ûla* misallerinde olduğu gibi.

4. Kendisinden önce *من* *alî*, *الى*, *من* *bi*), *ك* (*ke*), *تحت* (*ti*) gibi edatlardan biri, veya bir tamlanan gelirse birinci kelime *i* ile bağlanır: بهجت الحدائق في موعظة الحلائق *bi'smi-l-lâhi-r-rahmâni-r-rahîm*, بسم الله الرحمن الرحيم *Behcetü'l-hadâik fî mev'izeti'l-halâik*, ديوان لفت الترك *Divânü lugâtî't-türk* misallerinde olduğu gibi.

5. Şeddesiz *ى* ile biten birinci kelime *i* ile bağlanır: باني الدولة *bâni'd-devle*, قاضي الحاجات *kâdi'l-hâcât*, حامى المعارف *hâmi'l-maârif*, مفتى الانام *müftî'l-enâm* misallerinde olduğu gibi.

6. Birinci kelimenin sonu bâzan (zaman ve mekân, yön isimlerinde) *a*, *e* okunur: بد الاسلام *ba'de'l-islam*, بين الملل *beyne'l-milel*, تحت البحر *fevka'l-âde*, فوق العاده *fevka'l-beşer*, فوق البشر *kable't-târih*, قبل التاريخ *tahte'l-bahr*, تحت الصفر *tahte's-sıfır* misallerinde olduğu gibi.

7. *dîn* kelimesi ile yapılan şahıs ismi terkiplerde birinci kelime Türkçede keyfî olarak *e*, *a* ile bağlanır: نور الدين *Nûre'd-dîn*, نجم الدين *Necme'd-dîn*, صباح الدين *Sabâha'd-dîn* misallerinde olduğu gibi.

8. İkinci kelimenin sonundaki zâit *t* (ت), *e* (ه), *ة* (ة) *at* (ات) *çokluk* *ekinin t'si hâriç*): حفظ الصحة *hıfzu's-sıhha* (تحت), دار السعادة *dârü's-saâde* (سماعات), معين السلطنة *muinü's-saltana* (سلطنة) misallerinde olduğu gibi.

Misallerde de görüldüğü gibi Arapça sıfat tamlamalarında sıfat ile isim arasında umumiyetle müenneslik ve müzekkerlik, teklik ve çokluk, harf-i tarif alıp almama bakımlarından uygunluk bulunur. Fakat Türkçede buna tam riayet edilmez.

Îlâveler

Harf-i ta'rif :

Türkçeye geçmiş bulunan bazı Arapça kelimelerin başında ال harf-i tarifi saklanmıştır. Bunlarda harf-i tarifi vokali *e* okunur: الوداع *el-vidâ* (*elveda*), الامان *el-amân*, الحاصل *el-hâsıl*, الحاج *el-hâc*, السيد *es-sey-yid* gibi

Elif-i maksûre :

Elif-i maksûre *ye*'den sonra *elif* ile, diğer harflerden sonra *ye* ile yazılır: معنى *ma'na*, دنيا *dünya* gibi. Fakat bilhassa Türkçede buna pek riayet edilmez.

ÜÇÜNCÜ

BÖLÜM

FARSÇA UNSURLAR

Farsça ve Türkçedeki Farsça unsurlar

Hind-Avrupa dillerinden olan Farsça düzensiz çekimli bir dildir. Çok sâde ve kolay bir grameri vardır. Farsça unsurlar Türkçeye, bilhassa edebiyat diline çok geniş ölçüde sokulmuştur.

Farslar Arap alfabesine, başta da söylediğimiz gibi, Farsçada bulunan fakat Arapçada olmayan p, ç, i, ğ harfleri için *be, cim, re* ve *kef* gövdelerine üçer nokta ve keşide ilâve ederek. ب, چ, ز, گ harflerini katmışlardır. Vokallerin imlâsında Arapça gibi Farsçanın da yalnız uzun vokalleri yazılmış, kısa vokalleri yazılmamıştır.

Arapça unsurlar gibi Farsça unsurlar da Türkçede bir takım söyleyiş değişikliklerine uğramıştır. Farsçada kısa ve uzun olarak üç ilâ beş vokal vardır. Kısa olarak üç vokal vardır: *a, i, u*. Uzun olarak da bunların uzunları olan *ā, ī, ū*, ve *ī* ile *ū* 'nun ikinci şekilleri durumunda olan *ē, ō* vokalleri vardır: *bar, man, şikast, dil, pûsar, çun, du, agar, mard, panc, dard, şâyad, cang, rang, mādâr, guft, dūr, mūr, duhtar, gul, pîr, tîr, şîr «süt», şēr «arслан», sēr, şōr, zōr, hōrşîd, yār-i cān* misallerinde olduğu gibi. Uzun vokallerden *ā* (başta *آ*), *ī* ve *ē* *ی*, *ū* ve *ō* *و* ile yazılır. Türkçede Farsçanın bu vokalleri çok değiştirilerek umumiyetle kısa *a* e'ye (kalınlığı saklayan bir ses yanında değilse), kısa *i* bazan *ı* 'ya, kısa *u* ü'ye, uzun *ē* *î* 'ye, uzun *ō* *ū* 'ya, konuşma dilinde de *ō* bazan *o* 'ya, bir çok defa da uzun vokaller kısa vokale çevrilmiş, böylece Farsça kelimeler vokal bakımından geniş ölçüde Türkçeleştirilmiş, Farsçanın vokal sayısı arttırılmıştır. Konsonantlarda da *g* (*گ*) *ge* 'ye, sondaki *b, c, d, g—p, ç, t, k* 'ye çevrilmiş, Farsça kelimelere onlarda olmayan *g* sesi sokulmuştur. Böylece meselâ yukarıdaki kelimeler Türkçede şu şekillere girmişlerdir: *ber, men, şikest, dil, pûser, çün, dü, eger (eğer), mert, penç, dert, şâyet, cenk, renk, mâder, gûft, dūr, mūr, duhter, gül, pîr, tîr, şîr, şîr, sîr, şûr (şor), zûr (zor), hurşit, yâr-ı can*. Ayrıca *pâdşâh, dâstân, âşyân, târmâr, Kâmran* gibi kelimelerin ortasına vokal sokulmuştur: *pâdişâh, dâsitan (destan), âsiyân, târümâr, kâ-muran* gibi. Bâzan kelimenin yapısı (*nerdübân -merdiven*), bâzan mânâsı değiştirilmiştir (*şafak «gün batışı — gün doğuşu»*) Arapça kelimelerde de farklı söyleyişler görülür. Meselâ sondaki yuvarlak

t 'yi te 'ye veya e ' ye çevirmek bakımından fark vardır: Türkçede *hikâye*, *nisbet* — Farsçada *hikâyet*, *nisbe* (*hikâya*, *nisba*) gibi. Hülâsa bütün bunlar ve daha başka bu gibi değişikliklerle Osmanlıca Osmanlı Arapçası gibi bir çeşit Osmanlı Farsçası da meydana gelmiştir.

Türkçedeki Farsça unsurlar isim cinsinden kelimeler ve terkiplerdir. Farsça kelimelerin Arapça kelimeler gibi çeşitli kaide ve sistemleri yoktur. Bu kelimelerin elde edilmesi onların lügat olarak ezberlenmesi, öğrenilmesi demektir. Onun için burada kelimelerle ilgili kısa bazı bilgiler verecek, bir de Farsça terkipler üzerinde duracağız.

Birleşik kelimeler

Farsçada aynen tekrarların arasına bâzan bir takım unsurlar ilâve edilerek bir birleşik kelime çeşidi yapılır. Bu unsurlar ا *â*, ب *be*, م *me*, تا *ta*, تاب *tâ-be* 'dir: رابر *ber-â-ber*, لابل *leb-â leb* «ağızına kadar, dudak dudağa» سراسر *ser-â-ser* «baştan başa», سربرسر *ser-be-ser*, «başbaşa», يك يك *yek-be-yek* «birer birer» دست دست *dest-be-dest* «el ele», سوسو *sû-be-sû* «taraf taraf, her taraf», کشمکش *keş-me-keş* «karışıklık», سرتاسر *ser-tâ-ser* «baştan başa», سرتابسر *ser tâ-be ser* «baştan başa» misallerinde olduğu gibi.

Birleşik isim

Farsçada birleşik isim çok yapılmaktadır: میخانه *mey hâne*, روزنامه *rûz nâme*, رحمت *pûr-hiddet*, بدبخت *bed baht*, شیرین زبان *şîrîn-zebân*, خوابگاه *hâb-gâh*, نمازگاه *namâz-gâh* gibi.

Farsçada m' li tekrarlar da vardır: تارومار *târ mâr*, تâr ũ mâr *târ ũ mâr* *herc merc*, *herc ũ merc* gibi.

Başa gelen edatlar

نا *nâ* — Menfilik edatıdır: ناشاد *nâ-şâd* «şad olmayan, sevinçsiz» ناخوش *nâ-hoş* «hoş olmayan», نامتناهی *nâ-mütenâhî* «sonsuz» misallerinde olduğu gibi.

بی *bî* — Menfilik edatıdır: بی پروا *bi-pervâ* «korkusuz» بی تاب *bi-tâb* «tâkatsız» misallerinde olduğu gibi.

از *ez* — Ablatif edatıdır (-dan, -den): از قضا *ez-kazâ* «kazâdan, kazâ ile», از جمله *ez-cümle* «cümleden, bu cümleden olarak» misallerinde olduğu gibi.

در *der* — Lokatif edatıdır (-da, -de, içinde): در دست *der-dest* «elde», در حال *der-hâl*, در عقب *der-akab* «hemen, akabinde» misallerinde olduğu gibi.

اندر *ender* — Lokatif edatıdır (-da, -de, içinde): خراب اندر خراب *harâb ender harâb* «harap içinde harap» misalinde olduğu gibi.

بر *ber* — Üzerilik edatıdır (üzeri, üzerine, üzerinde): بر دوام *ber-devâm* «devam üzerinde», بر باد *ber-bâd* «berbat, rüzgâr üzerinde, yele verilmiş» misallerinde olduğu gibi.

با *bâ* — Vasıta edatıdır (ile -a, -e): با وفا *bâ-vefâ* «vefa ile», با کمال *bâ-kemâl* «kemal ile», با صفا *bâ-sefâ* «sefâ ile» misallerinde olduğu gibi.

ب *be* — Datif edatıdır (-a, -e, -ile, -dâ, -de). Yukarıda da görüldüğü gibi تا *tâ* kadarlık edatı ile de kullanılır. تابصیح *tâ-be-seher*, تا صبح *tâ be-subh* «sabaha kadar», به حال *be-heme-hâl* «her hal içinde, mutlaka» misallerinde bu edat vardır.

Sona gelen edatlar

را *râ* — Akkuzatif ve sebep edatıdır (-ı, -i, için). قضا را *kazâ-râ* «kazâdan, kazâ ile» misalinde bu edat vardır.

ا *â* — Hitap edatıdır: ندیم *Nedim-â* «ey Nedim», شه *seh-â* «ey şâh» misallerinde olduğu gibi.

Sona gelen yapım ekleri

دان *-dân* — Âlet ismi yapar: نمکدان *nemek-dân* «tuzluk», شمع‌دان *şem'-dân* (şamdan) «mumluk», چای‌دان *çay-dân* «çaydanlık», جام‌دان *câme-dân* (çemedan) «çamaşır dolabı» gibi.

ستان *-sitân, -istân* — Yer ismi yapar: گلستان *gül-sitân* (gülistan),

تورکستان *Türk-istân* gibi. Bâzan بهارستان *bahâr-istân*, زمستان *zem-istân* «kış» gibi zaman ismi de yapar.

زار *-zâr* — Yer ismi yapar: چمنزار *çemen-zâr* «çimenlik», گلزار *gül-zâr* «gül bahçesi» gibi.

سار *-sâr* — Yer ismi yapar: کوهسار *kûh-sâr* «dağlık», چشمهسار *çeşme-sâr* «çeşmelik» gibi.

کده *-gede* — Yer ismi yapar: میخانه *mey-gede* «meyhane», آتشکده *âteş-gede* «ateş mabedi, ateşlik» gibi.

شن *-şen* — Yer ismi yapar: گلشن *gül-şen* «gül bahçesi» gibi.

بار *-bâr* — Yer ismi yapar: جویبار *cûy-bâr* «nehir», رودبار *rûd-bâr* «çay, nehirleri bol olan yer» gibi.

لاخ *-lâh* — Yer ismi yapar: سنگلاخ *seng-lâh* «taşlık», دیولاخ *div-lâh* «dev yatağı» gibi.

بان *-bân*, (وان *-vân*) — Meslek sahibi ve muhafaza edici isimleri yapar: باغبان *bâğ-bân* «bahçevan», نگهبان *nigeh-bân* «muhafız, bekçi», سایه‌بان *sâye-bân* «gölgelik, şemsiye», بادبان *bâd-bân* «yelken, üzgârlık» gibi.

مند *-mend* — Sıfat yapar: خردمند *hured-mend* «akıllı» gibi.

وند *-vend* — Sıfat yapar: پولادوند *pûlâd-vend* «kuvvetli, çelik gibi, çelikten», خداوند *hâdâ-vend* «sâhip, malik, efendi» gibi.

وار *-vâr*, -ver — Sıfat yapar: امیدوار *ümid-vâr* «ümitli», نامور *nân-ver* «namlı» gibi.

ور *-ûr* — Sıfat yapar: رنجور *renc-ûr* «hasta» gibi.

یار *-yâr* — Sıfat yapar: بختیار *baht-yâr* «bahtiyâr», هوشیار *hûş-yâr* «akıllı», شهریار *şehr-yâr* «padişâh, şehri ülkesi olan» gibi.

یر *-îr* — Sıfat yapar: دلیر *dil îr* «yürekli, cesur» gibi.

ناک *-nâk* — Sıfat yapar: دردناک *derd-nâk* «dertli», سوزناک *sûz-nâk* «ateşli, harareтли», غمناک *gam-nâk* «gamlı» gibi.

کین *-gîn* — Sıfat yapar: غمگین *gam-gîn* «gamlı», شرمگین *şerm-gîn* «utançlı, mahcup» gibi.

ش - *veş* — Benzerlik ekidir: مهوش *meh-veş* «ay gibi», سایهوش *sâye-veş* «gölge gibi» misallerinde olduğu gibi.

آسا - *âsâ*, -*sâ* — Benzerlik ekidir: دیو آسا *div-âsâ* «dev gibi», هایونسا *humâyûn-sâ* «şâhâne» misallerinde olduğu gibi.

کل فام - *fâm* — Renk ekidir: سیاه فام *siyeh-fâm* «siyah renkli», gül فام *gül-fâm* «gül renkli» misallerinde olduğu gibi,

کر, کار - *kâr*, -*gâr*, -*ger* — Meslek sahibi ve kılıcı isimleri yapar: گناهکار *günâh-kâr*, زیانکار *ziyan-kâr*, یادکار *yad gâr*, ستمکار *sitem-gâr*, آهنکار *âhen-ger* «demirci», ستم-*ger* «sitem, zulüm edici, zâlim», خداوندکار *hüdâvend-gâr* «hâkim, hükmeden» gibi.

چ, پنجه - *çe*, -*îçe* — Küçültme ekidir: کمانچه *kemân-çe* «kemençe», درپنجه *der-îçe* «pencere, küçük kapı» misallerinde olduğu gibi.

ک - *ek* — Küçültme ekidir: مردمک *merdüm-ek* «göz bebeği» misallerinde olduğu gibi.

آ, انا - *â*, -*nâ* — Sıfatlardan mücerret isim yapar: کرما *germ-â* «sıcaklık», درازا *dirâz-â*, درازنا *dirâz-nâ* «uzun-luk», پهنا *peh-nâ* «genişlik» gibi.

اک - *âk* — Fiillerin şimdiki zaman gövdelerinden isim yapar: خوراک *hûr-âk* (horek) «yiyecek» gibi.

آل - *âl* — İsimden isim yapar: چنگال *çeng-âl* «çengel, pençe (çeng «pençe»)», دُمبال *dūmb-âl* «arka (düm, dūmb «kuyruk»)» gibi.

آن - *ân* — İsimden kendisine yakın bir isim veya yer ismi yapar: بیابان *beyâb-ân* «hörgüç», کوهان *kûh-ân* «cân-ân» حاتان *hâtân* «susuz», توران *Tûr-ân* «Tûr'un ülkesi, Tûran», ایران *Îr-ân* «Îr'in ülkesi, İran», سپاهان *Sipâh-ân*, İspâh-ân «ordu yeri, İsfahan (arapçalaşmış şekli)» gibi.

آنه - *âne* — Sıfat ve zarf yapar: پدرانہ *peder-âne*, دوستانہ *dōst-âne*, جهانگیرانہ *cihân-gîr-âne*, عاجزانہ *âciz-âne* gibi.

گان - *gân* — İsimden isim yapar: خدایگان *hüdây-gân* «efendi, hâkim», بازارگان *bâzâr-gân*, بazarگان *bâzîr-gân* «tâcir (bâzâr «pazar»)» gibi.

ی -î — Dört fonksiyonu vardır: 1. Mücerret isim yapar: هستی *hest-î* «varlık», هیچی *hiç-î* «hiçlik», خوبی *hûb-î* «güzellik», نویدی *nevîd-î* «ümitsizlik» gibi. Bu ek e vokali ile biten kelimelere gelince *he* harfi düşer ve ek -gî şeklini alır: زندگی *zinde-gî* «zindelik, canlılık, hayatîyet», ساختگی *sâhte-gî* «sahtelik», شکستگی *şikeste-gî* «kırıklık» gibi. Fonksiyonu bu olan ی 'ye مصدریت *yâ-yî masdariyet* «masdar ye' si» denir. 2. Memleket, âile, millet isimlerinden mensûbiyet ismi yapar: ایرانی *Îrân-î* «İranlı», شیرازی *Şirâz-î* «Şirazlı», پهلوی *Pehlev-î*, زردشتی *Zerdüş-t-î* gibi. Burada ise یâ-yî nisbet'tir. 3. Bilhassa çiçek isimlerinden renk ismi yapar: سنبل *sûnbül-î*, نیلی *nîl-î* «mâvi», بنفشه *benefşe-î* «menekşe renginde» gibi. Tabîî burada da yâ-yî nisbet'tir. 4. Meşguliyet ismi yapar: چنگی *çeng-î* «çalgıcı», جنگی *ceng-î* «harpçi» gibi.

دسته *çeşm-e*, چشمه *-e* — İsimden kendisine yakın isim yapar: دست *dest-e*, پنجه *penc-e* gibi.

Fiil isimleri

Masdarlar

Farsçada masdarların sonu ya دن *den* ile veya تن *ten* ile biter: کردن *kerden* «yapmak», خواندن *hânden* «okumak», ساختن *sâhten* «yapmak», آراستن *ârâsten* «süslemek» gibi. *den* 'li masdarlarda d'den evvel ا, ر, و, ن, ی seslerinden biri bulunur (آمدن *âmeden* «gelmek», شدن *şuden* «olmak», زدن *zeden* «vurmak», ستادن *siteden* «almak») masdarları müstesna. Buna göre *den* 'li masdarlar beşe ayrılır. *ten* 'li masdarlarda ise t'den evvel ف, ش, س, خ seslerinden biri bulunabilir. Buna göre *ten* 'li masdarlar da dörde ayrılır.

Farsçada fiillerin asıl yalın kökleri iki ayrı şekilde ortaya çıkar: mazi gövdesi, emir veya hâlihazır gövdesi. Fiil çekimleri fiillerin bu iki temel şekli üzerine kurulur. Bir kısım kipler mâzi gövdesine, bir kısmı da emir gövdesine ekler getirmek suretiyle yapılırlar. Mâzi gövdesi ile mâzi kipleri, emir gövdesi ile emir ve hâlihazır kipleri kurulur. Fiil çekiminin bu iki temel gövdesi tek başlarına isim olarak da, partisip şeklinde de kullanılırlar. Bu fiil isimleri Türkçeye de geniş ölçüde geçmiştir.

Mâzi gövdesi

Masdarların sonundaki ن harfi atılınca mazi gövdesi ortaya çıkar. Bu gövde çekimli fiil olarak geçmiş zamanın teklik üçüncü şahsı, isim olarak da bir fiil ismidir: رفت *reft* «gitti - gitme, gidiş», آمد *âmed* «geldi - gelme, geliş» gibi. Onun için buna hafif masdar adı da verilir. Esasen bu gövde aslında ism-i mef'ûl, yani partisip idi. Mâzi gövdesi Türkçede birleşik kelimelerde veya tek olarak görülür. سر آمد *ser âmed* «başa gelmiş, başa geçmiş olan», خداداد *Hudâ dâd* «Allah vermiş, Allah vergisi», مادر زاد *mâder zâd* «anadan doğma, doğuştan», انداخت *endaht* «atış», پیوست *peyvest* «ulaşma», شکست *şikest* «kırık, kırılmış», گفت *güft* (*güft ü gû* «dedi kodu») gibi.

Emir veya hâlihazır gövdesi

Emir gövdesi fiil olarak emir kipinin teklik ikinci şahsı, isim olarak da bir partisip, bir fiil ismidir. پروردن *perverden* «beslemek» — خوردن *perver* «besle, besleyen», خواندن *hânden* «okumak» — خوان *hân* «oku, okuyan», شکستن *şikesten* «kırmak» — شکن *şiken* «kır, kıran» gibi. Bu gövde masdarına göre çok çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Yapılışı bir hayli karışık, bulunması oldukça güçtür. Kesin kaideleri yoktur. Masdarların çeşidine, masdar ekinden önceki sese göre bazı umumî kaideleri olmakla beraber bunların istisnaları da çoktur. Farsçanın çekimli dil hüviyeti burada açıkça ortaya çıkar. Masdar ile emir gövdesi arasında geniş ölçüde kök, yapı değişikliği görülür. Çekimlilik Arapça gibi düzenli olmadığı için masdarla emir gövdesi arasında bazan hiç bir münasebet, hiç bir ses benzerliği kalmaz. Emir gövdesinin umumî durumu ve başlıca kaideleri şunlardır:

Bir kere *den* ve *ten* masdar eki daima düşer. Ondan sonra:

den 'li masdarlarda

1. ا 'lılarda (masdar ekinden önce ا olanlarda) ya ا 'e bir ی ilâve edilir (آمادن *âmâden* «hazırlamak» - آمای *âmây*, زادن *zâden* «doğmak» - زای *zây* gibi. Bunlar آمای *âmâ*, زای *zâ* şekline de geçerler), ya ا düşer (افتادن *üftâden* «düşmek» - افت *üft*, نهادن *nihâden* «koymak» - nih gibi). دادن *dâden* «vermek» - ده *dih* ise istisnâdır.

2. ر 'lilerde; ya ر kalır (پروردن *perverden* «beslemek» - پرور *perver*, خوردن *perver* «yemek» - خور *hûr* gibi), ya ر 'den önce ا getirilir: سپردن *süprüden*

den «teslim etmek» - سِپَار sipâr, سُبُّر süpür, آزردن âzürden «incitmek» - آزار âzâr gibi) veya kök vokali değişir (بردن burden «götürmek» - بَر ber, آوردن âvürden «getirmek» - آور âver gibi). کردند kerden «yapmak» 'inki ise کُن kün' dür.

3. 'lılarda ya و kalır (بودن *būden* «olmak» - بـ *bū* veya باش *bâs* gibi), ya kökte vokal ve konsonant değişikliği olur (شوندن *şünūden* «iştirmek» - شنو *şinev*, شدن *şūden* «olmak» - شو *şev* gibi), ya آ 'a çevrilir (فرمودن *fermūden* «buyurmak» - فرما *fermây*, فرما *fermâ*, بخشودن *bahşūden* «bağışlamak» - بخشای *bahşây* gibi).

4. رائدن *mân*, مان - «*kalmak*» *mânden* (ماندن) *kahr* ن *lilerde* ن
(*hân gibi* *okumak* «*hânden*» خواندن *rân* ران - «*sürmek*» *rânden*).

5. آرام - «dinlenmek» *âramîden* (آرامیدن) düşer ya 'lilerde ی (بوسیدن, *bûsîden* «öpmek» *bûs* gibi), ya aslî kökten düşmüş olan ن meydana çıkar (چیدن *çîden* «toplamak» چين *çin*, گۈزیدن *gûzîden* «seçmek» گۈزین *gûzîn*, آفریدن *âferîden* «yaratmak» آفرین *âferîn* gibi). دیدن *dîden* «görmek» 'inki ise بین *bîn*' dir.

Bu beş tipe girmeyen آمدن *âmeden* «gelmek» ve زدن *zeden* «vurmak» masdarlarınınkini ise آی *ây* ve زن *zen* 'dir.

ten'li masdarlarda:

1. «dök» *rihten* (ریختن) 'z' yerini 'x' ile umumiyetle «yık» *sûhten* (سوختن) «yakmak» *sûz* (سوز) «asmak» *âvîhten* (آویختن) «okşamak» *nûvâhten* (نواختن) «puhten» (پوختن) «pişirmek»' de vokal değişir: «pez» (پز). Öte yandan «tanımak» *şînâhten* (شناختن) «satmak» *fûrûhten* (فروختن) «çekmek» *âhihten* (آهیختن) «küsmek» *gûsihten* (کوسیدن) «güsîl» (گوسیل) şekilleri de vardır.

[illegible]

Öte yandan نشست *nişesten* «oturmak» - نشین *nişîn*, بستن *besten* «bağlamak» - آراستن *peyvend*, پیوند *peyvesten* «ulaşmak» - بند *bend*, آرای *ârâsten* «süslemek» - پیراستن *pirâsten*, آرای *ârây*, جستن *cûsten* «aramak» - جوی *cûy* (جو *cû*), رستن *rüsten* «bitmek (ot)» - روی *rûy*, نگرستن *nigrîsten* (نکریستن *nigerîsten*) «bakmak» - نکر *niger* olur.

3. 'lilerde ش *yerini* ya ر *'ye* bırakır (*dâştên* «mâlik olmak», گذشتن *gûzeştên* «geçmek», گزەر *gûzer* gibi), یا گشتن *geştên* (نویشتن *nûviştên* «yazmak», نویس *nûvîs* gibi), یا نوشتن *neveştên* (گردیدن *gerdîden*) «dolaşmak, olmak» - گرد *gerd*, افراشتن *efrâştên* (افراختن *efrâhtên*) «katetmek» - نورد *neverd*, افراز *efrâz*, کشتن *kûştên* «öldürmek» - کش *kûş*, هشتن *hiştên* «bırakmak» - هل *hil* olur.

4. 'lilerde ف *ya* kalır (شکفتن, شکوفتن *şigûften*, شکوفتن *şükûften* «çiçek açmak» - شکاف *şigâf*, شکافتن *şigâftên*, شکافتن *şikâftên* - شکاف *şikâf* gibi), یا ب *'ye* çevrilir (یافتن *yâftên* «bulmak» - یاب *yâb*, آشفتن *âşuftên*, آشوب *âşub* - آشوب *âşub* gibi), یا و *olur* (کاو *kâv* - کافتن *kâftên* «kazmak» - رو *rev*, رفتن *reften* «gitmek, yürümek» - گوی *gûy* (کو *gû*), گفتن *gûftên* «söylemek» - خواب *hâb* - گفتن *huften* «uyumak» - گیر *gîr*, گرفتن *giriftên* «tutmak» - سفت *sûft* (سنب *sûnb*) - سفت *sûftên* (سنب *sûnb*), پذیرفتن *pezîrûftên* (نہنت *nihünt*) - پذیر *pezîr* olur.

Kıyasî yapmak:

Kıyasî olmayan bir masdarın emir gövdesine یدن *îden* eklemek suretiyle o masdar kıyasî yapılabilir. Böylece aynı fiilin aynı mânâda iki masdarı olmuş olur: گشتن *geştên* - گردیدن *gerdîden* «olmak, dolaşmak» gibi.

Ca'li masdar:

Farsça veya Arapça bir ismin sonuna یدن *îden* getirilerek kıyasî bir masdar yapılabilir: طلبیدن *talebîden* «aramak, istemek» (طلب *taleb*),

غارَتِدَق *gāretiden* «yağma etmek» (غارَت *gāret*) gibi. Bunlar *ca'li masdar* «yapma, uydurma masdar» 'dır.

Emir gövdesinin kullanılışı:

Emir gövdesi Türkçede ism-i fâil partisipi olarak bilhassa birleşik kelimelerde çok geniş ölçüde kullanılmıştır: وقعه نویس *vak'a nūvīs* «vak'a yazan», دلبر *dil-ber* «gönül götüren, alan, sevgili», دلربا *dil-rūbâ* «gönül çalan», ره‌نما *reh-nūmâ* «yol gösteren», مردم‌گزیز *merdūm-gūrīz* «insandan kaçan» gibi.

İsm-i fâil, ism-i mef'ûl

İsm-i fâil emir gövdesine ان -â, اند -ân, ende ekleri getirilerek yapılır. Bunların üçü de geniş zaman partisipi yaparlar: گویا *gūyâ*, گویان *gūyân*, گوینده *gūyende* «söyleyen» gibi. Bunlardan -â kalıcı sıfatlar yapmağa daha mütemâyildir: دانا *dânâ* «âlim», روا *revâ* «revâ, câiz», بینا *bînâ* «gören, görücü» misallerinde olduğu gibi. -ân aynı zamanda gerundium ifâdesi de taşır: لرزان *lerzân* «titreyen, titreyerek», گریزان *gūrīzân* «kaçan, kaçarak», افتان و خیزان *uftân ü hīzân* «düşe kalka, düşerek kalkarak» misallerinde olduğu gibi. -ende tam partisip ekidir: خواننده *hânende* «okuyan», آينده *âyende* «gelen», تابنده *tâbende* «parlayan», رونده *revende* «yürüyen» misallerinde olduğu gibi.

İsm-i mef'ûl mazi gövdesine -e eki getirilerek yapılır: پخته *puhte*, دیده *dîde*, ساخته *sâcte*, رفته *refte* gibi. Bunlardan geçişli fiille yapılanlar hem ism-i mef'ûl hem ism-i fâil mânası taşırlar: دیده *dîde* «görülmüş, görmüş», نهاده *nihâde* «konmuş, konulmuş», داده *dâde* «vermiş, verilmiş», گفته *gūfte* «söylemiş, söylenmiş» gibi. Geçişsiz fiille yapılanlar sade mazi ism-i fâili olurlar: افتاده *uftâde* «düşmüş», زاده *zâde* «doğmuş», مرده *mürde* «ölmüş» gibi.

Farsça çokluk

Farsçada çokluk ek ile yapılır. Canlılarda çokluk eki ان -ân, cansızlarda ها -hâ 'dır: مرغان *murğân* kuslar, مردان *merdân* «insanlar»,

zenân «kadınlar», *آبہ abhâ* «sular», *سنگہ senghâ* taşlar, *باغہ bâğhâ* «bağlar» gibi. Fakat bunun istisnaları da vardır: *چشمہ çeşmhâ*, *چشان çeş-mân* «gözler», *درختان direhtân*, *درختہ direhthâ* «ağaçlar», *زنân zenân*, *زنہ zenha* «kadınlar» gibi.

-ân ekinden önceki uzun *i* ve *u*'lar *y* ve *v*'ye çevrilir: *ایرانیان* *Îrâniyân* «iranlılar», *آهوان âhuvân* «ceylanlar» gibi. uzun *a*'lardan sonra -ân eki başına *ی* alır: *دانایان dâniyân* «alimler», *گدایان gedâyân* «fakirler, kullar» gibi. *e* ile biten kelimelerin ise düşmüş olan *g*'si meydana çıkar ve *he* atılır: *بندگان bendegân* «bendeler», *خواجگان hâcegân* «hocalar» gibi. Sondaki düşürülen *y*'ler de ortaya çıkar: *رویان rûyân* «yüzler» (*روی*, *رو*) gibi.

-hâ çokluklarında da sondaki *he* umumiyetle yazılmaz: *دیدہ didehâ* (دیدہ) *لالہ lâlêhâ* (لالہ) gibi. Fakat karışıklık olacaksa yazılır: *بادہا bâdehâ* - *بادہا bâdhâ* gibi.

Farsça sayılar

Farsça sayılar da Türkçede kullanılmıştır. Bilhassa bazıları, meselâ tavla oyununda birden altıya kadar olanları, sonra bir, yüz, bin, yüz bin gibi belirlileri çok kullanılmıştır.

Asıl sayı sıfatlarının başlıcaları şunlardır :

یک *yek* 1, دو *dü* (*dû*) 2, سه *sî* 3, چهار *çehâr* veya چار *çâr* 4, پنج *penc* 5, شش *şeş* 6, هفت *heft* 7, هشت *heşt* 8, نه *nûh* 9, ده *deh* 10, بیست *bîst* 20, سی *sî* 30, چهل *çihil* veya چل *çil* 40, پنجاه *pencâh* 50, شصت (*şest*) *şast*, هشتاد *heştâd* 70, هشتاد و نه *heştâd* 80, نود *nevêd* 90, صد *sad* 100, هزار *hezâr* 1000, صد هزار *sad hezâr* 100.000.

Sıra sayı sıfatları asıl sayı sıfatlarına *ü-m*, *ü-mî* veya *mîn* eki getirilerek yapılır: چهارم *çehârüm*, چهارمین *çehârümî*, دördüncü *dördüncü* gibi.

Üleştirme sayı sıfatları یک یک *yek yek*, یکا یکا *yekâyek*, یک یک *yek* *be-yek*, یکان یکان *yegân yegân* «biri bir», دو دو *dû dû*, دو تا دو تا *dû tâ dû tâ*, دو بدو *dû be-dû* «ikişer ikişer», سی سی *sî sî* üçer üçer şeklindedir.

Sayılarda toptan ifâde içinde گانه -gâne veya ۰ -e eki getirilir : یگانه yegâne « biricik », دوگانه dūgâne « hepsi iki tâne, ikicik », سیگانه sîgâne « otuzluk », چله çile « kırklık, çile », پنجاهه pencâhe « ellilik » gibi.

Çarşamba, perşembe gün adları aslında çehâr şenbe « dördüncü gün », Penc şenbe « beşinci gün » şeklinde sayı ismi taşırlar. Çarşaf (çehâr-çar şeb « dört gece), çardak (çehâr-çar tâk « dört tâk »), sehpa (si pa « üç ayak ») gibi kelimelerin bünyesine de sayı isimleri girmiştir.

Farsça terkipler

Türkçede Farsça izafet ve sıfat terkipleri çok geniş ölçüde kullanılmıştır. Gerek Farsça, gerek Arapça kelimelerle yapılan bu isim ve sıfat tamlamaları basitten başlayarak asırlar geçtikçe katmerlenmiş, Türk yazı dilini en sadesinden en büyük zincirleme tamlamalara kadar bir sürü Farsça isim ve sıfat tamlamaları sarmıştır.

Farsçada da Arapçada olduğu gibi tamlamalarda Türkçedekinin aksine tamlanan önce, tamlayan sonra gelir. Birinci kelime ikinci kelimeye bir i (Osm. ى, i) ile bağlanır. Bu izafet i' si

1. Konsonantla biten kelimelerden sonra normal olarak işaretlenmez : دل مجنون dil-i Mecnûn, چشم سیاه çeşm-i siyâh gibi.

2. e, i vokali ile biten kelimelerde o vokallerin harfi (ى, ی) üzerine hemze işareti konarak gösterilir : دیده دار dîde-i yâr, ماهی دریا mâhî-i deryâ, مشوی مولانا Mesnevî-i Mevlânâ gibi.

3. ا veya و ile biten kelimelerden sonra ی ilâve edilerek işaretlenir : آرزوی چشم ârzû-yı çeşm gibi. درای نور dergâ-yı nûr.

4. ی li ی siz iki şekli bulunan kelimelerin y konsonantı ortaya çıkar : بوی وفا bûy-ı vefâ, جوی بہار cûy-i bahâr, جای وصلت cây-ı vuslat gibi.

Arapça kelimelerle yapılan sıfat tamlamalarında sayı ve bilhassa müenneslik-müzekkerlik bakımından sıfat ile isim arasında umumiyetle uygunluk olduğu görülür : حدث مهمه hâdise-i mühimme , دول اسلامیه rivâyât-i muhtelif, علماء کرام ulemâ-yi kirâm, مورخین محققین düvel-i islâmiye, Rivâyât-i muhtelif, fakat uygunluk olmadığı da olur.

İlâveler

Başa gelen ve bir iki kelimedede görülen şu ön ekleri de buraya ilâve edelim :

1. دش *düş*, دژ *dāj* — fena, kötü mânâsındadır : دشمن *düş-men* « düşman », دشوار *düş-vâr* « zor, güç », دشنام *düş-nâm* « küfür », دژآهنك *dēj-âhenk* « kötü huylu, fena huylu » misallerinde olduğu gibi.

2. ن *ne* — Menfilik ekidir : ناب *nâb* « saf, hâlis (susuz) », نوميد *nevîd* « ümitsiz » misallerinde olduğu gibi.

DÖRDÜNCÜ

BÖLÜM

YAZI ÇEŞİTLERİ

Yazı çeşitleri

Oldukça iptidâi bir yazı olan arap yazısı zamanla bilhassa türklerin elinde çok gelişmiş, büyük bir estetik değer kazanarak bir san'at yazısı hâline gelmiştir. Bu gelişme neticesinde bir çok yazı çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bu yazı çeşitlerinde bir san'at endişesi, bir de pratik gaye olmak üzere iki istikamet göze çarpar. Yazı çeşitlerinin bir kısmı san'at endişesi ile gelişmiş, bir kısmı pratik gaye ile ortaya çıkmıştır. Fakat her iki istikamette de daima güzellik fikri hâkim olmuş, harflerin şekilleri için ideal ölçüler aranmış ve bulunmuştur. Böylece hüsn-i hat «güzel yazı, yazı güzelliği» adı altında güzel san'atların bir kolu, hattatlık adı altında bir san'at mesleği meydana gelmiştir. Resmin ve heykelin yasak olduğu islâm muhitinde güzel yazı mimarî ile el ele vererek asırlarca doğunun san'at dehasının tecelli ettiği başlıca sahalardan biri olmuştur.

Yazı çeşitlerinde harflerin esas gövdeleri hep aynıdır. Fakat bu gövdelerin çeşitli parçalarına çeşitli şekiller verilerek ayrı ayrı biçimde yazılar meydana getirilmiştir. Başlıca yazı çeşitleri *sülûs*, *nesih*, *rik'a*, *ta'lik*, *dîvânî*, *celî dîvânî*, *kûfî*, *siyâkat* yazılarıdır. Bunlara bağlı *reyhânî*, *icâzet*, *muhakkak*, *rikağ* gibi yazılarda vardır. Ve yine esas yazıların çeşitli *celî*'leri mevcuttur. Bunlardan hattatlarca en çok üzerinde durulanları, belli başlıları, hat derslerinde bugün de öğretilenleri *hutût-ı sitt*e «altı yazı» adı ile anılan *rik'a*, *nesih*, *sülûs*, *ta'lik*, *dîvânî*, *celî dîvânî*'dir. Aşağıda belli başlı yazı çeşitleri verilmiştir. Bu örneklerde önce o çeşidin alfabesi verilmiş, sonra tipik birleşmeler gösterilmiş ve nihayet bir beyitlik bir yazı nümunesi sunulmuştur.

Rik'a

Rik'a türklerin ortaya çıkardığı bir yazıdır, türk yazısıdır. Türk el yazısı *rik'a*dır. Kolay ve sür'atli yazıldığı için el yazısına esas olmuştur. İnci dizisi gibi görünen, teferruattan sıyrılmış, fakat hari-kulâde kalıplara dökülmüş, son derece mazbut, ferah, dik hatlı ve tok bir yazıdır. *Dîvânî* yazısından çıkmış olduğu söylenebilir. Kitabın başında Eski Yazı bölümünde el yazısı olarak *rik'a* harfleri, başta, ortada ve sondaki şekilleri ile birlikte verilmişti. Aşağıda bazı harflerin noktalarla ölçüleri de gösterilerek *rik'a* alfabesi tekrar alınmış

ve hat derslerinde tatbik edilen usulle gövdeleri ayrı olan harflerin bütün birleşmeleri verilmiştir. Böylece el yazısını öğrenmenin, güzel yazı yazmanın bütün imkânları hazırlanmıştır.

Nesih

Nesih kitap yazısının dayandığı yazıdır. Dolgun, rahat, açık ve tok bir yazıdır. Rik'adan biraz daha teferruatlı ve daha sarihtir. En okunaklı yazı durumundadır. Sülûsten çıkmıştır, daha doğrusu sülûsün bir çeşidi sayılır. Sülûsle rik'a arasında bir yer tutar. Umumiyetle dik hatlıdır. Metinler bölümünde kitap yazısı olarak örneği bol bol görülmektedir. Aşağıda alfabesi, bitişmeleri ve nümunesi ile birlikte hat olarak da verilmiştir.

Sülûs

Karışık ve eğri hatlı, tok olmayan, hatları uzun, uzun boylu ve ince görünüşlü, istife elverişli bir yazıdır. Eğri büğrü çizgili ve hendesilikten uzaktır. Kûfiden çıkmış, bozulmuş, fakat ona zıt istikamette serpilmiştir. Kûfiden sonra en eski yazıdır. Yazı çeşitlerinin en önemlilerinden biridir. Hattatlık deyince ilk akla gelen yazıdır. Daha çok levha ve kitabe yazısıdır. Mimarîde çok kullanılan ve *sülûs celîsi* veya *celî* denilen yazı sülûsün bir çeşidi, daha doğrusu onun irisidir. *İcâzet*, *reyhânî*, *muhakkak*, *rikağ* yazıları da sülûsün çeşitleri durumundadır. Aşağıda sülûs yazısının da örneği verilmiştir.

Ta'lik

Yatık çizgileri uzun, dik çizgileri kısa bir yazıdır. Yaygın ve hafif sağa, geriye yatıktır. Çizgileri incedir. İnce ve zarif bir görünüşü vardır. İranlılarda kitap ve el yazısı olmuştur. Teferruatsız, yalın ve açık görünüşlüdür. Levha, kitabe ve kitap yazısıdır. Üç çeşidi vardır: *şikeste*, *çârdank*, *kamış kalem*. Şikeste nesihe yaklaşan toparlanmış ta'lik, çârdank sülûse çalan ta'lik, kamış kalem ise celî yani iri ta'lik-tir. Aşağıda ta'lik yazının da örneği verilmiştir.

Divânî

Türk yazısıdır. Kolay ve süratli yazmak ihtiyacından doğmuş olduğu söylenebilir. Sola meyilli, harfleri kıvrılmış, harfleri ve kelimeleri bitişik yazılan, satırları gittikçe yukarıya doğru çıkan, fantazi görünüşlü bir yazıdır. *Divânî*, *celî divânî*, *divânî kırmacı* olarak üç çeşidi vardır. Aşağıda divânî yazısının da örneği verilmiştir.

Celi divâni

Dîvânînin bir çeşidi olup onun irisi ve süslüsüdür. Aşağıda örneği verilmiştir.

Kûfi

En eski islâmî yazıdır. Bariz karakteri hendesi olmaktadır. Köşeli ve düz çizgili bir yazıdır. Hendesi olduğu için sadece yazılmaz, çizilir de. Çok eskiden yerini diğer yazılara bırakmış, yalnız süslemede ve mimarîde kalmıştır. *Kûfi nesîhi*, *kûfi sülûsü*, *kûfi celîsî*, *satrançlı kûfi* (*hendesi kufî*) olarak dört çeşidi vardır. Aşağıda kûfî örnekleri verilmiştir.

Siyâkat

Eski yazının şifresi durumundadır. Hiç bir güzelliği yoktur. Güç okunur, çetrefil bir yazıdır. Eskiden mâlî işlerde, resmî kayıtlarda kullanılırdı. Aşağıda alfabesi verilmiştir.

Muhakkak

Sülûsün uzun çizgilisidir. Yalnız besmelelerde kalmıştır. Aşağıda besmelesi sülûsünkü ile birlikte verilmiştir.

Reyhânî

Sülûsün bir çeşidi, onun daha istiflisidir. *İcazet* ile karıştırılmaktadır.

İcazet

Sülûs ile nesiheden azma bir yazıdır. *Reyhânî* ile karıştırılmaktadır. *Teuکی* ve *kırma* adları da verilir. Aşağıda örneği verilmiştir.

Rikağ

İcâzet kırması gibi bir şeydir. Umumiyetle bitişik yazılır.

El yazıları

Yazı çeşitlerinden başka aşağıda el yazısı örnekleri de verilmiştir. Önce talebelerin, sonra hocaların el yazılarından örnekler konulmuştur. Böylece bir yandan kitap yazısının yanında el yazısına da alışma imkânları hazırlanmış, öte yandan el yazısının çeşitli, işlek veya güzel örnekleri ile hat rik'asının tatbikatta ne şekillere girdiği gösterilmiştir.

Rik'a yazısı

.....

ا ت ث ج د ر س س س ص ص ط ع
ف و ك ك ل ل م ن ن و ه ه ل ل ا

با با ب ج بد بر بس بس بص بص بظ بع بف بو
بك بك بل بم بن بو به به بد بي بظ

جا جب جج جد جرجس جس جس جص جظ جع
جف جج جك جك جل جم جه جن جو جه ج
جه جهه جهه جلا جي جي

لا لا لاج ل ر س س س ص ص ط
ع ف س ك ل ل م ن ن و ه
ه ه ه ل ل ل ل ل ل ل

صا صب صج صد صد صس صه صه صه صه
 صع صف صو صك صك صل صم صه صن
 صو صه صه صه صه صه صه صه
 صه

ص طا طب طج طد طر طس طه طه طه طه
 طع طف طو طك طك طل طم طه طن طو
 طه طه طه طه طه طه طه طه

ع عا عب عح عد عر عس عه عه عه عه
 عع عف عو عك عك عل عم عه عن عو عه
 عه عه عه عه عه عه عه عه

فا فب فح فذ فز فس فه فص فه فظ فع فف
 فو فك فك فل فم فنه فن فو فه فو فه
 فو فو فو فو فو فو فو فو

کا کب کج کد کر کس کہ کھن کھنہ کھ کھ
 کف کو کک کل کم کن کہ کو کہ کرہ
 کھ کہ کلا کی کی کے

و فا ب مج مد بر من مہ من مہ من مہ
 مٹ مع مف مو مک مک مل مم مہ
 من مو مہ مہ مہ مہ مہ مہ می می

ھا ہب ہج ہد ہر ہس ہسہ ہس ہسہ ہسہ
 ہع ہف ہو ہک ہل ہم ہسہ ہسہ ہسہ ہسہ
 ہسہ ہسہ ہسہ ہسہ ہسہ ہسہ

خلو ایچندہ معینہ برنہ یوں دولت کی
 اولیہ دولت جہانندہ بر نفس صحت کی

Celî dîvânî yazısı

ا ب ج د ر س ش ص ض ط

ظ ح خ ح ق ك غ ل م ن

و ه و لا ا ی

خاں لایعزیز برکتدار و وزیر

لایعزیز و لایعزیز برکتدار

اب ج ج در در س
 ص ط ع ع ف ق ك
 ل م ن و و ه ه ه لا
 ی ی ی

خ ل ا ی چ پ د م ع ب ن س ی ر د و ا ک ب ی
 ا و ل ی ر ل ب ج ا ن د ب ر ن ف ی س ص ی ک ب ی

İcâzet yazısı

اَبَحْ دَرِ سِتْرِ صَطَحِ
فَوْقِ لَمَرْزِ وَهْ وَهْ
لَا یَیْ

خَالِ الْجَنَّةِ مُعْتَبَرِ نَشِیْرِ
اَوْ لَمِیْرِ وَلْتَجْ لِمَا نَدَا بَرِ
صَحْبِ کِبَرِ

Muhakkak yazısı

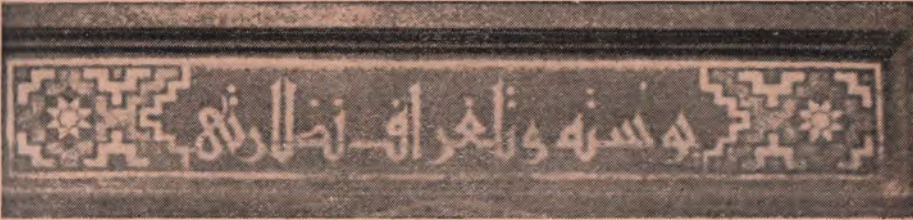
Muhakkak besmele

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sülüs besmele

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kûfî yazısı

Kûfî celîsi (پسته و تلفراف نظارتی *Posta ve telgraf nezâreti*, İstanbul
Büyük Postahane kapısı da)

Kûfî celîsi (دارالمعلمیات عالیہ *Dârü'l-muallimât ı âliye* Çıpa Eğitim
Enstitüsü kapısında)

Hendesî kûfî — satrançlı kûfî (لا اله الا الله محمد رسول الله *lâ ilâhe illa'l lah*
Muhammedün resûlu'l lah)

Siyâkat yazısı

حاندانلار

ل ب پ د
 ن نا نه
 د د د د
 ش ش ش ش
 ک ف و
 گ گ گ گ
 م م م م
 و و و و

EL YAZISI ÖRNEKLERİ

Talebelerin el yazıları

استقلال مارشی

قورقه سونمز بو شفقده بوزده آل مہانجا
 سوزده يوردك اوسنده توتہ اك صوك اوجا
 او بيم ملتك ييله بيريد يارلاياج
 او بندر او بيم ملتكدر آفجا

Türkoloji 1. sınıftan Alev Ergün'ün el yazısı

چاتمه قوربان اولام چهره کی ای نازی هلال
 قهرمان عرفه بر گل نه بو شوت بو جلال
 سکا اولماز دوکولن قانلوز صوکره حلال
 حقیر حقه طایان ملتک استقلال

Türkoloji 2. sınıftan Nâdire Saltık'ın el yazısı

بن ازلده بریدر هر یاشادم هر یاشارم
 هانکی صیغین بکا زنجیر و دراجقه شاشارم
 کوکره سه سل کبی یم بندی ییکنه ر آشارم
 بیرتارم داغلی اُنکینده صیغیم طاشارم

Türkoloji 3. sınıftan Işıl Ergin'in el yazısı

غریبک آفاقنی صارش جلیک ز رهلی دووار
 بنم ایمانه دولو کوکسم کبی سرمدم وار
 اولوسونه قورقمه ناصل بویله بر ایمانی بوغار
 مدینت دیدیک تک دیشی قالمه جانادار

Türkoloji son sınıftan Mehmet Çaruşoğlu'nun el yazısı

Hocaların el yazıları

آرقاراسمه یوردو آجاقلری اوغرانه صافیله
 سیرایت کوردی دورسونه بو هیاسنه آقیله
 درغاجقده سکا وعد ایندیکی کونلر عقیق
 کیم بیلیر بلکه باریسه بلکه یارینده ده یاقیله
 باصدیق یارلی طویرانه دبیله رک کیمه طانی
 دوسونه آتکده کی بیچارجه کفنر باتانی
 سن شریه اوغلیله ایچیتیه یازیقده آناکی
 ویرمه دنیاری آله ده بو جنت وطنی

Ali Alparslan'ın el yazısı (ilk kıt'a kâğız kalemle, ikincisi demir uçla yazılmıştır)

کیم بو جنت و طنک او غریبه اولمز که فدا
 شهدا فیتقیرا جود طور اغی صبقک شهدا
 جانی جانانی بوتونه وارمی آلسین ده خدا
 اینه سین تک و طنحه - بنی دنیا ده - جدا

Orhan Okay 'ın el yazısı

روحکم سفدن الای رشودر آنجه املی
 دکیمه بعدما کوکنه نامحرم الی
 بو ازانلر که شهادتادی دینک تملی
 ابدی یوردماک دوستده بنم ایظاملی

Bekir Kütükoğlu'nun el yazısı

ارزیه - دجه ایله بیله کجه ایله دارک طاع
 حر جریحه - الیه بوشاقب قاندریاکم
 فتقار اوع مجود کجارد - فشم
 ارزیه - یوک دیت دیت دیت دیت دیت دیت

حاله - سه دوشقلم که امانلرک حلال
 ادمه - آرتله ددک که قاندریاکم حلال
 ابدیه - عایوب - خجوب - انجمل
 حقیه - هر یکنه - بایراغماره - حری
 حقیه - حق طایه - معیت - استقلال

Fahir İz'in el yazısı

بىك سوپاي ماشى

توك اوردى تىللىرىمىز بىك
 لهر اى بىلدىرم دىمانىڭ نىدىنى
 يوردى جەۋھىرى تۈرۈمۈز غىزىمىز
 جەۋھار استىقلاڭ غىقى كىچىكلىك ھەرىسىنى
 تۈكۈلۈك ئۆز جەۋھىرى طائىر تىمىز قاتنى
 بىك سوپاي ئولور دە دىنار ار مىداننى

توك بارىقى جىنار اوڭىنى توك ھەندى
 تارى تەدەنلىق تۈكۈك آرمىغانى
 كۈگى لهر قايىسە طۈرۈمۈز اوڭىنى تەدەنلىق
 ھەكەر اھۈمە ئالغىزىمىز سۈلەيلى : و طىنى
 تۈكۈكلىك ئۆز جەۋھىرى طائىر تىمىز قاتنى
 بىك سوپاي ئولور دە دىنار ار مىداننى
 عبد القادىر قەھەزى
 عبد القادىر قەھەزى

۱۸۶۰

یویشان حالک اولدم صورمدک حال یویشانم
 غمکدن درده دوشدم قبلمدک تدبیر درمانم
 نه دیرسن روز طایم بویلمی کجسون گوزل خانم
 گوزم جانم اقدم سودیکم دولتو سلطانم

Münir Aktepe'nin el yazısı

اسیر دایم عشقک اوله لی سندن وفا کورمن
 سنی هر قنده کدرسم اهل درده آشنا کورمن
 وفاد آشناق رستی سندن روا کورمن
 گوزم جانم اقدم سودیکم دولتو سلطانم

Şahabeddin Tekindağ'ın el yazısı

در هر دم دفا سر صدف با بند به با بیست اوده
 کبر سر ۲ ایلم کیم کنت و اندوه و دردم هود
 کما قالای مودت سده اوز که بهی کیم بود
 کوزم هانم اقدیم سوزیم دولتر سلطانم

کوزده و بیدم بفرم ازوب باشم کیم کیم
 سی ترک اتمم هود به به سده ای ترک این
 اماند کالم اول به کیم قطره بیخه
 کوزم هانم اقدیم سوزیم دولتر سلطانم

قوت کوصت نده بوظفه بیداده راجبه
 کوزله سوزیم اوله هفا سده نه راجبه
 سفت نکت نازینه نازینه ایلر طایفه
 کوزم هانم اقدیم سوزیم دولتر سلطانم

نظر خیلنمسه اهر درد کوزده آخیده سیده
 یماغقه اینک عیاشه یخست میده سوبه
 کهر الله سورسک عیاشه جور ایتمه لطف ایلر
 کوزم جانم قندم سوریکیم دولتلو سلطانم

İbrahim Kafesoğlu'nun el yazısı

فضولی حیوه اهاغدا ایستبرکله ایلدر
 دیرله کچه سک کوین اولنده خاک پایلدر
 گرک اولدر گرت خو حکم حکمده ان رایلدر
 کوزم جانم اقدیم سودیکیم دولتلو سلطانم

Ahmet Caferoğlu'nun el yazısı

حده دده کلمه نزلت یال و بال اولسه مکا
 می سوز طسه نشسته دده خیا آک اولسه مکا
 لوی کل تقطیر اولسه نازک ایشلمه اوجی
 بیری اولسه خوی بری رسمال اولش مکا
 سحر و افسون اولطولدر درونک ای قلم
 زلفی هارونک دمنک مکله که نال اولسه مکا
 سوله کرد اولسه قزستان بریکسه بریره
 حله کلمه کوشه ابرودم حال اولسه مکا
 اولبت ترما مکای نوتس ایدر دمنک دمنه
 ادله ای دل نه مقله سوال اولسه مکا
 سن نه جامک مستیک آیا کیم حیرانیک
 کندک آلدردن کوکل نولردن نه حال اولسه مکا
 لدرک محروم اولور دندان سین نوسه دن
 لعدک اویدر مدک بولنده محال اولش مکا
 یوده بو شهر ابحره مدک وصف ایدر لک دلبز نیم
 بریری صورت کونش بر خیل اولش مکا

تحمل مکانی یقین که عهد کو خانیست کافر
 اما نه دنیا یی یاقوت آتشه سوزانست کافر
 قیز او عهدن نازی نازک شکر لوند آواری آوارک
 بدست بن ده بیا هم قیز نیست او عهد نیست کافر
 نه معنی کو سرر دو شده کی اول آتشه اهلست
 که یعنی شعله ها سوز حسن و انعمت کافر
 نه در بو کیزو کیزو اهلر ها ک کربانر
 عجب رنوخه من ده کی شود ناله نیست کافر
 بکا کیمی ها غم کیمی ها غم دلو کوسر
 نه دست سن طوغری سوزو ها غمت و ها غمت کافر
 شراب آتش و کیمی رویت شعله نذر مش
 بو هالته چراغ مجلس مستان نیست کافر
 بخوبه صعود صعود آوار دست بویه رات محرابه
 مدر من دخی کنده هسته حیران نیست کافر
 نیم زاری رکافر امیر انچه ایشتم دم
 سن اول عهد دین اول دشمن ایمان نیست کافر

چو بود قلین غزل

آهسته يك كور كاری سرتاپه اریاغنون
بو عالم خیاله دهرن آب اریاغنون

تا غدر نوبهارده ضه ابیده ده جهان
سورسون صباح حتمه قادر خواب اریاغنون

دورسون بومد سحیح سحادی ایچنده ساز
یل طرده بو دخی مضارب اریاغنون

ای کل کدته وارغنی آمر ایله بلبله
طکینه ه سته ذوقه اودن احباب اریاغنون

دکون کمال اریاغنه اکیال عمر ایچون
دارسون بو اریاغنون دل کد قاپ اریاغنون
یحیی کمال

بر سوز دیدی جانان که کرامت وار ایچنده
 دون کجیم دائر بر اشارت وار ایچنده
 میخانه مقلی کورینور لشره دن اما
 بر باشقه فرج باشقه لطافت وار ایچنده
 ایواہ او اوج چفته قایم آلدی قرارم
 مشرقی او قویوب کجی بر آفت وار ایچنده
 اولقده دروننده هوا آتشی سوزان
 نایک دییه بیلم که نه حالت وار ایچنده
 ای شوخ ندیجا ایلد بر سیرک ایشتک
 تنهاده واروب کون صوبه مشرق وار ایچنده

بنی جانندن اوصاندر دی بهفادن یار اوصانغزی
 فلک یاندی آهده مرادم شمس یانغزی
 قوی بیارینه جانان دوی درد ایدر احسانه
 نیچو قیلمز بکا در ماه بنی بهار صانغزی
 شب هجران یانا جانم دو کرکان چشم کریانم
 او یادر خلقی افغانم قره بختم او یانغزی
 کل رخسار که قار شو کوز مدن قانو آقار صو
 حبیب فصل کلدی بو آقار صولر بولانغزی
 غم بنه راه دوتار دم بن دیدار یاره قیل روشن
 دیم اول بیو فایلمن اینا نورمی اینا غزی
 دکلدم بن سکا مائل سن ایتدک عظمی زائل
 بکا طعمه ایلین غافل سنی کور کج اوتانغزی
 فضولی رند شیدار هیته خلقه رسوادر
 صورك کیم بو نه سو دادر بو سو داده اوصانغزی

فصلی نك بوكتابه کی غزلربنك ايلك بیتلری

یارب لهیت لطفلی ایت رهنا بکا
کوسنمه اول طرفی که بتمز سکا بکا

ای ملک سیماکه سندن اوزگه صیراند سکا
ص بیلور انسان ریمز هر کیمکه اناسند سکا

بنیم نك هیچ کیم زار و بریشان اولسون یارب
اسیر در د عشق و داغ هجران اولسون یارب

گوکلم آهیلور زلف یریشانی گور کج
نطقم طوبیلور غنی، خندانلی گور کج

آه ایله بکیم سر و خرامانك ایچوند
قان آغله بغیم غنی، خندانك ایچوند

بنده مجنوندن فزون عاشق اولستداری وار
عاشق صارق بنیم مجنونك آنجی آری وار

آشبان مرغ دل زلف یریشانلده در
قنده اولسم ای یری گوکلم سنك بانلده در

قېلىدى زلفك نك پرىشان عالمى خالك سنك
برگون اى بيدرد صور مزىسن ندر هالك سنك

دوست بدير و افلك بى رحم دوران بى مكون
در ديوون لهره رديون دشمن قوى طالع زبون

بى جانان اوصاندر دى جفادان يار اوصا نمزى
فلطرياندى آلهمدن مرادم شمعى بانمزمى

هر كورن عيب ايندى آب دبره كريا نغى
ايلدم تحقيق كور مسكه بون جانا نغى

BEŞİNCİ

BÖLÜM

ARUZ

Aruz

Aruz vezni açık ve kapalı hecelerin belirli bir düzen içinde sıralanması esasına dayanan bir sistemdir. Esasları şunlardır:

1. Kısa vokalle biten hece *açık hece* (*kısa hece*), konsonantla veya uzun vokalle biten hece *kapalı hece* (*uzun hece*)'dir: *bu, gel, kork, â(şık)* gibi.

2. Uzun vokalli olup konsonantla biten veya sonunda çift konsonant bulunan Arapça veya Farsça heceler bir buçuk hece, daha doğrusu, birincisi kapalı ikincisi açık iki hece sayılırlar: *âb, hâl, hûsn, çeşm, zûlf* gibi. Yalnız, *n* ile biten uzun vokalli heceler bir kapalı hece sayılırlar: *cân, şân* gibi.

3. Mısra sonundaki açık hece de kapalı sayılır. Mısra sonunda uzun vokalli olup konsonantla biten veya çift konsonantlı olan yabancı heceler de bir kapalı hece sayılır, yani bir buçuk hece sayılmazlar.

4. Mısra içinde gerekli *vasıl*'lar yapılarak bir kelimenin sonundaki konsonant kendisinden sonra gelen ve vokalle başlayan kelimeye bağlanır. Böylece tabii, kapalı heceler açık hece, bir buçuk değerli heceler bir kapalı hece durumuna indirilmiş olur.

5. Bir hecenin kendisinden üstün bir değerde kullanılmasına *imâle*, kendisinden aşağı bir değerde kullanılmasına *zihaf* denir. Yani imâle kısa bir vokalın uzun vokal gibi kullanılması, zihaf uzun bir vokalın kısa bir vokal gibi veya bir buçuk hecenin bir kapalı hece gibi kullanılmasıdır. Zihaf her zaman hatadır. Imâle ise bazan hâtdir, fakat bazan da bir âhenk unsurudur.

Türkçede kullanılan aruz vezinleri

Türk şiirinde kullanılan başlıca vezinler, başlıca aruz kalıpları şunlardır (Açık hece bir nokta ile, kapalı hece de bir çizgi ile gösterilir. Vezinlerin hece dizileri de bu şekilde karşılırlarına konmuştur.):

1. Feilâtün feilâtün feilün	
(Fâilâtün) (fe'lün)	.

2. Feilâtün feilâtün feilâtün feilün .. | | .. | | .. | | .. |
(Fâilâtün) (fe'lün) | . | | | |
3. Fâilâtün fâilâtün fâilün | . | | | . | | | . |
4. Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün | . | | | . | | | . | | | . |
5. Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün . | | | . | | | . | | | . | | |
6. Mefâilün mefâilün faûlün . | | | . | | | . | | |
7. Mef'ûlû mefâilû faûlün | | .. | | .. | |
8. Mef'ûlû mefâilû mefâilû faûlün | | .. | | .. | | .. | |
9. Mef'ûlû mefâilün faûlün | | .. | . | . | |
- Bu vezin bazan *mef'ûlün fâilün faûlün* | | | . | . | | şekline ge-
çer ki buna *sekt-i melih* denir.
10. Mefâilün feilâtün mefâilün feilün . | . | .. | | . | . | .. |
11. Feilâtün mefâilün feilün .. | | . | . | .. |
(Fâilâtün) (fe'lün) | . | | | |
12. Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün . | . | . | . | . | . | . | . |
13. Mefâilün mefâilün . | . | . | . |
14. Mef'ûlû fâilâtû mefâilû fâilün | | . | . | .. | | . | . |
15. Faûlün faûlün faûlün faûl . | | . | | . | | . |
16. Müfteilün müfteilün fâilün | .. | | .. | | . |
17. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün | | . | | | . | | | . | | | . |
18. Müstef'ilün faûlün müstef'ilün faûlün | | . | . | | | . | . | |
19. Mef'ûlû mefâilün mef'ûlû mefâilün | | .. | | | | .. | | |

20. Mef'ülü fâilâtün mef'ülü fâilâtün | | . | . | | | . | . | |
21. Mefâilün faülün mefâilün faülün . | | | . | | . | | | . | |
22. Mütefâilün faülün mütefâilün faülün .. | . | . | | .. | . | . | |
23. Mütefâilün mütefâilün .. | . | .. | . |
24. Müstef'ilâtün müstef'ilâtün | | . | | | | . | |
25. Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün | .. | . | . | | .. | . | . | |
26. Müfteilün fâilün müfteilün fâilün | .. | | . | | .. | | . |

Son taraflarda sıralanan ve iki eşit parçaya ayrılan vezinlerin yarım parçaları da birer vezin olduğu gibi, bunlar ortalarından duraklıdır ve bunlarda iç kafiye yapılabilir. Aynı zamanda birinci parçanın sonu mısra sonu muamelesi görür. Bu listeye başlangıçta ve çok az kullanılan 4 fâilâtün, 4 feilâtün, 4 faülün'den ibaret üç vezni daha katmak mümkündür.

Rübâî vezinleri :

Rübâînin birbirinden küçük farklarla ayrılan 24 vezni vardır. Her mısradan bunlardan birini kullanmak serbesttir. Buraya misal olarak Türk şiirinde en çok kullanılan şu dört rübâî veznini almakla yetineceğiz :

1. Mef'ülü mefâilü mefâilü faül | | .. | | .. | | .. |
2. Mef'ülü mefâilün mefâilü faül | | .. | . | . | | .. |
3. Mef'ülü mefâilü mefâilün fa' | | .. | | .. | | |
4. Mef'ülü mefâilün mefâilün fa' | | .. | . | . | | |

ALTINCI

BÖLÜM

METİNLER

۷۷۱
 طُوبَى سَنَد قَرِيبِش اِيْدِي قَانِ كَمِ حَالِ اِنْكَ اَزْدِي دُنُو اَرْشَا سَغَابِرْ اَنْ سَوْمَا
 بِلْدِي سَوْدُ عَاخِرِ بِلْدِي كَمِ سَغَابِرْ سَخَا اَلَلانِ بَرِ سَا دُو اِيْدَرْنَا كَمِ
 اَجَرِ دَسُوْلْ سَخَا اَلَلانِ دُو اِيْتَلَرْ سَخَا لَنْ دُو دِلِكْ قَرِيبْ سَخَا
 اَنْ دُو اِيْدِي دُسْتَلَرْ اَنْ سَخَا مَحْلُو قَتِيْدَا حَرْمِي اَقْ سَا خَالِي قَتِيْدَا حَرْمِي
 جُوْ دُو دِلِكْ تَعَالَى اَعْتَرِشْ سَخَا دُسْتَلَرْ اَوْجَهْ كَمِشْ دُو اَوْدِ كَمِشْ
 يَلُو اَزْ قَلَرْ اَحْمَتْ دُو وَجَلَرْ اَحْمَتْ دُو وَجَمْتْ نَظَرِي بَرِ لَاقَا
 يَتَا اَزْ اَقَلُو دَا قَرِشْتَهْ كَوْمِ اَوْلَمِشْ بَرِ اَسْتِيْدَكْ اِسْرَ لَزْمَا بِيْتَكْ كَمِ سَخَا
 سَقَلَرِي مَمْ قُوْدَمْ بَرِ لَاقَا مَرِشْ دُو اِسْمُو اِيْ حَرْمِي كَلُوْدَمِشْ
 يَلْ يَغْمُوْدَا اَحْمَدْ لَاقَا بِيْتَكْ اَحْمَدْ يَلُو بَا مَأَا كَا يَتَا مَسْ دَمْ
 قَا دِيغْمُوْدَا اَكَلِي لَاقَا يَلُوْدَمْ يَتُو بَا مَأَا اَنْدَا اَسْ مَسْ دَمْ سَعْمُو

نَظَرَةُ شَيْخِي نَقَالَ عَجَبَا اَيْنَا مِنْ بَعْدِ الشَّيْخِ اَلْبَلَّحِ
 قُلْتُ مِنْ قَرِيبِ اَلْحَقُّ قَوْلِي خَلَطَ اَلْجَدُّ بَرْدُ وَرُوحِ
 قَصْدِ اِبَارِي عَرَابِ السَّيِّ خَالِ اَلْمُزْنِ سَلَكَا السَّخْمِ

فاجابت في حاجة نور الزرع عند المسح
 سَنَد يَلِي بِلْدِي حَا دُو اِيْتَلَرْ كَمِشْ اِيْتَلَرْ اَنْ شَفَا عَمِي دِيغْمَا
 كَمِ سَغَابِرْ يَرْمِي اَنْ سَمِ بَارِي سَخَا اَلَلانِ بَرِ مَسُوْرْ اِيْلَا اِيْتَلَرْ اَدَا اِيْتَلَرْ
 قَا اِيْتَلَرْ اَلَا اِيْتَلَرْ اَرَسْنَدَهْ اَرَا اِيْتَلَرْ قَانِ مَمْدْ عَالِيْشَهْ قِيْمُوْشَا كَلْدِي
 قِيْمُوْدَقِي سَغَابِرْ عَالِيْشَهْ اَوْنَدَهْ اَزْدِي سَنَدَهْ اَوْنَدَهْ سَغَابِرْ قَلَا دِيْ كَرْدِي
 اِيْلَا دَا عَالِيْشَهْ سَنَدَهْ نَكْ مَمْدَهْ نَا اَسْتِيْ بَارِ سُوْرِي سَنَدَهْ اَلَلانِ
 اَلْدِي اَسْ اِيْدَرْنَا كَمِ دِيْ اَقَلُو اَرْدَا اِيْدِي قَلْدَرْدِي يَتَا اَنْ سَخَا اَوْنَدَهْ
 اِيْدَرْنَا اِيْتَلَرْ عَالِيْشَهْ اَوْنَدَهْ سَا بَرْدَكْ سَنَدَهْ اَوْنَدَهْ اَوْنَدَهْ اَوْنَدَهْ

۴۸
 اندا دکل در شرا اما برده پیرنما قوسیت بوزناک و اما بر لوک در بیتا اندا
 بزیلوچ د زکشا اندا اما شویم دکل ترتیب دریم ترتیب این اندی هم تعطف
 اندا هم نم آردنا کثبات نم بوزند اعطف دیم تا با ما بوزناک طوب معتدل
 یانه پیر برلا اولسوز بزیلو ای موئلر تا سیر عطف شود برلا یاز قدیم سیر
 کدما التذدیم اکثر سیر قول سیراز ساگر ما سیمتیا اول صحت صحت
 ستر اوردیم شادان قلد هفت اجین کینه لستما موئلر نم ستر ستر کدما
 کتر برلا قدیم کتر نم اورد سیرنا از کتر ما سیر کتر برلا قدیم نا قیستر ما
 مرقط صودا صوب قدیم بوزناک دتم کل قدیم استدر فلا سیرلا و کل قدیم
 کتر کتر بوزد ککل قدیم کد و بر نم ستر ککل کد با قدیم بوز کل نام
 قدیم سیر کتر اجن قدیم محمد سیرا شغیر قدیم جبرائیل سیرا یوک قدیم فرشته
 لوک سیرا عذر و یی قدیم کون سیرا جراح قدیم آبی سیرا ناجی قدیم بلز لوک سیرا
 فلا عذر قدیم کندیم سیرا فراوان قدیم ما سیرا دی کجا احسان قدیم بر د طیار
 براسیندا بک کی کلر کلو صوب قدیم آنرا بک کی سیرا الوی عطف و سیرا قدیم
 اجنا ک سیرا سترای قدیم دیدلای سیرا عطا قدیم کتاب سیرا سترای قدیم سا
 معتدل سیرا ناجی و ناز ستر کتر من مون دکل ستر کتر چون قدیم بوکتاب سیرا
 میران بوزیم سیرا لاج و در دجو تعالی کای سیرا میرات بوزیم بدی عطا
 بوزیم بدی میرات اول ستر کتر ابلا اول اول مال و فلا فلان مال فلان میرات
 نلدی بک و هوچی لاجوت لکلا نکوی کد و ابلا لکلا
 قران میرات بوزیم بدی حوای شریف الیه دیدل کتر کتر کت اجنا لکلا
 بوس مطیع لکلا و سیرا عا لکلا میرات و قدیم مطیع نا الوار شاعر دیم ایچ
 الوار عا و نا نا اتر میرات دایم فلما ستر کتر حوای میرات دیم بوزیم
 قطیع قران نواب نیا لکلا ایسا عا دیم ایچ لکلا بوسون دیدیم دایم
 بوزد لوک دیم اشتکل قند عقی که بناسیندا اندا ک کشا بر سیرا ستر کدما
 دایم ستر کدما دیم دایم عقد و نظر برلا بقلق و دتست نه
 اکثر کتر دیم بوس بر سیرا عیای عاب لکلا لایه قبل تمیر اندا سیرا

٤٨
 ذکر کند زما سغول قلاماً و تقدیر ما دگر در آما و اذا الموده سببت و اول
 جزه لکم انکاد بنجا عر بلوان دیکر کید لرد بر بقا تیر ما مدته برلا سبلا ما
 به نیشا دیکر کید کفر دیت دعوت قلندار ما اولک خطا المود را مظلوم را داد ای
 و زاما و اذا العقیق نشر و اولک کرم بیلو خیره سین انعاما دخی بدن
 نکت بیلو دینس الیاب و اما و اذا السماء کثیفت و اولک کرم کت لری اغاخ قما
 صیغی صیغاً و بیلو یلر بر یو برید ابراماً و اذا الحی سمرت و بیلو طامری لبک برلا
 قیو زاما متحاجی طامری انکاملد زعاماً و اذا الحیدر اذفت نفی سبک زاحاجی
 بویاماً موید لری الیاب کرم املر ناحیجت در دیکر بیلو قور دینس حویله افلور اودکر
 ناحیجت از دینس کرم بورت اولک زرد کت اخر بر دیکر ابدیام بر دیکر سبک بوم
 و سبک امشک اجون افکش بر دیو زوم ابدی سادینا اعاجفک و امشک بری زما
 صولری لزمیم متحاجی بریو زور لری الیاب انویه یا بریف مون ذکر
 در دیکر کت زما ملر فلک یا بغیض لک اید بود کت اسطه از دی قجان دیکر
 کلسا واسطه ایا کت اولر بر سوز مندا اشتکل کت کت خنیا بر غلم بود
 هزاران جانان دیکر بلسوز عزیز بس قجان کرم یوسف انا دایغند انکند انا سی
 امش از دی زکری اید اوی الیه انویه انا انا بیلو دیر امش کت سنا سنا بریغ
 از دی دیر خواجه امش بخدی اغنا ابی رحیم سبک مقدر بر ایلد کرم شفا اول
 عزیز ایلد ایشتم اگر یوسف انا امش از دی قجان کرم قوشا کور بیلد انا سنا
 تکری عزوجل وصال کت اید انا سی کور دی قادی انک جز کرم یوسف
 علیهم غلام لعل دوش کرم شیش از دی سنا کت کت بر دیکر عیسی ای رایت
 اخذ عشر کوبما و الغنم من الغیر رایت کرم یوسف اید رایت ایا با رایت
 کرم اود بیلد دق کور ای مشا بجه قلیو لرد ای رایت کرم اود بیلد راون
 بر دیکر شربک درد و کوی انکاد کت در جلد اید لک انا بر دیکر قلسا زما یوسف

سحر وادشسا ایضا خدا درسم: ^{۶۷}نماز حجت قلعش ملک الیایدیاجده نهم تراغم
 بر تو خوار دی سنج استکبار از قیو تو تهنور سنا و بلور عصمت بر دی
 احمد کز لکسم و لیجس بلور عصمت بر دی سنج ایچده اجغر دم و زلت ایتدی ملک
 بیتا کشیدم قیامت یازیس طلو یاز قلو بلسون دیدم سنج استکبار از دی
 دیدم یاجی خایل سنا مشرک از خناس کج کلکده دتک دتک استکبار از دی
 کم مک کز از دل خان مک کز کج کز سنا مک کز استکبار از قلو بلسون
 بغش لک و بلور انا د قلو کز یوسف دغی ضرب از کیدی یغدی و دنا قو
 کند زنا قو تراش و لک اول کدی کما ناس یوز کز ایدی جان کز استکبار از
 عسقر استنا د قلو انا د قلو خزینه سین بلرا بغش لک و مضرب لک املک بر دی
 مانتی تیک استکبار ایتدی قضا قلدیم اول یاز قی بلک بیتا یزدیم د لکوم
 بوز ایدی کم سنا کللا از دتک مک کز استنا مانتی قزو سین سنا
 بغش لک بلور انا د قلو کز سنا جان بلرا املک یزدیم انا د قلو سنا
و لستو فیضیات تیک قرضی دمس ایدم اول
 راست قلدیم جان و جان انا د قلو سنا سنج جی ق سنج لکوم
 حلقه استکبار طیب کیم املک کز کم سنا جی انا د قلو سنا حلقه
 سنا کز کم طیب انا د قلو قیامت یازیس طلو یاز قلو کز کم حلقه
 شاعت قلسا جلب زلف سنا با جبینا مقام محمود د قزی دکا ایدی ایتدی
 یامقری **آق الله** کم یوانیاجده دتی قلو سون خایر ماکلور
 قوسیندا بو عجز انا د قلو اول کز کم یوسف انا سنا قوشدی کند مشرک ایتدی
 مضرب انا د قلو ایتی ستر دکلیم قلدیم ستر ایتدی اوت دکل ایتدی دکل
 ایتدی اوت ایتدی قوس از انا د قلو مالیک ستر ایتدی سنا دتک ایتدی دتک
 نشا دتک نشا انا د قلو ستر انا د قلو نشا دتک ستر دتک
 نشا انا د قلو

بهجت الحقائق ، دن

قربان دیر اول محمد مصطفی قریبان قلبا امتنا بیتردی و در فضل آیتک و آخر ۹
 حجتی ابرهیم بیتردی که اسمعیل قریبان قلغان دیومحمد مصطفی نور اسمعیل کالتند
 اودی انک برکتند اسمعیل لغز یق کسندی حجتی ابرهیم بر اصل قلبی اول
 قنوی محمد مصطفی برکتند اودی انک آخر که عالمی رخسار ادی انک
 که رحمتی لا قطع بکلیا و ما اوسلناک الارجح للعالمین و اگر اول وقت
 جبرجیل لا مصطفی برکت ابرهیم بر اصل قلبی دیرسا ادی که
 باریسا انک اذری قریبان و اذری قلغان قریبان قلغان القربان ستمه
 بر بیعت من لکذا دم بده اسلام قریبان قلغان بیتردی برکت شست در
 ادم زماندا برکت ایدر اذری قریبان انک نوری عز و جلاله اولو احکام قلغان
 تمام ایدر ان ابرهیم علینا الان من رسول حجتی باریسا قریبان اوارکت که مقام
 علی اسلام جهود لری اسلام دینا انک دی کعب بن اشرف و کعب بن اسد و مالک
 بن صیف و وهب بن یهودا و ندین ثابت و فحاس بن غار و روحی بن اخیط
 جهم و لؤلؤ لوی اذری شکر ددی بیضا بر قیاس کلدی ان آیت لویا محمد شکر
 قلغان شکر نوری مصفا بر لوی بر دی و سیر ابرینی در شکر و برکتند
 انک شکر انک علما قیاس نوری نورین اجند بزم نورا حجتی و باری
 بیتردی که جهم بیضا بر قیاس و حجتی باریسا قریبان نا اول قریبان قلغان و اود
 کلوت ادر قریبان قبول قلبی شکر و ستمه ددی قلغان شکر ستمه انک
 و ستمه برکتی حجتی ایدر قلغان که در بینات ایستاد در کلدی برکتی
 منک الدود و حجتی لرینا و بالذی قلغان و اوانسا ایدر ستمه که رخسار و حجتی
 قریبان علی کلدی و قریبان قلغان و اود کلدی شکر قریبان قبول قلبی ستمه انک
 قلغان شکر انک صاف قریبان ستمه ددی قلغان شکر اکر برکتی اود شکر
 بیتردی ایت شکر قریبان در اول قیاس کلدی ایت در اول کرم احقاق
 لویا حجتی ایت شکر لویا ایت ایت ایت ایت ایت ایت ایت ایت ایت ایت ایت

خوجا ایدر یوسف ایتکراورکر، ییلم بایوبکا سوله سوزکر
 خوجا ایدر آدک ایت ییلم سینه، یوسف ایدر ایدم اکلا کل بنه
 بو شرط ایله سولیم چون بیلدسن، کدوکوی خلقا بلدور میسین
 اول بار کانا آند اچر سولیم، کدوکو خلقه واش ایلمیام
 یوسف ایدر یعقوب نبی اوعلیم، جثوم اسحاق هم ابراهیم اصلم
 اول کشتی چون کم ایشندی یوزکره آه قلدی آغلدی کیندی اوزی
 ایشندی نیشادیزیدر سنجا، ایلدور دوم سینه آتار اناکا
 دودی ایدور اول سنی ساتلی، نلد اولور دی ایت بکا آلری
 یوسف ایدر غمازلق ایشوم دکله، غماز اولن کیشلر ایشوم دکور
 اول کشتی ایدور پیغامبر ایشی ایلور، سن صدیق سن قبولدر دعا کسر
 دعاقل اوغور ویرسون چلبیکا، حاجتم شولور دیدم بن کاکا
 دعاقلور دعا سیه اولور قبول، نکرې ویرور اول کیشیا قرقلور
 ایدی دکله اول قلیف ایشینه، نیمه بیر اولمالو کتشیویشینه
 پشیمان اولور یوخا آلدوغنا، اچی کویرخزن بوشت والدوغنا
 زخن نه داره بیوردور وارکوردنا، قالش واریم مالومند انده دا

5

10

15

ایدور اول اوچ کر دوشنده کورده بودم آخردینیم بر دم او کوم
 نکی مالوم وارینه ویرک اگاه صانقن آلاکاتور که آنه بکا
 سوزی مختصر قلدوم ای پرا خیر ایدور لر وار ب قطیف
 کلدی کور دی یوسفی عجب ایدی حیوان اولدی بر زمان کی کلدی
 چونکه کور دی یوسفی کلدی عجب هم صانقن المخلقا قلدی طلب
 قطیف سولر باز کان خوشیا بهاسین کس تولوکی اینجیا
 دوندی ایدر طار تلوم روزه آغریجه قیسمتی هر نهند
 هم قطیف راضی اولور سوزینه یشتی التون قوتدیر تر ازویا
 یوسف قوتیدی خوشا بر یکارو اندی یوسف قلدی و التوب
 سوز مختصر کتور ایمه یله خونه مالی کلدی داکیله
 عاج اولدی اول قطیف سولکه خنده دخی مالوم قالدی
 ناموسوم بیکله واروم ساغشاه ناموسیه آلاک قولک باغشاه
 قتلوا ولسون دیر سا باغشاهیم سا کاوردم بقول کی اشلوم
 اول خوشه باز کان چون صانقنه اوزی کویندی ایله که یاندی جانی
 خیر ایدور یوسفی دیکلر اها دنیا مال تیا اگاه

قوه و اشله ایدر لر بودر بگلده دلسر اولغل باشکادیر کل اوکر
 چون بولون ایشدیر او شولونیه آه ایدر تختدن دوشر شولدم اوزی
 آه ایدوبن چنکم اول تختدن دوشه قوه و اشله قاماوستنا او ش
 این کور قطیفه دوز کیرده زلیخا اوکن دوشر و طور اوردو
 سولر ایدر بود کل بنوم بکوم او پور یک دوشده اوج کز کوز کوم
 ایند بل صی الیا را سین آکا صوایدن خیرا ایر اوکن حک
 بر سوز دخی ایدایم سینه عجب چون قطیفه زلیخای قلو رطلب
 بریری قیزی کلور دی قاتنه یاتردی اول قطیفه یاننه
 چوق زمان کیم بوسوز که اوزره خوج کتزدی یوسفی بازار
 منادیلر چاغور شهر لور کورده آی بکر قیمتی قول کیم آلور
 امدی کاکر کوزلر اوغلان کورده بهاسی چوق عمرانی قول الحی
 شهر لوقامو دیر لور اول ارایا یوسف طور میشر صورقی بکر ارایا
 شهر اینجه بانی یوسف قالدین کیری سف اوزره دیر لوبه کلدی
 اوزر و هفت شهر اینجه نه کوار یوزنی کور و نه والو حیران و زار
 زلیخا کوشکدن باقر کور و ران چاغور فریاد ایدر کونیر جان

5

10

15

آیتدی بنی کرم صوره استکل یوخسه او تور خلی بر ونگه اکلکل
 سلطانیش اکلکم بلدم ایغیه مصوره کوردیویک بولاسین سن
 امدی یاندوم بویلد اولای اراق حسرتندک اولورم ایله یراق
 بریتی یاز مصوره وار سون رکشه سولیسو تاند اکا او ش بواشه
 5 ایراقلیغین ایدم انک بیلسین صدقه کر صلوات خوش ایدین
 الف آید دونی کونی املو کیدره اولارادن مصوره اندن ایر
 یزدی طیبی بریتی قطیفه ک یا قطیف بریتی قاجان وار
 بر قزم قاز کیدرم دیلوانسه سندن ارتق هیج بکنم کیسه
 مهلر سیکیم قزم ویرم سکا کسه کلسه دیلیون دت یکا
 10 قطیف بریتی او قوراحالین بلور جواب یانر ساوینر شادی قور
 کسه لاری کوندورور دیککا دیلیوب قیزی آون کلکا
 چون بته کالور او قور کوریدر طوری زلیخا کونلای مصوره کیدر
 سوز او کشدور چونکه اول مصوره کله پادشاهکر ایدم او قورور
 زلیخا چون کور او قور تختیه اول قطیفه کلدی زلیخا یانسه
 15 زلیخا کورور بر قع آتشدن آیه ایدور او ش بکدرور صور کیدر

عاشق اولور برنظرده صورتده عاشق اولن نیچه او یویه نیچه
 بکزی صارار وون کون اغلیق . اتاسی صوردا کانا نلدک دیو
 زلیخا ایدر دوشده کوردم صوته کزک اولدر بنه کر او ده آت
 عاشق اولدم باحق اول صورتتا . بلرم قانده لغین آنک اتا
 اتاسی ایدر قانده لغین یل آنک . سنی ویرم اکا او بنه جانلی
 چون زلیخا ایردی ییلاک باشده . یینه کلدی اور زلیخا دوشده
 ایتدی بنم او شراچخل کونکر . ایروغه پیراقمکل سته کندوکر
 او بنچو شنه شوپله کورور ساوخته او یانور بلن آنی کور ~~نظر~~ قانده
 آه ایدر آرترا ناک عشقی او . ار توغ اولور اغلیغی فریادی
 اتاسی ایدر دلور دی بگلر الیه سوی آردی ییلز کندو حالین
 زلیخا ایدر اخلویم سکن دلور . عاشق اولن ده لوی ای اشدن او
 او جیخی یل یینه کوردی صورتی . قنده اولور سین دیر صورتی قاتی
 صورت ایدر بنم اول مصر کیمزیک . استر سن مصر کل کور کل بزیک
 او یانور کلور زلیخا او بنچو دت . بکزی کولرامین اولور قیغونه
 اتا سینا ایدر با یادوشتر . کیر و کوردم بو کیم کیند ایشتم

5

10

15

پرده اولور یوسفه یوغیو بنور، بر قولا اولدر یوسف اکا بنور
 اول بالی سولر چلب صنعیلار، انده کیم طور وری کالور دیلا
 ایدر یوسف بنی بکا ایملار، عاشقیدم بن سکا نیچر مان
 دیلریدم تنکریدن سنی کورم، شمدی انکدر بکا لطف و کرم
 5 روزی قلای کورمکا سنه بکا، حاجتم واردر دیلا تنکریدن بکا
 هیچ عیالوم یوقدر وری عیال دیلا، تنکری جورم دور رسوزنر کقبول
 دعا قلادی دعا سول اولدی قبول، تنکری وری بالغا ایله اوغل
 اول ایکی نکر برسی یولنی یوردر، بری داغی سلیمایوز وکی یورار
 هر برینه تنکریدن بر بخشید، لوح اوزم یاز بیلد یاز بیلشدی
 0 چون تمام یویندی یوسف جقدی کید، ایشد امدی اول باز کان یدر
 در لوطونلر کیدور وری اولدم اکا، کیم کورنلر آتی قالور دی طکا
 امدی دکل ایشدک اوشو یوزی، اول زلیخا مغرب استینک قری
 اهی آدی طیموش یوز یکدن ارتوق، زی که ویرمیش اکا عالم تنکره
 شوکر کیم ملک طاپور دی خاچا، اول نرانی عمری ویرور دی هچا
 15 قری زلیخا دوشده کور دی صول، یوسف قلدی دوشده کور دی اراصو

کور ز اغلی شمشیرم تحشدن فرأعت قد دوت بحشدن
 سور یوزین ایاغی توزنا اوزر الوز باشینی دیرنا
 صر ز طنلود پیکد ایدزاکا بونا ز خمدیم سزار دیک سکا
 ندر پندری نه اجری کوز لاری اشم ندی اتاسی سور کاری
 صاسن سندن روان اجدر ایوخت اندن روان قجدر
 قوم قو لیلچی هر پیرایه کلر لردی و شاعی و ایریه
 بری دیریکه حتی کوریدی مکر دتر دوز کوز عود مشد شکر
 بری دیریکه کوریدی کوزنه کلایلا یوک کلا کندوزنه
 اتاسی کور ز بکری صارود عن بلور چاچ پی نوش دارود عن
 کلردی کاریدی داروی نوش انی کلدی بیلدی قلدی خروش
 اجوب کوزنی زار زار اکلدی اتاسی اول اکلادکن دکلدی
 دیدی جگر کوشم اچلد کزن در پیماک اندک اود اندرک
 دیکار تمشنا کولکلی بکلک یوکوکی عشق اودله طکلک
 بلای حاکمک جانی کج ماک دخی تخفی سکا اتم حلال
 اگر سنی کور ماسیدم کاپوق صینا یدم تاج تحته باپوق

5

10

15

دیدی کردی لسته آتم نپه ندرخت ویدی بگا جی
 کپیوب اچیدم دین کین اشدایدیم بو قورلک انین
 چو حوض از ره اکثر دلد نظر سواچین صورته کور زاول مکر

بدیدن سهیل بنقش قبه

۵ بر یکر شیع و ناز لو بدکم اولاقبد یاز لو
 بش کر ووب یوق و تختی اول یراکیمی عشق او دندختی اول
 ینا چون حقیقا نظر ایلدی ایش کلکی نری زک ایلدی
 شولک بیچی عتوا دی تختی انی صاسو نایر لری شدن جی
 کدب ایمی آه ایدی دندی برا کسنایه یول یخ کر امده کره
 ۱۰ الو سیدین حجابی شهر یار کیمی طوئن اختاری بی آراز
 بولیم شریخ وایکن خیر صورط شرعی خادیمین
 ددی خادیم انی سهیل الدک شلخدم کر ایلی سویا گلدری
 اختاری الدی چوز اولدروا صمره دی بوقلو که اول کامران
 دیاسنامه کر اختارین کرام بکون کیر ویرم یارین
 ۱۵ شد انی شتک ورتدی طوئن هاندن سراینه طوئدی یونن

صَايَر تَرِيدِي يَغَايَر كَلَكْ
 فَعَاي چَرْدِي كوكَا بَلِيلَكْ
 چَي اورتاده رُقْبَه واردي چَا
 اِشْت وَصَفِي ايدَم كَم چَا
 كَر ايدِي التَّوْن دِر اِكْمَشْ
 كَرْن دِيه فَرْدوس اَغْلَاشْ
 شُودَرْت دِر كْ دِيْنَادِر تَشْتْ
 دَر لَشِي التَّوْنْدَن اُول يَكْجَشْتْ
 5 اَر اِي دِي حَضْ يَاقوتِ دِي
 چَر اُتُوحْ مَنِي وَتَحْتِي اُولْ
 دَخِي كَر دِي عود اَعَا جِي قُبُورْ
 عَجَلَا يِي نِ رِ مَازَن بَقْد اُولْ
 كَم تَحْت لُزْ رَه يَاشْ دَر لَشِي هُزْ
 يَاشْ دِه يَرْدِي قُتْلُ الْمَاوَنَارْ
 كَر بُونَلَرِي خِيَر اَن قَلْدَر دِي
 دَخِي هَمَزَه اَمْر مِيك اَنَه وَارْ
 10 طُولُ كُوزَلَرِي اِنْدَرِي شِي رِيَهْ
 دِي دِي كِمَه قَلْر اَتَم اَحْجَبْ
 عَجَب دِن اُچُورْ نَقْلَدَن يِي
 صَقْد غِي بِنْدَن نَرِي سَبْ
 حَقِيقَتْ يِي اِلنْ عَقْلَدَن
 مَحْجُون اُچُورْ نَقْلَدَن يِي
 يِي غَضَبْ يُو كَم يِي نَقْلَدَن
 چُوبْ تَحْتَه اَلْدِي قُوزِي اَلَا
 15 چُودُورْ بْ قُوشْ رُخْمَارْ دِلَهْ
 اِچِن سِلَا يِي كَمَد وَكَمَدُوزَنَهْ
 كِه كُوكَلِي اَكَلَا يِي رُذْمْ چَلَا
 قَلَكْ كَلَرِي هَر يِي رُذْمْ يِلَهْ

بِنَا اَعْمَدِي بِرَقْعِيَا دَحِي كَرْنَحْمَكْ كَلِيدِي اَتُولُ بَحِي
 دُئَلْمَزْدِي چُونْ كَلِيدِ بَلَوِي اَخْتَارِي لُشْتِي بَحَا صَلَوِي
 قُيُيْ چُوبْ كِرْدِ اُولْ اِچْرُو نَدِيمِ نَمَزْ كَرْدِي اُولْ اِچْرُو
 دُرُشِيدِي بِرَكْشَدِ اُولْ اَرَادَه اِيْكَ اَكْلازْ اُولْ اَرَادَه
 سِهْ وَاَرْدِي قَرَشْ سِهْ دُرُشْ 5 كِرْبِمَارْدِي اَنَلْ اَمِيجْ اَيَاقْ
 بِرَنْشِشْ قِرْلْ اَعْلَا بَر اَبْرَقْ اِيدَرْدِي اِجْمَاغْلَا
 دِرَاكِي كِشْ اَغَاچِي عُوْدَرْدِي نَكْمِ اسِسْكَ اَنَدِ مَوْجُوْدَرْدِي
 هَر اَوَانْدِ طَرْدِي بِرَنْشِشْ كِمِي شِمْدِي قَحْشَدِ كِي عَاچْ
 بِلَارِي قَفْجْ اِدِرْ كَنَزِي رَوَانْ قُيُيْ اَعْمُو اُولْ كَرْمِي
 صُوبَنْ كَمَرْدِي قُيُيْ بَاغِي 10 صَانِكْ كُودَرْدِي اَرْمِ بَاغِي
 بَكْشَرْ كُلْ سُوْسْ يَا سَمَنْ رِيَاچِي لُشْتِي لَالَه سَمَنْ
 بِرُو بِرِي بِسَا طُولْ شِيْپِي بَر اَجْدَنْ بَر اَوْجَا اُولْ شِيْپِي
 شُرُجْ اَلْمَا اَيُو اَوَا رَا غَاچِي بَادَمْ شَقْتَلُو هَمْ چِنَارَا غَاچِي
 دُورْ لُشِيدِي بِرَنْشِيدِي بَدَقْلَرْ هَوَا يَا اُولْ شِيْپِي
 كَلْتَانِي طُولْ شِيدِي چُونْ كَلْ 15 اَتُولْ يَكِي هَمِيجْ كِسَرْ كَرْمَشْ دُكْلْ

صُرَايِسِمَ آتَا مَادِيْمَا يَسَدَ بُولُڭمَ قِيغُوي يِيْمَا يَسَدَ
 بُوڭر چَان كَمَرْنِ مَان اَوڭمَ حَكَايَتِ نَسَاي اُولر كُوڭر دَمَر
 مَكْرَضِلَا بُولُڭمَ اَنخْتَارِن اَلَكْدَرَاوِن بُولُڭمَ يَارِن
 كِه قَضَن دَر قَامُڭمَ مَكْدَمَال بَنِي اِيْمَك يُولُڭمَ اُولَا كَحَاك
 5 بَنِي فِكْر اِدَب فُرُصَتِن كُوڭر لَدِي
 مَكْرَضِلَا بُولُڭمَ اُولُڭمَ اَوڭمَ طُوڭمَ يُول اَرَادَه جِتَار جَت
 طُوڭمَ يُول اَنخْتَارِي كِه لَدِي سُهَيْل اِنِي غُرْلَايِن كُوڭر لَدِي
 بُول اُول كَلِيڭ اَنخْتَارِيڭ دِي كِه حَاكُم اُولُڭمَ قِيغُوسِيڭ دِي
 طُوڭمَ كَلِيڭ يَرِنْدَن اُولر رَوَان يَانِنْدَاغِي بُوڭمَ صِلْدِي رَوَان
 10 چُوڭشَاه طُوڭمَ قَلِي يَمَار لَدِي
 چُوڭ چِقُوب اَنم طُوڭمَ يِي كِيَا اَنخْتَارِي اُول غَضَه سِيڭ يِيڭ
 دِي اَنخْتَارِي صَنمَا يَمُڭش دُرُ سُهَيْل اِنِي اُول بِن كَمُڭش دُرُ
 اَنخْتَارِي اُول سُهَيْل يَمُڭ بَرَايُڭ اَشِي وَاڭ صَنِيك مَمُڭ
 چَلُوب اَنلَدِي تِيڭ نَسَا سُلُقَدَم اَرشَدِي قِيوَا تَسَا
 15 اَنخْتَارِي چُوڭ كَلِيڭ اَوڭمَ
 قِيوَا چَلُوب اِيچَر وِكْر دِي اُول

کردید ملک زاده و دیدن کجهمای پدیری خواشیرا
 مکر شاه بر کون دردی طوریم بوجی کردی آتیر کونتم
 اختار اولوب کلدی اول اریا کججری قاموس اریا
 یکرم اونوز قاپوی اجدی قوغصه بی یا نه صجدی
 5 چور قاپوی عجمی اجدی شاه کون بر کلنلو قی کوز دیشاه
 دوز کلدی نولک الماسدی ای جمنا چار اولمازدی
 سهیل یمن بوسری طکلدی ددیکم اتم بونده ناکلدی
 که اختار ورمی اولبکا کرکتم بوسری صوراون اکا
 نهمعنی کرفکم اکار مدی کردی قوغصه ورمی
 10 اتم کوز بوسری نیدی دریغ کرکتم نسی پیجه طوئدی دریغ
 بکا یه بوقاپوی اجمو کرک یه خور ویردین تو جمو کرک
 اختار کراچادی چور صید درشدری بشر ما دیک صید
 قسیدی سراپا نهم ایلدی دخی کوکل اجیده خرم ایلدی
 عجم طن اولتم بوطکلا دغم هلا ایشود کلدی راکلا دغم
 15 کرک بوندلجن بر راولا کعلدن اولک بیکی زاولا

چو تخته چقوب ورد اول عدل
 خلق ایلے کور بر اولدی شاد
 بول اینه کجی ریجا کون
 که هر کجه عیشید کند د کون
 مکر یرون اتا سینا وار دی
 پیرا یوبان کتک اطردی
 آتدیک اکا ای غول قنجدو
 کدرین اوتر کتک کله و
 بوم هر نیک وار سکر قانو
 بکم قرین گنجم وار ایش سکا
 دخی تازی آتید یوزید قو
 دخی مجلس الای التون کمش
 ورورم که دکدی اتمدن کجا
 دقابیک که اوزده یوکا بونی
 دخی مجلس الای التون کمش
 ینا الله بیک ینت طایبی بیک
 چور دیک اکا بو قوم ایلے
 کتردی ایلن دعا ایکی
 ینا الله بیک ینت طایبی بیک
 چور دیک اکا بو قوم ایلے
 کتردی ایلن دعا ایکی
 که ای پادشاه عظیم کیم
 اولد لر حاجت قنکر رقا
 بو اعلان سربکا باغ شغل
 بیدید اوردی ایلن یوزینا
 علیم حلیم حکیم رحیم
 بلیز قودرده سندن دوا
 نکم سکا لایق درر ایشکل
 دعا ایلدی که شاهن سوزینا

5

10

15

کِه شَهَر مُوِلْدِر سَنَسَن آيَ
 بَنِم بِيورَن سَن اُولدُر قَلایَ
 جِهَانَن اَنُوکِ بِيکِي بِر شَاهِ يوق
 فَلَكَن اَنُوکِ بِيکِي بِر مَاهِ يوق
 هُنَر مَنَد جَو مَر دَا نَاد وُر
 خِرَد مَنَد خُوب تَوَان د وُر
 بَرَانَه اَنُوکِ لَه بُو تاج تَحْت
 بَرَانَه دَاخِرَانَه اِقْبَاک تَحْت
 دَر اَيَلَسَه طَه کَلَجَق تَحْت رَز
 قَوْمَد حِينک اُمِيد بِي اَوَز
 دِکَلِ کِمَر اُولو لَار بَکَلَر کَلَا
 بُو ايشَنک اَر سِنَد سِيَلَه اَوَلَا
 کِه بَن تاج مَحْت مَانِي
 وِر مَ اَغْلُو مَه وَچَنک اَلُو پِي
 چُو طَعْدِي دِيو کَنَشَه کَلَر حَظَا
 جِهَانَنک يوز نَدَن اِحْد نَقَاب
 سَرِي وَ تَحْت دُور تَدِي وِر يَ
 شَهَرک يِر وِغِي کُوز تَدِي وِر يَ
 اُولُو کِيچِي بَکَلَر مَو کَلَدَر
 چُو بَجَلَس قور لَدِي وِي طَعَام
 دَر سِي لُکُون اِي کِيچِي وَاوَلُو
 سَر اَغْلَه شَاه اَدَر وَا نَبُون
 چَو اَمُو کُوز اَصْلُو سَر نَبُون
 پَس اَغْدَر دَر تَحْت دُور بَر اَلِي
 قَدِي بَاشَنَا تاج وِر دَر اِيلَن
 هُنَر اَنجُو اَنُوکِ بِيچِي حَيَدَر
 يَدِي دُن کُون يَدِي دَر اِحْد لَدِي
 يَدِي دُن کُون يَدِي دَر اِحْد لَدِي

زمانلا طو لیدی یاشاگا
 بولمیزی عالمین بکدش اگا
 شون بکی اوکرندی اول دانتی
 کجختایدیزی اونکلا کشتی
 الینا چو یانی الوب اوق اندی
 کرالماسه اورور یسا باندی
 هنر چلمی اکا معلومدی
 الین هر اثر صا سن مومدی
 شاه آتی کورب کوانر دجی
 دردی کجختا کچون آتی

5

دیزی انوک الی دن چوغدی
 کرایل کرده پیری بکی یوغدی
 فواصلو لاردی پیر مهر
 آراپی ده بی کشتی واردی مکر
 ادی رطاپ لاردی اول کشتی
 قلایینی پلیدی شاه رشیک
 انوک اصلو طراخی رومیدی
 هنر قاصی اکا معلومدی
 شه آتی مکر تر کجه اوقدی
 کج قاشتین هیچ کسنا یوغدی
 طاندری کم اغلین شاه ایلدا
 ددی کم شون بکی اغلوم اول
 اتی دشمن اشیدب آه ایلدا
 روادرا اگا اول تحتما
 کعلم هنر اکا معلوم اول
 بخاسی کر ریس سن اشو اشو
 روال ریمیا دول تحتما
 باش اوردی پر کودعا ایلدی
 ای طغر و سینی اصلو کشتی
 شاهک طایمنه بی سولیکم

10

15

دَرِیغَا بُتَحْتُ بَوْمَالْ بُوکَنجْ کِدِرِدِی دَدَلَرُومُزْ بَدِی نَجْ
 چُونْ کِدِرِ سَرُفَرِ کِمَهْ قَالِسْتْ اَعُولْ اُولْمَا دُو شُمُومْ اَلَسْتْ
 بِنِ فِکْرَا دُبْ دَا بِمَا اَغْلَدِی اُمِی دِی بِنِ تَنکِرِ یَا بَغْلَدِی
 خَرِی کِلَرِ بِنِ اِچْمَعَا بَشَلَدِی مَالِی دُمُکَا فِصْمَعَا بَشَلَدِی
 5 اُولُوی وِ کِچِی قَلَدِی غَنَهْ دَخِی دِی کِمْ نِی سِرْ دَکَا کُورْ اَنَهْ
 کِهْ سَنکِرِ تَکَا لَی بَرَا غَلَا زَوِی بِنِمْ بُو اَلُو کُودَمَهْ جَانْ وِی
 چُو قَا مَوْ خَلَا قِ دَعَا ایلَدِی اَنُکْ حَاجَرِ حَقْ رُو ایلَدِی
 دُرُشْدِکِ اُولْمَا دِی مَرْ کَرِ تَلَفْ مَکْرَا نِجُو قِی دِی سِلِی زَنْ مَدَفْ
 اَدِی بَجَرِ دِی طَلَنْ دَکَلْ هَمِلَا اَلَرِ بَجَرِ دِنِ اِنِجُو حَاصِلْ اُولَا
 10 کَلُوبْ شَهَا مُشْتَلَرِ لَکِنْ اَنَهْ چُو اِشْتِی دِی اِی کِنْ سُو کِچِی
 بِنِشَلَا دِی اَلتُونْ قِرْبِلْ اِنِجِی صَنَاسِنِ یَرِ دِنِ قُمَا دِی دِجِی
 چُو طُولِی طُقُورْ اِی کَلَدِی خَرْ کِهْ سَنکِرِ سَکَا وِرِ دِ قِیْلْ کِرْ
 بَرَا غَلَا کِهْ بَکَرِ یُورِی بَدَرَا اِی کِی قَاشِی دَخِی تُو رُشْ سِیَا
 اِچُوبْ یُورِی کِرْ دِی بُولُومَرَا اُولْ اِیَا مَوَاقِفْ سَهْلِلْ لَدِی آدْ
 15 اَکَا سَوْتْ وِرِ بِنِ لَدِی اَوُطْیَا قَلَانْ قَلَلْ اَدَلَرِی کِی مِ صِیَا

کَرَمَشَر کَنَدَه اَوُل اَصْلُو کَیْ
 کِه حَق رَحْمَتِ اَوُسُو اَوُنک ایشِ
 یَمِندَا اَوُلُو پادشاه وارمش
 کِه عَقْلِیْلَه دَوْلَت اَکَا یارمش
 نِچا پادشاه کِم قوطاش طاع
 اَوُنک عَدْلِیْلَه یَدِی شَارِباغ
 دَعَا چِسَه هَر یَا یُجْسُو اِدِی
 اَوُنک خَرَسَنی وارِدی قَرخ کَیْ
 اَوُل اُخْشَن کِه اَنَلَدِی اَتِسا
 اَنَا کِی قُش نَحْر اَوُنک اَدِیْنِ
 سَرَايِن قَرخ عَوْرَت وارِدی
 قَمُوسَنک اَنَا کَرِی پادشاه
 شَکَر سَرُوای یوز لَوِیْدِی بُولار
 اَلکِی یوز قَرادُش اَر تُوغِیْدِی
 بُو قُوسِیلا اَعْلَامِی یُوغِیْدِی
 دَدِی کَرَنَم اَعْلَامِ اَوُلْمِیا
 اَعْلُو چُون اَعَا اَنَا بَی نَحْتَنَا
 اَمَدَن بَکَا قَلَدِی بُو کَیْ ماک
 کِه هَر یَرِی اَوُنک لَه یارِدی
 خُدا وَنَدِی شَهْر قِلَاعِ سِپَاه
 قَرَقَش قَرَا کُوز لَوِیْدِی بُولار
 کِه هَر یَرِی بَاشَه یَر تُوغِیْدِی
 اَوُنک عُصَه سِی فِکَرِی کِچِی عَدِی
 نِشَا تَاج تَحْت اِی رُو عَا قَلْمِیا
 زَوَال اَرْمِیا دَوْلَت بَحْتَنَا
 بَر اَوُلْمَا سَدَم دُشْمَنِیْدِی حِلَالَد

5

10

15

سمیل و نوبهاره دن

دِیْدِمُ کِجَابِ اَشْنِغِ یَارِیْ ۵
 دِلْجَا دُنْ لَشْ دُرْجِیْ یَارِیْ
 بکا یاری اولرسه اوله ککن
 کیکلی حکایتله ایریش بکن
 شونله بیکي شرح ایلمک شکره
 کِطَاتْ مَعْلَایْ شَابَاشْ جَه
 حکایت هان معنی نالدونا
 عیارت کیر و سه طوندن طنا
 چورک نخدن کخدن طغری
 5 شَهْتِ یِکْرَکْ اولایک بوغنی
 بی هجرتدن علیه السلام
 حسابی یکنیا معیون تمام
 انجاسیدی قواریج اگر صورکن
 دِدم اوشاقیا کور کور کن
 بئی درمل اول پیلده ندرید
 کسیدی یوز الی بی سپید

آغاز داستان

10 ایشت سکا خوش حکایت قلم
 اگر شکر دن اوش عینایت بوم
 کساعلق بئشلا یه فرضت ورا
 تمام ایلمک بیکه رخصت ورا
 قلم بوم واردی بر کجتاب
 افردم انی دایمائی حساب
 دِدم کرا اوله شکر دن یار بی
 بوقی حکایت کور یار بی
 دوناترکیا اوقیا خاص عام
 عینایت قلساخر اوله عام
 15 کیتوقی و یاری بئشلا یز اول
 عاشق قلس یاری بئشلا یز اول

- سایمان پاشایه ایتدی پاشا سلطان شمددن کیرو ایرق اناطولیه کچمکه سکا دستور یوقدر ددی سایمان پاشا امور بکوک سوزنه مقید اولدی تقدیرده خود اولسه کرکدی سایمان پاشا اناطولیه کچدی هجرتک یدی یوز اللی سکزنده بغه طرفه واردی بر کون آوه چقدی آو اولرکن قضای آسمانی ایرشوب آتنوک آیفی بر دلوکه کچر آتیله بیله دکرلنوب اول اراده شهید اولدی
- 5 الحکم الله العلی الکبیر میتی کتورب بولایرده دفن اتدیر شمدی مزاری انددر هجرتک یدی یوز اللی طقوزنده واقع اولدی شمدی دخی زمانمز غازیلیری امور بکوک و سلیمان پاشا مرحومک ولایتلرنی کوزلری آچوقلر ظاهره کوردرل اجازت الوب غزادن اکسک اولمازلرمش کوزلری آچوق غازیلردن نقل اولندی بولایرده اولان صالحلر دایما آشکاره کوردرل ایمش هر غزا کم رومده اولورمش
- 10 انلرک دخی روحلری حق تعالی قبلندن جد و علا انلرک معاونتی غازیلموزک اوزرلرندن دریغ ایتیه انشاءالله تعالی بعضلر ایدر اورخان غازی دخی اول یلده فوت اولدی سایمان پاشادان اکی آی اوکدن کتدی ددر اورخان غازی نک عمری سکسن اکی یاشدی قرق ییل پادشاهلق ایلدی دیرلر بوندن صکره مراد غازی بروسده تخته کچوب پادشاه اولدی اندنصکره لشکرلر جمع ایدوب قره سی ولایتندن و کندو حکم اتدوکی یرلردن روم ایلنه کچمکه نیت ایدوب اول حینده جندرلو قره خلیل دیرلردی بلجک قاضیسیدی ازنکه دخی قاضی اولشدی زمانمزده وزیر خلیل پاشانک دیب دده سیدی مراد غازی جندرلو خلیلی کتورب قاضی عسکر ادندی بکلربکیسی لالا شاهین دیرلردی اغر لشکر حاضر ادوب کلوب کلیولیدن کچوب طوغرو بطوز قلعه سی اوزرنه
- 20 دوشب فتح اتدی اندن کلوب چورلو حصارنه واردلر محکم جنک اتدیر عاقبت یغمايله الدلر اندن مسن قلعه سن الدلر تکفوری کندو ویردی اندن کچوب برغوزه کلدلر کافرلری قاجشدی حصاری بوش بولدلر غازیلر اوده اوردلر بو طرفدن حاجی البکی و غازی اورنوس بک کلدلر مریچ کنارنده برغوزی واردی انی الدلر شمدکی حالد اکا البکی اوغلی برغوزی دیرلر
- 25 حاجی البکی کوندز حصاره کیردی .

- یوغدی خرمن وقتیدی و باغ وقتیدی حصار خالیدی کیجه ایله اول ترسلکدن
 قلعه‌نک ایچنده کیردler اما کافرلرنی انجتمدler بلکه انعاملر ائدler اوغلنه و قزنه
 و ماللارنه ال اورمدler اما ایچدن یرار کافرلرنی قارشو لشکره کوندردler کیرو
 اول طرفده اولان لشکردن اکی یوز مقداری ادم کچوردler کلدler حصاره
 5 کیردler اجه بک و فاضل بک حصارک آتلدن بولدقلندن الوب بندler بولایر
 یاننده اچقه لیون دیرلردی انده خیلی کیملر واردی اول کیملری وارب اوده
 اوردler کلدler کیرو حصاره کیردler بو چنک قلعه‌سنگ کیملرنی حفظ ائدler
 طورمدن برو یقایه آدملر کچوردler اکی بیگدن زیاده آدم اولدی روم ایله
 کچمکه اول بو ارادن فتح اولندی هجرتک یدی یوز اللی یدسنده اولدی و کیرو
 10 اول یوره‌نک (یوره‌سنگ) کافرلرنی انجتمدler استمالت ویردler امن و امان
 ایچنده اولدler خاتونلرنی اوغلانلرنی قزلرنی بغایت خوش طوتدler چنک قلعه‌سنگ
 کافرلری بو غازیله اتفاق ائدler که ایشلونه دیرلردی بر حصار واردی وارب
 اول حصارى دخی الدلر حصار اللرنده اکی اولدی و بونک خلقله بارشدler
 چون حال بویه اولدی ایدنجقدن آدملر کلدler کیملره کچدler روم ایلی تکبیر
 15 آوازیله طولدی بوندنصره کلیولی طرفه سکرئتدler کلیولی تکفوری قارشولیوب
 چنک اتدی خیلی آدم اکی طرفدن هلاک اولدی عاقبت فرصت غازیلرک اولوب
 کافرلری صیوب تکفوری قاچدی حصاره کیردی اندن دونب تکورطاغنی
 و اول ارای فتح ائدler اندن کیرو کلوب کلیولی جبراً و قهرآ فتح ائدler
 هجرتک یدی یوز اللی سکزنده یلدرم بایزید وجوده کلدی یدی یوز قرق
 20 دردنده کلیولی فتح ائدکدنصره سلیمان پاشا وارب خیره‌بولی و چورلوی
 و ولایتی وارب چالوب چارپوب کیرو کلورلیدی کلیویه کیرورلردی و دخی
 اورنوس بک دیرلیدی بر بهادر یکت واردی و حاجی البکی دیرلردی بر
 بهادر دخی واردی انلر داخی دیمه‌توقه یوره‌سنی و حاجی البکی برغوس
 یوره‌سنی چالوب چارپوب کیرو کلیویه کلورلردی اول وقت البکی ایدین
 25 بکوک اوغلی غازی امور بک دکیز یوزنده کیملره غازیله غزا ادردی ولایتی
 ظاهر اولمش ار ادی سلیمان پاشا بولایری الدقمه غازی امور بک بیله ادی

اوروج تاریخی، ندن

- سلیمان پاشا طرحی یکیجسی و بولوی و مدرنوی فتح ایتد کدنصرکه اول
ولایتلرک نقد کافرلری وارسه سلیمان پاشانک عدلی دادنی انصافی کوردلر
چوغی مسلمان اولدلر ایل کون حمله اکا مطیع اولدلر بو طرفدن اورخان
غازی قرهسی ولایتی و بالی کسری و برغمه و ادرمیدی نواحیسیله فتح ایدلر 5
تکفورنی ایچنده قودلرادی صکره خاین اولدی قتل ایدلر حکایت بر کون
سلیمان پاشا ولایتلری سیر اتمکه جقدی سیران ادرکن ایدنچقده تماشالغه
واردی سیر اندی عجیب و غریب بنالر کوردی انلری تماشا ایدوب حیران
اولوب فکره واردی اجه بک دیرلردی بر بهادر یکت واردی بر دخی فاضل
بک دیرلردی بو اکسی غایت بهادرلردی ایتدیلر ای خان تعجب فکره دوشب 10
حیران قالدکوز باری فکرکوز نیدی ددلر سلیمان پاشا ایتدی فکرم بودر
کم بو دیکیزی اوته کچمکه چاره اولیدی کم کسه طویمسه کافرلری بی خبر
اولسه ددی اجه بک و فاضل بک ایتدلر سلطانم بیوررسه بز اکیموز کچلوم
ددلر سلیمان پاشا ایتدی نه یردن کچرسز بونلر ایتدلر بونده یرلر واردرکه
اوته کچمکه یقیندر ددلر سوردلر کدلر بر یرر کوستردلر اول یرک آدنه 15
وارنچه دیرلر بر حصار واردر کوکرچنلکدن اشاغه دریا کنارنده اکا چنک
حصاری دیرلر آنک مقابلهسنده اجه بک و فاضل بک بر صال دوزدلر بندلر
کیجه ایله چنک قلعهسنک نواحیسنه چقدلر باغلرنگ اراسنده بر کافر اله
کتوردلر دوندلر ینه صاله بندلر علی الصباح سلیمان پاشایه کتوردلر سلیمان
پاشا اول کافری خوش کورب خلعتلیدی بو کافره ایتدی حصاره کیرمکه بر 20
یرر وارمیدر کم کافرلری طویمدن حصاره کیرهوز بو کافر ایتدی بن سزی
بر یردن ایلدهن کم کسه طویمدن حصاره کیرهوز ددی هاندم بر قاچ صال
دوزدلر سایان پاشا یتش سکسن کشیله صالره بندلر کجیله اوته یقهیه
کچدلر بو کافر بونلری طوغری چنک قلعهسنه کتوردی حصاره قارشو یغلمش
ترسلک واردی حصاردن یوکسک ادی قلعهنک ایچنده خود زیاده کسه 25

باب — آتی بیان ایدرکم بایزید خانك «استانبول» و وارمنه سبب نه اولدی و هم آنده نیلیدیلر آتی بیلدرر .

- کلیولیدن عظیم لشکر جمع ایتدی ادرنه یه واردی . نیت ایتدیکم انکروس ولایت غزا ایده . بو طرفدن استانبولك بر جاسوسی طوتیدیلر انده کاغدی دخی وار . انکروسه واره خبر ایده کم ترك سنك اوزروکه واریور غافل اوله جاسوسی طوتیدیلر بایزید خانه کتیدیلر ، جاسوس دخی طوغری خبر ویردی بوندن اوکدین دخی خبر کوندرمشلردر دیو . بکلربی قره تمورتاش ایدر «ای سلطانم ، واجب بودرکم اول استانبوله دوشه سک و بو استانبولك کافری غایت مفسد کافردر دیر . و بو ولایتلریمزك آره سنده بو کافریلر آلاشهری فتح ایتدک بونی دخی فتح ایدم» دیدی . خان دخی قبول ایتدی ، کلدیلر استانبولك اوزرینه دوشیدیلر . دکردن قورودن قوشاتیدیلر قورودن بر نیجه یردن منجیقار قوردیلر اول زمانده اکنده طوب اولمازدی طوبك کثرتی «سلطان مراد اوغلی سلطان محمد خان» زمانده اولدی ، الحاصل استانبولك حصارینی بوکلتشلردی . ناکاه بر خبر کلدیکم انکروس «طونه» صوین کچدی «صوفیه» یه یوریدی دیدیلر . اوله اولسه منجیقاری اوده اوریدیلر یوریدی «آلاجه حصار» نواحیسنده قارشولادی و بولشدی کافرکم استانبول لشکرین کوردی کندی لشکرین ایکی بولك ایتدیلر که اسلام لشکرین آرایه آلالر . بوندن اوکدین لشکر اسلام دخی ایکی بولك اولمشدی . بایزید خان کندیبی پوصوده طورمشدی . غازیلر هجوم ایدوب کافرلرک اوزرینه یوریدیلر . اول کافرلر غازیلری آرایه آلدیلر هان بایزید خان دخی حاضردی کافرلرک آردین آلدی . کافر هان کوردیکم اسلام لشکری دخی وارمش هان قاچمه یوز طوتیدیلر . اوکنده کی غازیلر اوکلرنده کی کافرلری باصیدیلر اللهک فضل و عنایتله اول کافر لشکرین شویله قیریدیلر که قیرمقدن اوصاندیلر اسیر ایتمکه باشلادیلر و او قره تمورتاشك اوغلی واردی «امور بك» دیرلردی بو اوغراشی فقیره اول خبر ویردی . بزم کندی خلغن ایچنده اسیر ایکی بیکدن زیاده ایدی دیر . الحاصل روم ایلی و آناطولی خلغنده هیچ اسیرسز کیمه قاللادی و انکروسك قرالی کوچله قورتولدی یالکز قاچدی کیتدی .

اکثرین فتح ایتدیلر . آخر ادرنه یه کلدیلر مراد خان غازی نك متن خود
 بروسه یه کوندرمشلردی . بایزید خان روم ایلنده ایکن حمید ایله قره مان
 اوغلی حرامیک ایتمشدی . اوره نوزی کیرؤ سیروزده قودیلر و بویکا « فیروز
 بك » « ویدین » دن کچدی « افلاق » ه سدرتدی وخیلی طویوم کلدی و بویکا
 5 « بوسنه » ولایتده پاشا یکیت مشغول اولدی بایزید خانه خیلی مال کوندردیلر
 ادرنده . بایزید خان بروسه یه کلدی بنای خیره مشغول اولدی . جامع یابدی
 مقابله سنده مدرسه و شهر اوجنده بر عمارت و یاننده مدرسه و عمارت و بر
 تیمارخانه و زاویه یابدی و « ابو اسحاق » له قره تمورتاشی ادرنده قودیلر
 بکلربی ایتدیلر خبر کوندردیلر بروسه یه کلدی .

10 باب — آنی بیان ایدرکم بایزید خان « آلاشهر » ه واروب نه صورته فتح
 ایتدی آنی بیلدور .

آلاشهر ولایتی اهل اسلام آراسنده قلمشدی . پادشاهی کافردی « آیدین
 اوغلی » له مدارا ایدوب دیرلک ایدردی . بایزید خان نیت غزا ایتدی آلاشهره
 یوریدی . دخی ولایتنه وارمدین یوللرده چاغردوب یاساقلرله کیتدی ، هیچ
 15 کیمسه نك بر چوپینی ظلمله آلمادیلر . هان کم بایزید خان واردی حصارک قپوسنی
 یابدیلر . جنکه مشغول اولدیلر ، بایزید خان دخی یغما دیدی . کافرلر یغما یی
 ایشتدیلر آمان دیله دیلر . عهدله فتح ایتدیلر ، قانون پادشاهی نیسه اولدی . آیدین
 اوغلی دخی اطاعتله کلدی ولایتک بضن کندویه ویردی . حصارلرینه قوللر
 قودیلر ، خطبه وسکه بایزید خان آدینه اولدی . تیمارلرک دخی نشانی بایزید خان
 20 آدینه اولدی . آیدین اوغلی « آیانلوغ » دن « تپره » یه کتیردیلر . آیانلوغی کندی
 قولینه ویردی آیدین اوغلنک وقفی تصرفنی کندی آنده قودی . اول دخی
 راضی اولدیکم اولنجه کندی ولایتدن چقیمه عهد و پیمان اولندی . بایزید
 خان « صاروخان ایلی » نه یوریدی اول دخی بو صورته فتح اولندی . هله زمان
 کچدی اول پادشاهلر الله رحمتینه واردی . صاروخان ولایتی قره سی ولایتنه ضم
 25 ایتدی . ایکینی دخی اوغلی « ارطوغرل » ه ویردی . بو فتحک تاریخی هجرتک
 یدی یوز طقسان ایکیده واقع اولدی .

مربع

- کل یوزنده کوره لی زلف سممنسای کوکل قره سواده یلر بی سرو بی پای کوکل
 دیمدی سکا دولاشمه اکا های کوکل
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
- 5 بزى خاك ابدى هوا يولنه سودا نیده لوم پایمال ایله دی اول زلف سممنسا نیده لوم
 قول ایدینزدی کوزلر بزى الا نیده لوم
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
- دل دیلر کن یوزینک وصلنی جاندن دخی ییک بر دمن کوررایکن ایکی جهاندن دخی ییک
 آقدی بر سروه دخی آب رواندن دخی ییک
- 10 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
 بن دیمزدم که هوا یولنه سرباز کلم فی عشق ایله غمک چنکنه دمساز کلم
 دیر ایدم عشق قوبوزک اشیدوب واز کلم
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
- احمد کیم اوقینور نام ایله نامه عشق کرمدر سوزلرمک سوزیله هنکامه عشق
 دل الدن ییگیلیدر بویه جامه عشق
- 15 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل

عاشق پاشازاده تاریخی، نندن

باب . — آنی بیان ایدر کم بایزید خان کم

تخته کچدی نیلدی آنی بیلدر .

- 20 لاس ولایتی نه و « قرت اووا؛ قره طوا » یه نواحیسیله و جمیع معدنلره
 و « اوسکوب » ه « پاشا یکیت بک » ی کوندر دیلر . الحاصل لاس ولایتک

نجاتی ، دن

چیقالی کوکله آهم شرری دونه دونه یانا قندیلی سپهرک جکری دونه دونه
 آیانی یری باصار زلفکه بردار اولانک ذوق و شوق ایله ویرور جان و سری دونه دونه
 شام زلفکه کوکل مصری خراب اولدی دیو سکا ایله تدی کبوتر خبری دونه دونه
 سن اولاسین دیو یری یری آصیلوب آینه لر کلنه کیدنه ایلر نظری دونه دونه
 ای نجاتی یاراشور مطربی شه مجلسک رقص اوروب اوقیا بوشمرتیری دونه دونه

5

لاله خدلرینه کلشنده نه لر ایتمدیلر سروی یورتمدیلر غنجه بی سولتمدیلر
 طشره دن کلدی چمن صحنه بچاره درر دور کل صحنه لاله بی ایله تمدیلر
 عادی خوبلرک جور و جفادر اما بکا ایتدکلرینی کیمه لره ایتمدیلر
 حمد لله می جان بخش ایله ساقیلرمن آب حیوان ایله کوثر صوبین ایسته تمدیلر
 ای نجاتی پوری صبر ایله الکدن نه کلور خوبلر جور و جفای کیمه او کر تمدیلر

10

احمد پاشا ، دن

ایا پری نیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین کله برو نیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 شکر دود اقلو قر یوزلو سرو بویولورک سمبری نیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 بهار حسن و بهاده بلالو بلبلنک کل تری نیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 بزومه بر نفس انسانلیغ ایله صور شالوم کل ای پری نیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 سحر قیلوب کلور احمد که دیبه شهر مزک کوزلری نیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین

15

ای فته سی چوق قولی یالان یاندم الکدن برناز ایله بیک کوکلوم آلان یاندم الکدن
 سن شمع کبی غیر ایله مجلسده کولرسین بن آقیدورم یاش ایله قان یاندم الکدن
 هر خوار ایله سن صحبت ایدرسین دون و کون بن دردک ایدرم مونس جان یاندم الکدن
 احمد چکه جور و کی کوره لطفکی اغیار ای شفقتی آرز شوخ جهان یاندم الکدن

20

- و قصائد و غزلیات دیمکده ماہر و ہر نوع کقتاری و اشعاری وافر ،
 صاحت دیوان و دیوانی متعارف و دیار رومده ہر طرف ابیاتی طوبطولودر .
 میر سلیمان اسمہ (چکنامہ) نام بر کتاب یازمشدر . آندہ چوق امثال عجائب
 و لطائف غرائب درج ایلشدر . بوندن غیری علم انشایہ متعلق بر ترسل جمع
 5 ایدوب خلق مابیندہ کرک اولان مکاتبات و ہر شخصک مرتبہسنہ کورہ
 کند۱ دائرہسنہ لایق مراسلات و بروات تعریف و القاب ذکر ایلوب یازوب
 تدوین ایتیش . طائفہ کتاب اول ترسلی یانلرندہ صاقلارلر . مصلحتلری واقع
 اولدجہ آندن استفادہ ایدرلر . و کتابتہ شروع ایدن مبتدیله تعلیم ایدوب
 اسلوب انشایی آندن کوسترلر . عوام و خواص آرهسنده مرغوب و اہل
 10 قلم طائفہسی قتندہ مطلوبدر . عربی و پارسی و ترکی دیلدہ اشعاری وار . فاضل
 و کامل ، تمام اشتہار بولس کیمسہدر . کند۱ اختراعاتندن بو غزل آنکدر .
 بو طرزده ولایت رومده کیمسہ شعر دیمہمشدر :

غزل

- ایا خورشید مه پیکر جمالک مشتری منظر
 15 نه منظر منظر طالع ، نه طالع طالع انور
 یوزکدر آیت رحمت ، اوزکدر مظهر قدرت
 نه قدرت قدرت صانع ، نه صانع صانع اکبر
 سلیمان سیرتی سنده ، سکندر صورتی سنده
 نه صورت صورت یوسف ، نه یوسف یوسف سرور
 20 فلک شطرنجی اوتدک ، سماعت ملکئی طوتدک
 نه ملکیت ملکیت دولت ، نه دولت دولت قیصر
 قاپوکده قولارک بی حد ، ولی کمتر قولک احمد
 نه احمد احمد داعی ، نه داعی داعی چاکر

ولایت محافظه‌سندہ اولوب شجاعت و تدبیری سبیلہ و کندی آدم‌لری ویمندہ
بولان قول طائفه‌سیله اعداء دین و دولت‌الندن نیجه قلاع متین و حصین
الوب فتح ایتیش ایدی لکن سردار اگریم سنان پاشا انده واردقده درشت
خبر و دلسوز کلمات شورانکیز سویلیوب بلکه قصد مال و جان ایتمکه مزبور
عثمان پاشا قلعه تغره‌ی فتح ایدوب عسکرله درنکده ایکن سردار سنان پاشا
لغرض دعوت ایدوب عثمان پاشا دخی عسکرله و آغراقیه کوچوب سده
دولتمدار جانبنه توجه ایدوب کسه کلوب سوز سویلامکه قیشامیوب بریه عربان
ایچندن بی مهابا چیقوب کلوب آستانه دولتمده جمله ارکان دولته پیشکش و
هدایا چکوب ملازمته باشلیوب محروسه استانبولک نیجه ایام اسلوب و آیین
کوروب معلوم ایدنمکده ایکن مبارک طاعون قتی وافر یولداشلرین کوتوروب
بعده کندولر لحسا و بصره بکریکی اولوب کتدیلر (فی سنه ۹۷۶) و بالجمله
ولایت یمن فتح و تسخیر جدید اولتمقده سردار عالیقدر حضرتلری عظیم
زحمت و مشقت چکوب حسن رأی و تدبیر برصواب ایله انده قشایوب نیجه
نیجه ضرب و حرب و قتل و قتال ایله فتح قلاع ایتمکه دشمن دین و دولت
اوزرینه غالب و قاهر اولوب منصور و مظفر انواع فتح و ظفر ایله علی رغم
الاعادی بر ییل درت آی قدر مدته کامکار بخت و نصرت ایله بعونه تعالی
ینه عساکر منصوره ایله موسم حجه یتیشوب جبل عرفاته چیقوب وقفه
طوروب حاجی و غازی اولوب ینه کعبه معظمه یولندن دیار مصره کلدکلی
خبری سده دولتمداره کلدی (فی سنه ۹۷۶)

سہی تذکرہ سی ، ندن

20

مولانا احمد داعی رحمۃ اللہ علیہ

اسمی احمددر . بو دخی سلطان امیر سلیمان شاعر لرندندر . خوش طبع ،
سخندان ، رند و نازک و لطیف و جرب زبان و ظریف ، بو فنک کاملی
و بو علمک قابلی اولوب اهل علم قسمندندر . قاضیق ایتیش کشیدر . مثنوی

فتی گوکلک ندن بوظلمله بیداده راغبدر گوزلر سن کی اولمز جفاستندن نه واجبدر

سنگ تگ نازینه نازنین ایشلر مناسبدر

گوزم جانم افدم سودیکم دولتو سلطانم

نظر قیلمز سن اهل درد گوزدن آقیدن سیله یمانلقدیر ایشک عشاقله یخشی میدر سویله

کل اللهی سورسک عاشقه جور ایتمه لطف ایله

گوزم جانم افدم سودیکم دولتو سلطانم

فضولی شیوه احسانک ایستر برکدایکدر دیرلکجه سگ کویک اولنده خاک پایکدر

گرک اولدر گرک قو حکم حکمک رای رایکدر

گوزم جانم افدم سودیکم دولتو سلطانم

10

سلانکی تاریخی، ندن

قصه عثمان پاشا ابن اوزدمور پاشا

سابقا ولایت یمن و حبشه بکربیکی اولوب بهادرلق و دلاورلک ایله مشهور آفاق اولان

چرکسی الاصل اوزدمور پاشا مرحوم جنت مکان سلطان سلیمان خان دورنده

قدر و عزت بولوب نام آورلکله دیار عرب سرحدلرنده یخشی رای و تدبیر

ایله ویرار یولداشلقده و سلحشورلق فتنده ممتاز یکتار تربیه ایتمکله متعارف

اولوب داربقایه رحلت ایتدوکنده محروسه مصرده عثمان نام بر فرزند دلبندی

متولد اولوب و اول دیارده قالوب کیده رک مزبور دخی سنجاق بکلکیله سرافراز

اولوب ذات غیرت سماتنده شجاعت و شهامت و سخاوت و مروت و دیعه

اولغین مرحوم والدی آدماری داغلمیوب دولت علیه طرفندن هر نه خدمت

بیورلدی ایسه اقدام و اهتمام ایله حقندن کلوب (الولد سرایه) منظوقجه

کیده رک حبش بکربیکی اولوب و ولایت یمن فترتی مقرر اولوب فتح جدیده

محتاج اولدوقده سردار سنان پاشا دخی یمه واصل اولدین مومی الیه اول

20

فضولی رند شیدادر همیشه خلقه رسوادر
صورك کیم بو نه سودادر بو سودادن اوصانمزمی

هرکورن عیب ابتدی آب دیده کریانی ایلدم تحقیق کورمش کسه یوق جانانی
لحظه لحظه خوبلر کورد مکده دل قصدنده در پاره پاره ایلدم بن هم دل سوزانی
5 چوق يتورمه کوکلره افغانم ای کافر صقن اینجنور ناکه میجا ایشیدوب افغانی
قلمه هر ساعت بنی رسوای خلق ای برق آه ایله روشن شب غم کلبه احزانی
چیقمه ای دیوانه بازار ملامتدن دیو متصل چاک کریبانم دوتر دامانی
قننی بتدر بیلعزم ایمانی غارت قیلن سنده ایمان یوق که سن آلدک دیم ایمانی

ای فضولی جانہ یتشم کوکلدن شکر کیم
باغلام بر دلبره قورتاردم آندن جانمی

10

مربع

پیشان حالک اولدم صورمندک حال پریشانم غمکدن درده دوشدم قیلمدک تدیردرمانم

نه دیرسن روزکارم بویله می کچون گوزل خانم
گوزم جانم افندم سودیکم دولتلو سلطانم

15 اسیردام عشقک اوله لی سندن وفا گورمن سنی هر قنده گورسم اهل درده آشنا کورمن

وفا و آشنالق رسمنی سندن روا گورمن

گوزم جانم افندم سودیکم دولتلو سلطانم

دگر هر دم وفاسز چرخ یابندن بکایک اوق کیمه شرح ایلم کیم خفت و اندوه و دردم چوق

سکا قالدی مروت سندن اوزگه هیچ کیمه یوق

گوزم جانم افندم سودیکم دولتلو سلطانم

20

گوزمدن دمبدم بغرم ازوب یاشم کبی کیتمه سنی ترک ایتزم چون بنی سنداخی ترک ایتمه

اماندر ظالم اوله بن کبی مظلومی ایخته

گوزم جانم افندم سودیکم دولتلو سلطانم

قيلدي زلفك تك بريشان حالمى خالك سنك
 كيتدى باشكدن كوكل اول سرو قدك سايه سى
 زينت ايجون جسم ديوارنده ايتزدن یرك
 تيز چكمز سن جفا تيغين بنى اولدر مکه
 غرق خوناب جگر قلمش گوزوم مردملرين
 دامگاه عشقندن دوت برکنار اى مرغ دل
 بر کون اى بيدرد صور مز سن ندر حالک سنک
 آنله کیم ادباره تبديل اولدی اقبالک سنک
 چکمسیدی عشق جان لوخنده تمثالک سنک
 اولدر هر کون بنی آخرده اهمالک سنک
 5 آرزوی خال مشکین و رخ آلك سنک
 سینمندن سنک ملامتدن پر و بالک سنک

سايه وش چوقدن فضولى خاك پايك ياصلنور

اول اميديله که بر گون اوله پامالک سنک

دوست بی پروا فلک بی رحم دوران بی سکون
 سایه امید زائل آفتاب شوق کرم
 عقل دون همت صدای طعنه یر بدن بلند
 بن غریب ملک راه وصل پرتشویش و مکر
 هر سهی قد جلوه سی بر سیل طوفان بلا
 بلده برک لاله تک تمکین دانش بی ثبات
 سرحد مطلوبه پر محنت طریق امتحان
 شاهد مقصد نوای چنک تک پرده نشین
 تفرقه حاصل طریق ملک جمعیت مخوف
 درد چوق همدرد یوق دشمن قوی طالع زبون
 10 رتبه ادبار عالی پایه تدبیر دون
 بخت کم شفقت بالای عشق کون کوندن فزون
 بن حریف ساده لوح و دهر پرتش فسون
 هر هلال ابرو قاشی بر سر خط مشق جنون
 صوده عکس سرو نک تأثیر دولت و اثر کون
 15 منزل مقصوده پر آسیب راه آزمون
 ساغر عشرت حباب صاف صهبانک نکون
 آه بیلیم نیلیم یوق بر موافق رهنمون

چهره زردن فضولینک دوتوبدر اشک آل

گور آکا نه ونکدر چکمش سپهر نیلکون

بنی جانندن اوصاندردی جفادن یار اوصانمزمی
 قوی بیمار نه جانان دوی درد ایدر احسان
 شب هجران یا نرجام دو کر قان چشم کریانم
 کل رخسار که قارشو گوزمدن قانلو آقار صو
 غم نهان دوتردم بن دیدیلر یاره قیل روشن
 دکلم بن سکا مائل سن ایتدک عقلی زائل
 20 فلکدر یاندی آهمدن مرادم شمعی یا نمزمی
 نیچون قیلمز بکا درمان بنی بیمار صانمزمی
 او یادر خلقی افغانم قرا بختم او یا نمزمی
 حیم فصل کلدن بو آقار صولر بولا نمزمی
 دیسم اول بیوفا بیلن اینانورمی اینانمزمی
 25 بکا طمن ایلن غافل سنی گور کچ او تانمزمی

آه ایلدیکم سرو خرامانک ایچوندر
 سرگشته لگم کا کل مشکینک اوچندن
 قان آغلدیم غنچه خندانک ایچوندر
 آشفته لگم زلف پریشانک ایچوندر
 خونین جکرم لعلدر افشانک ایچوندر
 بیل کیم بوتدارک شب هجرانک ایچوندر
 سیم نظر زکس فتانک ایچوندر
 جان ایچره سی صاقلدیم آنک ایچوندر

5

واعظ بزه دون دوزخی وصف ابتدی فضولی

اول وصف سنک کلبه احزانک ایچوندر

بندہ مجنوندن فزون عاشق استعدادی وار
 نوله قان دوکده ماهر اولسه چشمک مردی
 عاشق صادق بنم مجنونک انجی آدی وار
 نطفه قابلدردر عمره کبی استادی وار
 لیلی نك مجنونی شیرینک اگر فرهادی وار
 درده یوق صبری آنک هر لحظه بیک فریادی وار
 هر کیک کیم دور جورندن دل ناشادی وار
 کیم بو صحرانک گذر کا هنده چوق صیادی وار

10

ای فضولی عشق منعک قیلمه ناصحن قبول

عقل تدبیریدر اول صانما که بر بنیادی وار

15

آشیان مرغ دل زلف پریشانکده در
 عشق درد یله خوشم ال جک علاجدن طیب
 قنده اولسم ای ری گو کلم سنک یانکده در
 قلمه درمان کیم هلاکم زهری درمانکده در
 گوکاره آچلمسون اللر که دامانکده در
 اول نمکدندر که لعل شکر افشانکده در
 کیم آنک هر پاره سی برنوک مژگانکده در
 اول حیات اهلینه حیرانم که هجرانکده در

20

ای فضولی شمع تک مطلق آچلمز یانمده در

تابلر کیم سنبلندن رشته جانکده در

- ای ملک سیما که سندن اوزگه حیراندر سکا
ویرمین جان سکا بولمز حیات جاودان
علی پروانه شمع جلاک قیلدی عشق
عاشقه شوقکه جان ویرمک سکا مشکل دکل
چیمه یارم کیجه لر اغیار طغندن صقین
پادشاهم ظلم ایدوب عاشق سکا ظالم دیمش
- حق بیلور انسان دیمز هر کیجه انساندر سکا
زنده جاوید آکا دیرلر که قرباندر سکا
جان عالسن فدا هر لحظه بیک جاندر سکا
چون مسیح وقتسن جان ویرمک آساندر سکا
5 سن مه اوج ملاحتنس بونقصاندر سکا
خوب اولنلردن ایمان گلز بوتهاندر سکا

ای فضولی خوب اولنلردن تغافلدر ایمان

کر جفا هم کله آنلردن بر احساندر سکا

- بنمک هیچ کیم زار و پریشان اولسون یارب
دمادم جورلردر چکدی کیم بی رحم بئلردن
کوروب اندیشه قتلده اولماهی بودردرم
چهارمق ایسه لرتدن چکوب بیکان اول سروک
جفا وجور ایله معتادم آنر سز نولور حالم
دیم کیم عدلی یوق یاظلی چوق هر حال ایله اولسه
- اسیر درد عشق و داغ هجران اولسون یارب
10 بوکافر لر اسیری بر مسلمان اولسون یارب
که اول اندیشه دن اول مه یشیمان اولسون یارب
چیقان اولسون دل مجروح بیکان اولسون یارب
جفا سینه حد وجورینه پایان اولسون یارب
کوکل تختینه آندن اوزکه سلطان اولسون یارب

- 15 فضولی بولدی کنج عاقبت میخانه کنجده
مبارک ملکدر اول ملک ویران اولسون یارب

- کوکلم آجیلور زلف پریشانکی گورکچ
باقدخه سکا قان صاچلور دیده لرمدن
رعناقل ایله قامت شمشادی قیلن یاد
چوق عشقه هوس ایدنی کوردم که هواسن
کافر که دکل معترف نار جهنم
نازلکک ایله غنچه خدانی ایدن یاد
- نطقم طوتیلور غنچه خدانکی گورکچ
بغرم دنلور ناوک مژگانکی گورکچ
اولزمی خجل سرو خرامانکی گورکچ
20 ترک ایتدی سنک عاشق نالانکی گورکچ
ایمانه کلور آتش هجرانکی گورکچ
ایتمزی حیا لعل در افشانکی گورکچ

سن حال دلاک سویلمه سک نوله فضولی

ایل فهم قیلور چاک کریبانکی گورکچ

- ذوق تیغدن عجب یوق اولسه کوکلم چاک چاک
وهم ایلن سویلر دل مجروح پیکانک سوزن
صویه ویرسون باغبان کزادی زحمت چکمسون
اوخشد بیلمز غبارینی محرو خطکه
5 عارضک یاديله نمانک اولسه مرگانم نوله
غم کونی ایتمه دل بیماردن تیغک دریغ
ایسته پیکانک کوکل هجرنده شوق ساکن ایت
من لبک مشتاقیم زهاد کوثر طالبی
روضه کوبنه هر دم دور میوب ایلر گذار
10 صویولن اول کویدن طهراق اولوب دو قسم کرک
دست بوسی آرزو سیله اولورسم دوستلر
سروسرکشک قیلور قمری نیازدن مکر
یچمک ایستر بلبلك قانک مکر بررنکیله
کل بوداغینک مزاجینه کیره قورتاره صو
ننه کیم مسته می اچمک خوش کلور هشیاره صو
عاشق اولمش غالبا اول سر و خوش رفتاره صو
چون رقیمدر دخی اول کویه قویمن واره صو
کوزه ایلک طیرانم صونک آنکله یاره صو
دامن دوتنه ایاغینه دوشه یالواره صو
کل بوداغینک مزاجینه کیره قورتاره صو

غزللر

- یارب همیشه لطفکی ایت رهنا بکا
قطع ایله آشنالیم آذنکه غیرد
بر یرده ثابت ایت قدم اعتبارمی
یوق بنده بر عمل سکا شایسته آه اکر
خوف خطرده مضطربم وار امید کیم
20 بن بیلیمز بکا گرکن سن حکیمسن
اولدر بکا مراد که اولدر سکا مراد
گوسترمه اول طریق که یتز سکا بکا
آنحقی اوز آشنالرک ایت آشنا بکا
کیم رهبر شریعت اوله مقتدا بکا
اعماله گوره ویره عدلک جزا بکا
لطفک ویره بشارت عفو و عطا بکا
منع ایله ویرمه هر نه گرکز سکا بکا
حاشا که سندن اوز گه اوله مدعا بکا

حبس هواده قومه فضولی صفت اسیر

یارب هدایت ایله طریق فنا بکا

اولان معاینک اکثری دواوین فرسدن افراز و انتخابدر . و مرحوم مزبور مشهور و مذکوردرکه غایتده شاهدباز و محبوب پرست و شور و شوقدن عشق وهوی ایله مست و همدست ایمش . بو حیثیتدن عالمده زن و زنباره غایتده منفوری و مصاحبت و مقارنتلری نهایتده محذوری اولوب عالم تجروده عمری اولدجه تأهل و بوس و تصور و تخیل ایله مش . مسموعدرکه برکون سلطان محمد خان حضرتلری 5 غلمان خواصندن بر سرو سربلندی نصح و پند ایچون بنده چکمش و تخم خشم و کینه بی مزاع قهر و غضبده اکمش . اول قید ایله مقید اولان بنده بی بنده کوردکده مذکوردن بالدهاه بو نظم وارد ولایح و متوارد اولور :

(نظم)

جهان یانسون که اول شمع شکر خند یاتور کریان ایاغنده دمیر بند 10
لبی شیرازی حلوادر صاتارسه دگر مصر و بخارا و سمرقند
بو نظم سلطان محمد خان حضرتلری سمع شریفه یتشوب مشارالهی یدی قلهده
حبس ایدک امر ایتشارلر . و مرحوم احمد پاشا آنده محبوس ایکن او کناه
ایچون عذر خواه اولوب عفو ذنوب ایچون کرم قصیده سن دیعشاردر . بو
15 بر قاچ بیت اول قصیده دندر :

قول خطا ایتسه نوله عفو شهنشاه قی طوتالم ایکی الم قانده ایمش قانی کرم
نه کرم اوله که مغلوب ایدینه آنی کناه نه کناه اوله که مغلوب ایده مز آنی کرم

فضولی دیوانی ، ندن

قصیده درنعت حضرت نبوی ، دن

صاحبه ای گوزاشکدن کوکلده کی اودلاره صو کیم بودکلودوتشان اودلاره قیلمز چاره صو 20
آبکوندر کنبد دوار رنکی بلعزم یا محیط اولمش کوزمدن کنبد دواره صو

- مهر سپهر مجد و اقبال سریر سعادت مصیر جاه و جلاده تجلی ایتمکه دیحور غمده
نور سروردن مهجور اولان شکسته دلار تسلی و داور مراد آورسلطان مراد
دادکستر شاه خاور کبی مغرب اختفا ایله کذر ایتمکه مشوش و مدهوش اولان
سیه پوشلر درونه خار غمدن تخیلی کلوب فضای قلوبدن خاشاک غم مسلوب
5 و مقارنت سعود شکل اول مقدمه لرینک اقترانی کبی منتج مطلوب اولدی یعنی
سنه (خمس و حسین و ثمانه) محرمینک اون آلتنجی کونی سابغ قیاصره
اسلام مسند نشین عز و احتشام ناصب رایات مربلندی صاحب آیات ارجندی
شهر یار دادکستر و داور هنر پرور متفنن قوانین عدل و احسان معین مراتب
اشراف انسان قریر سریر سرفرازی ابوالفتح و المغازی سلطان محمد خان غازی
10 اکرامه الله تعالی باسلافه و مد بالاقبال ظلال اخلافه حضرتلری که شرف ایوان
شرفی جلوه کاه کیواندن ارفع و ساحه جودی فضای وجوددن اوسع ایدی خطه
زمین آفتاب عدلی افاضه سیله نمودار بهشت و تعمیر مبانی دین ایچون معمار
همتک اول یقدوغی دیر و کشت ایدی
هنکام جلوس سعادت مأنوسلرنده سن شریفاری یکریمی ایکیه وصول
بولشیدی . 15

لطیفی تذکره سی ، ندن

سرفراز شعرا و برهان البلغا مرحوم احمد پاشا علیه المظفره والفنا

- بروسویدر. وزرانک علما سندن و شعرائک فضل اسندندر. بین الانام ولی الدین
زاده دیمکه معروفدر. باوجودکه علو نسب و کمال حسبیه موصوفدر. والدلری
20 مرحوم سلطان مراده قاضی عسکر و کنیدلری دخی سلطان محمد خواجه ایکن
شان بی نظیره وزیر اولوب نظر عالی لینه مظهر دوشمه شلردر. نظم جواهر
کلامده استاد ماهر و انواع علوم و اقسام فنونه قادر ایدی. الفاظ نظمی
ملایانه و اسلوب شعری اکابرانه در. ابیات پر نکاتی الفاظ و معانیده متن متین
کبی محکم و اسلوب قصیده ده خود اجماع و اتفاق اوزره مسلمدر ...
الحق انصاف بودر که زاده طبعی غایتده نادر و کمیاب و دیوانده موجود 25

تاج التواریخ، دن

فراغت کردن سلطان مراد از تخت سلطانی

- سلطان سریر سرفرازی سلطان مراد غازی هر جانبند دشمن بر خازی
 فتنه وغوغاسنی دفع ایدوب بدخواه دولت عثمانی اولان بدزندکانیرک لوای
 5 مکر التواریخی منکوس و فکر فاسدلیخی حسن تدبیر ایله معکوس ایدوب یمن
 اهتمام مسرت فرجامری ایله ممالک محروسه عثمانی مقرر امن وامانی اولیجق
 ضمیر الهام پذیر پادشاهی به که مشکوة انوار الهی ایدی بو معنی لایح اولدی که
 نظم مصالح خلافتدن عبادت درگاه خالق صوبه روی توجه لرین توجیه ایدوب
 تخت و تاج ایله ابتهاجی تارک و گوشه نشینلره مشارک اوله لر وسلطنت پیرایه سی
 10 مسکنت سرمایه سینه و حکومت آلائیخی عزلت آسایشه تبدیل ایله دولت
 جاودانی بوله لر لاجرم بوسری خلیل پاشایه افشایه توجه بیوروب ایتدیلر که
 بونجه دمدرکه عبادالله چالشوب میان مملکت اسلامیانی خاشاک فتندن پاک
 واعدای دولت و دینک کریبان حیاتی چاک ایدوب اقامت جهاد ایچون همیشه
 پایمز رکابده و عزیمز شتابده اولوب راه دینده مقدورمز مبدول و سیف
 15 مسلولمز ایله دشمن بدخواه شکسته و مخدولدر بر مدت دخی حکومتدن ال
 چکوب خلوت نشین و عزلت کزین اولمق خاطرردن کچر فکر امور خلائیق
 ایله ذکر خالقندن ذهول اهل عقول قاتنده مقبول دلدیر
 دنیا رفعتنک انجای وسلطنت شکوهنک فرجامی بیلندی ونقوش حب جاه
 بمعون الله ضمیر آکاهمز لوحه سندن سیلندی
 20 بر نیچه دم تلافی موجبات ندیم و فراغت مسندینه وضع قدم ایدلم .

جلوس حضرت سلطان محمد

بر روز فیروز مسرت اندوز که طایر زرین جناح وقت صباح جمال دلفروز
 ایله پروازگاه بروز ایدوب جهانی روشن و اهل زمانی شادمان و شن ایتشدی

منت خدایه ایکی جهانده قلوب سعید
نالم شریفک ایلدی هم غازی هم شهید

عاشق چلبی تذکره سی، ندن

نجاتی مک

ادرنه لیدر آدی عیسی در حق بودر که ولایت رومده ملک الشعرا درنجاتی مک
مرحوم خسرو شعرای رومدر دیو منلا ادریسک تواریخ آل عثمانده مرقومدر
مزرعه بوم رومی نجاتی مک بلبل بوستانه و طوطی شکرستانه دوندرمشدر
الحق نظم نجاتی رومده فن شعرك ماده الحیاتی و شعرای فرسك سنك طعن
زخم بی رحمدن شعرای رومك سبب نجاتیدر اگرچه احمد پاشا بوفنده اوحددر
10 و تقاریر شعرا تتبع اولندقدنه ینه ضمیر اکا راجع اولماقدنه مصداق العود واحددر
اما مرحوم نجاتیله فرقی معجزه و سحر و مناسبتی نورشمس و پرتو شمع مبانیتی در
شعرا سلفك بریدانخی ذاتی در لکن شعر آنوك حقتده کدله کسبله تحصیل
اولنش امر عارضی و نجاتی ده تکلفسوز تصلفسوز امر ذاتیدر نجاتینک طبعی
چالاک اداسی پاکدر شعری یکدست و همواردر نظمی سلیس و چاشنی دارددر هر
15 بیتی مثل آمیز پر لغز و اکثر خیاللری بکر و معنیلری نفزدرد و بالجه شعرای
رومه استاد اولدر اشعارای دلارده ضرب مثلددر اول زمان شعراسی ایچنده بویله
لطیف ادایله رنگین شاعر قوماق نوادرنددر و رومده اول شعره تمل اوروب
رשك باغ ارم بر قصر خرم ایلدیکه اکا انکار لجاج فهم قاصردندر حمیه
ادرنه دن بر قایمچك قولى و اوغولوغی ایمش تربیت ایدوب ترتیب اوزره تحصیل
20 معارف ادرمش منلا لطیفی قسطمونى نامه سنده قسطمونیلیدر دیدوکی و آخر
لفظه استدلالی و شعرنده تمنا قیاسی و اولو حلواسی مذکور اولماقدن قسطمونیلی
اولماغه انتقال عقل سلیم قاتنده معلومدر زیرا آماصیده دخی بر تمنا قیاسی
اولدوغی و اکثریا آناطولی شهرلرنده اولو حلواسنه نصیب دیدکلری مجزومدر .

- ۵ شاه سکندر افسر و دارا سپاه ایدی
 دنیایه خاک بارکهی سجده گاه ایدی
 بر لطفی چوق مروتی چوق پادشاه ایدی
 فضل و بلاغت اهلنه امیدگاه ایدی
 شاه قضا توان و قدر دستگاه ایدی
 مقصودی ترک جاه ایله قرب اله ایدی
 روشن جالی عالمه خورشید و ماه ایدی
 حتما که زیب و زینت اقبال و جاه ایدی
 کردون ایاهی توزینه ایلردی سرفرو
 کمتر گدایی آز عطاسی قلوردی بای
 خاک جناب حضرتی درگاه دولتی
 حکم قضایه ویردی رضایی اگرچه کم
 کردون دونه زار و زبون اولدی صنمکوز
 جان و جهانی کوزلیمز کورمه نولا

خورشیده بقسه کوزلری خلقک طولا کلور

زیرا کورنجه خاطره اول مهلقا کلور

- 10 قلمزمی جلوه خیمه کردون طنابدن
 خاک جناب سده دولت مآبدن
 شول کل کبی که آبرو دوشوبدر کلابدن
 یاد ایلدکجه لطفکی درلر حجابدن
 هر کم غمکدن اغلیمه شیخ وشابدن
 15 دردکله قاره چوللره کیرسون سحابدن
 تیغک بونجه قاره به باتسون قرابدن
 کون طوغدی شاه عالم او یا تمزمی خوابدن
 یوللرده قالدی کوزلیمز کله دی خبر
 دنک عذاری کتدی یاتور کندو خشک لب
 کاهی حجاب ابره کیرور خسروا فلک
 طفل سرشکی یرلره کیرسون دعام اودر
 یانسون یا قلسون آتش هجرکله آفتاب
 یاد ایلسون هنر لروکی قانلر اغلسون

درد و غمکه چاک کریبان ایدوب قلم

پیراهینی پاره لسون غصه دن علم

- 20 بحث ایتمز اولدی کسه کسلدی زبانلری
 سرکشک آدین اکمدی برداخی بانلری
 خانلریولکده جمله روان ایتدی جانلری
 تیغک خدا یولنده سیبل ایتدی قانلری
 صالدک دمور قوشقلو جهان پهلوانلری
 ناقوس یرلرنده اوقدک اذانلری
 25 اول قوناغک اولدی جنان بوستانلری
 تیغک آچردی دشمنه زخم زیانلری
 کوردی نهال سرو سر افراز نیزه کی
 هر قنده باصه پای سمندک نثار ایچون
 دشت فناده مرغ هوا طور میوب دوز
 شمشیر کبی روی زمینه طرف طرف
 آلدک هزار بتکده بی مسجد ایلدک
 آخر چالندی کوس رحیل ایتدک ارتحال

مهیا اولدی مجلس ساقیا پیانه لر دونسون
 دلا جام شراب عشق یاری ایله نوش ایت کیم
 بو بزم روح بخشک شوقه مستانه لر دونسون
 خیال شمع رخسارک قوینسون خانه دله
 یقوب اول شمعه رن شوقیله پروانه لر دونسون
 سرکویک طولانوب عاشق دیوانه لر دونسون
 سن اغیار ایله دور ایتدر شها پیانه بی دالم

بو بزم دلکشایه محرم اولمز باقیاهرکس

دی کلسون اهل دللر کلسون بیگانه لر دونسون

5

خوش کلدی بکا میکده نک آب وهواسی
 منع ایلر ایش مسئله عشقی مدرس
 ای خواجه انک واریسه یقلشدی قضاسی
 کتمز او مهک راکبی خنجر کمرندن
 زیبا یارم شور خلعت ناز اول بوی سر وه
 ایکی قولی قیلم اکا بل طولاماسی
 دقتلر ایله سیر ایدرز یاری سراپا
 کورمز می ایدک بزه اگر اولسه وفاسی
 دنیا دگر اول ماه لقا دلبر غرا
 یوسفده دخی یوقدر انک حسن و بهاسی

10

مداح اولالی چشم غزالانه باقی

او کرندی غزل طرزنی رومک شعراسی

قانونی مرثیه سی ، ندن

15

ای پای بند دامکه قید نام و سنک
 آک اول کونی که آخر اولوب نوهار عمر
 تاکی هوای مشغله دهر بی درنک
 آخر مکانک اولسه کرک جرعه کبی خاک
 برک خزانه دونسه کرک زوی لاله رنک
 انسان اودر که آینه وش قلبی صاف اولا
 دوران الندن ایرسه کرک جام عیشه سنک
 عبرت کوز کده نیچه دک غفلت اوینجوسی
 سینه کده نیلر آدمسک کینه پلنک
 اول شهسوار ملک سعادت که رخشنه
 یتیمی سا که واقعه شاه شیرجنک
 باش اکدی آب تیغنه کفار انکروس
 جولان دمنده عرصه عالم کلوردی تنک
 شمشیری کوه رینی پسند ایلدی فرنک

20

یوز پیره قودی لطفله کل برک ترکی

صندوقه صالیدی خازن دوران کهر کبی

کوزلر مهربان اولماز دیمک یکلشدر ای باقی
اولور والله بالله هان یلاری کورسونلر

فرمان عشقه جانله در انقیدمز حکم قضایه ذره قدر یوق عنادمز
باش آموز ادانی به دنیای دون ایچون اللهدر توکلر اعتمادمز
بز متکای زرکش جاهه طیانمز حق کمال لطفه در استنادمز
زهد و صلاحه ایللمز التجا هله طوندی اگرچه عالم کون و فسادمز
میدن صفای باطن خمدر غرض هان ارباب ظاهری ایلملر مردامز

منت خدایه دولت دنیا فنا بولور
باقی قالور صحیفه عللده آدمز

مژه خیلن دیزر اول غمزه فتان صف صف مژه خیلن دیزر اول غمزه فتان صف صف
سی سیر ایتمکچون رهگذر کلشنده سی سیر ایتمکچون رهگذر کلشنده
لشکر اشک فراوانیله جنک ایتمکچون لشکر اشک فراوانیله جنک ایتمکچون
کوکده افغان ایدرک صانعه بکر خیل کلنک کوکده افغان ایدرک صانعه بکر خیل کلنک
جامع ایچره کوره تا کیملره همزانوسن جامع ایچره کوره تا کیملره همزانوسن
وصف قدکله خرام اتسه علم کیبی قلم وصف قدکله خرام اتسه علم کیبی قلم
کویک اطرافنه عشاق دیزلش کویا کویک اطرافنه عشاق دیزلش کویا
اهل دل درد غمک نعمته مستغرق اهل دل درد غمک نعمته مستغرق

قدر کی سنک مصلاده بیلوب ای باقی
طوروب ال بغلیه لر قرشو که یاران صف صف

نام و نشانه قالدی فصل بهاردن نام و نشانه قالدی فصل بهاردن
اشجار باغ خرقه تجریده کردیلر اشجار باغ خرقه تجریده کردیلر
هر یا کدن ایاغنه آلتون آقوب کلور اشجار باغ همت اوهر جویباردن
صحن چنده طورمه صالنسون صبا ایله آزاده در نهال بوکون برک و باردن

باقی چنده خیلی پریشان ایتمش ورق
بکز که بر شکاتی وار روزکاردن

محاصره و اموال مسلمینی غارت و مصادره ایتکدن ماعدا محصورلردن بی نهایت مال الوب حبله دونوب وصولدنصکره ایکی نوع عسکری شکست ایتکله زعنجه تمام قوت بولشیدی من بعد جمع حشرات ایدوب اعلان عصیان و اظهار طغیان ایله استیصال اولونجه بر مدت خزینۀ حلبی استانه و وصولدن منع ایلدی مزبورک سکیانلری اتلو پیاده ایکی فرقه اولوب پیاده سی یکپجری قاعده سی اوزره یوز التمش ایکی بلوک هر برینه برر شورباجی علوفه لری ابتدادن اوچر اچقه ترقی ایله سکره وارنجه اوچ ایده بر پوستال و قیون اچمه سی باروت و قیل و قورشون میردن بالجله اون التی بیک یدوز توفنک انداز موجود و اغاری جمعه ایدی اتلوسی دخی التی بلوک اولوب صاغ وصول حبله اون سکر بیک ادم بونلرک اغامی حرتاوی ایدی دفترلی صکره حبله بولنوب سجله قید اولندی ذکر اولنان جلالیاندن بیک اون التی اوایلنه کلنجه هلاک اولانلر اولوب باقی قلاتلردن مزبور جانبولاد اوغلی و قلندر اوغلی عصیانلری امتداد و طغیان عداوتلری اشتداد بولغله ارسال سردار مهم کار اولدی .

باقی دیوانی ،ندن

15

ازلدن شاه عشقک بنده فرمانیوز جانا محبت ملکک سلطان عالیشان یوز جانا
 سحاب لطفک آبن تشنه دللردن دریغ اتمه بو دشتک بغری یانمش لاله نعمانیوز جانا
 زمانه بزده کوه سرزد کیچون دل خراش ایلر انکچون بغریمز خوندر معارف کان یوز جانا
 مکدر قلمسون کرد کدورت چشمه جانی بلورسن آب روی ملک عثمان یوز جانا
 20 جهانی جام نظم شعر باقی کیی دور ایلر
 بو بزمک شمدی بزده جامی دورانیوز جانا

آچل باغک کل ونسرخ اولرخساری کورسونلر
 قپوکه حاصل ایتدی بودواسز درد دی هب کوکلر
 آچلدی داغلر سینه مده چاک ادم کرییانم
 تن زرد مده پهلوم استخوانی صایلور برر
 25 صلین سرو و صنوبر شیوه رفتاری کورسونلر
 نه درده مبتلا اولدی دل بیماری کورسونلر
 محبت کاشفنده آچیلان ازهار ی کورسونلر
 بی سیر ایتدین احباب موسیقاری کورسونلر

- طریقله ویرلمکین ادعای استقلال و اندیشه محال ایلش ایدی فسادنه باعث
منقول اولدوغی اوزره بودر که مزبورک عمیسی حسین پاشا که اسن اعقاب
جانبولادیه اولمغله مزبور اوجاقلق انک تصرفده اولوب مأمور اولدوغی
سفرلره عشیرتی ایله کیده کلشیکن سابقا جفاله زاده حدود عجمه قریب یرده
ایالت حلبی نصوح پاشادن اکا توجیه ایتشیدی متلمی واردقده اوجاقلق 5
صاحبزیننه توجیه ایالت خلاف قانوندر دیو نصوح پاشایه استانهدن فرمان
جدید کلنجه تسلیمده توقف ایدیجک مزبور حسین پاشا احوالی سرداره انها
ایتدکده تسلیم ایتزسه عسکر چکوب اوزرینه وار دیو بر امر کوندردی
مزبور دخی اکراذ و اعرا بدن اشخاص بی حساب جمع ایدوب حاب اوزرینه
کلدکده نصوح پاشانک مقابله قدرتی اولمغله استانهدن خبر کله دیو اوچکون 10
قدر محصور اولدقنصکره سردار مزبور استانهیه مکتوب کوندروب شرق
سفرینه مأمور اولانک عزل و نصی سرداره مفوض اولیهجق مصلحت تیز
دیو تمشیت امرنی مطالبه ایتکله مشارالیه خطاباً حلبی حسین پاشایه تسلیم
ایده سن و استانهیه کله سن دیو بر امر وارد اولدقده چقوب کتمشیدی حسین
پاشا دخی ایالت مزبورهده طویل و عریض تربع اوزره اولمغله اعدا محاربه سنه 15
یتشمیوب تهمت تقصیر ایله انده طمعه شمشیر اولمشیدی چون اولابی وجه
احیا اولدوغی بلا سبب افنا اولندی قوم و عشیرتی خصوصاً قرنداشی اوغلی مزبور
(علی پاشانک) سینه سی نار غضب ایله سوخته اولوب چون حلبده مقتول
مزبورک وکیلی ایدی تغلب وجهی اوزره تمکن و اخلاط ناسدن جمع ایلدیکی
حشراته تحصن ایلدیکی استانهیه منعکس اولیجق لمصاحه حکومت حلب منشوری 20
ارسال و قصد اغفال اولدقده طغیاننی متاکد اولوب طراباس شام حاکمی سیف
اوغلی امیر یوسف ایله بی تقریب جنک ایدوب اکا غالب اولدقده مزبور میر
یوسف طراباسه تحصن ایدیجک مال امان دیو نقد فراوان الدقنصکره
باورشوب مصالحه و امید مظاهرت ایله عقد مصاهره ایلدی بعده شام عسکری
عداوت قدیمه سی جهتدن حرب و قتاله اهنک و حوالی شامده عظیم کارزار 25
و جنت ایتدکده انلر دخی هزیمت ایله فرار و درون قلعهده قرار ایدیجک

- ملحق اولوب مزبور یازیجی خلاصه وسیله اولق احتمالی ایله سردار قلمه دن
ایندروب اول دخی استانه یه کوندروب اشد سیاستله قتل اولدینی محله مرور
ایتدی بری دخی مرقوم یازیجی برادری فته افکن (دلی حسن) درکه قرندشی
یرینه قائم و شرفساد اوزرنده داتم اولوب طمشواردن بلغراده کلدکده قتل اولدینی
5 سبق ایلدی بری دخی (قلندر اوغلی) نام شقی ایدی که بکلربکی چاوشی اولوب
بعض سنجاق بکلرینه کتخدا و مسلم اولدقنصرکه جفالزهاده ایله نوع امیزش
ایدوب سنجاق بکی اولمشکن سابقا ذکر اولدینی اوزره اول منصبده تزام امثال
سبی ایله ضبط ایده مدیکی اجلدن بیک اون اوچ تارینخده جمع اصحاب اشقیا
ایدوب هلاک اولنجه بلادی غارت و احراق و ظلم تعدی غرقانه خانمان رعایانی
10 اغراق ایلدی نته که مال حالی بیان اولنور بری دخی (قره سعید) نام پلید ایدیکه
زنکی قبیح صورت سیس ایکن اراذلدن برنجه بیک عسکر ایله بلاد و قریه
مستولی اولوب تحریب ممالک ایلردی لکن اکثر شقی مزبور قلندر اوغلتک ضرب
خامسینه ملحق ایدی و بری دخی (طویل) نام رذیل ایدیکه سبکبالتقدن کلوب
کندی امثالی نیجه پرکشته حالی یانته جمع ایدوب بعض قصابه ایصال خسارت
15 ایلردی قرنداشی اولان بدبخت انک یرینه سراشتیا اولدقنصرکه مدت قلیله ده
منکوب اولیجق قره سعید کی قلندر اوغلی پیرلکده هلاک اولدی بری دخی
(یوسف پاشا) نام بر ترک ایدی که کتخداسی اولدینی اوپس پاشا اوغلی محمد
پاشا ایدینده محصل ایکن وفات ایتدکده یاننده بولنان نقدی قبض و مزبور
حراست اموال ایچون بنا ایلدیکه قلعه یی ضبط ایتدکده اتفاق زمرة اشرا ایله
20 اول اطرافده فساد ایتدوکننده بوجه استمالت اکا دخی بکلربکیک وریلوب
اناطولیده اولان سردارلره ملحق بیورلدنجه تعلل و بهانه ایدوب بعض سرکشان
ایله بوجه مشاهره جنک اوزره اولغین بالاخره ازاله اولندی و بو ائالرده
سپاهی سرکشلرندن زوربا نام نیجه باغیر ظهور ایدوب اکثر سردار مزبور
زماننده و بقایاسی نصوح پاشا زماننده سیف انتقام ایله مقتول اولشلردر اما
25 بو جمله دن اشد جانبولاد اوغلی علی پاشا نام شقی درکه حلبده تغلب ایدوب
کلیس سنجاغی طوائف اکراددن طائفه جانبولادییه طرف سلطنتدن اوجاقلق

فذلکه ، دن

ذکر فرق جلالیان

- سابقا مرحوم سلطان محمد خان زماننده افلاق و انکروس اعدایی
جهتندن بلاد اسلامییه توجه ایدن فتن و شرور دفعنه صرف همت اولندجه
اصحاب حل و عقدک تقصیری ایله غایله محارباته اندفاع حاصل اولیوب اون
5 بش ینیه قریب امد و شد ممتدو طغیان اشقیامشتد اولمغین عسکر اسلام وطنلرنده
ارام ایتمدکلری سبیدن اناطولی دن اراذل رعایا مملکتی خالی بولوب طریق یغما
وغارتیه سالک و هر صعلوک بو طریقله اته طونه مالک اولوب هر فرقیه بر رئیس
پیدا اولیجق یات ویراغله امداده بلوک بلوک اتلو و پیاده ممالکه طاغلوب نهب وغارات
وهتک حرمت ایتمش ایدی اول طریق ضالانده رئیس اشقیانک بری (قره
10 یازیچی) دیمکله شهرت بولان عبدالحلیم نام بدبخت ایدیکه بکلربکیلر یاننده کاه
سکبانلق کاه صوباشلیق ایله سورینور ایکن وجه مزبور اوزره مملکتی خالی
بولیجق اوباش رعایای کندویه نفر ایدینوب کیدرک امر و حالی اکا ایرشدی که
مدبرلرک سوء تدبیری ایله ارباب منصب زمان قلیلده عزل اولنوب بر منصبده
15 تناول ایدی ایله هیئت اجتذاب جیاع ظاهر اولمغین اعمال قوت قاهره ایلین
غالب مغلوبک منصب ومالنی سالب اولدقده تدبیره قادر اولان اهل منصب شقی
مزبوره مراجعت وبذل مال ایله اندن استعانت ایلکین اشقیامی ایله کلوب
اعانت و منصبده اقامت ایلر ایدی چون کندوده رفع و نصبه قدرت مشاهده
ایلدی علم عصیان برداشته ایدوب (تسع والف) خلاننده جورم و سیواس و توقات
حوالیسندہ باز یغما و تاراجه کریمیت و یروب جمع اولان ارباب فساد ایله تحریب
20 بلاد ایلمکین بالدفعات اوزرینه سردارلر توجه ایتدیکه کاه غالب و کاه مغلوب
اولوب بعض قلاعہ تحصن ایله اله کیرمک میسر اولمش ایدی بری دخی (حسین
پاشا) نام برشقی ایدیکه بکلربکی اولمش ایکن ظلم و عدوانی عرض اولندقده
فرار ایدوب کندویه پناه اولق اعتقادی ایله روهاده محصور اولان یازیچی به

قلعه‌لریله سائر یدی پاره قلعه‌لر فتح ایدیلوب ماروقو کافر یوز بیک عسکرینه
منهزم اوله‌رق نیجه بیک اسیر آلدی. نیجه قره و قصبات نهب و غارت اولنوب
اوچوز پاره کوی مطیع و متقاد اوله‌رق خراجکذار اولدیلر. هپ بونلر
ملك احمد پاشانك غیرتيله اولمشدر.

5 دردنجی تدبیر — ینه کریده امداد ایچون اوچ بیک سپاه و اوچ بیک
یکیکچری قوسوی باپله‌رق یدی ایالت وزیرلری ایالتلریله کریده کچدیلر. ینه
کریده ببقلی مصطفی پاشایه بر طوغ، سردار حسین پاشا میر محمد ایله مقرر
و قلیچ و خفتان کتیردی. طوغ وارنجه ببقلی مصطفی پاشا حالت نزعده ایمش!
طوغی کوروب حد ایدرک کله شهادت ایله تسلیم روح ایدوب اصل بقا
طوغنی درباقیه دیکمشدر. 10

بشنجی تدبیر — اول قیشلقده حله‌نك تدبیری ایله قبودان پاشا غزل
ایدیلوب یرینه رادوسلی (دریا ماریسی حصام اوغلی علی پاشا) یه وزارت ایله
قبودان پاشالغی احسان ایدوب التمش پاره دریا بکیله حله یتش پاره قدوغه‌یه
اوچ بیک کیسه کرید عسکری مواجبی قویوب کریده ایکی بیک شده بارود سپاه
15 و یتش بیک کله قره‌دشقه، و کاج قلعه‌لرینه کوندردی. نیجه بیک الوان
مهمات و لوازمات ایله جبه‌خانه‌لری، نیجه بیک قوما و پلامارلر و بیک سپاه،
ایکی بیک یکیکچری و بیک جبه‌جی و بیک طوبجی عسکرلرینی قبودان علی
پاشایه تسلیم ایلدی. و اول شدت شتاده بشکطاشدن متوکلاً علی الله دیوب
حله دریا بکریله فرشقه ایام موافق ایله بامرالله تعالی یدی کون یدی کیجده
20 جزیره کریده حانیه قلعه‌سنه داخل اولوب عسکر و جبه‌خانه و سائر مهمات
دوکوب سردار حسین پاشا و حله غزات مسلمین تازه جان بوله‌رق بو محله
(پنج یریم) اوغلی‌نك یتش بیک عسکرینه (اپاقورون) قربنده جنک عظیم
ایدوب بامرحی و قدیر کفار منهزم اولدی بو خبر ملك احمد پاشایه کلدکده
حسین پاشایه استقلال خلعتی کیتدی.

اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی، ندن

ملك احمد پاشا صدارت‌نده کی تدابیر حسنه

- برنجی تدبیر — ملك احمد پاشا صدر اعظم اولدینی زمان التي ایلق قول
مواجی چیقماش ایدی. اما قبو آره‌سی خزینه‌سنده اون یدی کیسه وار
ایدی. همان اول کون قرض حسن اوله‌رق بکتابشی اغادن درتیوز کیسه ،
5 قاره یکچیری اغاسندن بشیوز کیسه ، چلبی کتخادان یدیوز کیسه ،
الاکوزدن یوز کیسه ، زورنازن دفتردار پاشادن بیک کیسه ، قده کتخادان
بیک کیسه ، قیا سلطانندن بیک کیسه ، پادشاهدن بیک کیسه ، قوجه والدهدن
بیک کیسه ، طوپ قابولیدن کومروک امینی حسن چلبی‌دن ، دلی برادردهن ،
10 موقوفاتی محمد افندی، باش باقی قبولو مورولی مصطفی چلبیدن ، صالح
چلبیدن مناسب مقدار کیسه‌لر تحصیل اولنوب اون بر بیک آلتیش کیسه پاره
طوبلانندی. اوچنجی کون غلبه دیوانی ایدوب مواجب چیققدقه ساده بیک
التیوز قرق کیسه یکچیریلر قالدیرمشدر. بو حال قره مصطفی پاشا صدارت‌دنبری
بر دورده اولماشدر. بو منوال اوزره استانبولده اولان پادشاه قوللری وظیفه
معینه‌لرینی آلوب بالتام خلق مسرور و شادان اولدیلر .
15 ایکنجی تدبیر — پاشا یتیش یوک آقچه خاص عائداتی و غیری اقلامده
حاصل اولان قلمیه فوائدینی بالتام و الکمال پادشاه خزینه‌سنه قویوب آلدینی
بورجاری ادا ایدردی. حالا صدراعظم خاصیله قلمیه‌سنگ خزینه‌یی داخل
اولماسی ملك احمد پاشادن قالمشدر .
- 20 اوچنجی تدبیر — دلی حسین پاشادن فریادجیلر کلوب کریده عسکر
قلمادی خبرینی کتیرنجه دفترخانه‌ک کاتب‌لریله و دفتر امینیه دفترخانه‌ حین
پاشایه کوندروب هر کیمه دیرلکی لازم ایسه بردن یوز بیکه وارنجه کریده
کیتسون دیه بتون ممالکه عسکر سوروجی قابوجی باشیلر تعین اولندی. بر
آیده کریده یوز بیک عسکر کچوب ماه شوالده سلنه ، اپاقرونه ، میشه‌لوقا

هنوز کونش بر بچق مزرق چقدینی محل که ساعت اوچده ایدی تحت هایون
 بخت سعادترینه جلوس بیوردیلر و ابتدا نقیب الاشراف افندی واندن قائم مقام
 پاشا و نشانچی پاشا و روم ایلی و اناتولی قاضی عسکری بده شیخ الاسلام افندیله
 علماء سایره و سکبان باشیله اوجاق اختیارلری واردودن کلن زور به لر تاقیوجی
 و مطرہ جی باشی به وارنجه بیعت ایلدیلر و حلهٔ سلامیوب طوغری عرض او طه سنه
 اندن خاص او طه کوشکنه تشریف حوض باشنه اجلاس بیوردیلر خزینہ
 وکیلار و سفرلی خدای دخی کلوب بیعت ایلد کدنصرکه خلع اولنان قرنداشی
 سلطان محمد خان حضرتلری و ایکی شهزاده لری سلطان مصطفی خان و سلطان
 احمد خان ایله کندولر اولدینی حبس خانه ده محبوس اولمترینه صادر اولان خط
 هایون ایله دارالسعاده اغاسی علی اغا واروب اوچین بیلہ قالدرب چمشیرک
 او طه سنه حبس ایلدی و بوسرخفیدن سرای خاقی و شهرلی بی خبر اولدقلرندن
 غیری سلطان محمد خان حضرتلرینه خط شریفی و یروب مرادالله بوایمش بیورک
 حبس خانه ده دیمینجه دویمدی و بزه قتل واری بیورمشر حاشا پادشاه اولکونی
 کوستریمه حبسه امر اولدیکیز دیمشر اولکون پادشاه جدیدک والدسنه مژده جیلر
 کیدوب بی نهایه احسانلر آلدیلر و شهرده منادیلر ندا ایدوب جلوس هایونلرین
 تبشیر ایتدیلر و خطبه و سکه تبدیل اولوب جمله بلاد اسلامه دخی امر کوندرلدی
 و یکریمی سنه دن برو محدث شاطرلر و رکاب صولاقلری رفع اولوب کیمنه ایتک
 و رلدی و کیمی اوجاقلرنده قالب غداره لری ایچرو الندی پیک یازلدی و سرای
 اموری قپواغاسنه سپارش اولوب اون التی سنه دن برو رفع اولنان ایچ اوغلان
 و زلفی بالطه جیلرک کسوله لری معتاد اوزره الباس و اجرا اولنق تنیه بیورلدی
 ویدی سنه دن برو رفع اولوب کدوکی معطل قالان خاص او طه باشلیق دخی اق
 اغارک اور تانجه لرندن مصرلی حاجی مصطفی اغایه عنایت بیورلدی امام اول کراسته جی
 زاده عبدالله افندینک سفاقت و جهلی وجوه علمایه منعکس اولمغله عزل اولوب
 یرینه سلیمانیه خطیبی شکر محمد افندی نصب اولندی .

- واقع حالی بلدردی و شهزاده سلیمان خانی کتورمکه تنیه ایلدی کرچه مزبورلر
 بو حاله واقف ایدیلر و چاوش باشی دخی جمهوره واردقدنصکره بالجه قالقوب
 سرایه کلدیلر و باب هایونه قارشو طوردیلر و اشارت ایدوب تخت هایون
 چیقوب خارج باب السعاده قورلدی و جمال پادشاهی به منتظر اولندی دارالسعاده
 اغاسی واروب شهزاده سلیمان خانی محبوس اولدقلری چشیرلک نام محلدن طشره 5
 دعوت ایلدی و کندویی ازاله ایدر ظنیه خوف ایدوب چقمدی بنم شوکتلو
 پادشاهم قورقک واللہ و بالله ضرر قصدینه کلمد جمله وزرا و علماء اوجاقلی
 قوللرک سزی پادشاه ایدوب قدومکزه انتظار اوزره لردر بیورک دیمشیکن قلبی
 مطمئن اولیوب ازاله مز امر اولندی ایسه سویله ایکی رکعت نماز قیلایم اندن
 10 امری یرینه کتور صباوتمدن برو قرق ییلدر حبس چکرم هر کون اولمکدن
 ایسه برکون اول اولمک یکدر برجان ایچون نه بو چکدیکمز قورقی بیورب
 اغلامش ارغا تکرار ایاغن اوپوب استغفرالله حاشاکه سزه برقصد اولنه تخت
 قورلش جمله قوللرک سزه بقر دیمکه یاننده رفیقی کوچک برادری سلطان
 احمد دخی بیورک قورقک اغا یلان سویلز دیو تسلای و یرمکه طشره چقدی
 15 نیجه زماندن برو ذلیل و زفیل اوزرنده برشی یوق انجق ارقه سنده قرمری
 اطلاس عنتری و ایاغنده طوماق بولنغله اغا کندو کورکلرندن منویش چوقیه
 قپلو برسمور ارکان کورک کتوردوب عنتری اوزرینه کیدردی و یالکز قولتوغه
 کیروب تعظیم و تکریم ایله خاص اوطیه منصب صفه کوشکینه چقاروب حوض
 باشنده تخته اوتوردی و سلحدار اغا ایله خاص اوطه لی استقبال ایدوب واندن
 20 الوب عرض اوطه سنه کیدرکن قراکلق ارسلان خانیه اوغرایوب بی بونده می
 اولدررسز بیورمشلر بی افندم نچون بویه بیوررسز حاشاکه ازاله کز امر
 اولنش اوله تخته اوتورمغه کیدرسز ایشه قپو اغاسی قولک دخی قپو اوغلانیله
 خاص اوطه قپوسنده استقباله کلش دیدی و قپو اغاسی دخی سلاملیوب صول
 قولتوغه کروب عرض اوطه سنه کتورب اوتورتیلر معناد قدیم اوزره ایچ
 25 خزینه ده محفوظ حضرت یوسف علیه السلامک امامه شریفلرین کتوردوب
 مبارک باشلرینه لباس و اوزرینه اوچ قطعه مرصع سرغوج باش اشاغی نصب اولوب

- باشی خرپوطلی علی اغا ایله قوروجی اوتوراق و اوجاق اختیارلرندن وافر ی عالم
اغیاردن خالی ایکن ایاصوفیه جمع اولوب صباح نمازندتسکره چاوش باشی
خاصکی مصطفی اغایی عموم طرفندن قپو اغاسی حاجی ابراهیم اغایه کوندردیله
سلطان محمد خانک خلعی و اورتانبجه برادری شهزاده سلیمان خانک جلوسی
اتفاقن خبر و یروب بو سری کیمسه یه دیموب ایچ اوغلانن ضبط ایدوب 5
تخت هایونی باب السعاده یه قروب شهزاده سلیمان خانی ایچرودن چیقاروب
حاضر و اماده ایتمسن تنیه ایلدکلرین سویلدی و قپو اغاسی اول امرده برقاچ
سندر سرای و ایچ اوغلانن ضبطی بزدن رفع اولوب سلحدارله سپارش
اولمشدر دیو ابا ایتمکله چاوش باشی دخی جمهور سزی اختیار و طرفلرندن
وکیل نصب ایدوب بو امره انجق سز مأمورسز و بو خدمتک اتمامی سزک 10
یدیکز ایله اولمالیدر دیملکه بیورسنلر دیوب چاوش باشی یی یوللقدنصکره ایچرو
کلدی و محرر حقیر غلمان اندرون سفرلی زمهره سندن قپو اغاسی خدمتده
مفتاح شا کردی اولوب هر وقعه نك کنهه وقف ایدیم اول ساعت بی
کوندردی ایچ اوغلانن ضابطلرین کتوردیب شوکتلو پادشاهمز حضرتلری
جله ایچ اوغلانن قوللرینه فتح شریف اوقوسون بیورمشلر اوده قبولرین 15
قیایوب کسه طشره چیتقامسین محکم تنیه ایلدی واقعا ضبط و ربطدن
چقوب و ارالرنده فضلاء اصحاب معارف قالیوب اینوب بنمکه و ییوب ایچمکه
مألوف اولغله متاعلری بازاره چقوب خلق اوستنده رغبتدن دوشدیلر و سکیان
و صاروجه اوجاغنندن بدتر اولدیلر و اسکیلری بلنمز و ضابطلری دیکتمز
برالای کولکی بیوک و یقه سی کبرلی لبوتجی و جندی مقوله سی اشخاص 20
اراذل ایله سرای دولدی و اولکون تکرری تعالی انلره بر مرتبه قورقی و یردیکه
حیاندن نومید اولدیلر والا پر سلاح طشره دن کلش اولسه لر افندیلری اوغرینه
باش و یروب بر فساده مؤدی اولورلر و پادشاه جدیدک قیدین کوررلردی
و بویله بر حسن تدبیر ایله دفع ایلدی و خزینه کتخداسی سهرابی احمد
اغایه دخی ایاق دیوانی وار تحتی حاضر ایله دیدی و دارالسعاده اغاسی علی 25
اغا ایله سلحدار مورله حسن اغایی دخی عرض اوطه سی اوکنه چاغروب

شانه قوجکر باره اسون سینه دکل تک دل پانکه یوز سورمک ایچون یانکه دوشسون
 جانباز کی کور نه معلقل آر دل بر کره هله طره بیجانکه دوشسون
 دل ویزدی ایسه غمزه خونریز که نفی
 بیچاره هان خنجر برانکه دوشسون

5

ساحدار تاریخی، ندن

بیك طقسان طقوز وقایعندندر

خلع سلطان محمد خان و جلوس سلطان سلیمان خان

- سنه مزبورده محرمک غره سی جمعه کونیکه تشرین اولک یکر می سکزیدر
 وزیر اعظم سیاوش پاشا اردوی هایون ایله سلوری منزلده اوتوراق ایدوب
 10 اوجاق اغالری و زوربه باشیری اوطاغنه مشورته جمع ایلوب یارینکی کون
 جلوس اولنسنین اتفاق ایلدیلر و یکیکجری و سپاه و سلحدار و جبهجی و طوبجی
 اوجاقلرندن برر معتمد زوربه ایروب عموم اغزندن یازیلان محضر ایله استانبوله
 کوندر دیلر اخشام اوزری کلوب قائممقام پاشایه بولشوب تسایم و لسانا دخی
 سویلیوب غایب اهلدیلر اولدخی شیخ الاسلام و صدرین قضاة و سائر علما
 15 اشهرلرین و سکبان باشیله بعض اوجاق اختیارلرین سراینه کتورب کاغدی
 کوستردی و اتفاده بر اولوب یارین علی الصباح کورده لم دیو طاغلدیلر اولکون
 پادشاه حضرتلری شیخ الاسلام افندی یه خط هایون کوندر ب دورت دفعه دو
 قول طاقه سنه و وزیر اعظمه یازدیغ خط شریفلرک جوابی کلدی بونلرک جمعیت
 ایله استانبوله عزیمتلرین بلدره سن بیورمشر ایدی جواب ویرمیوب بوانقلابده
 20 قالوب اجمال سلطتی بو محله ختم اولدی و ایرتسی کون قائممقام فاضل مصطفی
 پاشا و نشانجی وزیر اسمعیل پاشا و شیخ الاسلام دباغزاده محمد افندی و روم
 ایلی قاضی مسکری ابوسعیدزاده فیضاه افندی و اناطولی قاضی مسکری عبدالرحیم
 افندی زاده محمد افندی و نقیب الاشرف فیض الله افندی ایله علماء سائر و سکبان

لوح محفوظ سخندر دل پاك نفی

طبع یاران کی دکانچه صحاف دکل

هم قدح هم باده هم بر شوخ ساقیدر کوکل
 اهل عشق حاصلی صاحب مذاقیدر کوکل
 بر نفس دیدار ایچون بیک جان فدا ایتسم نوله
 نیچه دملردر اسیر اشتیاقیدر کوکل
 5 دلدردر مهرک قو خاک اولسون یولکده جان وتن
 بن اولورسم عالم مغنیده یاقیدر کوکل
 ذره در اما که تاب آفتاب عشقه
 روزگارک شمس طاق و رواقیدر کوکل

ایتسه نفی نوله کر کوکلله دائم بزم خاص

هم قدح هم باده هم بر شوخ ساقیدر کوکل

لذت وصلت ایچون فرقت یاری چکه م
 صحبت باده ایچون رنج خاری چکه م
 10 آشنا جقدم ایتسه چشمه کافر دکل
 ستم غمزه نظاره شماری چکه م
 منت ایلر سه فلک بر ایکی کونلک عمره
 اولورم درد محبتله او باری چکه م
 عاشقم عاشقه شوریدم لك اعلا یاره شور
 پك دنات کورینور ثقلت عاری چکه م
 نقد وقت اولسه بکا ذوق وصفای وصلت
 بر نفس آرزوی بوس و کناری چکه م
 سینهمی داغله دل تازه گلستان استر
 بالیم لیک غم کهنه بهاری چکه م

جانه منت نه چکرسم چکه ایم ای نفی

لذت وصلت ایچون فرقت یاری چکه م

عاشقه طمن ایتمک اولمز مبتلادر نیلسون
 آدیمه مهر و محبت بر بلاددر نیلسون
 کوکلی دلبردن کیلیمز سه عجبی عاشقک
 غمزه سیله تا ازلدن آشنادر نیلسون
 نوله تعیین ایتسه ضبط ملک حسنی غمزه یه
 زلفی بر آشفته سر در هواددر نیلسون
 20 زلفه قالسه پریشان ایلزدی دلاری
 آینده تحریک ایدن باد صباددر نیلسون
 نوله اولسه مضطرب حال دل عاشقندن
 سینهمی آینه عالماددر نیلسون

اولیه نفی نوله دلسته زلف دلبره

طبع شوخی دامه دوشمزر بهادر نیلسون

دلار نیچه بر چاه زغندانکه دوشسون
 سایه کی زلفکده قودامانکه دوشسون
 25 چوز زلفکی باری بو بهانه یله دل زار
 که کردنکه کاه کریبانکه دوشسون

غزلر

یازنلر پیکرم دستمده بر پیمانه یازمشلر
 کوروب مست می عشق اولدیغم مستانه یازمشلر
 بکاتکیف زهد اپتزدی ادراک اولسه زاهده
 یازقلر کیم آنی عاقل بنی دیوانه یازمشلر
 دکدر کوزلرنده سایه مژگانی عشاقک
 خطک رسمک بیاض دیده کریانه یازمشلر
 بنم عاشق که رسوالله طوبدی شهرتم شهری
 یازنلر قصه مجنونی هپ یابانه یازمشلر 5
 نیجه ظاهر در ای نفی سوزکدن دله کی سوزک
 یازنیجه نسخه شعرك قلملر یانه یازمشلر

نه تنده جانله سننر امید صحت اولور
 نه جان بدنده غم فرقتکله راحت اولور
 نه چاره وار که فراقکله اکلیم بر دم
 نه طالع مدد ایلر وصاله فرصت اولور
 دل ایسه کتدی کلمز هوای عشقکدن
 نصیحت ایلدو کجه بتر ملامت اولور 10
 بلا بودر که آلهدی بلالرکله کوکل
 غمکده کلسه دله باعث مسرت اولور
 ندر بو طالعه دردی نفی زارک
 نه شوخی سوسه ملایم دیدکجه آفت اولور
 نه شب که کویکه یوز سورمسم او شب اولور
 نه کون که قامت کی کورمسم قیامت اولور

رندان خراباتی و مستان الستز
 محشرده دخی جام می عشنله مستز 15
 یوق باده ایچون متمز پیر مغانه
 ساقی می وحدت ایله دست بدستز
 دوشمزره نوله کل کی ساغر الیمزدن
 نه تائب بیهوده و نه توبه شکستز
 دینسه نه عجب طبعمره بحر معانی
 صهبا کی پر حالت و جرعه کی پستز
 اولسق نوله نفی کی رسوای دو عالم

هم عاشق و هم شاعر و هم باده پرستز 20

طوطی معجزه کویم نه دیسم لاف دکل
 چرخله سویلشهم آینه سی صاف دکل
 اهل دلدر دیهم سینه سی صاف اولینه
 اهل دل بر برینی بلمک انصاف دکل
 ینه اندیشه بیلور قدر در کفتارم
 روزکار ایسه دنی دهر ایسه صراف دکل
 کیردی مفتاح در کنج معانی الیمه
 عالمه بذل کهر ایلم اتلاف دکل

- بودمده کیم شام و سحر دیکخانه باغه رشک ایدر
یا نیلسون بیچاره لر آفته لر آواره لر
یار اوله جام جم اوله بویله دم خرم اوله
ذوق اورند ایلر تمام کیم طوته مست وشادکام
لطف ایله ساقی نازی قومی صون که قاناز بویله بو
هر نورسیده شاخ کل الدی الینه جام مل
بو درد و بوصافی دیجه دونسون پیاله غم یه
میدر محک عاشقان آشوب دل آرام جان
می قافی ارشاد ایدر عاشق لری دلشاد ایدر
می آتش سیاله در مینا قدحله لاله در
ساقی مددی صون بزه جام جم وکی صون بزه
بزه عاشق آزاده یز اما اسیر باده یوز
آفته یز دل داده یز بزدن دریغ ایتمه کرم

فخریه

- بنم اول نفیء روشن دل وصافی کوهر
آسمان همت اوامر کوکبه طبعمدن
همم هیچه صایر کنج تمنای ولی
فیض حق برق اوور آینه اندیشمدن
دور ایدر شش جهتی همینه مرکزده مقیم
کعبه معینه بر یولدن ایلندی بنی کیم
عالم معنیم آزاده قضا حکمنده
قلزم معرفتم جیب و کنارم پردر
بن بو حالتله تنزلی ایدردم شعره
بو هوس بویله قالورسه دل طبعمنده اکر
بن اولورسم یه آشفته اولور خلق جهان
حسن تعبیر زبان چمن خاکمدن

پاشانك عسكرىنى كوروب همان كافرلر پاشايه ايدر سلطانم سزك عسكرىكز چوقدر
 بو قدر چوق عسكر ايله بزم ولايتمز بويله الچى كلديكى و بو قدر عسكرله
 ولايتمز كيرديكى يوقدر ديو دخى آلاى ايله كيدر كن كافرلر يول اوزره بو
 جوابرى الچى پاشايه سويلدiler الچى پاشا ايتدى والله جانم بن روم ايلي بلكر
 5 بكييم اوچ بيك عسكر ايله اتر بنم لكن سز لر حسابسز بو قدر عسكرله پاشايى
 بسليه مرز ديو قورقارسز ويا بو قدر عسكرله ولايتمز نيچون كرر ديو خوف
 ايدرسز انكي چون بشيوز آلتش آدمه كلدم قورقاك بزدن امين اولون پادشاه
 دولتنده طونه اوزره يكرمى كمى و بو قدر يوز عربيه يوكى زخيرم كلر ديو الچى
 پاشا ترجمانيله بوكونه كلات ايدنجه كافرك نطقه بحالى قاليوب ايدر امدى سلطانم
 10 سز صفا كلديكز.

نشاطى "دن

كيتك اماكه قودك حسرت ايله جاني بيله ايتيم سنسز اولان صحبت ياراني بيله
 دور مجلس بكا كرداب بلادر سنسز مى زهراب ستم ساغر كرداني بيله
 باغه سنسز باقم چشمه آتش كوربنور كل خنداني دكل سرو خراماني بيله
 15 سينه دن دردايله بر آه ايديم كيم دونسون علنه چرخ فلک مهر درخشاني بيله

خار فرقتله نشاطى "حزينك" واحيف

دامن الفتى چاك اولدى كرياني بيله

نغمى ديوانى "ندن

بر قصيده دن

اسدى نسيم نوبهار آچلدى گلر صبحدم آچسون بزمده كوكلمز ساقى مدد صون جام جم
 20 ايردى ينه ارد بهشت اولدى هوا غنبر سرشت عالم بهشت اندر بهشت هر كوشه برباغ ارم
 كل دورى عيش اياميدر ذوق و صفا هكناמידر عاشقك بيراميدر بو موسم فرخنده دم
 دونسون ينه پيانهلر اولسون تهى خمخانهلر رقص ايلسون مستانهلر مطربلر ايتدكه نم

یاقربی نامه برین یوخسه یاره دکزمی
 بزی اونتدیمی یوخسه پیام صحت یار
 بر اشنالنی اول ماه چار ابرونک
 بهاری نیلرز اول کلمدار غنجه فک
 ندکلو صافلسک ای گهنه پیر نا بالغ 5
 نیازنامه من اول غمکساره دکزمی
 بو مملکتده غریب الذیاره دکزمی
 ایکی جهادهده عمر دو یاره دکزمی
 کولوب آچلمه سی بیک نوبهاره دکزمی
 تجمکک ینه میراث خواره دکزمی

قدم قدم کیجه تشریف نائی او مهک

جهان جهان الم انتظاره دکزمی

اولیا جلی سیاحتنامه سی ، ندن

منزل قلمه پشته

حکمت خدا مکر اولکون الچی پاشا دخی بودینه کره جک ایمش همان الچی 10
 پاشایی قارشولغه اکری عسکری پشته التده کی خیمه و خرکاهلرندن چیقوب
 الای دریا مثاللریله بودین عسکرلرینه قریشوب الچی پاشایی کیله صحراسنده اکره
 عسکرلیله یولده سلاملا یوب همان حقیر آدن اینوب پیاده اولوب الای اینجده
 الچی پاشانک آت اوززه دیزن اوپوب بیره اولیا جلی بیره خوش کلدک دیدکده
 خوش بولدق سلطانم بلغرادده کی عهده وفا ایدوب اکره ولایتیه واردم و سزه 15
 جمله اکره عسکرن کتردم ایشته سلامه دورنلر اکره لیدر صاغ طرفده سلامه
 دورنلر بودین عسکریدر دیدیکمه هله صفا کلدک بین آتکه دیوب بالارکاب اسب
 صبا سرعتیه سوار اولوب اغواتلر مابینه کروب الای عظیم ایله بودینه کررکن
 اهالی بودینک صغار و کبارلری و نمچه قرالی طرفدن کلن الچی کفره لری آنلر
 دخی تماشایه چیقوب بر الای احتشام ایله بودونه داخل اولورکن عظمت خدا 20
 قوجه بودونک دورد یاره قلمه سی طوب شادمانندن آتش نمرود ایجره قلوب زمین
 وآسمان مدفع دودندن شب مظلم کبی اولوب کرز الیاس داغلی و آرداله باغلی
 اکل اکل اکلدی اما مکر چاسار الچی سی آدملری چاسطفه کلوب بزم الچی
 پاشانک عسکرن وآلین کوزدن کچروب بودین وزیرینک ویردیکی تعیناتی والچی

بر دل بی تابیله بیک غمزیه آماده یم ای دین حکم قضادن احتراز ایلر بکا
 بخت پر ازارن ایلر سه تلافیسن ینه التفات غمزۀ خاطر نواز ایلر بکا

ایلمم مضمونه جبریلی محرم نائلی
 غمزه لر کیم فتنه دن افشای راز ایلر بکا

5 کل خاره دوشدی سینه فکار اولدی غنلیب برخاره باقدی برکله زار اولدی غنلیب
 شهنامه خوانلق ایلدی کیخسرو کله دستانسرای سبزه بهار اولدی غنلیب
 فریاده باشلادی ینه هر پیری خاردن دیوانسرای کله هزار اولدی غنلیب
 کل کوردی پاره پاره جگر غنجه غرق خون نمون زخم خنجر خار اولدی غنلیب

ای نائلی وداع کل باغ و راغ ایدوب

10 مهجور بار و دار و دیار اولدی غنلیب

هوای عشقه او یوب کوی یاره دك كیدرز نسیم صبحه رفیقز بهاره دك كیدرز
 پلاسپاره رندی بدوش و کسه بکف زکات می ویریلور بر دیاره دك كیدرز
 طریق فاقده همکفش اولوب سناییه جناب کلخنی لایخواره دك كیدرز
 ووروب تزلزل منصوری ساق عرشه تمام خدا خدا دیه رک پای داره دك كیدرز
 ایدر سه قند لبك خاطر مذاقه خطور دیار مصره دکل قندهاره دك كیدرز

15 فلك کیرسه کف نائلی به دامانک
 سنسکله محکمه کردکاره دك كیدرز

حریص دولت عشقم رجا ندر بیلمم اسیر شهرتم اما ریا ندر بیلمم
 وجودم اولسه بلا کاختنده خاکستر سکون شعله داغ جفا ندر بیلمم
 طریق عشقه مفتون وادی قیسم تصور کدر وهما ندر بیلمم
 نیم اوطایر قدسی بو اوجکاهده کم فریب دانه دام هوا ندر بیلمم
 نیم او مرغ حریم اشنا کعبه دل بو دامکده امید رها ندر بیلمم
 رقیه حسن نظر عاشقه تغافلدن مرادک ای ضم بیوفا ندر بیلمم

نیم او شاعر ساحر که نائلی شعرم

25 اولورسه معجزا کر اعتنا ندر بیلمم

مقاتله و متارکده مختار وقت اولان مصلحتلری و حصول ظفر و یا لحوق ضرره
مؤدی اولان اسباب و علتلری کرکی کبی دانای کار اولنلردن استخبار ایتدکدن
صکره اطلاعی مرتبه محله کوره ایراد ایلک لازمدر که بعد زمان قرائت ایدنلر
نیجه فواید مجربیه مطلع اوله لر بوفوائددن خالی و ساده تاریخلرک خمره نامه دن فرقی یوقدر.

وقایع سنه ثلث عشرة و الف

5

ماه محرمک یکرمنجی کونی وقت ضحی ده بصره شهرنده برعظیم زلزله واقع
اولوب بیوت خارجیه و داخلیه سی عموما یقیلوب ائنده نیجه بیک آدم هلاک اولدی .

(رفقن صدراعظم علی پاشا بجانب بلغراد) سابقا وزیر اعظم مأمور اولدینی

انکروس سفرین دفع ایتکه قتی چوق سعی ایدوب مفید اولماقله تدارکنی

کوروب کتمک اردنجه اولدی روم ایل و بوسنه عسکری و یکیچری اغاسی و

10

القی بلوکدن سپاه و علوفه جیان یمین و غربای یمین بلوکلری انکروس سفرینه

مأمور اولدیلر و باش دفتر دار آتمکچی زاده بیله قوشولدی و صدر اعظم علی پاشا

صوفی سنان پاشایی یرینه قائم مقام تعیین ایدوب سابقا قائم مقام اولان حافظ

احمد پاشانک خواجه پادشاه ایله علاقه و محبتی وزیر خلیجان و یروب مزبوری

بوسنه ایالتی ایله تبعید مراد ایلدی .

15

نائل دیوانی ، ندن

بیکانه محبتک اولمز غم آشنا ای داغ دردین ایلین مرهم آشنا

کویک که کعبه دل و جاندر اولورمی هیچ لب تشنه زلال غمک زمزم آشنا

سور صفای وصلت اولمز فریفته حلوت کزین هجرک اولان ماتم آشنا

بیکانه در نکاهی کبی لطفیده دله اولمش او شوخیله طوتلم عالم آشنا

20

ایرزمی نائل دم صبح هدایته

اولزمی غنجه زار امل شبنم آشنا

شادی وصلت نیچون تحمیل ناز ایلر بکا رند شادی دشمنم بن غم نیاز ایلر بکا

نا امید اول خسته جان در کلویم کیم قضا بخت بیماری طیب چاره ساز ایلر بکا

دستور دکی همدم سلطان جهان کیم

وصفیه چن ملکنی رام ایلدی بلب

یاره وارسون بیک نالهم آهوزارم سویلسون

چاک چاک سینه ویرسون موجه نعمدن خبر

غنچه کولسون کل اچلسون جوی فریاد ایلسون

آرزوی وصله شب زنده دار اولدقارم

کریه حسرتله چشم انتظارم سویلسون

بندہ یوق قدرت ادایه حرف شوقی نایا

خامه رنگین ضریر بیقرارم سویلسون

نعما تاریخی • دن

فائده

10

وقایع یازان یاران اولحوادث ضبط ایدن اهل عرفانه برقچ شرایط لازمه

وقواعد مهمه وارد (اولا) صادق القول اولوب اقاویل باطله و حکایات زایفه یازمه

بر خصوصک حقیقته واقف دکل ایسه مطلع اولنردن تفحص ایدوب تیقن حاصل

ایتدیکی موادی یازه (ثانیا) السنه ناسده شیوع بولان اراجیفه التفات ایتوب وقایعک

ماهوواقعی یازه بیلن رجالک متمدد و موثوق اقوالنه رغبت ایلنه زیرا نیچه امورك

کیفیت وقوعی و سبب صدوری اربابنه معلوم ایکن عقول سخیفه اصحابی تصورات

ضعیفه لرینه مبنی معنار و یروب غلط و یاخود هیچ اصلی یوق سوزلر اشاعت ایدرلر

بین العوام شیوع بولش بو مقوله ترهاتی کرچک ظن ایدوب تفقد ایلدن نقل

ایدوب یازنلر هر عصرده قتی چوق بولنور (ثالثا) ضبط اولنه حق امور حوادث

کونیه نك نه قسمندن ایسه یالکز نقل و حکایتی ایله اکتفا ایتوب قصه دن حصه

الیه حق کوشه لرده دقایق نافعہ درج ایلنه زیرا سفر و حضروذهاب و ایاب و عزل

و نصب و سلم و حرب و دخی سائر بو مقوله حوادثی ساده یازمقده چندان فائده

یوقدر بلکه هر زمانک مقتضای حالی و رجال عصرک مسلک و مال احوالی و نظام ملک و

مالده اعمال فکر و مشورتلری و ماحصل نتایج ملحوظات و رویتلی و اعدا طرفله

20

باغ دهرک هم خزائن هم بهارین کورمشز
 چوقده مغرور اوله کیم میخانه اقبالده
 طوب آه انکساره پایدار اولز ینه
 برخوشیله ایدر بیک خانه اقبالی پست
 بزواران مست مغرورک خوارین کورمشز
 بر خدنک جانکداز آهدر سرمایہ سی
 کشور جاهک نیچه منکین حصارین کورمشز
 بزبو میدانک نیچه چابکسوارین کورمشز
 اهل دردک سیل اشک انکسارین کورمشز
 بزبو میدانک نیچه چابکسوارین کورمشز
 بکون ایلر دست بسته پایکاهی جایگاه
 بیعدد مغرور صدر اعتبارین کورمشز

5

کاسه دریوزهیه تبدیل اولور جام مراد

بزبو زمک نابیا چوق باده خوارین کورمشز

خیالندن کلورغم خاطره جانانه دن گلز
 حسد اوقاته اول عارف عالم شناسک کیم
 ستم هپ آشنالردن کلور بیگانه دن گلز
 الندن جام دوشمز کوشه میخانه دن گلز
 اومارسک بر نوازش آجیدی بیک زخم ایچون اما
 مثال حلقه طو تدم کوشمی ابواب آفاقه
 بو انسانیت ای دل غمزه جانانه دن کلز
 صدای نغمه عیش و طرب هر خانه دن گلز

10

نوله کستاخ اولورسه پیش کلدہ بلبل ای نابی

مراعات ادب دست و دل مستانه دن گلز

کلستان دهره کلدک رنگ یوق بو قلامش
 ایلمش در بسته دکان طیب روزکار
 سایه انداز کرم بر نخل دجلو قلامش
 حقه پیروزه کردونده دارو قلامش
 تشکانک چاک چاک اولمش لب خواهشگری
 قدرین اکری یوق بیلور یوق هر درسنجیده نک
 چشمه سار مرحتده برایچم صو قلامش
 چارسوی قابلیتده ترازو قلامش

15

جیش غمدن قنده ایتسون التجا اهل نیاز

قلعه همده نابی برج و بارو قلامش

20

خون دلی می غنجه نی جام ایلدی بلبل
 هر ناله ده بر نخل کله قوندی صفادن
 بزم کلی ناله یله تمام ایلدی بلبل
 هر نغمه ده تبدیل مقام ایلدی بلبل
 کھواره منی کرچه نسیم ایلدی تحریک
 ایتدی سوزین آمیخته شکوه هجران
 مست اولمغله خلط کلام ایلدی بلبل
 خاک ره دستوره سلام ایلدی بلبل
 دون کلدی صبا سخن چندن دیدی نابی

25

پیرامنی ایلمش اغیار احاطه دلداره نیاز ایتمه کوکل ثقلتی واردر
 بیمار ایسه ده هر تقدیر چشم سیاهی عشاقی بریشان ایده جک قدرتی واردر
 چوققی سخن نابی به بو نشوئه تأثیر
 رندان خراباتله چوق صحبتی واردر

- 5 چنده جوی وش بوجست و جولر هپ سنکچوندر
 سن ای کشت امل نشوونمادن دورسک اما
 نه وار بر کره میل ایتسک کناره ای دریکتا
 کل ای مست تغافل بر نگاه ایت حال مستانه
 سزادر ساعد سیمینک ایتسم هیکل کردن
 رک تآک خفادن جوشه کل ای بادهء تحقیق
 10 میان بابلانده کفت و کولر هپ سنکچوندر
 سحاب آسا دو کلک آبرولر هپ سنکچوندر
 خروش موج موج آرزولر هپ سنکچوندر
 ره میخانه ده بوهای و هولر هپ سنکچوندر
 بکا پر خشم و کین اولوق عدولر هپ سنکچوندر
 قدحله شیشله خلر سبولر هپ سنکچوندر
 10 نیچون ای نظم نابی تازه تازه جلوه ایتمزسک
 قلمدن صفحه به بو سرفرولر هپ سنکچوندر

- نه سندن در نه بندن در نه چرخ کینه وردندر
 دهان آلوده اولماز نعمت الوان عالمله
 دوشن سکا تغافلدر بکا آه تغافل سوز
 سکا اثبات تقصیر ایلک بی وجهدر ای دل
 15 بو درد سر خار نشوئه جام قدر دندر
 دماغ دلدله لذت خوان یغمای سحر دندر
 دکل سندن شکایت شکوه آه بی اُردندر
 بو تقصیر اثر سندن دکلدر چشم تردندر
 بو تمییرات وسعتده دکلدر قوت طبعک
 بو فیض معنوی نابی به مجرای دکر دندر

- ذوق غم دلده میدر داغده می تنده میدر
 اولدی سرمایه حیرت بکا بیم و امید
 اولدی بازیجهء عشقکده نهان خاتم دل
 کل هم آچیلدی هم آرایش دستار اولدی
 20 نشوئه ببلبله میدر کلدی کلشنده میدر
 بله لم ایلجک کریه میدر خنده میدر
 چین زلفکده میدر سنده میدر بنده میدر
 بلبل ییخبر آیا دخی شیونده میدر
 نخل کل باغده بیوده سر افکنده میدر
 بو قدر چین جبین صائمغه ارزنده میدر

- 25 خواه و ناخواه اولور آویزهء کوش احباب
 نابیا هر غزلک بویله خوش آینده میدر

نابی دیوانی ، ندن

کورددم اوشوخی لبلی رنکین زبانی شوخ گفتاری شوخ ناطقه سی شوخ دهانی شوخ
سر تا بیای نسخه اندامی دلنشین اعضای معتدل لب شکر فشانی شوخ
انکشت اعتراضه سزا بر قصوری یوق قدی کوزل سرینی مناسب میانی شوخ
اجاب مجلسنده حضور رقیده تعریض آشکاره سی ناز نهانی شوخ

5

شاعر اولورسه اولسه سنک کبی نابیا

تعبیری خوش نکاتی مخیل بیانی شوخ

آکلسون کوشه میخانه کیم شاد اولدیغم یردر نواز شکاری ساقی به معتاد اولدیغم یردر
آکلسون باده بی رنگ وبوی مجلس وحدت که بار منت صهبدان آزاد اولدیغم یردر
آکلسون نامه ناکه ظهور وعده وصلت نشاطمدن ورق کردان فریاد اولدیغم یردر
آکلسون کوه دردی میله نابود ایتدیکم دملر که رشک قوت بازوی فرهاد اولدیغم یردر
آکلسون کفته عالم پسند عبدی پاشا کیم نظیر ایتمکده وقف حیرت آباد اولدیغم یردر

10

آکلسون پرده رو پوش زلف دلبر ای نابی

که انی رفع ایچون منت کش باد اولدیغم یردر

حصه قنده که بر دلبر مهاره چقر طالعمدن یا ستمکار و یا آواره چقر
قنده بر فتنه دزدیده ظهور ایلر ایسه ینه باقسک بر اوجی غمزه مکاره چقر
کیجه کیملرله شراب ایچدوکن اول مست غرور اول انکار ایدر اما صوکی اقراره چقر
کلسه میزان جمال اورتیه ای یوسف حسن قتی چوق کیمه لک ایلکی بازاره چقر
اوله مفتون ریاکاری اهل تزویر سبجه سینک نسب رسته سی زناوره چقر

15

چاره خواهانه کیمه دردی می آچسم نابی

بندن افزون اوده سرکشته و بیچاره چقر

20

یارک بیلورز بزمزه رغبتی وارد اما که زمان کوزه در ساعتی وارد
بیمهری چرخ ایتسه ابراث مذلت کیابدر ارباب هنر عزتی وارد
تبدن بوله نم فرقی ثقلته رقیق انحق او قدر وار که تبک نوبتی وارد

زینت و زیب شاهانه و آرایش دلفریب پادشاهانه ایله مشرق آفتاب و جاه و جلال و مطلع خورشید شوکت و اقبال اولان باب السعاده دن میدان دیوان بلند ایوانی تشریف ساز و قدوم هایونلرینه صف بسته انتظار اولان بندکانه عرض دیدار ایله پرتوانداز اولدقلرنده صدای مبارک باد سرهنکان پیوسته کنکره آسمان اولوب اشوب بیک یوز التی سنه سی ماه جمادی الاخره سنک یکریمی 5 ایکنجی احد کونی ضحوه کبراده سریر شوکت مصیر عثمانی اوزره شرف جلوس هایون ارزانی بیوردیلر جمل الله مبارکا و میمونا و بانواع الیمن والشرف مصادفا و مقرونا بعده جمله وزرا و شیخ الاسلام و نقیب الاشراف و صدرین اقدیلر و سائر ارکان دولت حرم محترم قیوسی پیشکاهنده مسافر اوطه سی تعمیر اولنان اوطه یه واروب ادای مراسم بیعته آغاز و شرف تقبیل دامن پادشاهی پی 10 احراز ایلدیلر اندنصکره پادشاه عالمناه حضرتلری صرف میداننه ناظر آلائی کوشکی دینمکه معروف قصری تشریف بیوروب پادشاه مغفورک تجهیز و تکفینه اهتمام مصلحته اشتغال و نعلرینک آستانه سعادت طرفه ارسال و ایصالی خصوصنده مسارعت و استعجال اولتقی اوزره فرمان بیوردیلر

15 (ترجه پادشاه مبرور)

پادشاه مغفورناه سلطان احمد خان ثانی حضرتلری خداوندکار اسبق مرحوم و مغفورله سلطان ابراهیم خان حضرتلرینک صلب عالیلرندن بیک الی ایکی جمادی الاولینک بشنجی کونی پیرایه بخش اریکه وجود اولوب سن شریفلری الی حدودیله محدود اولدقده بیک یوز ایکی رمضان شریفنک یکریمی 20 التنجی کونی برادر مهترلری سلطان سلیمان خان حضرتلری یرینه بالانشین اورنک مقصود و بیک یوزالتی سنه سی جمادی الاخره سنک یکریمی ایکنجی احد کونی حلول اجل موعود ایله عازم دارالخلود اولوب حکمت خدا ایله بعینه مرحوم و مغفورله سلطان سلیمان خان حضرتلری کبی انجق اوچ سنه سکرآی یکریمی بش کون مسند سلطنتده قرار و تکمیل ناموس دین و دولته بذل اقتدار ایلدیلر علیه الرحمة والغفران .

- پادشاه نازک مزاج حضرتلرینک طبع هایون نراکت امیراجلرنده بر مقدار انحراف ظهور ایدوب کتدکجه مشتد و بامرالله تعالی برقاچگونلر متمادی و تمتد اولمغله مصالح عباد معطل اولماق ایچون ینه دیوان هایون ترك اولنمیب ماه جمادی الاخرهک یکریمی اوچنجی بازار کونی صدراعظم علی پاشا حضرتلری بالجه ارباب دیوان ایله قبه التنده تمشیت مصالح عباد الله اشتغال اوزره ایکن 5 دارالسعاده اغاسی طرفدن بالطه جیلر کتخداسی کلوب پادشاه خجسته حال حضرتلرینک کلشن سرای فرح و ریحانه ارتحال بیوردقلرینی خفیه صدراعظم حضرتلرینه افاده ایلدکده اغیاردن کتم حقیقت حال ایله دفع زحام دیوان و ارباب مصالحه (مصرع) طاعلک ییچاره لر چون قالدی دیوان ایرته یه) مضمونی اوزره مدافعه لرین فرمان ایلوب درعقب کندولر دخی سرایلرینه عودته عطف 10 عنان ایلدیلر کندولرینی تعقیب ایدهرک قبوجیلر کتخداسی و میراخور ثانی بوجه استعجال کلوب کندولرینی و شیخ الاسلام افندی حضرتلرینی و وزراء عظام حضراتی و صدرین افندیلر و سائر ارکانی دولتی سرای هایونه دعوت ایتلریله پادشاه مغفورک رحلتلری ظاهر و آشکار و دیوان هایونده ظهور ایدن تلاش و تفرقهک مألندن هرکس خبردار اولدی و وفات شهریار مغفرت دنار 15 پدربهشت مقرلری خلعتدنبرو اریکه عزلت و خولده اوقاتکنذار اولان شهزاده کامکار سلطان مصطفی خان ابن سلطان محمد خان الغازی حضرتلرینک رسیده سامعه اختیارلری اولدینی ساعت خاص اوطه یی مقدم سعادت توأملری ایله تجیل و صدراعظم حضرتلرینک محالقه سرای هایونه کللری ایچون سرای وارنجه 20 انشاء طریقده برقاچ دفعه بالطه جیلر ارسالیله تعجیل بیوردیلر حاصلی وزیراعظمک سرای هایونه وصوللرینه دگین دخی توقف اولنمیب هان اعیادده دستبوس ایچون معتاد اولان محله تخت عالی بخت ملوکانه قورلدینی ساعت هنوز دخی صدراعظم و شیخ الاسلام افندی حضراتی موقف انتظار قدوم سلطانی اولان قبه التنه واصل اولمدین بالاستحقاق وارث سلطنت چارجهت آفاق اولان پادشاه فرخنده بخت و شهنشاه مزرکش دیهیم و معلا تحت شوکتلو مهابتو سلطان 25 مصطفی خان خلده الله ملکه و سلطانه و افاض علی العالمین بره و احسانه حضرتلری

- یوزندن عرض و انها و خصوص مذکورل ایچون ایلچی مومی الیه کلان رخصتنامه لرنده دخی تمام مقام عبودیتده عرض صداقت ایدرك استدعالرینك پذیرای حسن حصول اولسنی تحریر و انبا ایدوب حتی قرالیچه مشارالیا ایلچی مومی الیه کوندردیکی رخصتنامه سنده کندومز مستقلا حاضر بالمجلس اولدیغمز
- 5 مثابه مدت مصالحه نك مدی ویاخود تأییدی خصوصنده اهتمام تام ایلیه سن دیو ایلچی مومی الیه تنیه و تأکید مالا کلام ایلدوکنی ایلچی مرقوم لسانا عرض و افاده و قلمه النان تقریرنده دخی تعبیر مذکور کندومز حاضر بالمجلس اولدیغمز کبی کلامنی تحریر و اعاده ایش کیفیت مذکوره حالا صدر آرای درایت فرما و مسند کربن فطانت پیرا دولتوالحاج محمد پاشا حضر تلرینك طرف شرف انتمالرندن
- 10 رکاب شوکت مآب جناب خسروانیه عرض و تنخیص و تحریرات مرقومه نك بعینها ترجمه لری و ایلچی مومی الیه رخصت کامله سی مقتضاسنجه بو باده اولان تقریری منظور هایون بیوریلوب کرك قرالیچه و کرك زوجی دوقه مشارلهمانك بو کونه مرکز صدق و عبودیتده تثبت ایله تذلل و ابتهال لری و صلح خصوصنده بو رتبه ده تضرع و سؤال لری معلوم ظلیت مرسوم شهنشاهی اولدقده بو خصوصك
- 15 بعدالاستشاره اقتضاسی اجرا اولنق اراده سیله با امرهایون شهر ربیع الاخرک غره سی یوم ثلثاده سرای آصفیده عقد مجلس مشاوره بیوریلوب سماحتی شیخ الاسلام افندی حضرتلری و قبودان دریا وزیر مکرم سعادتلو السید مصطفی پاشا و منصوب و معزول صدور کرام و بالفعل استانبول قاضی افندی به دکین سائر علمای اعلام حضراتی و عموما اوجاقلرک ضابطانی و رجال دولت علیه دعوت و حاضر انجمن مشورت اولدقلرنده بو باده شرف صدور و مجلس مذکوره وارد
- 20 اولان خط هایون کرامت نمونك صورتیدر .

راشد تاریخی ، نندن

(ارتحال پادشاه مبرور حضرت سلطان احمد خان ثانی و جلوس)

(هایون حضرت سلطان مصطفی خان ثانی ابد الله ملکه)

عزى تاريخى ، ندىن

- (وقوع مشاوره عموم در سرای حضرت آصفی بعد از ورود نامه و تحریرات از جانب نمچه و قراردادۀ این خصوص و تأکید و تجدید صلح و مصفات) بالاده تفصیلا ذکرى سبقت ایتدیكى وچه اوزره بوندن اقدم بلغراد التنده عقد و تمهید
- 5 اولنان مصالحه و مسالمة دن صكره نمچه چاسارى اولان التنجى قارولوش الى اوج تاريخنده بلا ولد ذكور متوارى خاك قبور اولدقده نمچه لونك اتفاق آرايله متوفای مرقومك هاریه ترزه نام دخترینی مجاورچه قرالیچه سی اولق اوزره اختیار و نمچه قرالغه مخصوص اولان ایمرطورلق عنوانی ایچون برقاج سنه دن برو نمچه هر سكری بینلرنده اختلال و مخاصمه وجدال آشكار اولمشیکن الحاله هذه ایمراطورلق القابی مشارالیا قرالیچه ایله حالا طوشقانه دوقه سی و زوجی اولان فرانسیسکو
- 10 نام دوقه نك اوزرلرنده قرار آتمسكه حالا آستانه سعادته قیو كتخدالق خدمتیه اقامت اوزره اولان دپنكر نام نمچه لویه بوندن اقدم اورته ایچلك پایه سیله عتیه علیه جهانبانی به نامه منی و مقام اصدارت عظمایه اولان مکتوبلری ایلیچی مومی الیه وساطتیه عرض و تسلیم اولمشدی نامه و مکتوبلریك خلاصه مفهوملری ایمراطورلق کیفیتك نتیجه استقراری اخبار ضمنتده چاریچه مشارالیا مقدا عقد و تمهید اولنان مصالحه و مسالمة نك شروطنه كمال رعایت ایله صیانتده اولدیغی
- اشمار و ایفای مراسم دوستیده ثبت ایله برقرار اولدیغی اظهار ایدرك هر حالده رضا جوی دولت علیه اولوت مزید صداقت و مدید خلوص نیت و طویت اوزره اولمشندن بحث ایله درمیان اولان مقتضای مصافات اوزره مقدا تعیین و عهدنامه هایبونده تبیین اولنان مدت مسالمة نك مدی و یا خود تأییدی كمال خواهش
- 20 ایله رجا و طوشقانه دوقه لنی بشقه دولت والی قورنه تعبیر اولان مملكتدن عبارت مستقل بر دوقه لق اولغله دوقه مشارالیه دخی دولت علیه ابدیما ایله مجددا دوستلق پیدا و میانه ده مؤید اصلح و صلاح هویدا اولق خصوصتی زیاده رغبت برله استدعا و بو بابده اولان رجا و التماسلریك خیر قبولده بیورلمنی نیاز مندك

- دشمن ايسه او مقوله مهمانك تركنى خدعه حربه حمل ايله اردوسنه نقل ايلديكى تحق ايتمكه يوم محاصره نك فرداىى محافظ مشاراليه ايله اردو اغاسى سرسكصونى عبدالله اغا اتفاق ومهمات مذكور نك قلعهي ادخالى ايچون ميان حمته شد نطق ايليوب اوچ بيك قدر دلاوران ميدان جنك و وغا ايله سر عسكر اردوسى يرينه كلكلر نده طوب و خيام و مهمات وساير اشيايى قلعهي 5 نقل و ادخال و بر خلال طشرده ترك ايتما مكه نام و شانلرين صخيفه زيب ابطال رجال ايلديلر اعدا قلعه طمعيله مترسلرين تقريپ و اون دقيقه محله خندقلر حفريله عسكرين تعبيه و ترتيب و اون بر قطعه طوب اعمال و باش طابيه ايله حاجى عثمان و مقتول اوغلى طابيه لرين دو كمكه اشتغال ايدوب فضل حق ايله بو طوپلر ك قلعه و اهاليه ضررى اوليوب ققط ايزوانجه طرفنده 10 واقع برغه قريه سى التنده ايجاد ايتديكى حصانات مستحكه نك طوپلارى محصورين اسلامه اضطراب و كال مرتبه پيچ و تاب و يروب خوتين محافظى وزير حسن پاشا ايسه حمايت دين و محافظه اعراض مسلمين اراده سيله يوسف پاشا طابيه شدن وساير محللردن دشمنه گوز آچدر ميوب طوب و تفك ايله اشغال نايه جنك و طابيه لرده اولان غزاتى اغرا ايله مترسلرى دشمنه خلقه ميمدن 15 تنك ايدوب محاصره نك اون برنجى بازار ايتتى گونى وزير مشاراليه ماواسنده جزوى راحت ايچون محل مر كدن عودت ايلد كده اعدانك بر گون اول قارشو طرفه وافر پياده سى كلوب ارتباط مادن محصورلرى منع ايچون كينكاهلر پيدا ايتدكلرينى راي العين مشاهده ايتمكه گندويه مخصوص تفكلىرى بر مقدار باروت ايله احضار و مستقر اولد ينى محلدن در كين اولان مشركينى 20 دانه تفك ايله بيزار و برقچنى ايصال در كه ناي ايلديكى حالده اعدا طرفندن آتيلان طوپلر ك بر كه سى و تفكلكر ك بر دانه سى ارامكاهلرى اولان محله اصابت وفى الحال اطرافنده اولان باروتى اشغال و اندن اعمال ايتدكلرى مملو تفكلكره سرايت وقود شونك بيرى طوپوغنه راست گلوب او هزير بيشه جلادى زخمدار و اوچ گوندن صكره عزم دارالقرار ايلدى .

اذن آلوب جمعه نمازینه دیو مادردن بر گون اوغریلم چرخ ستمپوردن
طولا شوب اسکله یه طوغری نهان یوللردن گیده لم سرو روانم یوری سعد آباده
بر سن و بر بن و بر مطرب پاکیزه ادا اذنك اولورسه اگر برده ندیم شیدا

غیری یارانی بو گونلك ایدوب ای شوخ فدا
گیده لم سرو روانم یوری سعد آباده

5

سینه می دلدی بوگون بر آفت چاربارملی کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارملی
حفته بکلی سیم گردنلی گونش رخساره لی کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارملی
بر جوان قاشی صاریق صارمش اقدم باشنه سرمه چکمش عطر شاهیلر سورنمش قاشنه
شمعدی کیرمش داخی تخمینده اون بش باشنه کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارملی
شهنشینلر زینتی آغوشلر پیرایه سی داخی بر ییلدر یانندن آیریلالی دایه سی
سودیکم گوکم سروری عمرمک سرمایه سی کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارملی
شیوه سی نازی اداسی خنده سی یک بی بدل گردنی پوسکوره بکلی گوزلری غایت کوزل
صیرمه کا کل سیم گردن زلف تل تل اینجه بل کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارملی
اول پری رویک جفای چشم جلادین دیمم درد عشقیله ندیمک آه و فریادین دیمم

15

طرز و طورین سولیسیم مانع دکل آدین دیمم
کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارملی

واصف تاریخی، نندن

(کیفیت محاصره خوتین و شهادت محافظ پاشا و استخلاص قلعه از محاصره
و وقایع سایره) تفرق عسکر سببی ایله سرعسکر پاشا و محافظ حسن پاشا و اون
بیک قدر پیاده خوتین قلعه سینه تحصن و هر طرفه جنکه تپو ایله تمکن و دشمن
عهد شکن دخی خلومیدان و تفرق مبارزان سببی ایله خوتین قلعه سینه نصف
ساعت محله مترسارانشا و طوپلر وضعیله ترتیب لوازم حصر و اذا ایتشدی
سرعسکر اردوسنده قرق بر پاره طوپ و مهمات سایره مقدما ترک اولنوب نقله
زمان مساعد اولمدیغندن قلعه ده اولان اهل اسلام مبتلای اندوه والام اولوب

20

تتمی سکا بستر و بالین قوجاغم
 آتشک ایدر سا که بو سینه مده کی داغم
 سن بویه صوغوق یرده نیچون یاتار او یورسک
 دخی کوچو جکسک یا لکزیاتمه او شورسوک
 یا قلاشدی شتا ابر سیه طوتدی جهانی
 قربانک اولهم کچدی بوغاز سیری زمانی
 برجام چک ای غنجه دهن دفع خمارایت
 نقشک گی آینه سینه مده قرار ایت
 دیر سا که ندیما بونی تکرار بتکرار

سرداولدی هوا چیمه قویوندن قوزو جاغم
 سرداولدی هوا چیمه قویوندن قوزو جاغم
 بالله دوکر طور هله دایک سنی کورسون
 سرداولدی هوا چیمه قویوندن قوزو جاغم
 قالمادی صبانک گزه جک تاب و توانی 5
 سرداولدی هوا چیمه قویوندن قوزو جاغم
 چشمه مده خیالک گی کل گشت و گذارایت
 سرداولدی هوا چیمه قویوندن قوزو جاغم
 بیکانه ایله اتمه صاقین غزم چمنزار

10 کرکان گبی اغیار قاپارلر سنی زنه ار
 سرد اولدی هوا چیمه قویوندن قوزو جاغم

سراپا حسن و آنسک دلستانسک ناز پرورسک
 نظیرک یوق جهانده حسن ایله مهر منورسک
 یا اکلزار حسن و بهجتک نخل سرافرازی
 کیم او کرتدی سکا جانا بو دکوشیوه وناری
 یتر قالدک یتر ای طفل نازم خانه دته
 براز کل باغه بابل دیکله کل سیرایت آجیل جانا
 خرامک دلپسند و جنبشک دلخواهدر جانا
 جوان مهربانسک شوخسک نازنده دلبرسک
 بها اولماز سکا جانا عجب پاکیزه کوهرسک
 کیم استاد ایتدی فن عشوده اول چشم طنازی
 15 که داثم بویه ناز ایله کورل ناز ایله سوبلرسک
 یتر قاریشمسونلر سا که غیری دایه ولالا
 که سن داخی هنوز آچیلماش برغنجه ترسک
 خیالکله ندیمک کاری آه و واهدر جانا

20 آنآک آنآک سنک وار ایسه مهر و ماهدر جانا
 که بر باقیشده مهره بر باقیشده ماهه بکزرسک

برصفا بخش ایدم کل شو دل ناشاده
 ایشته اوچ چیتقه قایق اسکله ده آماده
 گولهلم اوینایهلم کام آلهلم دنیادن
 گورهلم آب حیات آقدیغن اژدره هادن
 که واروب حوض کنانده خرامان اولهلم
 که شرفی او قویوب کاه غزلخوان اولهلم
 گیدهلم سرو رونم یوری سعد آباده
 گیدهلم سرو روانم یوری سعد آباده
 ماء تسنیم ایچم چشمه نو پیدادن
 گیدهلم سرو روانم یوری سعد آباده
 25 که کلوب قصر جنان سیرینه حیران اولهلم
 گیدهلم سرو روانم یوری سعد آباده

بن بوگون برنوبهار حسن و آن سیر ایلدم طرف دستارنده سنبل کیی مولروار ایدی
سنینه بر نویاز عاشقه می پیدا ایلدک کویکه یریر دوکلش آبرولر وار ایدی

ای ندیم ای بلبله شیدا نیچون خاموشسک
سنده اول چوق نوالر کفت و کولروار ایدی

5 مست نازم کیم بیوتدی بویله بی پروانی کیم یتشدردی بوکونه سرودن بالا سنی
بویدن خوش رنکدن پاکیزه در نازک تنک بسله مش قویندک کویا کیم کل رعنا سنی
کللی دیبا کیدک اما قورقارم آزار ایدر نازنیم سایه خار کل دیبا سنی
بر الکده کل بر الده جام کلدک ساقیا قفینسن آلسهم کلی یاخود که جامی یاسنی
صاندم اوئش جسته بر فواره آب حیات بویله کوستردی بکا اول قد مستنا سنی
10 صاف ایکن آینه اندامدن سینهم دریغ آلامدم بر کره جک آغوشه سرتاپا سنی

بن دیدکجه بویله کیم قیلدی ندیمی ناتوان
کوسترر انکشت ایله مجلسده کی مینا سنی

شرقیلر

15 کیملرک چشمه اول سینه بوشب نور اولدی نره یه کیتدی او هر جانی او مهبازه عجب
کیملرک یاره سنه مرهم کافور اولدی قنده در قنده او ظالم او ستمکاره عجب
مجلس جم قوریللدن اوله کلش البت جامدن صکره بر بوسه ویرلک عادت
باری سن ای نکه حسرت ایدوب بر جرأت شونی برسویلسه ک اولزمی قدحکاره عجب
تا اولور کورمز ایسهم چشمه سننر عالم کیجه تاصبحه دک آغلاندی بنی درد والم
فکروغم جانم کار ایلدی بيلم بيلم آه هر جانی قوجلدکی که اغیاره عجب
20 نغمه چنکه بدل دیکلر ایکن ناله و آه حجر ساقی یتشورکن بکا درد جانگاه
بر طرفن دخی ای سنکدل ای بخت سیاه سمنی اوردک بو کیجه شیشه می دیواره عجب
واروب اول درد شناس دل وجانی کورسهم خاکپینه ندیم یه یوزلر سورسهم

کیزلیجه آراسهم آغزین لبن امسهم سورسهم
هیچ بر چاره بیلورمی دل پیاره عجب

بك ايستدی افندي عیدك اوچنچی کون
لطف ایله کل ندیمکه قریانك اولدیم

بن کیمسه یه آچیلمز ایدم دامنگ اولسم
دائم آرایان بولسه جوانم سنی بنده
دستیده قدحده طویه م کورمه باری
دوکلکه سوکلکه قوغلمغه بالله
شمع اولماز ایسم بزمکه بوسوز ایله باری
کیم کورور ایدی سینه کی پیراهنگ اولسم
برغچه کل اولسه که ده سنك کاشنگ اولسم
ای کوهر شفاف سنك مخزنك اولسم 5
هپ قائم اما که افندم سنك اولسم
درکاهنه بر مشعله روشنگ اولسم

چشمانك اوکرنسم او کافرجه نکاهن

بر لحظه ندیم نکه بر فنك اولسم

بیك زبان سویلرسك اول چشم سخن پرداز ایله
دون کیجه جوش صفادن اولدی بر دریای نور
کار عشقه شول کوکل بل باغلاسون کیم یکمیه
سن عتاب ناز قصد ایتمه که دخی اول چشم شوخ
دلکش ایله چشم کویاسن کان ابروان
بن غم امروزی فکر ایتمکده فردال کچر
داستانلره شرح ایدرسك بر نگاه ناز ایله
کوچه فی ماهتاب شعله آواز ایله
لذت انجام میدن تلخی آغاز ایله
عاشقن ممنون ایدر بر شیوه ممتاز ایله
شوختدر نفقه مطرب موافق ساز ایله
صن صالنجه وعده کی فردایه یوز بیك ناز ایله 10 15

چشمی خوابیده ظن ایله کورن اما ندیم

کشف راز ایتمکده در هر لحظه بیك غماز ایله

برسوز دیندی جانان که کرامت وار ایچنده
میخانه مقسی کورینور طشره دن اما
ایواه او اوچ چفته قایق آلدی قرارم
اولمقده دروننده هوا آتش سوزان
دون کیجه یه دایر بر اشارت وار ایچنده
بر بشقه فرح بشقه لطافت وار ایچنده
شرقی اوقیوب کچدی بر آفت وار ایچنده 20
نایک دیه بیلیم که نه حالت وار ایچنده

ای شوخ ندیم ایله بر سیرك ایشیتدك

تنهاجه واروب کوك صویه عشرت وار ایچنده

سینه ده اول نه محرق آرزو لر وار ایدی
بویله بحالت دکلدی کوردیکم بحر ای عشق
لبده سرکش آهله آتشی هولروار ایدی
آنده مجنون بیدل دیوانه جولر وار ایدی 25

بیلسهك بكم ایدردی سنی اشك بیقرار
شمدی ندیمك اویلهجه بر ماجراسی وار

تحمیل ملکنی ییقدك هلاكو خانمیسك كافر
قیزاوغلان نازی نازك شهوند آوازی آوازك
نه معنی كوستر دوشكدهكی اول آتشین اطاس
5 ندر بو کیزی کیزی اهلر چاك کریبانلر
سكا کیمیسی جانم کیمی جانانم دیو سویلر
شراب آتشینك کینی رویك شعله لندرمش
نیچون صیق صیق باقارسك بویله مرات مجالیه

ندیم زاری بر کافر اسیر ایتش ایشیتمشدم
10 سن اول جلاد دین اول دشمن ایمانیمك كافر

اسدکجه باد صبح پریشانسین ای کوکل
کل موسمنده توبه مبدن بنم کبی
اشکمده بویله شعله نه دندر مکرکه سن
15 بن ساکه باده ایچمه کوزل سومه می دیدم
بیگانه در معامله کز عقل و هوش ایله
آینه اولدی بر نکه حیرتکله آب
حج یوللرنده مشعله کاربان کبی
فیض آشیانی مهر هنر جلوه کاهیمسك

پیمانه محبتی صوندك ندیمه چون
20 لطف ایله آله جامی رازقانسین ای کوکل

کل ای اسیر زلف پریشانك اولدیغ
طاوسلر کبی چنستانه چیق یوری
کوردکجه بنده کی بوشکر خنده لر ندر
اغیار قورقوسندن عجب هیچ ییلور میسك
25 بیامزمیسك ربوده چوکانك اولدیغ
ای من فدای حالت جولانك اولدیغ
بیلدکی طوطی شکرستانك اولدیغ
مجلسده تا بصبح نکهبانك اولدیغ

ساق و سرین و غنچ و لب مشربمجه در سرتا بپای حاصلی هب مشربمجه در
بر جام برده لعل ابن صوندی مغیچه پیر مغان اولاسی عجب مشربمجه در
بدر تمامه نظرك دكسون قلك مجلسده عیش و نوش نوش مشربمجه در
ساغر کبی بهانه نوش شراب ایله بوس دهان یاری طلب مشربمجه در

5

بزم شرابدن کچم طوغریسی ندیم

عشرت طبیعتجه طرب مشربمجه در

مرادین آکلارز اول غمزه نك اذعان واردر بی سوز بیلرز اما براز عرفانز واردر
او شوخك صوندینی پیمانه بی رد ایتوز البت آنکله بویله جه عهد ایتیش پیمانز واردر
مناسیدر سکا ای طفل نازم چنین آل کل بشکطاشه یقین بر خانه ویرانز واردر
کوزل سومکده زاهد شکاک واریسه بزدن صور بزم اول فنده چوق تحقیقز اتقانز واردر
قوجوب هر شب میانك جانته جان قاتماده اغیار بهی ظالم سن انصاف ایت بزمده جانز واردر

10

صیقیلجه بزمه کل بیکانه یوق دعوتلیمز آنجاق

ندیم بنده کز وار بر دخی سلطانز واردر

صباکه دست اورده اول زلفه شک ناب قوقار آچارسه عقه پیراهن کلاب قوقار
نه برک کلدرد او لب چیکنسم شکر صانورم نه غنجه در او دهن قوقلسم شراب قوقار
عجب نه بزمده شب زنده دار صحبت ایدک هنوز ترکس مستکده بوی خواب قوقار
نقاب ایله کورده مژکن بز آنی و احیفا رقیب او کردن سیمینی بی نقاب قوقار
اوتن که خاک اوله عشق کداز و سوزندن بیتن گیاهی دم حشره دک کباب قوقار
سنی مکر که کل افسون ناز درلتمش که سبب غنجه ای غنجه لب کلاب قوقار

20

ندیم سن ینه معنی شکافلقده میسک

که نوک تیغ قلم خون انتخاب قوقار

هر طره سنده بیک شکن دلرباسی وار هر بر شکنج طره ده بیک مبتلاسی وار
بر پرنگ کرشمه سی برطاطلی خنده سی برشکرین تکلمی بر خوش اداسی وار
سیر ایت بیاض فسه او زلف معبری شبیوی کور که برک سمندن قیاسی وار
برچشمی وار که بریجه یوز بیک لسان بیلور بیک همزبان و همدمی بیک آشناسی وار
کیم وصفی نه بن دیهیم خودنه سن ایشیت اما براز وفا جقی ناقص، شوراسی وار

25

اولسه مانند غن‌دلیب اول دوحه کلاک سائر طیور موزون السجع بلیغ المقالة
 فرط لذت سماعتن دهبسته و لال ایدر ولسان عربیده حیران نسج بلاغت اولدقجه
 روان صریری مقامات حیرتک هر بر قدمه پرفکر تنده واقف بی شعور و طرح
 انداز نظم اولدینی ابیات متنبی نکالک ادای اعجاز آفرینی روح خیامک خیمه زرین
 5 طناب صبر و شکیبی ریح صرصر غبطه و حسد دن پراضطراب ایدوب بیحضور
 ایدر. فارسیده خود نامی کشیده کنکره شرف و شوکت و اول وادیده دخی فارس
 فرسان مضمار فراست اولان طبع بلند پروازی سابق خیال صائب و عرفی شیرازی
 وانشای طبع صافی حیرتده درون صافیدر. الحاصل طبیعت پاکیزه سنی بغایت عالی
 بر شاعر ممارس الفن و لا ابالی اولوب آن یسیرده هزار آثاره قادر و هر ممدوحک
 لایق وصفی گفتار سنج اولور بر شاعر ماهر در. حالا طریق علیه مدرسین کرامدن
 10 وکروه جلیله میانه سنده ادواب کلاک معروف و بنا ملرندن در. اگرچه آثاری رونق
 بخش مجموعه شعرا و کفتماری بالجمله معلوم ظرفا اولدیغندن مشهور جمله انام
 و مشهور خاص و عامدر انحق بو جمله جلیله گسب شرف جدید ایچون بو
 مرتبه بسط و تمهید اولندی.

ندیم دیوانی ، ندن

15

غزللر

حده دن کچمش نزاکت یال و بال اولمش سکا
 بوی کل تقطیر اولمش نازک ایشلنش اوجی
 سحر و افسون ایله طولمشدر درونک ای قلم
 20 شویله کرد اولمش فرنکستان بریکش بریره
 اول بت ترسا سکا می نوش ایدر میسک دیمش
 سن نه جامک مستیسک آیا کیمک حیرانیسک
 بلبرک مجروح اولور دندان سین بوسدن
 می سوزلمش شیشه دن رخسار آل اولمش سکا
 بیری اولمش خوی بریسی دستال اولمش سکا
 زنی هاروتک دیمک ممکن که نال اولمش سکا
 صکره کلش کوشه ابروده خال اولمش سکا
 الامان ای دل نه مشکلت سؤال اولمش سکا
 کندک آلدردک کوکل نولدرک نه حال اولمش سکا
 املک اوپدرمک بو حاتله محال اولمش سکا

یوق بو شهر ایچره سنک وصف ایتدیگک دلبر ندیم

بر پری صورت کورنمش بر خیال اولمش سکا

25

- دنیایه بحر نوردن» دیو تاریخ کویان و نادره سنجان اولان تهیه خوان بزم جهانک حد و پایانی یوغیدی. بعده سال فرخنده فال سته و مائه و الف علم صفا انجمنه رسیده اولدقده اول سنه نك ماه جمادی الاخره سنك یدنجی احد کونی عم بزرگوارلری سلطان سلیم الصدر مملا قدر سلطان احمد خان ثانی بن سلطان ابراهیم خان حضرتلری جوار رحمت رحمانه انتقال بیورملری ایله اول پادشاه 5 ملك خصال انلرك یرلرینه سعادت و اقبال ایله شرفبخش خلافت و سایه انداز تختگاه سلطنت اولوب آوازۀ دبدبۀ احتشامنده صدای پر اقبال کوس (تاریخ) «مژده که عزیه سلطان مصطفی ایتدی جلوس» تاریخ لطیفی زمزمه سیله قبۀ نه طاق کردونی پر طین ایلوب (دیگر) «ایده سلطان مصطفی نك دولتن مولا مزید» تاریخ تهیتقرینی ایله دهان جهانیان لبریز نعرۀ تحسین و آفرین ایدی و 10 بونك امثالی (تاریخ) «اولدی سلطان مصطفی عدلیله دهره پادشاه» ودخی (دیگر) «عزایله حالاشه دهر اولدی سلطان مصطفی» تاریخلری ایله شعرای زمانه بربرلرینه مژده رسان اولمشلر ایدی عاقبت بیک یوز اون بش رجینك یکرمنجی سبت کونی قبیل عصرده رحلت و ملک ایمن عدنه عزیمت بیوردیلر.

15

ندیم تازه زبان

- صدور ذیشانه هر دم ندیم و مصاحب اولمغله شایان اولان او ذات سرآمدك نام امجدلری احمددر. جوهر کرانقدر وجود بهبودلری کان عرفان اولان مدینه قسطنطنیه دن نمایان اولمشدر. اواخر سلطنت ابراهیم خان علیه الرحمة والفقرانده قاضی سکر اولوب السنۀ ناسده القابی و مدایحی و ذات عالیجناب ولوله ارا اولان مصطفی افندینك نیره سیدر. تحصیل معارف فراوان و تکمیل عوارف عرفان 20 ایلوب روح کلامدن ذوق تامی اولان شعرای بشامندر که کلشن اندیشه سنك هرورد مطراء بهمالی حیرتفرمای بلابل شاخسار خیال و حلاوت مقال قد مثالی مصر البلاغۀ کلامه رونق شکن کفتار ارباب سحر حلالدر. برشاعر ماهر هر هنر مبادر در که زبان ترکیده انشایه اغاز ایتسه ویسی نازک زبانی زمانه یه انسی کبی و کندویه مخصوص اولان ادای دلپذیر ایله بزم انشای شعراده ترانه ساز شوق 25

وصلت کبی بر مرا می یوقی

چقدم سر داره همچو منصور آوازم اذان نفخه صور
غم قیلدی کلومی شاه منصور اولدم سپه بلایه محصور

اول پادشک پیامی یوقی

۵ کام الدی بو چرخدن کدالر فردالر قالدی آشنالر
طورمزمی او عهدلر وفالر کچمزمی بو ایتدیکم دعالر

حال دلك انتظامی یوقی

دل حیرت غمله لال قالدی غالب کبی بی مجال قالدی
کوندردیکم عرضحال قالدی الان بر احتمال قالدی

انصافک او یرده نامی یوقی

10

تذکره سالم، دن

ذکر سلطان جلیل الشان و پادشاه کزیده عنوان سایه نشین سقف مرفوع
کاخ جنان السلطان ابن السلطان ابن السلطان مصطفی خان
ابن السلطان محمد خان ابن السلطان ابراهیم خان علیه الرحمة والغفران

۱۵ اول پادشاه ولی بی اشتباه دوران و دودمان عثمانیان شرفقرین سلسله جلیله

خواقین بهترین غره غرای سپهر اجلال و خورشید تابنده برج اقبال کنجیده
جواهر خلوص تام سخی فخر انام سلطان ابن السلطان سلطان مصطفی خان

ابن السلطان محمد خان ابن السلطان ابراهیم خان حضرتلریدر که «اقبالی» مخلص
بر اقبالی ایله تخلص بیورمشر ایدی . مهر منیر ذات عالمگیرلری سال هجرتک

۲۰ بیک یتیش دوت ذی القعدة شریفه سنک سکرنجی ثلثا کونی قبیل عصرده افق

سماعات و اقبالدن دولت ایله طالع و ظاهر و مهر برج الحمل جلالندن مانند
افتاب علمتاب لامع و باهر اولوب بحر بی کنار احسان وسیع فیض فیضاندن در

مشهود وجود بر جودلری رسیده ساحل ظهور و پیرایه بخش و کهواره بر نور
اولدقده روی عالم مستبشر وفور سرور اولوب (تاریخ) «کلدی سلطان مصطفی

نسیم آتش چقاردی غنجه چشم امیدمن بوراقدی کلشن آمله برق بهار آتش
خیال حسرت خالکه آه ایتدجه عشاق شب فرقده هردم احتراق ایلر نثار آتش
بکادوزخدن ای مدم اورر کزارلر سن سز درخت آتش نهال آتش کل آتش برکبار آتش
مرکبدر وجودی تا ازل یکپاره سوزشدن عناصردن مکر عشاقه اولمشدر دوچار آتش
چراغ بزم هجری اولدیغم یامش یاقشدرمش کوکل پروانه سینه وصلت آتش انتظار آتش 5
بیان سوزش ایلر هر کس استعداد فطرتدن ایدر برجسته عاشق مصرع رنکین چنار آتش
مکرکلك سبکجولانك اولمش کرم و غالب

زمین آتش زمان آتش بتون نقش و نکار آتش

یغمايه ویردی صبری بر بی امان امان اولدی هوای عشقه حالم یمان امان
عشاقی جله کافر الندن خلاص ایدر جوزسیدی بند زلفی بر مسلمان امان 10
سینه مده ظن ایدر او پری کرچه تیرینی تا صفحه دلمه بولور بی کان امان
بر وقت اولور که اکه افندم اوتانه سین ایتمه بو جورى بنده که سن هر زمان امان
حیفا که کلدی نوبت تیغ تغافل ال چکدی خنچرندن او قاشی کان امان
کوش فلکده نغمه لرك سوزناك اولور
غالب محبت آتشنه یان همان امان 15

حسن و عشق، دن

طردیه

خوش کلدك ایا برید جانان بخش ایت بکا بر نوید جانان
جان اوله فدای عید جانان بی سود اولهی امید جانان
یارك بزه بر سلامی یوقی 20
ای حضر فتادکان سویله بو سری ایدوب عیان سویله
اول سن بکا تر جان سویله کتم ایتمه یکان یکان سویله
غم دفترینک تمامی یوقی
یاربی نه انتظاردر بو بکمز نیجه روزکاردر بو
هپ غصه و خار خاردر بو طویسم که نه شیوه کاردر بو 25

بسته قیلیم ساز افکاری او زلف سنبله اولدی غالب پرده آهم خیر سنبله
هرچه باد اباد باغلندم هوای کاکله
کز لسمده آشکار ایتسمده جانم سین بنم

آرزوی وصلتک هر دم دل پاکده در
5 دایما بو شبهه اما طبع غمناکده در
پیش راهکده سنک ای شاه خوبان بنده چوق
بالکتر بر بن دکل افکنده چوق خواهنده چوق
پرچک سوداسی هر شب قیل و قالدیر بنم
صومق عیب اولمازسه سلطانم سؤالدر بنم
10 امتیازه قائلم بن ترک اغیار ایستم
طوغریسن سویله بکا الداتمه بازار ایستم
پرچکدر غالبی بی صبر و سامان ایلین
کرچه سنسن هرکک کوکلنده جولان ایلین

کوهر عشقک صدف وش سینۀ چاکمده در
قنئی عاشقدر سنک کوکلکده کوکلک کیمده در
داد خواهاک حددن افزون سائل خواهنده چوق
قنئی عاشقدر سنک کوکلکده کوکلک کیمده در
بحث زلفک چوق زمانلرده خیالدر بنم
قنئی عاشقدر سنک کوکلکده کوکلک کیمده در
بیلدیکدر حسن عالمیکیرک انکار ایستم
قنئی عاشقدر سنک کوکلکده کوکلک کیمده در
طلعتک مرآتیدر عشاقی حیران ایلین
قنئی عاشقدر سنک کوکلکده کوکلک کیمده در

غزللر

15 افدمسین جهانده اعتبارم وارسه سندنر
بنم فیض حیاتم حاصلی روح روانم سین
ویرن بوصورت موهومه رونق رنگ حسنکدر
فلکدن ذره مقدار اولمادم دورنده رنجیده
سنک پروانه هجرانکم سن شمع وصلتین
20 شهید عشقک اولدم لاله زار داغدر سینهم
کورن سرکشته لکده کردباد دشت ظن ایلر
نیچون آواره قیلدک کوهر غلطانک اولمشکن
شفقتاب ایلدک پیانه می خوانابه ساقی

میان عاشقانه اشتهارم وارسه سندنر
اگر سرمایۀ عمرمده کارم وارسه سندنر
کلیستان خیالم نوبهارم وارسه سندنر
کرای مهر منور آه و زارم وارسه سندنر
بهر شب خواهش بوس و کنارم وارسه سندنر
چراغ تربتم شمع مزارم وارسه سندنر
فنا اندر فنایم هر نه وارم وارسه سندنر
کوکل آینه سنده برغبارم وارسه سندنر
صباح صحبت میدۀ خوارم وارسه سندنر

سکادر التجاسی غالبک یا خضرت منلا

باشمده برکلاه افتخارم وارسه سندنر

25

کل آتش کلبن آتش کلشن آتش جویبار آتش
همان ای ساقی بر ساغر طوتشدر دست دلداره
سمندر طیتنان عشقه بدر لاله زار آتش
غضبه بزمه کلدی شمع مجلس وش یبار آتش

- وقونیه والیبی قاضی پاشا معیتده وبولی متسلمی احمد آغا رفاقتده تنظیم قلمش وقونیه وبولیده انشا اولنان قشله لرده اقامه اولمش اولان نظام جدید دخی ایکی اوچ بیك کشیدن عبارت ایدوکی كذلك مسکنلری دلالیله میدانده بولدیغه نظراً یکریمی بیك راده سنه وارمق مستعده در اکثر خلقك مشهود اولان جمعیت عسکریه یی اوچ مثلی تخمین و اشاعه ایللری طابع بشریه اقتضاسندن اولدیغندن بو روایتك دخی اوقیلدن اولمسی ظن اوله یور بر وجه مسطور استانبول وقونیه وبولیدن غیر یی رده نظام جدید یاپیله میوب جبار زاده دخی تعهد ایتمش ایسه ده فعله کلامشدر چونکه جبار زاده عاقبت اندیش بر آدم اولدیغندن بو خصوصده جانب سلطنت سینه دن وقوعولان تکلیفی رداید میوب فقط بندبند بر لایحه تقدیم ایدرك مألنده امر دولتی اجرا ایده جك ایسه ده 10 ایشك نيك و بدنه متداخل ومسؤلیته شريك اولیه جغنی بیان ایتمش و صدر عصر بولنان کچی بونوزی ابراهیم پاشا دخی هر بندك اوزرینه شرح و یروب تمهیر ایلشدر بو لایحه منظور فقیر اولوب تاریخه نظراً سلطان سلیم مرحومك اواخر ایام سلطنتی اولق حسیله موقع اجرایه کله مدیکی وقوعات دلالیله متیندر.

15

شیخ غالب دیوانی ، ندن

شرقیلر

- ای نهال عشوه بر نوس فدائیمین بنم
بن نه حاجت کیم دیم روح رواغمین بنم
درد عشقك بن سنك بیهوده اظهار ایلیم
حاصلی عالم بیلور بو سری انکار ایلیم
ای کل باغ وفا معلومك اولسون بو سنك
اوله وار ایرله یوقدر او یله طوتمد دامنك
کاهی اقرار ایلوب کاهی دونوب انکاردن
کرچه بو صورتله پنهان ایلرم اغیاردن
- کوردیکم کوندنبرو خاطر نشاغمین بنم
کز لسمده آشکار ایتسمده جانغمین بنم
لاف ایدوب آه و اینی کندمه کار ایلیم
کز لسمده آشکار ایتسمده جانغمین بنم 20
خار جور یله صقین ترك ایلیم پیرامنك
کز لسمده آشکار ایتسمده جانغمین بنم
عکسنی سیر ایلرم آینه ده دیواردن
کز لسمده آشکار ایتسمده جانغمین بنم

حاله اصلاح مزاج دولت ایچون راحت و حضوری ترك و مدت صدارتلی
 سفرلرده آت اوزرنده و انواع مشاق و مخاطرات ایچنده مرور ایلمشکن تابع
 دهور مزاج ابنای زمانی افساد ایلدیکندن مشارالیا مزاج و مشوارنده جوان
 طبع و یأس و کسلدن عاری ذاتلر و اوصاف برکزیده بی جامع آدملر یتشدیرمه
 5 مزرعه دولت قوتی قالمغله نه راغب پاشانک فضل و کالندن ونده قوجه
 یوسف پاشانک امیانه فداکارلغندن بر ثمره نافع حاصل اولمامشدر یوزسکسان
 ایکی وایکی یوز ایکی سفرلرنده اوروپالورک عساکر منتظمه سنا باشی بوزوق
 حکمنده اولان جیوش اسلامیه نك مقابله ایده میه جکی عامه ارکان دولت نظرنده
 مرتبه ثبوت واصل اولمش اولغله سلطان سلیم مرحومک اوائل سلطنتنده
 10 نظام جدید نامیه عساکر منتظمه ترتیب و قشله و سائر لوازماتی تئیم اولنوب
 تکثیر و تنظیملرینه اقدام و همت قلمقده بولنمشدی لکن مدیران سلطنت بو
 عسکرک یکچیریلرله برابر دوام و بقای حیز امکانده اولدیغنی قطن ایتمکله
 و برقاچ سنه ظرفنده عساکر مرقومه یکچیریلری الغا ایده بیلجک مرتبه
 رسیده اولغله بقته یکچیری اوجانگ رفعی خصوصنده متفق الکلم بولنمشلر
 15 ایسه ده سلطان سلیم خان حضرتلرینک حلم و شفقتلری مانع بحاسرت اولدیغندن
 یکچیریلر فرصتی دوشیروب شهریار مشارالیهک خلصیه ارکان دولتی کشته شمشی
 اعتساف و عساکر منتظمه بی دخی محو و اتلاف ایلدیلر علمدار پاشا وقعه سی
 دخی اشبو مقدمه یه تالی اولدی .

بولندن صکره یکچیریلرک کانون عتو و طغیانلری لهیب افروز اشتعال اولوب
 20 وقعه خیریه قدر بر اختلال دائمی ایچنده بولندیلر بو وجهله امثالی غیرمسبق
 صورتده تمتد اولان آزعونلقلری نفرت عامه بی مستلزم اولدیغندن وقعه خیریه ده
 پک قولایقله تشکیل و الغاری میسر اولدی . نظام جدید عسکرینک یکرمی
 بیکدن زیاده یه واصل اولدیغنی تاریخلرده روایت قلمقده ایسه ده بولنلرک ساکن
 اولدقلری سلیمیه قشله سی شمذیکی قشله نك ثلثی راده سنده و لوند چفتلکی
 25 دها کوچک اولدیغنی او وقتلری مدرک اولنلر متفقاً روایت ایدرلر ایدی بو حاله
 کوره مذکور قشله لرك اولمقدار عسکری استیماب ایده میه جکی درکار اولدیغنه

محمد پاشانك سيف سوطونلريله تأديب و تربيه اولنديلر ايسه ده هيئت منتظمه سابقه لرينه ارجاعي ممكن اولدى مع مافيه معاش عسكريه اولان علوفه مخصوصه نك بيع و شراسنه مساعده اولندقدن صكره مخصصات عسكريه نك قىم اعظمى ايرادجىلره منتقل اولغله جيوش موظفه اطلاق اسم بى مسعى حكمنه كلوب يكيچيرليك فخرى بر خدمت ديمك اولدى پيدربى ممالك دولت عليه استىلاى 5 اجانبه كرفتار اولغله باشلادى .

بناءً عليه احوال سياسيه واقف اولان اركان دولت پيئنده عساكر منتظمه ترتيبك لزوم و اهميتى ميدانه چيقوب حتى داماد ابراهيم پاشانك اواخر ايامنده بر مقدار عسكر ترتيب و اسكدارده بر قشله تنظيم اولنشيكن يطريق وقعه سنده محو و مندرس اولدينى شمععدانى زاده تاريخنده مسطوردر عصر محمود خان 10 اولده ينه بوداعيه تجدد ايدوب بعض نظامات و لايحه لر قلمه الديرلش ايسه ده اجراسنه موفق اولنه ميوب فقط طوبجى خبره جى اوجاقلرينه عساكر منتظمه ترتيبه شبيه نظام و يرلشدى سلطان مصطفى خان ثالث حضرتلرى بو مقصدك حصولنى بك زياده ارزو ايلش اولدينى حالده يكيچيرلرك سر كشلكر نندن خوف اولنرق ميدانه كتوريه مديكى محققدر . عصر سلطان عبدالحميد خان اولده 15 صدر اعظم اولان خليل حميد پاشا عاقل فطين و حىتكار بر ذات اولغله عساكر عثمانيه نك اصلاحنه تشبث ايدوب اوله سرعت طوبجىلرى ناميله اولوقته كوره منتظم و مكمل و قشله نشين اولنرق ايكي بيك نفر طوبجى تحرير و خبره جى ولنججى اوجاقلرينى دخى بر درجه ده تنظيم ايلدى ثانياً سرحدده بولنان يكيچيرلىرى يوقلمه ايتديروب كليتلو محمولات ميدانه چيقارمش و مخرب نظامات 20 عسكريه اولان علوفه بيع و شراسنى كلياً منع ايدرك استانبولده بولنان يكيچيرلرك دخى يوقلمه مسنه شروع ايلش اولمسيله تحدث ايدن قيل و قال خصماسنه سر رشته اعتراض اولنرق القات مفسد تكارانه ايله بيجاره نى قتل و اعدام ايتديرديلر و بقاى دولت ايجون اهم و الزم اولان اويله بر تشبث خيرك تاخير نندن حاصل اوله جق نتايج و خيمه بى يادرك ايدمه مديلر و ياخود اختيار ايلديلر متأخرين اركان 25 دولتدن قيوجى مراد پاشا و كوبرلى محمد پاشا سكسان طقسان ياشنده اولدقلى

- اکلاشلدیغندن تبدیل هوا ملاحظه سیله لطافت آب و هواجه مشهور اولان چامیجهده کان همشیره محترمه لری اسماء سلفه کات باغ کرشکنه نقل و عزیمت پیورمش ایسه لرده علت درجه سنی اشمش اوندیغندن اون بش کون ظرفدر کون بکون ضعف وجود هایونلری زیاده و نهایت الامر بالین بیماریه سر نهاده
- 5 اوله رق بروجه محرر بامرالله تعالی تکمیل انقاس معدوده حیات و ترک دغدغه سلطنت ایدرک روح رفوخلری عنزم درجات عالیات ایلدی قاعده مستدیمه دولت علیه اوزره یوم مزبورده شهزاده جوانختلری سلطان (عبدالمجید) اقدی حضرتلرینک اون یدی یاشنده بولندقلری حالده بالارث و الاستحقاق تحت عالی دولت علیه عثمانیه جلوس هایونلری وقوعبولوب بالمله ارکان
- 10 دولت مراسم بیعت و عبودیتی اجرا ایتدیلر والد ماجدلری مرحوم مشارالیهک نعش مغفرت نقشی قصر مذکوردن علی السحر عربیه ایله حیدر پاشا اسکله سینه و اورادن یدی چفته قایق ایله طویقو سرائنه کتیربولوب خرقة سعادت دائره سی جوارنده شادروان اوکنده لازمه غسل و تکفینی اجرا و بعده عادت اوزره الای ایله دیوان یولنده اسماء سلطان سرائی عرصه سنده تره یاللق اوزره افراز اولتان محله دفن و اخفا قلندی .
- 15

نتایج الوقوعات * دن

احوال عسکریه

- فصول سابقهده تفصیل اولندیقی اوزره دولت علیه نک بدایت ظهورنده ترتیب و تشکیل اولنوب اولوقلرده اکثر دولده موجود اولیان عساکر موظفه منتظمه نک ثمره نظام و انتظاملریله سلاطین عثمانیه حضراتی فتوحات متوالیه
- 20 نائل و دشمنلرینک دفع و تنکیله کوب شان و شهرتلی اوج کاله واصل اولشیدی عصر سلیمان خاندن صکره اداره دولت بشقه رنک و هیئته منقلب اولمقدن ناشی موظف و منتظم اولان عساکر عثمانیه نک یعنی یکچیری و سپاهینک دخی انضباط و انتظاملری مختل و مشوش اولدیغندن تحدت ایدن عتو
- 25 و طغیانلری درجه درجه تراید ایدرک سلطان عثمان وقمه فجیه سی مثللو نسیانی نما قابل بر مصیبت عظیمه قدر منتهی اولدی مؤخرأ سلطان مراد رابع و کوبرلی

اتوز نفر اتباعيله راه راستلری اولان دیار اختلال آتار ایران طریقنی ترک ایله
بحر خزردن روسیه حدودینه عبود وچند ماه اورالرده توقیف اولندقلرندن
صکره قریمه مرور ایدوب اندن دخی بجرأ درسعادته کلدکارنده اتحاد مذهب
حسیله حقارنده فوق العاده مراسم احترامیه اجرا اولندقدن صکره صدراعظم
ایله ملاقات ایدوب کتورمش اولدقلری مصحف شریف و مجوهر شمشیر و شال 5
و چتاری وایکی ابریق و اوچ کاسه وایکی چای ظرفی هدیهلرین تسلیم و تقدیم
ایتدیلر. کرک سفیر مومی الیه و کرک اوغلنه بول یوکلو سنجاب کورک و سکر
اون نفر اتباعنه خلعتلر اکسا اولندی.

لطفی تاریخی، ندن

10 انتقال غازی سلطان «محمود خان» و جلوس سلطان «عبدالمجید» خان

بیك یوز طقسان طقوز سنهسی رمضانك اون دردنجی و تاریخ میلادك
بیك یدیوز سکسان بش سنهسی ماه تموزك یکرمنجی چهارشنبه کونی صلب
تابناك جناب (عبدالمجید) خانیدن کهواره زیب وجود زندکانی و بیك ایکی یوز
یکرمی اوچ سنهسی جازالاولیسك دردنجی و تاریخ میلادك بیك سکر یوز سکر
سنهسی ماه تموزك یکرمی سکرنجی پنجشنبه کونی برادرلری سلطان مصطفانك 15
خلعیه جالس سریر شوکتصیر عثمانی و اتوز بر سنه اون ماه و یکرمی الی
کون کال شوکت و سلطنت ایله مالک مملکت حکمرانی اولدینی حالد ایکی
یوز الی بش سنهسی ربیع الاخرینك اون طقوزنجی بازار ایرتسی کونی صباحه
قارشو چاملیجدهده همشیره محترمهلری مرحومه اسما سلطان کوشکنده الی بش
یاشلرنده ایکن خرامنده کلشنسرای اخرت اولمشلردر. 20

خاقان مشارالیهده بر سنه دنری بعض تأثراندن ایچ صقیدیسی ظهور ایدرک
بو کیفیتی کثرت مصالحدن صیقلیق صورته حمل ایله مداوات لازمهیه تقید
اولنموب کندولرنده اثار ضعف نمایان اولغه باشلادقده حکیم باشی افندی
وسائر بعض سرای حکیملری معرفتیه لیدی المعاینه جکر عفوئی اولدینی

- ملکتمده اختلال متمادی و همجوار بولان روسیه دولتک مداخله قولیه و عسکریه سینه بادی اوله جغنی و خانلغه آرزوکش اولنلرک برینی طوته رق انک واسطه سیله نفوذینی یورتمککنی و انی داخلی دشمنلرندن محافظه وسیله سیله دائماً قریمده عسکر بولندیرلسنه بهانه و بادی اوله جغنی و چونکه خانلر امور داخلیه و معاملات خارجیه ده مستقل و مستبد اوله جقلرندن محافظه ذاتیه لری ایچون جلب ایده جکلری روسیه عسکرینک دخولنه دولت علیه نک مانعته بر کونه حقی اوله میه جغنی و بوحال اختلال و مداخله فعلیه نک نتیجه سی ملکتنک آز زمانده کندو تصرفه کیرمسی تسهیل ایده جکنی روسیه دولتی پک رعنا بیلدیکندن ولهستانک مقاسمه سینه دخی بو پولتیقه ایله یول بولدیغندن و سلطنت سینه نک صکره دن استمش اولدینی شرائط مشروحه ایسه شو عرضه طوقور شیر 10 اولیوب منویات قیلندن بولندیغندن دولت مشارالیه انک شرائط مذکوره به بالسهوله موافقت ایدیشی قوردینی دولابه طوقم دقلرندن بشقه مقدمه ده بیان اولندیغنی وجهله عقیب مصالحه ده کندوسنک دخی غوائل داخلیه سی ظهوره کلدیکندن نشأت ایلدیکنه آره سی چوق کچمکسزین قریمی کلیسا استیلا اتمسی 15 دلیل کافیدر .

ورود سفیر بخارا

- سکسان طقوز تاریخلرنده طرف دولت علیه دن روسیه به بیوک ایلیچی تعیین بیوریلان عبدالکریم افندیکن روسیه به وصولی بخارا ایلیچینک اولطرفه ورودینه تصادف ایتمکین اوراده الفت ایتملی حسیله سفیر مومی الیه در دولت علیه به ملا بدیع نام برآدمیه برقطعه مکتوب کوندرمشیدی . اول وقت روسیه لو ایله 20 انقادی دردست اولان مصالحه هنوز فیصل پذیر اولماش اولدیغندن اقلیم بخاراده اولان علما و سلحا و مشایخ مقبولة الدعان استجلاب دعوات خیره ضمتده جانب سلطنت سینه دن بخارا خانی اولان سید محمد غازی خانه برقطعه نامه هایون ارسال اولتمشیدی . بناء علیه بخاری خانی دخی سر آمدان امراسندن محمد ار نظری نام ذاتی بیوک ایلیچی و اوغلی محمد شریفی ایکنجی ایلیچی تعیین ایتمکله 25

وساطتيله بيان كيفيت ضمتده روسيه فلدمارشالنه بر قطعه تقرير يازلدى تقرير
مذكورك بر صورتى ذيلده (۱) اشارتيله ايراد اولنور .

- اشبو تقرير روسيه فلدمارشالنه كوندريلهرك قرق كون ظرفنده موافق جواب
ظهور ايدوب روسيه دولتى كورجى اسراسنك مطالبه سندن فراغت و قريم
خانلى قريملورك رأى اختيارلريله نصب اولنوب فقط طرف دولت عليه دن 5
نصب اولنان خانه منشور و تشرىفات ارسال اولنق و خطبه وسكه نام پادشاهى به
اولق خصوصارينه موافقت و بصورتله تصديقنامه لك مبادله اولمسنه رغبت
ايتمش اولدينى كلان تحريراتدن منقهم اولمغله مصلحتك بويله سرعت و سهولتله
بتمى طالع هايونه ويريلوب جناب حقه حمد و ثنا و پادشاه انامه دعا اولندقدنصكره
درحال مرحوم ابوبكر پاشا زاده ميرعلم محمد بك وساطتيله قريم خانى اولان 10
صاحبكراى خانه ابقا منشوريله تشرىفات هايون ارسال اولندى .

- و تصديقنامه لك مبادله اولمسنى ايچون ذى القعدة لك يكرمى دردنجى كوفى روسيه
مصلحتكذارى قيرستوفور پترسين قويه دعوت اولنوب ابتدا مشاراليه رئيس
اقدى به حضور آصفيده بشل چوقه به قلو سمور كورك الباس اولندقدنصكره
مصلحتكذار مرقوم دخول ايله رسم و عادت اوزره تصديقنامه لر استبدال اولنوب 15
مصلحتكذاره و ديوان ترجمانه و سركاينه كوركلى وسائر اتباعنه خلعتلر
الباس قلندى .

تمه

- اشبو تاتار سربستى ماده سنده اولوقت روسيه دولتلك اصل امل ايتديكى
واراديني دولت عليه لك قريمك امور داخله سنه مداخله دن النى كسمك 20
و خانلرينك عزل و نصي خصوصى دائما تفرقه و اختلالى موجب اوله كلديكى
دركار اولان انتخاب اهالى قانون خطر نمونه براقق قضيه لريدر . زيرا هر نه وقت
بر خان انتخاب اولنق لازم كلسه اعقاب جنكيزيه دن بولنانلر هربرى كندوسنى
انتخاب ايتدرمك اوزره ديكر رقباسى عليهنده حركت و برطاقم طرفدار پيدا
ايدوب و بتقريب ايله اركان و افراد قوم بينه بينونت و فساد دوشورده ب درون 25

متصدی اولمش ایدوکندن لاجل التادیب مومی الیه عبدالله افندی لمخیه و مرقوم قاسم ماغوسیه نفی اولندیلر . لکن عبدالله افدینک علم و فضلنه حرمة مدت نفی برسنیه وارمق سزین مشار الیه عبدالله افندی زاده اسعد افدینک شفاعتیه عفو و اطلاق اولمشدر .

ورود قاصدان تاتار و سقوط بعض شروط مصالحه

5

بو ائشاده رؤسای جنکیزیهدن و قریمک علما و میرزالرینک معتبر و معتنلریدن چند نفر ذاتلر سفینه ایله چیقه کلوب دولت علیه اولان قدم عبودیتلریدن بحثله سربستلک شرطنک احساسیه قریم خانلری کافی السابق طرف دولت علیه نصب و تعیین بیوریلهرق تشریفات هایون و منشور مستنمون ارسال اولتمق و خطبه

10 و سکه لری ینه نام نامی حضرت خلافتیهای ایله تنویر و تزین قلنمق و قریم خانی اولان صاحبکرای خان ثانییه ابقا و تقریر بیورلمق خصوصلری نیاز و بومالده متعدد عرض و محضرلر ابراز ایتملریله مهماندار اغا و ساطتیه مزبورلره برخانه فرش و تزین و مصارف یومیهلری جانب میریدن ترتیب و تعیین اولندقدنصکره بوخصوصه دائر اعمال افکار اولندقده اگرچه قریم خانلری امور ملکیه سنده

15 سربست و مستقل اولهرق عزل و نصباری قریم اهلینک اختیار و انتخابلریله اولوب کرک طرف دولت علیه دن و کرک روسیه طرفندن مداخله اولنماق و اثنای سفرده استرقاق اولنان کورجی اسراسی روس و له و بغداد و افلاق اسیرلری کبی رد اولتمق ماده لری قینارجه معاهده سنک اعظم شروطندن اولهرق قینارجه ده بوجه محرر تمسکله اخذ و اعطا اولمش ایسه ده قاعده مرعیه اوزره هنوز

20 تصدیقنامه لر مبادلله اولنماش اولدیغنه و قریملونک استدعاری اگرچه بومعاهدهیه مغایر ایسه ده نفس الامرده نابجا برشی اولدیغنه بناء بتون بتون امحاء سربست ممکن اوله من ایسه ده (مالا یدرک کله لایتړک کله) قاعده سنجه باری خطبه و سکه ایله ارسال تشریفات ماده لری جانب دولت علیه دن اولمق و اسرا ماده سنه بر حسن صورت و یرمک اوزره بر مناسب زمین ایله روسیه لویه تحریر و اشعار اولنسی تذکر و تنسیب اولنغله رئیس الکتاب اسماعیل رائف بک افندی

25

- ایدی کتخدا بونک کبی نیجه دسیسه لر اختراع ایدوب حتی برکون مومی الیه یازبجی به کرم بیورک بن بیلمیه رک بنی غلطه مولویتله چراغ ایتدیرک دیو رجا ایتکله اول بیچاره دخی ایشک اصلنی بیلمیوب حضور هایونده خزینه کتخداسی امکدار قولکدر غلطه ایله چراغ بیورک دیدکده پادشاه انام حضرتلری اولمز دیو اظهار افعال بیوردقدنصرکه کتخداکلدکده نه دیرسین احمد افندی سنی 5 غلطه ایله چیقارمق ایستر بیورنجه امان افندم هنوز افندمزک خدمتده بولنه جق و قتمدر احمد افندی به قالسه شاید رشوت الدیفنی افندمزه سویلرم دیو بنی استانبولده بیله طوتمز دیدی و بونک کبی نیجه دک و دسیسه لر ایجاد ایدرک نهایت عزل ایله قرب سلطتدن مهجور ایتدیردی لکن احمد افندینک شیوع بولان اطوار و حرکاته کوره نفی اولنسی لارم کلور ایکن یالکز جوار سلطتدن 10 تبعیدله اکتفا اولدیفنه نظراً عزلی لمصلحه اختیار اولنش بر کیفیت اولمق کرکدر . یوخسه خاکپای شاهانه یه اولان قدم عبودیتی فراموش اولنمیوب حقهده توجه شاهانه یه برکال اولدیغدن قریباً سابقندن اعلی برمنصب والا ایله بکام قلنور دیو بین الناس حوادث اوله رق نهایت عبدحمید خان حضرتلرینه دخی اسماع اولمغله ناسک ذهندن بوقفه اشتباهک حک وازاله اولنسی مراد 15 هایون اولدیغندن بوندن درت آی صکره مومی الیه احمد افندی اهل وعیالیه برابر مسقط رأسی اولان ازمیره نفی واجلا قلنمشدر .
- متوفی فتوی امینی قریمی عثمان افندینک محدومی اولوب موصله سلیمانیه مدرسلرندن تاتارحق لقبیه معروف و فرط ذکا و جربرزه ایله موصوف اولان عبدالله افندی فضلاهی دهردن اولدقدن بشقه هر خدمتک عهده سندن کلور بر 20 ذات اولمغله بعض صدور عظام مومی الیهی تربیه قصیدله خدمات جلیلهده استخدام ایدرلردی . لکن لیاقت و معلوماتی درجه سنده حسادی چوق اولمق دخی طبعی اولدیغندن غایت مسرف اولسی حسیله ایرادی مصارفه وفا ایتیه رک طریق اوتکابه صابدی دیو لسانه کتورلمش واسبق صدر روم عبدالله افندی زاده اسمد افندینک تذکره جیلکی خدمتده ایکن ارپهلق قپوکتخداسی بولنان 25 قاسمک سوق و دلاتیله اشراف قضاتک انکسار قلوبنه بادی اوله جق حرکاته

- دارالسماده اغاسی یازیحیسی اولان احمد افندی ماه مزبورک اونجی کونی موقوفاتیلق مضیله چیقوب یرینه سابقا مذکور یازیحیلقده مستخدم ایکن موقوفاتیلی اولان خواجهکان دیوان هایوندن بانچوان زاده مصطفی افندی تکرار یازیحی نصب اولندی . مومی الیه احمد افندی منصبی توجیه اولنق اوزره باب عالییه دعوت اولندقدہ امثالنه قفتان کیدیرلک عادت قدیمه ایکن مومی الیه یازیحیلقدن انفصال ایله جوار سلطنتدن دور اولسی حبسیله قلبی شکست اولدیفندن جبر و تعمیر خاطری ایچون فوق العاده اوله رق مومی الیه صدر اعظم عزت محمد پاشا بر ذی قیمت ثوب سمور الباس ایتمکله خاطر نوازلق اظهار ایتدیلر . مومی الیهک سبب غرلی بو وجهله روایت اولنورکه جلوس هایونده میدانه چیقهرق سرمست می اقبال اولوب اوانلنده چکدیکی خمار وخیازه لری اونوتغله وظیفه سندن خارج شیلره وحدندن بیوک ایشلره قارشیمغه باشلادی و کوندن کونه تزید اقبال ایله مرجع انام اولق سوداسنه دوشدی خزینه کتخداسی مومی الیه سید محمد افندی ایسه غایت دور اندیش وشیطنتکار بر آدم اولغله مومی الیهک بویه میدان آلمسی چکمه یه رک حقده درلو دسیسه لر اعمالنه ابتدار ایلدی . شویله که مومی الیه خیرخواهلق صورتنده سزک بویه عادی اثواب ایله کز مکز مناسب دکلدر . شویله اثواب کیسه کز آل شالدن جامه کسیدیرسه کز دیه رک خلاف عاده قلقلر تعریف ایدوب بیچاره ایسه بو دسیسه لردن غافل اوله رق چاقشوره وارنجه شال جامه لر کیمهک و حال ورتبه سنه یاقشمز رختلر تدارک ایتمکله باشلانجه آدینی دلیلکه چیقاردقدن بشقه کتخدای مومی الیه اراقده حضور هایونده مناسبت دوشوره رک افندم رشوت قالمیلدر . ملک و دولت خراب اوله یور فلان ماده ایچون قولکیز دخی الی بیگ غروش ویره جک اولدیلر . معاذالله قبول ایتمد دیوب حالبوکه فلان ماده دیدیکی یازیحینک الیه بتمش بر مصلحت اولدیفندن حيله کارانه یازیحینک مرثشی اولدیفنی خاکپای شاهانه یه اشراب ایدر و برطرفدن دخی یازیحینک یوزینه کوله رک بومقوله ایشلره سوق ایلر ایدی بیچاره یازیحی ایسه حقیقت حالدن غافل اولوب بویه اولور اولمز شیلری خاکپای شاهانه دن رجا ایتدکجه کتخدای تصدیق ایتمش اولور

بعدزاینه مهما امکان بو مقوله بعض منافی متضمن صادر اولان اوامر شریفه‌نک
بو محله قیدی تنسیب اولندی .

جودت تاریخی ، ندن

بقیه وقایع سنه ۱۱۸۸

- 5 سلطان عبدالحمید خان حضرتلری بیک یوز سکسان یدی سنه‌سنده جالس
سریر سلطنت اولارق عالمی نائره حرب و قتال ایچنده کوروب اگرچه قریباً
عقد مصالحه اولنه‌رق غوغا برطرف قلندی ایسه ده ملت اسلامیه یورغون
و قینارجه معاهده‌سی دولت علیه بر داغ درون اولدیغندن و ایام محاربه‌ده
میدان بوله‌رق شوراده بوراده ظهور ایدن عصات و اشقیا تخریب بلاد و
10 اضرار عباد ایتمکده بولدیغندن ابتدا بو مقوله اشقیانک لوٹ وجودلرندن
ویاض دولتی تطهیر و بنای حکومتی ترمیم و تعمیر ایدرک جسم دولت جانلنوب
و قوتلنوبده بو داغ دروندن خلاص اولق اسبابی دائماً مطالعه و مشاوره‌دن
خلی دکل ایدی . بناء علیه اشبو بیک یوز سکسان سکز سنه‌سی رجب شریفنک
یکرمی ایکسینده دری زاده مصطفی افدینک رینه شیخ‌الاسلام اولان عوض
15 محمد پاشا زاده ابراهیم بک افندی داعیلرینی تطیب ایلمک و همده مخفیجه اشغال
مجره مشاوره ایتک اوزره سنه مذکوره شهر شوال مکرمنک طقوزنجی کونی
شهریار مشارالیه تبدیلا سعادتحانه شیخ‌الاسلامیه کیدوب بر مدت امور مهم
دولت مذاکره سیله صحبت ایتدکدنصکره مخدوم شیخ‌الاسلامی اولوب اقدیجه
عهده‌سنه ادرنه پایه‌سیله سلانیک قضایی توجیه بیورلش اولان مصطفی بک
افندییه قریحه صبیحه شاهانه‌دن اولق اوزره مکه پایه‌سی عنایت و نفس هایون
20 ایچون تهیه قلنش اولان طعامی تناوله رغبت ایله اوچ ساعت مرورندنصکره
عودت بیوردیلر . شهریار مشارالیه حضرتلری دولتی دوچار اولدینی حال
خطرندن تخلص ایچون چاره ارامقده اولدینی حالده قرناسی نفوذ یارشی ایتمکده
ایدیلر . علی الخصوص خزینه کتخداسی بولان سید محمد افندی اندرون هایونده
25 نفوذی ذاته حصر ایچون هر کون بر درلو دسیسه استعمال ایلمکده ایدی .

- ضرر خاص کلیدن وقایه و حمایت ایلدکلری نظاملرینه مشاهرتلور شویله که خانه و اشیانی یانغین سببیه تلف اولمقدن تخلیص مراد ایدن کسه شهرک متعدد محللرنده کارخانهلری اولوب طولباجی باشی مقامنده حریق امینی معناسنجه سورتیجی تعبیر اولنور اول صنعتله کسب و تمیش ایدر کسهلردن مرقوم خانه صاحبی سمتنه و مصلحتنه چسبان عد ایتدیکی بر سورتیجی بی اختیار و خانه سینه جلب و احضار ایدوب خانه نی مرقومه ارانه و استر ایسه دوشمه و سیم آوانی به قدر حوایجدار تعبیر اولنور اشیانی دخی عینیه دفتر ایدرک اول خانه و اشیایه مناسب مرقومه بهر سینه شوقدر اچقه ویرمک و اگر قضاء محترق اولورسه مرقوم دخی عینی یاپوب تسلیم ایتک اوزره انکله قول و قرار و سندلشوب 10 اولوجهله مقاوله لرینی محکم و استوار ایدرلر بو مقوله اولرک برنده حریق ظهور ایلدکده بکچیلر درعقب اول یانغینجه خبر ویردکلری انده دردر و التیشیر بارکیچر جکر تکرلکلی کبیر طولبلر ایله نفرات کلوب زقاقلرده یریر حریق ایچون یاپلش تیمور قپاقلی کبیر مصلقلردن طولبلرله قریب اولانی آچوب صوبی طولبلرله اویدررق آتشی از وقده اطفا ایدر و بویه سورتیه کیسلمش خانه لرک اکثری نصفندن زیاده محترق اولمق سیزین طولبلر جیلرک کندو مالی کبی 15 اولدیغندن کمال سعی و غیرتلیزه حریق اطفا ایدرلر و بویه بر اوده حریق وقوعنده صاحبی قطعا تلاش ایتیب اهسته جه ایشنه باقر زیرا یانغنجی بوشاتمغه و سوندرمکه جان اتر وبعده سورتیجی کندو غندن اوله رق خانه بی بعینه اولکی رسم و متاتی اوزره بنا و تئیم و دفتر مرقوم موجبجه آویزه و آینه سینه و ارنجه اشیای معموده نی کافی اولر لرینه وضع و تنظیم ایدرک خانه نک صاحبنه 20 مفتاحی تسلیم ایدر و اول یانغنجی دخی بو صنعتی سببیه سنوی قتی چوق کسب و انتفاع ایدر کرچه بوکونه بعض امور نظامیه ممالک اسلامیده هنوز ملاحظه دن دورادور اولدیغی جهته تفوهی دخی معدود عن القصور ایسه ده تواریح نظامیده جائز ایدو کیده اشتباهدن سالم و مبرا اولمغه سلامت اموال 25 امت محمد و امن و راحت اخوان دین و ملت قلبا و قولاً تمینی و رجا ضمتنده بو مقدار حق ایله اکتفا و خدماصفا قاعده سنجه بو مرتبه تحریری روا کور یلوب

- بعد و فاصله یاخود اجسام حائله و کارگیر ابنیه مانعه سبيله قرب وجوارینه غیر
 ساویدر مثلا روما و یج و پارس کبی بعض شهرلرک یوللری اون بش و یکرمی
 ذراع معماری قدرککیش و یارم ساعتک مسافه قدر بعد محلدن کلان آدم
 فرق و تشخیص اولنور صورتده طوغری چکلمش اولوب ایکی طرفده اولر
 5 وقوناقلر سراسر برصیره دیزلمش و شهینلری دخی پک نادر اولوب انحق بعض
 تیمور یاخود پنج شبکهدن چیقندیلر اورولمش و اکثر ابنیه و بیوت نیم کارگیر
 تعبیر اولنور صورتده بنا اولمش و بالجه اولرک تحق کارگیر دکانلر اولغله بو
 شهرلرک چارشو اولدق هیچ برحلی قالماشدر بولردن ماعدا لوندره شهرینک
 اولری طاقم طاقم مفرز و هر طاقی چارکوشه رسم اوزره دوشهرک اون ایکیشر
 10 عدد صغیر و کبیر اولردن عبارتدر و هر بر طاقک دوت طرفی ذکر اولنان
 وجه اوزره سوقاقلر ایله اول بر طاقدن ایرلشدر انکچون شهر مزبور درونه
 بر یوکسک قلهدن نظر اولنسه شطرنج خانهلری کبی سراپا طاقم طاقم فصل
 و تقریب اولنمشدر و بوندن بشقه اولقده محله بفتحیسی تعبیر اولنور مسیره
 سکنه محله اولق ایچون شبکهلو و چنزار و اشجار و طرح و ممر هوار ایله
 15 آراسته فاصلهلر دخی اولوب اول مملکتلرده نادرا بعض کلیسالر و کتبخانهلرکبی
 احتیاج عامه ضروریه اولان مواددن بشقه ایچون ایرادات و عقارات موقوفه
 اولدیغندن اومقوله تفرجگاهلرک مصارفی ذوق و صفالریچون اهالی محلهدن جمع
 اولنغله متعلق اولدیغی محله اهالیسندن استیلر دخی هر بار کیدوب سیر و تماشا
 و اجباسیله تفرج و کسب هوا ایدرلر بوسیلر ایله اول مملکتلرده حریقده ندرت
 20 اولدیغندن قطع نظر ظهور ایتدکده برونهايت ایکی اودن زیادهیه تجاوز و سرایت
 و استانبولدهکی کبی شهرک وافر محلی یاقوب اوپله کلی مضرت ایدمز بوندن
 بشقه حریق جهتیله برکسیه بعضا ترتب ایدن ضرر مخصوص بو کونه زیاندن
 آسوده و سالم اولق مراد ایدن گسانک جملهسنه توزیع و تقسیم ایدرک ضرر
 مذکوری غیر محسوس صورتده مبدل و معکوس ایتک نظامی دخی لوندره
 25 کبی شهرلرده وضع ایلشدرکه بو نظام استانه علیهده آتمکچی اصنافندن برینک
 موجود ذخیرهسی محترق اولدقه یاغش بغدای اول قول فرونلرینه تقسیم و
 یرینه صاغ ذخیره و یرمک ایله بیلرندره اول ضرره مشترک اولهرق دائما بررلرینی

و حسرت اولوب ياخود ائش جهانسوز حادثه مذکورہ نك سقف معلاطاق
نہرواق مینایہ علورس سرایت و اعتلا اوله جغندن اندیشه و اجتناب برله سرنامی
ظهور اوله حق نأثره شر و شوری طوفانزده سیلاب ایلکله نوعا سورتی شکست
و سکان عالم بالایی سوزش لهیب مهیندن وارسته و مصون ایلک قصیده مبنی
اولدینی اشارت ایلش ایدوکی خاطر پیوستدر فسبحان الله تعالی . 5

شانی زاده تاریخی * ندن

(نکته) کرچه بیکوز طقسان الی سنه سنده وقوعبولان جبعلی حریق
مشهوریکه بلده عظیمه قسطنطنیه نك ثلثانی مرتبه سی محو و هبا ایتش و براوجی
تا یدی قله یه دك کتمش و نیجه نفوسی یاقوب افنا ایلش ایدی حریق اکبر
مزبور نادره وقایع دهور اولدینی چون اولزمانک مورخنه تمام جولانکاه ادهم 10
قلم اولور میدانلر اچش و اولوقتک اسباب فلکیه مولده و استعداد ابنیه بلدییه
دائر علل مبادی و تولیسندن اخلافه شاید مورث تعقل و فطانت و محتمل که
باعث نجات و راحت دخی اوله بیلور بعض ابحاثه مبادرت ایچون باروت مخزن
فضیلت و استعداد شرارلر صاحبش برحادثه عظیمه و واقعه غریبه جسیمه ایکن
عند عاجز بی کده نصورتده کشیده قلم ایدوکی مجهول اولدیفندن قطع نظر 15
قول معقول عقلاده جبعلی حریقنه کرچه بحد واحصی ابنیه و اموال و نفوس
محترق و هبا اولمش ایسه ده حریق مزبور اکثریا اماکن فقراده دائر اولوب بو
سنده واقع اولان بالدفعات حریرلری مواقع اغیاده سائر اولملریله بونلر دخی
جهت مال و اشیاده ضررلری یکونی اندن چوق دون اولماق صورتی منقولدر
بناء علیه بو هامون صحیفه لایحه کون و پرتنک هیاکل حکمت منونده سامه خامه 20
چراغ پایه بر مقدار رخصت جولان ایله قصه دن حصه قاعده سی خاطر نشان
اوله رق منع اسباب ظاهریه حریق ضمتده بو ائشاده شرف بخش صحیفه صدور
اولان برقاج قطعه اوامر عالیشانک بو محله مبنی علی الحکمه تحریرینه مقدمه
کونه برقاج کلمه نافع تمهیدی استحسان اولندی معلومدرکه اجسام مشتعلدن
انشا اولنان بنالرده حریق وقوعی هر یرده جاری اولوب شو قدر وارکه بدض 25

هله بر آدمك بر دفعه لك اوله رق بر خطری فكرده بولديغندن ويا بر خطری فكر نشر ايتديكندن طولاي اتهم ايديله مه مسی ايله ، بر حكومتك نافع ويا مضر اولديني استدلال اولتهماز .

- ایچلرندن ایستدیکنی - ویا تعییر صحیحله ایستمدیکنی - نشر و بلکه تصور ایتدیرمه مک « الی ماشاء تعالی » مقتدر قالمسندن ، قیاس و نسبتی محال عد 5 اولنه بیله جك درجه لرده اهون اولدیغنده ظنمزجه بر عاقل یوقدر که اشتباه ایلسون . نامق کال

عاصم تاریخی ، ندن

نزول باران بی پایان

- 10 ماه جمادی الاولینک اون دردیجی کونیدر که ماه انک اواسطیدر اراده علیه ربانی و حکمت ازلیه سبحانی برله روی اسمان ورای نقاب سحابده سراسر پنهان اولوب در عقب ساحه زمینه متصل بر رتبه ده شدت و وفرت اوزره امطار عظیمه نازل اولدیکه طرفه العینده هر کوچه و سکه ده نیل و جیحون کبی جویبارلر جاری و تذکیر طوفان نجی اه ايله قلوب اهل سیر و شعوره دهشت عظیمه ورعب و خشیت عمیمه طاری اولدی باران مذکور استانبولده و بوغاز اچنده و بالجه 15 اطراف و حوالینک شامل حالی اولوب عادت مسبوقة فی متجاوز الی ساعته متاخر اولغله قتی وافر ابنیه یی ویران ودر و دیوارلری خاکه یکان ایلدیکندن بشقه سو بسو اژدهای هفت سر کبی هجوم ایدوب سیل پرویل ضرباتیه نیجه بل استوار و عمارت متانت دثار ساهره غبرایه نهاده رو اولدی دکر منار فی الحقیقه 2) اسیاب اولوب فرونلر اچنده ارباب البابی غرقه چار موجّه بحر اضطراب ایلدی و الحاصل چند روز اهالی استانبول و سکنه بوغاز لجه محنت و حیرت پردازده پادرکل قلوب نعمت فاخره نك دخی و فرقی قاهره یه سرداده اولدینی کلفت بیاندن ازاده در و الامطرعین خطر اولوب ابنیه لردن بشقه بالجه باغ و بساتین خراب و بیاب و اثمار و ازهار و سبزوات اثار ی محو و نایاب اولدی مکر پردانای سپهر سراثر اشنا و قمه آیه سلیمیه ظهورینه تأثر برله اول وجود بهود اچون 25 بو رسمه مثلی نا مسبوق اشک افشان مهرورقت و رشخه پاس سرشک تأسف

احواله دقتله باقلم . حافظه مزه مراجعت ایدم ، عیجا تصویری دکل حتی
نشری منع اولمش بر فکر بوله بیلیرمی یز که حتمنده وقوع بولان ممنوعیت
جاری اولمش اولسون ؟

بوحالده « دنیا ده بر جمعیت ایچون فوق العاده مضر اوله بیله جک فکرلرده
5 وارد ، آنلرک نشرینه ده ممانعت اولنسونمی ؟ » دینلورسه بزده دیرزکه :

اولا : رشید پاشا مرحومک ، پارس معاهده می عاينده اولان لایحه سنده
دیدیکی کی « هر کس مجنون اولدیغندن » بر فکر ، تامایله حقیقه مقرون
اولدجه بیکده بر کره کنیدی عمومه قبول ایتدیره مز .

ثانیا : بر فکرک تصویری و یا خود انتشارینی منع ایتکدن ایسه سوء تأثیراته
10 میدان ویرمه مک بیک قات قولاید .

ثالثا : هر مملکتده بولان قدرت تشریعک وظیفه می مملکتک حالنی لایقیله
تقدیر ایدره رک اوراجه مضر اوله بیله جک افکار و افعاله قانونی سد ایتکدر .
مکمل بر قانون یا بیلنجه قصداً هم یا کلتش هم مضر بر فکر نشر ایتک پک
کوجه شیر . خطاء بویه نشر وقوع بولورسه اختیار ایدنلری تأدیب ایتکده
15 هیچ بر مانع قالماز .

رابعا : تشریعک دائره می بر حدایله محدود دکلدر . فرض ایدم که مضر
اوله بیله جک بر فکرک بر یولده نشرینه مانع اوله جق جزا تعین اولنماش ده
قانونک اوجهتی ناقص قالمش ؛ بر مضرتلی فعله ظهور ایدنجه درحال آکا قارشوده
بر فقره نظامیه نشر ایدیه بیلیر .

20 دینلیرسه که ، صکره دن نشر اولان نظامک حکمی ، سوابقه جاری
اوله میه جغندن بو تدبیر حد ذاتنده مؤثر کورنمز .

بزده جواب ویریزکه :
بز آدم فیکراً ، لساناً ، قلماً ، تحریراً حد ذاتنده ممنوع اولسی لازم کله جک
بر فعلی ، قانونک نقصان بولنمندن استفاده ایله اختیار ایدرسه ، مادام که او
25 فلعک تکررینه میدان بر اقله ماقی قابلدر ، حکومتجه او تدبیره مراجعتله اکتفا
لازم کلیر .

بر کره تاريخلى کوزمىزک اوکنه آلام ، وقيله اسلامده زندقه چىقدى ،
الحاد چىقدى ، طبيعىون ظهور ايتدى . تناسخيه ظهور ايتدى . هيچ برينک
اوزرينه قيلچ چکمديلر ، ميدانى فن کلامه براقديلر . شمدى ممالک اسلاميه نىک
هيچ بر يرنده آنلردن وياخود او قيلدن اولان بر چوق مذهبلردن اثر بيله
کوريله ميور .

اوروپاده قتولیک اعتقادينک اک اهميتسر بر جهته طوقه حق نه قدر مذهب
دينى وحکمی ظهور ايتديسه اوزرلرينه اودهشتلى انکيزيسيون مسلط اولدى .
اشکنجهي ، ديرى ديرى آدم ياقق ، آغزه اريش قورشون آتقمق حدلرنده
بيله طومدى . مخصوص آلت ايجاد ايتدى ؛ بر طاقم يحازه لرك تا اولوم
درجه سنه کلنجهيه قدر هر کيکنى آرى آرى قيردى ، ينه مظلومنى ، اولادينه
10 باقارجه سنه همتلاره شفایاب ايلدى . صوکره ايکنجى ، اوچنجى ، دردنجى دفعهيه
قدر ينه کيکلرينى قيردى . بو قدر اذالر ، بو قدر بلالره برابر دائما غلبه ،
قاتولیک مذهبىک علمينده بولنانلرده قالدى . حالاده آنلرده قاليور .

بر چوق عقلا ، بو حقيقتى پيش نظره الهرق ديمشلردرکه فکر انسانیده
15 بر غريب خاصه کوريليور ، حريتى اظهار ايتمکه باشلانجه ، اکر پک شدتله
اوزرينه واريلورسه کندنده اولان علو ماهيتى بردن بره کاليله ادراک ايدر ،
قارشوسنده هر نه درلو قوت موجود اولورسه اولسون مقاومتدن چکمنز ،
حتى يوزده طقسان نسبتده غالب اولور ؛ تضيقى آز کوردیکی زمان ايسه حصمنک
ضعفى آکلار ، فاره ايله اوينيان کدى ياوروسى کي اکلير يولده بر حرکت
20 باشلار .

مثلا استديکى بر شيئى جدى سويلکده مضرت کوررسه کنياه ايله سويلر ،
آکاده مقتدر اوله مزسه معما ايله آکلایر ، تصوير ايله کوسترر ، حاصلی البته
بر طريق بولور . مقصدینه نائل اولور .

بر آشچينک کريد فتحى ، تريد قافه سندن استفاده ايله بر پادشاهه — ممنوعيت
25 خلافه اوله رق — بيانه مقتدر اوله بيلديکى مشهوردز .

هر کيم ايسترسه کريد تريد قافه سنى قدر معناسز بر مناسبت بولهرق
فکرى اظهاره مقتدر اوله بيله جکنى ده دنيا ده هيچ بر عاقله انکار ايدمهز .

یا هر کارمزده وجودینی ادعا ایستدیکمز حریت ، فکردن متولد اولنجه
فکرك وجودینی انکار ایتك ، صفردن عدد تشکل ایده بیلیر دیمك قیلندن
اولمازمی ؟

5 دنیاده هانکی ماده واردر که کندینك مالك اولدینی بر خاصه بی محصولی
ویا تعیر آخرله اثری اولان دیگر بر ماده ده ایجاد ایده بیلسین ؟ بوقدر دلائل
نظریه یه نه حاجت ! تطبیقات میدانده طورویور .

بر آدمك ، ولو طاشلرله بنی ازیلسون ، فکرنجه قاعت ایستدیک تصدیقاتی
تغیر ایتك قابیلدر ؟ ولو خنجرله یورکی پاره لنسون ، وجدانجه تصدیق ایستدیک
معتقداتی کوکلندن چیقارمق ممکن اوله بیلیرمی ؟ دیمك که نقلی ، عقلی ، حکمی ،
10 سیاسی ، علمی ، ذوقی هر نوع افکار ذاتاً سربست ، ذاتاً طبعیدر . دیکشیرسه
کیمه نك اجباریله دکل ، طبیعتك الحاسیله دیکشیر .

عبرتین اوله جق وقایع مشهوره دندو که شمسك استقراری ، کره نك دوری
حقنده (قوپرنیق) ك میدان قویدینی قول حکیمانه بی دلائل ریاضیه ایله اثبات
ایدن مشهور (غالیه) بو اعتقادندن طولای - هر حقیقی مخالف دین صورتنده
15 کوسترمکه معروف اولان رهبان گروهی طرفندن الحاد ایله اتهام اولنور.
اکرتائب و مستغفر اولمزسه ، طاعون انسانی دینلکه شایان اولان معهود
انکیزیسونك پنجه سنه دوشه جکی کندینه اخطار ایدیلیر ؟ اقباسی ، احباسی ،
شاگردانی ، آشالری مصلط اولورلر ؟ تهدید والاح قوتلرینك سوقیله کلیسیاه
کیدر . برطاقم تشریفات عظمی آره سنده قولنك خطا اولدینی اعتراف ایدر ،
20 ایستدکلی کبی « تائب و مستغفر » اولور . فقط کلیسادن چیقارکن ینه افکارنده
اولان حریت طبعیه غلیانه باشلار ، بردرلو کندینی آله مز ؛ آیاغنی برقاج
کره یره اوررده : « مع مافیه ینه دون کره در » دیر .

پك قانلی ، پك خطری ، پك متعدد تجربه لرله ثابت اولمشدر که فکره
غلبه ینه مجرد فکرك شاننددر . مادیات ، تعدیات افکار اوزرینه تسلیط اولنجه
25 باروته طوقان آتش ویاخود بخاره حددن زیاده اجرا اولان تضیق حکمنی
وبرمك مقررر .

امری وجه ازره یر ایلر کیجه کوندوز حرکت
دکیشور تازه‌لور موسم فیض و برکت
پرتو رحمتک لمه‌سیدر آیه کونش
تاب خشمندن آلور آلسه جهنم آتش
شرر هیئت علویه‌سیدر ییلدیزلر

5

آنلرک شعله‌سی کوک قبه‌سنی یال‌دیزلار
کیمی ثابت کیمی سیار بتقدیر قدیر
تکرینک وارلغنه هر بری برهان منیر
وارلغن بیامه نه حاجت کره عالم ایله

10

یتر اثباتنه خلق ایتدیکی بر ذره بیله
کوره‌مز ذاتی مخلوقک عادی نظری
حسن ایدر نورینی اماکه بصیرت بصری
وحدت ذاته عتملمجه شهادت لازم

15

جان و کوکلمه مناجت و عبادت لازم
نشئه شوق ایله آیاتنه طامع دیلرم
آکله وار خالقمه غیری نه یایمق دیلرم
ای شناسی ایچمی خوف الهی داغلر
صورتیم کرچه کولر قلب کوزم قان اغلر

شناسی

20

مقالات سیاسی و ادبیه، دن

حریت افکار

انسانک حریتی، مختار اولدیفندن، اختیاری ایسه، صاحب فکر بولندیفندن کلیر.
بو بداعت کوز اوکنه آلتنجه تمامیه تسلیم اولنمق اقتضا ایدر که هر
درلو خواص بشریه اولدینی کبی حریته دخی اساس، قوه مفکره در.

شیرك دخی قصد ایتمی جانہ کوله رکدر
 بد اصله نجاتمی ویرر هیچ اونیفورمه
 زردوز پالان اورسك اشك ینه اشکدر
 بدمایه اولان اکلاشیلور مجلس میده
 عشرت کهر آدمی تمیزه محکدر .

5

نصح ایله یوله کلیانی ایتلی تکدیر
 تکدیر ایله اوصلا نمایانك حق کوتکدر
 نادانلر ایدر صحبت نادانله تلذذ
 دیوانه لرك همدی دیوانه کرکدر

10

عفو ایله مبشر میدر اصحاب مراتب
 قانون جزا عاجزه می خاص دیمکدر
 میلیونله چالان مسند عزتده سرافراز
 برقاچ غروشی مرتکبك جایی کورکدر
 ایمان ایله دین افچه در ارباب غناده
 ناموس و حیت سوزی قالدی فقراده .

15

ضیا پاشا

مناجات

حق تعالی عظمت عالمنك پادشهی
 لا مکاندر اوله ماز دولتنك تختکمی
 خاسدر ذات الهیسنه ملک ازلی
 بیحدود آنده اولان کوکبه لمیزیلی
 اثر حکمتیدر یرله کوکک بنیادی
 طولو بوش جمله ید قدرتنگ ایجاد
 عزت و شانی تقدیس قیلار جمله ملک
 اکیلور سجده ایدر پیش جلالنده فلک

20

25

- یا خواب و یا خیال و یا خود بر فسانه در
 منجر اولور امور جهان بر نهایت
 صیفک شتایه میلی بهارک خزانه در
 کسب یقینه آدم ایچون یوقدر احتمال
 5 هر اعتقاد عقله کوره غائبانه در
 یارب ندر بو کشمکش درد احتیاج
 انسانک احتیاجی که بر لقمه نانه در
 یوقدر سپر بو قبه فیروزه فامده
 ذرات جمله تیر قضایه نشانه در
 10 اصل مراد حکم ازل بوله در وجود
 ظاهرده کی صواب و خطا هپ بهانه در
 بر فاعلک مآثریدر جمله حادثات
 نه اقتضای چرخ و نه حکم زمانه در
 سبحان من تحیر فی صنیعه العقول
 15 سبحان من بقدرته یعجز الفحول

ضیا پاشا

ترکیب بند۹ دن

- پک رنکنه آلدانمه فلک اسکی فلکدر
 زیرا فلکک مشرب نا سازی دونکدر
 20 یا بستر کمخاده یا ویرانده جان ویر
 چون بای و کدا خاکه برابر گیره جکدر
 الله صغین شخص حلیمک غضبندن
 زیرا یومشق خویلی آتک چفته سی پکدر
 یاقدی نیجه جانلر او تراکتله تبسم

جزمی، دن

شاعر تهر! «طبیعتک اک سودالی زمانلرنده کی حزین حزین تبسلرندن
یرادلش بر مخلوق!» ... خنده لرنده - گلده شبنم کبی - گریه اثرلری،
گریه لرنده - بلوطده قوس قزح کبی - ابتسام علامتاری کورینور. طبیعت هر
5 مخلوقدن زیاده اسیر ایکن طبیعتک فوقه چیقماق ایستر. کندی وجودینی
لایقيله ادارهیه مقتدر دکل ایکن کره زمینی ایکی ضعیف قوللریله سوروکلیه
سوروکلیه بشقه بر نقطه فیضه، بشقه بر مرکز کاله کتورمکه چالیشیر. بو
قدر طاقت کلز اقدام ایله تاب و توانی کیسلنجه یا قفسده سیاه پرده لر ایچنده
محبوس اولمش اولان بلبلارک نغمه سی قدر حزین، یا کره دن تنفسه کافی هوا
بولنه میه جق درجه ده آیریلوب حدتله اشاغی سوزیلان شاهینلرک صداسی قدر
10 آجی فریادلره باشلار. ایشته شعر او دورلو فریادلر، شاعر ایسه او مزاجده،
او فطرنده یرادیلان بی چاره لردر. یالکیز اون بش هجایی افاعیل و تفاعیله
توفیق ایتمه، یکریمی سکیز کله یی بر برینه قاقیه یامغه مقتدر اولانلر دکل!

نامق کمال

ترجیع بند، دن

15

بو کارگاه صنع عجب درسخانه در
هر نقش بر کتاب لادن نشانه در
کردون بر آسیاب فلاکت مداردر
کویا ایچنده آدم آواره دانه در
مانند دیو بچه لرین انتقام ایدر
کهنه رباط دهر عجب آشیانه در
تحقیق اولنسه نقش تماشیل کائنات

20

- آکیلسین مسلکده چکدیکم جور و مشقتر
که ادنی ذوقی اعلی در وزارتدن صدارتدن .
وطن بر بی وفا نازنده طنازه دونمش کیم
آیرماز صادقان عشقی آلام غربتدن .
- 5 مبرایم رجا و خوفدن ؛ غنمدده عالیدر :
وظیفهم منفعتدن ، حقم اغراض حکومتدن .
جوانمردان ملتله حذر غوغادن ای بیداد
آریر شمشیر ظلمک آتش خون حیتدن .
- 10 نه ممکن ظلم ایله بیداد ایله احمای حریت ؟
چالیش ، ادراکی قالدیر ، مقتدرسهک آدمیتدن .
کوکولده جوهر اُلماسه بکزه جوهر غیرت ،
آزیزلر شدت تضییقدن تأثیر ثقلتدن .
نه افسونکار ایمشک آم ای دیدار حریت ،
أسیر عشقک اولوق کرچه قورتولدق أسارتدن .
- 15 سنکدر شمدی جذب قلبه قدرت ، ستر حسن ایتمه ؛
جمالک تا ابد دور اولماسین انظار امتدن .
نه یار جان ایمشک آم ای امید استقبال ،
جهانی سنسک آزاد ایلهین بیک یأس و محتندن .
سنکدر دور دولت حکمکی دنیایه انفاذ ایت ،
خدا اقبالکی حفظ ایلهسین هر تورلو آفتدن .
- 20 کلاب ظلمه قالدی کزدیکک نازنده صحرالر ،
اوپان ای یارملی شیر ژیان ، بو خواب غفلتدن .

- نهر انسانه بيلم منفعت حفظ امانتدن ؟
جهانده كنديني هر فرددن آلاق كورور اول كيم
اوتانماز كندى نفسندن ده عار ايله ملامتدن .
- فلكدن انتقام آلق ديمكدن اهل ادراكه
ايدوب تزويد غيرت ، مستفيد اولمق ندامتدن . 5
- دورور احكام نصرت اتحاد قلب ملتده
چيقار آثار رحمت اختلاف رأى امتدن .
- ايدر تدوير عالم بر مكينك قوه عزمي
جهان تيره زبات پاي ارباب متانندن .
- قضا هر فيضنى هر لطفنى بر وقت ايچون صاقلار ، 10
فتور ايمه صاقين دولته كي ضعف و بطانندن .
- دكلدر شير در زنجيره تهمت عجز اقدامي ،
فلكده بخت اوتانسين بي نصيب ارباب همتدن .
- ضيا دور ايسه اوج رفعتندن اضطراريدر ،
حجاب ايتسين طبيعت يرد قالمش قابليتدن . 15
- بز اول نسله كريم دوده عثمانياز كيم
خمردر سراپا مایه من خون شهادتدن .
- بز اول عالي همم ارباب جد و اجتهادز كيم
جهانكيرانه بر دولت چيقاردق بر عشيرتدن .
- بز اول علوى نهادنزه كه ميدان حميده 20
بزه خاك مزار اهنون كلير خاك مذلتدن .
- نه غم پر آتش هول اولسه ده غوغاي حریت
قاچارمی مرد اولان بر جان ايچون ميدان غيرتدن .
- كند جانكدازی اژدر قهر اولسه جلادك
مرجحدرينه بيك كره زنجير اسارتدن . 25
- فلك هر تورلو اسباب جفا سن طوپلاسين كلسين ،
دوزسه هم قجهيم ملت يولده بر عزيمتدن .

کو کدن یره دوشملی دعالر باشدن باشه یاغملی بالار
 اخلال سکوت ایچون صوابق
 هیکلر الاهلر خدالر

- 5 سافل سمواتی جای ایدنسون شهر اولنوب اجل تپنسون
 بیک ولوله بیک قیامت اولسون
 بیک زلزله بر عنایت اولسون
 محشر طوزه رق مزاره بینسون چارپوب کره لر قیرلسون اینسون
 یاغسون نه سی وارسه کائناتک
 لکن بو درین سکوت دینسون

10 عبدالحق حامد

قصیده حریت

- 15 کوروب احکام عصری منحرف صدق و سلامتدن ،
 چکیلدک عزت و اقبال ایله باب حکومتدن .
 اوصافماز کندینی انسان بیلنر خلقه خدمتدن
 مرومئند اولان مظلومه آل چکمز اعانتدن .
 حقیر اولدیسه ملت شاننه نقصان کلیر صانمه ،
 یره دوشمکله جوهر ساقط اولماز قدر و قیمتدن .
 وجودک کیم خیر مایه سی خاک و طندندر ،
 نه غم راه و طنده چاک اولورسه جور و محتدن .
 20 مبینی ظالمک دنیاده ارباب دناشدر
 کوپکدر ذوق آلان صیاد بی انصافه خدمتدن .
 همان بر فیض باقی ترک ایدر بر ذوق فانیه
 حیاتک قدرینی عالی بیلنر حسن شهرتدن .
 نهدندر خلقده طول حیاته بونجه رعیتلر ،

مقصود حیاتی در میان ایت فردای بشر ندر بیان ایت

یا فکرمی روحنه قیل ایصال

یا روحی خاکنه روان ایت

درد اولدی مقیم چاره کیتدی کویا وطن کناره کیتدی

بر غربت دائمیه قالدیم

بر تربۀ بی امیده قالدیم

افقمدن او ماهپاره کیتدی بر مطلع شب نشاره کیتدی

کوردم یوزینی مثال ظلمت

مطلع اوکا بر ستاره کیتدی

کوردم یوزینی تراب ایچنده کلدیم آرادم کتاب ایچنده

بر خواب کلیر او دیده دن دور

کیتدی دیهم مزاره اول نور

بو صفر ندر حساب ایچنده ارقام اوکا انقلاب ایچنده

بر هیچی ذی وجود یاخود

بر قبردر اضطراب ایچنده

هر کوردیکی شیدن الله الله صوک دملر او ایلر اولدی اکراه

ایتمزدی هوس کوزل هوایه

ویرمزدی سمایه غیری پایه

طوتمشدی فنا رهن او همراه ایتک بی ایسته مزدی آکاه

نالان ایدی نیجه ورمده

کوردکجه بی کولردی ایواه

* *

یردن بیته غیری مهلقار طاشلقاری اوقشاسون صبار

یارب بکا اضطراب لازم

هر شیده بر انقلاب لازم

ایواه نه یر نه یار قالدی کوکلم طولو آه و زار قالدی

شمیدی بورادهیدی کیتدی الدن

کیتدی ابده کلوب ازلدن

بن کیتیم او خاکسار قالدی بر کوشده تارومار قالدی

باقی او انیس دلدن ایواه

بیروتده بر سزار قالدی

زده ارایم او دلربایی کیمدن صورایم او بی نوابی

بیلدیر بکا زده زده یارب

کیم آتدی بنی بو درده یارب

10 دیرلرکه اونوت او آشنایی کیتدی طوتارق ره بقایی

صیغسونمی خیاله بو حقیقت

کورسونمی کوزم بو ماجرای

سرعتله نصل دکشدی حالم الماز بونی حوصلهم خیالم

بر شی کورورم مزاره بکزر

15 باقدنجه آلیر او پاره بکزر

شکلرله کذار ایدر ایالم ارتارینه ماتم ملالم

بر صدمه انقلابدر بو

بیلیم که یقینمیدر زوالم

چیق فاطمه لحددن قیام ایت یادمدکی حالکه دوام ایت

20 کتم ایتمه بو رازی سویله بر سوز

بن ایسترم اه اوپله بر سوز

کلر کبی میل ابتسام ایت داغ دله چاره بول صرام ایت

بر طاتلی باقشله بر کولشله

ایام حیایمی تمام ایت

.....

25 یارب بکا بر ملک عیان ایت برده بنی اوپله امتحان ایت

طوغسون کورهیم او ماه یردن

نورک چیقہ ای اله یردن

مقبره دن

مقبره که آثار موجوده مک انک اخیری در فنا بولش بر وجودک بقاسی ایچون یابلدی . مقبرده مندمج اولان معالی شعریه دن مقبرده بر اثر بولندیغنی بیلیم . مقبر بر فریاد تحسری شاملدرکه هیچلکه مستد اولدیییچون مطالعه سندن حاصل اوله جق نتیجه ده هیچدر لکن نجه بر شیر . 5

اوت بو کتابی پامال مطالعه ایدن فکر بر قبرستانی طولاشمش اولور و قبرستانده واقع اولدینی کی هیچ بر شی اکلامیه رق ایچندن چیقوب کیدر . بو کتابک مقدمه سی کورمکه نتیجه سنه واقف اولق یاخود مندرجاتی اوقومقله اسمنی دوشنمک بر در . - بو کتاب قبرستانده یازلدی که بدبخت مؤلفی ای طانیانلره کدر طانیانلره ایسه کلال ویرز . تأثراتی یالکز کوکلده صاقلامق یاخود یازوبده باصدیرماق ممکن بلکه ده اولی ایکن بوصورته میدانه چیقارمق لازمی ایدی سؤالی وارد اولورسه انک جوابی حاضر در : 10

وادی سکوت دوشنرک اجسادندن مرور زمان ایله بر آوچ طوپراق قالدینی کی کوکلده اولان انک عزیز بر یادکردن ده مرور زمان ایله بر بلیرسز خیال قالیر . 15

بن او خیاله قانع دکلم . کتابی یازوبده اوراقم ایچنده حفظ ایتک ایسه افکار متایسه یاخود اعضای میته کی پریشانلغه خدمت ایدر . بن او پریشانلغه تحمل ایده م .

یا کتابی میدانه چیقارمق یوقاروده امید ایتدیکم کی بقاسنه می خادم اوله جق ؟ اوده دکل . مقبر هیچ اولمازسه بندن زیاده معمر اوله جقدر . ایشه بونک ایچون نشر اولندی . 20

بر تالخی نقرتله کوکل، نادم بی سود،
تقدیس ایدیور سایه قهرکده مماتی !

توفیق فکرت

مکتوبلرم، دن

- 5 دور جورکده جام رقیق دل مدام انکساره مائلدر. بو حالک طاش یورکلیره
افهای نا قابلدرد.
- حالدن آکلامق اگرچه احسن فضائلدر، نه چاره که بوکا سنجه عدم
قابلیت حائلدر. تغیر خلقت ایسه ممکن دکلدرد.
- 10 کوکل نیم کشته بر شیره مائلدر. اطرافنده متغافلانه کوله رک طولاشان
نه مرحمتسز قائلدر! ادراکم شو آنده محو اولمغه قائلدر. بر کره دوشون که
موقع نه قدر مشکلدرد!
- دیرلر که: خدا عادلدر، فقط - مهمل دکل ایسه ده - مهملدر. مادام که مدار
جیاتی اولان امیدی زائلدر، نتیجه امهالی کورنجهیه قدر یاشایه بیله جک هانکی
عاقلدرد؟
- 15 عشق انسان ایچون هم هادی، هم مضلدر، فقط مظهر هدایت اولانلر
ضالانده قالانلره نسبتله مشار بالاناملدر. بو حقیقتدن انسانلرک چوغی غافلدر.
عشقک نه اولدیغنی بیلمین وار ایسه شبهه یوق که اوده پک جاهلدر، زیرا اوبلای
مبرمک حکمی کائناته شاملدر. ماهیت عشقی بیلوبده بنم کی مغلوبی اولمیان
مرد کاملدر.
- 20 بنم بو یولده نصیم سعی باطلدر. چونکه مخاطبیم ناله عاشقندن متأثر اولقدن
منزه بر آهندلدر. شو حالده نه سویلسم نی حاصلدر.

کیمدر او؟ دیه سئلدم. طیشاریدن «افدم مساعده واری؟» جله استیذانیه سی
ایشیدلدی. کلن صدایی طانیدینمندن همان آیاغه قالقوب «بیورك» جوانی
ویردم.

اعز اخوانمندن دوقتور «ن» بك ایچری کیردی. استغرابکارانه برچهره
5 ایله دیدی که:

یا هو عالم استغراقده میك؟ نمك؟ دوت بش دفعه پارمقلمك اوچيله
طیق طیق قیوی اوردم. هیچ بر جواب آله مدم. نهایت یومروغمله کوم کوم
اورمغه مجبور اولدم. بو نه طالفینلق قرداش!
بن کولهرك:

10 — دمنکی کورلتیلردن ذهنم، وجودم بك صقیلوب یورلش ایدی ده او
ملالدن قورتولوق ایچون شمدی نچرمدن کائناتی سیر ایدیوردم.

حسین رحی

نادم حیات

مقهور ندامت، نظرم یرلره معطوف،
پیرامن عزیمده خیالات سیهر؛
معنالی تبسملره معروض و مکدر،
معنالی سؤالات ایله هر خطوهده موقوف؛
آواره طولاشمقدهیم ابعاد حیاتی.
ییللرجه تحری در مسدود نجاتی،
ییللرجه متاعبله مضائله دوکوشمک،
20 کزیمک بودیکنلکده کرانبار سفالت،

مسموم، آجی بر زهر ایله مسموم ... نهایت
بر کل قویاروب قوقلامه دن طور اغه دوشمک!
بن بویله می صاندم سنی، ای عمر غم آلود؟

قطرات ماء ايله كونه قارشى زمردلى ، پرلانطه لرى طونوق براقه جق التاعلر
كوسترمكه ايدى .

هر ورفاره اشجارك سطح راطيله كره شمسى نظيره چالشير كې مظهر
تجليات اولدېنى شو هنكامده روزكار بر آز اولكى شدتدن ندامتنى كوستير
بروزان آهسته ايله مشمع ، يشيل آطاسلره برومىش ظن اولنان اشجارى
نوازشكارانه تحريكه باشلايدىغن نازينانه بر ادا ايله ساللانان دالرك بعضلرندن
آره صره بر الماسپاره يوارلانهرق سقوط سريى اناسنده انديشه لى اهتزازلره برقاچ
دفعه ده پارلادىغن صوكره عدمه دوشن بر حسن ، وهله سون بر اميد كې
طعمه خاك اوليور وياخودكه برى بيوك ديكرى كوچك فقط ايكيى ده تجايزار
حيات اولان ايكي كره كې بر برينه قارشيوردى .

اسن او خفيف روزكار سماده عظمتله طيران ايدن بلوطلى آهسته آهسته
شهرك افق غريبينه طوغرى سوروب كوتوردى . بر مدت صوكره ميدانده
سحادن اثر قالمدى .

هوا او قدر كشايش بولدى ، زمين اوقدر ايتسامه باشلادى كه كندمده دخى
بولنديغم اوطيه صيغه مامق درجه سنده بر انبساط حس ايلدم . شوق حيات كې
اوزاقدن اوزاغه مائى سيلر ايله مستور كورين قيرلر - سما ايله دريانك هم
آغوش اشتياق اولدېنى نقطه لره نور نظرك كوچ فرق ايده جى اك نازك اك
اوچوق رنكار ، بارلاق موجه لر ايچنده ، كوگدن روى ميه دو كولش برر
فردوس باره كې موهوماً منظور اولان - مرمره آطه لر ينك حاصل افق مرئينك
ماوراسنده كوكل ، ذهنك تخیل ايتديكى جنانى تماشا ايتك ايچون مد نظرم
او دائره محدوده ي دلوب كچيك آرزوى طفولانه سنه دوشدى . امل آرقه سندن
طيران ايدن بر مرغ شكسته بال كې افقدن افقه نوميدانه و سرسريانه طولاشمغه
باشلادى . كوكل بو تحسر مضطربانه ده ، نظرم عالم ماديت خارچنده كندينه بر
واسطه اشتغال آرامقده ايكن او اناده اوطه مك قوسى « طيق طيق » ده
طوغريى كوم كوم اورلدى . دالمش اولديغم او طاتلى تخیلاتدن اويقودن اويانير
كې بيدار اولهرق بويله خيزليجه قېومى اورانك كيم اولديغنى آكلامق اوزره :

عفت ۰ دن

- ۱۳** سنمی ایلولی اواسطنه طوغری بر پنجشنبه کوتی ایدی که ساعت
یدی بچق راده لرده بارد اقلردن بوشانور کبی شدتلی صغناقلر ایله باشلایان بر
یاغمور طوفاندن نشان ویرن سیلاری ولوله قیامتی اندیران هول انکیز شمشک
5 کومبورتیلرله طاملری ، سوقاقلری صو ایچنده براقوب هر طرفی صارصدقدن
ایکی ساعت صکره میال سکونت اولمشدی . یاغمورک دیمنی متعاقباً سماده کی
بلوطلر مرکز لرینه طوغری قویو سنجابی و محیط لرینه طوغری قارکبی بیاض
جسیم کتله لره بالانقسام کثافت لرینی یواش یواش غائب ایدوب بیک دولو عظمتلی
شکلر آله رق اطراف جوه طوغری اوچوشدقلرندن لاجوردی سما اورادن
10 بورادن کائناته عرض ایتسامه باشلادی .
- انسان ، اجزاسندن بولندینی طبیعتک کوستردیکی تبسملر ایله متبسم ، ینه
او مادر بیقرارک شداند انفعالاتیه محزون ، مأیوس اولور سریع التاثر عاجز
بر مخلوقدر . انسانک هرکون ایچنه طوغدینی تجلیزارک ، میانه سنه داخل اولدینی
عالم کشمکشک ، تنفس ایلدیکی هوانک ابداع انعامنه ویاخود سرد نحوسته
15 معروض بولوندینی ایچونمیدر ندر بیلمم ؟ کوکلم تلون روزکاره تبعاً پک جابق
متحول و متأثر اولور .
- طبیعتک آز بر مدت اولکی جوش و خروشی ، قیامتیا طراقه لرله رعشه ناک
و هراسان اولان وجودمده کی او تعب غمکینانه بی کیدرمک ایچون طوبقپو ،
یدی قله و مرمره دکزینه طوغری نظارت شامله سی بولنان یازی اوطه مک
20 پنجره سنه اتکاء ایله اطراف تماشایه طالدم .
- نزول ایدن باران طاملری تمیزله مش ، بوشانان سیلر سوقاقلری سپوره ش
اولدیفندن کره میدلر ، طاشلر بشوشانه بر نظافتله صانکی باقانک یوزینه
کولیورایدی . بر ایکی ساعتدر صودن قیرباجلر آلتنده خرپالهرق کندیلرینه بر
مأمن آرارکبی صاغه صوله چرپینان آغاچلرک پارقارلی بر قاج آیدن بریدر
25 مسطح لرینی استیلا ایدن غباردن قورتیلهرق اوزرلرندن هنوز تخر ایتمه مش بولنان

وجود اراسنده بو دكزك بو طبقات ظلامنه بر سلسله اسداد كي بزاقه رق
تا شو عمان ديجورك عمق قعر نايابنه قدر اينه جكدی ؛ ناكهان سيلكیدی ...
تا يانی باشنده بر سس :

— حيله ، نيجون قاراكلقده يالكز اطورييورسك ؟

5 ديوردی .

او وقت تيتريهرك اياغه قالدی ، « كليوردم ، آنه ! .. » دیدی ، و ، بو
نومید حیات ، يواش يواش — بو سياه كيجهدن ، شو ونك جاذب عدمدن
آريله رق — آنه منی تعقيب ایتدی ..

عشاقی زاده خالد منیا

10

مقدم یار

پروانه زرین کی هر زهره زرین
تیتره ردی زمردکه لرزان چمنده ،
چاغلاردی لب سیم خیابان سمنده
بر چشمه بلور ایله بر جوی بلورین ؛
15 دوغمشدی سیهرک شبه شبنم سیمین :
شبنم کی تیتره ردی قر لیل اوزرنده ؛
بر شبیره خفته بر آهوی چرنده

ویرمشدی بو زهتککه بر وحشت زمین ...

20

آهو ایله شبیره و اوراق ایله ازهار
ناکاه فیصلداشدی لب آب روانده ؛
زیرا شو پریخانه یه قارشى بو اوانده
ای در یتیم صدف شفقت ، ای یار ،
سن بر مه ذی روح کی یوکسه لیوردک ،
مظلم قورونک ظلی ایچندن کلیوردک .

25

جناب شهاب الدین

- پیش نگاهنده او مائی کیجه ایله بوسیه کیجه تقابل ایتدی : مائی وسیه؟..
 آه ! بیچاره حیات پڑمرده !.. مائی برکیجه ایله سیاه برکیجه اراسنده
 کچن اون بش سنهک عمر بر هوا !.. بر باران الماس آلتنده انکشاف
 ایدرمک شمدی بر باران در سیاه آلتنده کومولن او ازهار فرسوده آمال!..
- 5 ایشته ، ایشته ، کوریور ، کوزلرینک اوکنده یاغان بو سیاهلقار ، دکره
 دوکولدکجه بر زمزمه واپسین ایله بوغولان بو ظلمتار ؛ ایشته بونلر او حیات
 خولیاندک اوزرینه چکیلن بر کفن ماتم دکلی ؟
 او وقت دکره باقدی : سیاه بر دکر .. قراکلفک ایچنده احد جمیل
 واپورک کنارندن اسمر بر کوپوکه قایناشه رق فرار ایدن او سیاهلقاری
 10 کوریور ؛ بوتون زیر نگاهنده خوف ، موخس ، وهم آور عدم سیاهلقدن
 بشقه بر شی کورمه یوردی .
 آه ! بو دکرک زیر خفایای ظلامی !.. بر حله قرار ، یالکز بر کوچک
 حرکت ؛ اورایه کیده بیلردی . اورایه کیتمک ؛ بو سیاهلقک ایچه ؛ بر دها
 چقه ماز ، عودت اولنه ماز درینکلرینه کیتمک ...
- 15 طالعار اوزون ، قالین برر سیاه ییلان کبی قیورانه ، قیورانه ، یووارلانه
 یووارلانه آچیلور ؛ بللیسمز بر لسان ایله زیر نگاهنده ظلمتارک ابعاد بی نهابه سنه
 طوغری سریلرک اونی دعوت ایدیوردی .
 بونلرک آغوش سیاهنه آتیلحق ، یارین طوغاجق اولان اوکونشک سفالت
 حیات ایله استهزا ایدن ضیاسندن قاحق ؛ الی الابد بو ظلمت هیچی ایله شو
 20 آسودکی بزم عدم ایچنده یووارلانووب کیتمک ...
 او زمان کنیدینی بو طالعارک اراسنده سوزولوب بر لطیف مستی تجرد
 موجودیت ایله غشی اوله رق ، اعصابی اویوشه رق دکرک او بی پایان
 اوچوروملرینه طوغری اینور وهم ایتدی ... اینور ، بر سقوط بی نهابه ایله ،
 ظلمتاری طبقه طبقه یاره رق ، شو امواج سیاهی کتله کتله صیرته آله رق ،
 25 یواش یواش ، بر آهنگ منتظمه ، عدمه بر سکون تلمیله اینوردی ؛ اوت ،
 بر حله قرار ، یالکز بر کوچک حرکت ، بی نصیب کچن حیاتیه شو بی فائده

اورادن دونمکه قوت بوله ماز کوزلرکز ...
 ایشته غیای وجود ، ایشته او ظامت ، او باتاق ؛
 بشرک ایشته ، پر امید و هوس ، قیورانه رق
 قمر تارنده شناہ ابتدکی کرداب افول !
 روح صافی شب أعماقه ابتدکجه نزول
 چیرپینیر غیظ و تنفرله ؛ فقط بی آرام
 ایده جکدر بو نزولنده ابدلرله دوام .

5

توفیق فکرت

مائی و سیاه ، دن

- 10 بو سیاه بر کیجه ایدی ... اویله بر کیجه که کویا سماوات بوتون قنديللرینی
 سونديره رك دكزلره خفایای بزم غیبی دوكمك ایچون حاضرلانیس ایدی، یالکز
 ایلریده دیرکلرله باجه نك برر سرسری لیلال شکلنده یوروین کولکه لرینه
 ظلمتلك ایچنده رهبرلك ایدن واپورك قرمزى قارى بو سیاهلقلرك اراسنده
 آچیلمش اوزاق بر قرمزى کوز کبی پارلا یوردی .
- 15 بو سیاهلقلر ...
 احمد جمیل ایشته شو صاچلرینك اراسندن اوشوته رك کچن روزكارك
 قنادرینی چیرپه چیرپه بو سیاهلقلری سمالردن دكزلره دوکدیکنی حس ایدیور ،
 کورییور ، اونلرك فشافش سقوطنی ایشیدیوردی :
 کویا بر باران در سیاه ...
- 20 بردن ، بو سیاه کیجه نك ، بو باران در سیاهك قارشوسنده عقله
 بر بشقه کیجه نك خاطره می کلدی .
 تامبدأ حیات خولیاسنده ، تا زمان انجلاى امیدنده تپه باشی باغچه سنده خلیجه
 باقهورق سیر ابتدکی مائی کیجه ایله او باران الماسی نخطر ایتدی .

- لون و ضیا ایله مستور ، الك بی حیات قطعه لر بر اهتزاز روح ایله مسحون
 کورونیور . شهر ایچنده سنک وضا ، ظلال و جلا ، تراب و ذهب غریب بر
 شعشعه ضدیتله منظور اولیور ؛ بر منقاش هوسحدارک اویدینی بر قبه نقوش
 اوزرنده بر حلزون صنعت و ظرافت کبی بر نارین مناره فوران ایدیور .
 5 اوتوده واسع قبرستانلرده ، او طریق سیاه ممات اوزرنده ، تازه مزارلر
 آره سنده سراپا سیپوش قادینلر برر سایه ماتم کبی طولاشیورلر ..
 بتون منظره بر شهر عرب ، بر خیال سراب کبی ، بر دیوانخانه نور
 و بری کبی لطیف و غریب ... کاشانه لر ، خرابه لر ، عصر کلیمدن قالمه شیلر ،
 غبار اعصار ایله اورتولور لر ، هر لوحه انهدام ، بتون نقوش و انقاض ،
 10 محاب ابعاد ایچنده نیم منظور افکلر ، نیل مبارک ، هر شی ، هر بر حرارت
 معتدله ایله بر ضیای شدید آلتنده رعشه دار ذوق حیات ...

جناب شهاب الدین

غیای وجود

- بمض ، قیرلرده کزرن کن کورولور نفرتله :
 بر چوقور یرده بیریکمش متکدر بر صو ،
 15 صولیجانلرله ، سولوکلرله ، ییلانلرله طولو .
 آطه جقلر کبی سطحنده یوزن آبر هوام ،
 سازلرک ظل کشفنده او بی حد ، بی نام
 قاینانشان محشر منتن ، آجی بر خشیله
 تیتره تبر قلبی ، فقط قورتوله ماز کوزلرکز
 20 نظر ایتکدن او مرأت سم آلوده ینه ،
 سزی بر جاذبه آلمش کیدر پنجه سنه .
 روحکزدن نه قدر کلمه ندای نفرت
 اووادن آریله ماز دقتکز بر مدت ،

حج یولنده ، دن

اونجی مکتوب

قاهره دن

- محمد علی پاشا جامی اتکندن صباح قاهره یی تماشا هر سیاح شاعرك
 5 برشوق و شتاب ایستیه جی بر ذریعه استغراقدر : کونش هیچ بر مقدمه
 لویه ایله چهره آسمانده بر نشانه طلوع کوستر مکسزین « جبل مقطم »
 آرقه سنده کی کنار افقیدن اشراق ایدرک بتون هوای نسیمی زرین بر حریق
 نامتاهی ایله فروزان ایدیور . شهر اوزرنده نازک بر مخوری خواب کبی
 لرزان اولان شفاف بر بوغو ناکهان اریور ، سمانک کلکونی قبل الطولوعیله
 10 صوکره کی رنگ صفوتی آره سنده آنجی برقاج کوچک دقیقه کچه بیلور .
 بو آئنده شهر ایچنده کی یقطه حیاتک ولوله اولینی اطرافک بتون زمزمه
 زندکانیسنه قاریشه رق تا اوزاقلرده بولوطله ، مسافه لره صارلش بر کوک
 کورولتوسی کبی ، بر تموج دورادور ایله غلطان اولویور . او زمان بیوک
 اهراملر ، قطعه مصریه نك برر نکهبان ابدیسی کبی غرور ایله سایه طوغرو
 15 قیام ایدن خرما آغاچلقلری .. صاعده کی هلیوپولیس صحراسی که بتون شعبات
 معرفت و صنعتک مایه اصلیبی بورادن چیقمشدی .. « جیزه » نك بر خنده
 طراوتله ملو چنزارلری .. بتون مصر قدیم خرابه لری ، ییقلمش قهله ، متروک
 دکرمنلر ، سالدیده باقوشلر .. دها بریده بر محشر بیوت حالنده پیش نظرده
 قرنبه لانان قاهره شهری .. باغچه لر ، میدانلر ، هریر ، هرشی بر فیضان انوار
 20 ایچنده قالیور . ضیای طلوع اوتده ، نیل اوستنده بر آسودکی بختیارانه ایله
 قایوب کیدن ظریف « ذهابیه » لرك بیاض یلکنلری اوزرنده بر طفل هوسکذار
 کبی بیکلرجه ملاعب رنکارنک ایله اوایلانیور . چول خفیف ماوی کولکلی
 بر کلکونی خفیف ایچنده امتداد نظر قدر اوزایوب کیدیور . چپلاق یرلر

عمر مخیل

بر عمر مخیل ... هانی گلبنر ایچنده
 بر قوشجغزک عمر بهاریسی قدر خوش ؛
 بر عمر مخیل ... هانی گوللرده ، یشیل ، بوش
 گوللرده ، او صافیت وجد آور ایچنده
 بر طالعجنگ عمری قدر زائل و مغفل
 بر عمر مخیل !

5

یالکنز ایکیمز ، برده او : معبوده شرم ؛
 یالکنز ایکیمز ، برده اونک ظل جناحی ؛
 خاکیلره بخش ایلهرک خاک سیاهی
 دوشنده بیاض بر بولوطک کوکلره عازم .
 هر سخن حقیقتدن اوزاق ، هر کسه مجهول ؛
 بر صفوت معصومه نك آغوش ترنده .
 بر لیه عشقک متائی سحرنده

10

یالکنز ایکیمز صید خیالات ایله مشغول .
 صوتکده کی اشعار پر آهنگ ایله مالی ،
 شعرمده کی ألحان محبتله انغمساز ،
 آه ایستیورم ، کوکلره آماده پرواز
 بر لانه آوارهده بر عمر خیالی ...

15

بر عمر خیالی ... هانی گلبنر ایچنده
 بر قوشجغزک عمر بهاریسی قدر خوش
 بر عمر خیالی ... هانی گوللرده ، یشیل ، بوش
 گوللرده ، او صافیت وجد آور ایچنده
 بر طالعجنگ عمری قدر زائل و خالی
 بر عمر خیالی !

20

25

هر شاخسار شمدی - نه یاپراق ، نه بر چیچک -
 بر توده زلال سپرنک و نا امید ...
 ای دست آسمان شتا ، طورمه ، چک
 هر شاخسارک اوسته بر ستره سفید !

- 5 کوکوردن املر کبی ریزان اولیور قار
 هر سوده خیالم کبی پویان اولیور قار
 بر باد خوشک بر صافنده اوبوقلار
 طرزنده طورر بر آرهلق صوکره اوچارلر ،
 صولدن صاغه ، صاغدن صوله لرزان و کریزان ،
 10 کاه اوچهده توپلر کبی ، کاه اولمهده ریزان
 قارلر ... بتون الحانی مزامیر سکوتک ،
 قارلر ، بتون ازهار ی ریاض ملکوتک ...
 دوک خاک سیاه اوسته ، ای دست سما دوک ،
 ای دست سما ، دست کرم ، دست شتادوک :
 15 ازهار بهارک یینه برف سفیدی ؛
 الحان طیورک یینه صمت امیدی .

جناب شهاب الدین

کلیک

- 20 بتون کائناتک کوزلرینه ، بر خواب عمیقدن اوینیور کبی ، سکون مطلق
 ایچنده ازمهرارلر کلیر ؛ کوئش سحر پرینسک یناقلرینی بر بوسه غرام ایله
 قیزارتیر . زهره ، بو پر سرشک نگاه اشتیاق ، سمانک کلرنک توللرینک
 آره سنده ، اوزرنده صاللانیدی تپه نک آرقه سندن فیشقیران شوقا شوق سیالات
 شمشیده غمخور و سرمست ، رقصار ، تبشیشلرله ییقانیر . سواحله مایحی ،
 نافذ بر رایحه دلایشیر . آغاچلرک اوایلری آره سنده خنده کار ضیالر اویناشمغه ،

که خوشانه دمبدم آغلار !
ای اوچارکن دوشوب أولن کلبک ،
بر بیاض ریشه جناح ملک
کبی قار

5

سنی صولفون حدیقه لرده آرار .
سن آچارکن چیچکلر اوستده
اوفاجق بر چیچکلی یلپازه ،
نمشک اوستده شمدی ای مرده
باشلادی پارچه پارچه پروازه

10

قارلر
که سمان دوشر دوشر آغلار !
اوجدیکز ، کیتدیکز سز ای قوشلر ،
کوجوچوک سرفید باقوشلر
کبی قار

15

سزی دالرده ، لانه لرده آرار .
کیتدیکز ، کیتدیکز سز ای مرغان
شمدی بوش قالدی سرتسر یوالر ؛
یوالرده - یتیم بی افغان ! -
صوک قالان مائی توپلری قووالار
قارلر

20

که هواده اوچار اوچار آغلار .

دستکده ای سمای شتا توده توده در
برک سمن ، جناح کبوتر ، سحاب تر ...
دوک ای سما - روان طبیعت غنوده در : -
خاک سیاهک اوسته صافی شکوفه لر !

25

سودا پرور صولرینک اوستندن خفیف بر خنده معنیدار ایله اوچدی ؛
 کذرکهنده حیرتله اویاندردی ، بوتون کوك صوکویا بو روایت قارشى مبهوت
 و متحیر ، بر ندای تعجبله تیره دی :- بو قدر ایرکن !..

هنوز اون سکز یاشنده ؛ هنوز بو چیچکدن کوك صوکندیسنه بر
 یادکار تسلیت براقه حق شمه لطفکار آلمغه وقت بوله دن . . . فقط ایرتسی 5
 هفته - ایکی هفته اراسنده بر انقلاب مهمی وقوع بولامشجه سنه - فردوس
 خانم ینه کوك صوده ینه بر هفته اول اطرافدن سلام طوپلایان کوزلریله
 اثبات وجود ایدنجه بوتون دره بر نفس انشراح ایله شیشدی و بو دفعه ارتق
 اطرافنده طولاشمقده ازدواج احتمالرینک کردابلی آچیلان اون سکز یاشنده
 بر تهله بر شعر و شابک دکل ، ازدواجنک عقیب وقوعنده حیات سیرانه 10
 اثبات صداقت ایچون کوك صوی سلاملامغه کلن فردوس خانمک صندالنه
 بوتون دره نك سوداجو صندالاری بر تسلیمیت تامه ایله طاقیلدی ، سوروکلندی
 کیتدی .

عشاق زاده خالد ضیا

الحان شنا

15

بر بیاض لرزه ، بر دومانلی اوچوش ،

اشنی غائب ایله ین بر قوش

کبی قار

نچن ایام نوهارى آراز ...

ای قلوبك سرود شیداسی ،

ای کبوترلرک نشیده لری ،

او بهارک بو ایشته فرداسی :

قابلا دی بر درین سکوته یری

قارلر

20

نمونه لر سرشمدر . بونلر یاریم عصردن بری بو بیوک شهرک مختلف نقطه لرینه داغلمشدر ؛ فقط اونلری داغلمقله برابر یکدیگرندن آیرمایان ، بوتون بو مختلف چیچکلری بر رابطه ابدیه ایله مجتمع بر دمت شکلنده باغلایان برشی واردرکه ، عنوان عائله در ، عائله یی ، جریان امواجی ایچنده سوروکلویوب کوتورن نهر انقلاباتک اوستنده ، باتماز بر تخته پارچه سی شکلنده یوزمکه دوام ایشدر .

ملیح بک طاقنده غریب بر خاصه استجناسیه واردر ؛ هانکی عائله ایله نسبت پیدا ایلرسه او عائله ایچون ملیح بک طاقندن اولق محققدر . ملیح بک طاقندن بر قیز - غالباً بو عائله نك وقایه اسباب تمیزی قادینره مؤکل اولدیغندن قدرک بر مساعده مخصوصه سیله طاقندن همان بوتون قیز اولاد چیقمشدر - بر دیگر عائله یه انتساب ایتمکه هویت معنویه سنك بویکی عائله نك خیره روحنده مص اولامنی او خاصه استجناسیه تحت انیته آلیر . حتی بو جامکانک الک کزیده چیچکلرندن فردوس خانم - تاریخ عائله ایچنده بر خارقه نوعندن - هنوز اون سکر یاشنده ایکن روم ایلی ساحلنك مینی مینی ظریف بر یالسنه - بو کون قلندر سیرانندن صکره بیاض صندالک و یختمنه یناشمق اوزره اولدیغی 10 آچیق صاری بویالی یالییه - کلین کیدر کیتمز هدیه ازدواج اوله رق اورایه درحال عنوان عائله یی کوتورمش اولدی ؛ اوکوندن اعتباراً قوجه سنك اسمی سیلندی و یرینه : - فردوس خانمک بکی ..! دینلدی .

فردوس خانم بر چوق اقربا قیزلری کبی قوجه سنز قالماق لزومنی دوشونمکده عجله ایتش ایدی . بوتون خفت طبع و مزاجیله دنیاده کوزل 20 کینمکدن و ممکن اولدیغی قدر اکلمکدن بشقه بر شیئه اهمیت ویرمه ین دماغنک محاکمه سیله هر نه اولورسه اولسون بر قوجه - البسه لريله ارايه لرینک مصارفنی تأمین ایده جک بر کیسه - بولغه قرار ویرمش ایدی . عائله نك اطرافنده یواش یواش کسب قوت ایدن بر حس مباعدت اولنه جک قیزلر ایچون یکانه بر زمین ازدواج براقش ایدی : مسیره لر . . برکون کوک صوده - نصل 25 اولدی بیلنه مز - فودوس خانمک ازدواجندن بحث اولوندی . بو روایت دره نك

عشق ممنوع، دن

ملیح بك طاقی!.. بو طاقك استانبول حیاتنده تعین نسبتی بر قاعده متینه مستند اوله ماز- تماماً عالم کباره ادعای منسوبیت ایدم جك قدر حائر صحت اصالت اولیان بو عائله نك یاریم عصر اولنه قدر موجودیتی مشکوک ومبهمدر. افراد عائله ایچنده تقویم حیات کباره طائش اسملر بر اقلانله اوزاقدن یقیندن - براز قاریشیق اولقله برابر - تصادف ایتك شجرات نسلیه متوغلرینه بلکه ممکن اولور. اصل طاقك تاریخ حیات مخصوصهسی ایشته بو عائله یه ترك نام ایدن ملیح بکدن ابتدا ایدر. «ملیح بك طاقی» عنوانی عائله نك بوتون تاریخ روحیسی رموز و شمولیه تلخیص واجمال ایدر بر وسعت افاده یه مالکدر.

5

10

ملیح بك کیمدر؟
بو سؤاله صریح بر جواب ویرمك كلفتیه لزوم کورلمه مشدر. ملیح بك وفاتندن صکره پایدار اوله بیله جك هیچ بر خاطره بر اقامشدر: یالکز اناطولی قیینه بر یالی ایله بو یالیدن استانبولك هان هر طرفه یاییله رق بو کون «ملیح بك طاقی» عنوانیه بر نقطه تمایزده برلشن قادینلر...

15

ملیح بکک یالیسی یاریم عصرک سلسله انقلاباتندن کچمشدر. بو کون کیم بیلیر کیمکدر؟ فقط نه زمان اوکندن کچلسه بوغاز ایچنك حیات خصوصیه سنه واقف اولانلرک قلیرنده کیزی ر یارمق اوزانه رق اوورانی کوسترر ومبهم فقط زنکین معنالر ویره رک: - ملیح بکک یالیسی! دیر...

20

بر وقتلر یالینك پنجره لرندن طاشان آهنك طرب حالا ریختمك طاشلرینی بالایان صولرک زمزماتنده مختفی، کیجه لری بوغازك صولری بر زمانلر بورادن طویلادقلری سلسبیل شمشعه نشوونك الآن بقیه التماعایله فروزان ظن اولنور؛ اونك ایچون یالینك او دوره حیاتنی بیلیمیلر بیله یالکز اونك معناسی حس ایدره رک بورادن کچرکن بر عالمک مجهول بر سرگذشت اشواقنی طویارلر وکندی کندیلرینه: - اوت، ملیح بکک یالیسی!.. دیرلر.

25

بو یالی شهرک تاریخ حیاتنده ممتاز بر نوع چیچک یتشدیرن بر جامکان حکمنده خدمت ایتش و استانبولك حیات کباوانه سنه بو محصول ممتازدن

۱. ای ناطقه عجز و الم ، نظره تفرین ؛
 ای جوف اساطیره دوشن خاطره : ناموس ؛
 ای قبله اقباله جیقان یول : ره بابوس ؛
 ای خوف مسلح ، که خساراتکه راجع
 5 اوکسوز ، طول آغزلرده کی هر شکوه طالع ؛
 ای شخصه مصونیت و حریته مقرون
 بر حق تنفس ویرن افسانه قانون ؛
 ای وعد محال ، ای ابدی کذب محقق ،
 ای محکمه لردن متمادی سورولن حق ؛
 10 ای صولت اوهام ایله بی تاب تحس
 وجدانلره تمدید ایدیلن کوش تجسس ؛
 ای بیم تجسسه کلیدنش آغزلر ؛
 ای شهرت ملیه که مبعوض و محقر ؛
 ای سیف و قلم ، ای ایکی محکوم سیاسی ؛
 15 ای بهره فضل و ادب ، ای چهره منسی ؛
 ای بار حذرله ایکی قات کزیمکه مألوف
 اشراف و توابع ، قوجه بر عنصر معروف ؛
 ای رأس فروبرده ، که آق باق ، فقط ایکنج ؛
 ای تازه قادین ، ای اونی تمقیه قوشان کنج ؛
 20 ای مادر هجرانزده ، ای همسر منبر ،
 ای کیمه مز آواره چوجققلر ... هله سزلر ،
 هله سزلر ...
 اورتون ، اوت ای هائله ... اورتون اوت ای شهر ،
 اورتون و مؤبد اویو ای فاجره دهر !..

- ماضیلری آتیلره نقل ایتکه مأمور ؛
 ای دیشلری دوشمش ، صیریتان قافله سور ؛
 ای قبه لر ، ای شانلی مبانئ مناجات ؛
 ای طوغریلغک محمل اذکاری منارات ؛
 ای سققی چوکوک مدرسه لر ، محکمه جککر ؛ 5
 ای سرویلرک ظل سیاهنده برر یر
 تأمین ایده بیلمش نیجه بیک سائل صابر :
 «کشمشره رحمت !» دین ألواح مقابر ؛
 ای تربه لر ، ای هر بری پر ولوله بر یاد
 ایقاز ایده رک صامت و ساکن یاتان اجداد ؛ 10
 ای معرکه طین و غبار اسکی سوقاقلر ؛
 ای هر آچیلان رخنهمی بر وقعه صایققلار
 ویرانه لر ، ای مکمن پر خواب اشرا ،
 ای قاب قاره طاملرله برر ماتم برپا
 تمیل ایدن آسوده و فرسوده مساکن ؛ 15
 ای هر بری برلیکه ، بر چاپلاغه موطن
 غمیده اوجاقلرکه مرارتله صومورتمش ،
 بیلرجه زماندن بری توتمک نه ... اونوتمش ؛
 ای معدله لرک ، زهر تقاضاسی اوکنده
 هر ذلتی بلع ایلین افواه قدیده ؛ 20
 ای فضل طبیعتله اک آماده و منعم
 بر فطرته مقرون ایکن آچ ، عاطل و عاقم ،
 هر نعمتی ، هر فضلی ، هپ اسباب رهایی
 کوکدن دیله نن ذل توکلکه ... مرایی !
 ای صوت کلاب ، ای شرف نطق ایله ممتاز
 انسانده شو نانکورلکه لغت ایدن آواز ؛ 25
 ای کریه بی فائده ، ای خنده زهرین ،

- ۵ ای قاتلی محبتلری بی لرزش نفرت
 پرورده ایدن سینه مسهوف سفاهت ؛
 ای مرمره نك مائی در آغوشی ایچنده
 ٹولش کچی طالعین اوپویان توده زنده ؛
 ای کهنه بیزانس ، ای قوجه فرتوت مسخر ،
 ای بیک قوجه دن آرته قالان بیوه باکر ؛
 حنکده هنوز تازه لکک سحری هویدا
 حالا تیتیرر اوستکه انظار تماشا .
- 10 خارجدن ، اوزاقدن آچیلان کوزلره سوزکون
 چشمان کبودکله نه مونس کورونورسک !
 مونس ، ققط اُک کیرلی قادینلر کچی مونس ؛
 اوستکده جوشان کریه لک هپسنه بی حس .
 تأسیس اولونورکن داها ، بر دست خیانت
 بنیانکه قاتمش کچی زهرا به لغت !
- 15 هب لوٹ ریا طالع لانیلر ذره لرکده ،
 بر ذره صفوت بوله مازسک ایچریکده .
 هب لوٹ ریا ، لوٹ حسد ، لوٹ تنفع ،
 یالکز بو ... و یالکز بونک امید ترفع .
 میلیونه باریندیردیغک أجساد آره سندن
- 20 قاچ ناصیه واردر چیقاجق پاك و درخشان ؛
 اورتون ، اوت ، ای هائله ... اورتون ، اوت ای شهر ؛
 اورتون ، و مؤبد اویو ، ای فاجره دهر !...
- 25 ای دبدبه لر ، طنظهلر ، شانلر ، آلایلر ؛
 قاتل قولهلر ، قلعه لی زندنیلر سرایلر ؛
 ای دخمه مرصوص خواطر ، اولو معبد ؛
 ای غره ستونلرکه برر دیو مقید ،

لكن تصادف ... آه ، او قويلر منادمی ،
عاجزلرك ، زواليلرك خصم دائمی .

بردن يتيشدی محوه بو تدبير خارقى ،
سوندوردی بر نفسده بو اميد بارقى ؛
نقش ايتدی بر تهكم ايچون بخت بى شعور
تاريخ ظلمه بر يكي ديباجه غرور .

5

قورتولدى ؛ حقير ، آله جق شمدى انتقام ؛
لكن اونوتماسين شونى تاريخ سفله كام :

بر قومى چيكنه مكله بوكون اكله نن دنى ،
بر لحظه تاخره مديون بو كيڤنى !

10

توفيق فكريت

سپس

صارمش ينه آفاقى بر دود معند ،
بر ظلمت بيضاكه پياپى مترايد .

تضييقنك آلتنده سيلنمش كېي اشباح ،
بر توزلو كثافتدن عبارت بوتون ألواح ؛

15

بر توزلو و هيتلى كثافت كه نظرلر

دقتله نفوذ ايليهمز غوريه ، قورقار !

لكن سكا لايق بو درين ستره مظلم ،

لايق بوتستر سكا ، اى صحن مظالم !

20

اى صحن مظالم ... اوت ، اى صحنه غرا ،

اى صحنه ذى شمعنه هائله پيرا !

اى شمعنه نك ، كوكنه نك مهدى ، مزارى ؛

شرقك ازلى حاكمه جاذبه دارى ؛

امیت جان اولمایان بر هیأت جمعیات متمدنه دن صایله مز . ایشته تنظیماتک
ایلك کوزندیکی بو ماده مهمه اولمشدور .

عبدالرحمن شرف

بر لحظه تأخر

- 5 بر ضربه ... بر دومان ... و بوتون بر گروه سور ،
بر معشر وضع تماشا ، خشین ، عقور
طیرناقزلیله بر ید قهرک ، دیدیک دیدیک ،
یوکسلدی غور جوو باجاق ، کله ، قان ، کیمک ...
ای ضربه مجله ، ای دود متقم ،
- 10 کیمک ؟ نه سک ؟ .. بو صولته سائق ، سبب نه ؟ کیم ؟
آرقه گده بیک نگاه تجسس ، و سن نهان ،
بر دست غیبی آکدیریورسک ، رها فشان .
مالک سسک او سورت رعدین غیظه که
هر یرده حس حق و خلاصک محرکی .
- 15 صدمه کله پای قاهری تیزتر تغلبک ،
اک غره تاج حشمتی صارصار تقریک .
سیلکوب عقود ربقه اعصاری ، اک چتین
بر اویقودن اویاندریر اقوامی دهشتک .
ای شانلی آوجی ، دامکی بیهوده قورمادک !
آتدک ... فقط یازیق که ، یازقار که وورمادک !
- 20 طورسهیدی بر دقیقه جنز دور بی سکون ،
یاخود او طورماسهیدی ، او اکیلل سرنکون
قانلرله بر جنایتیه یک بکزهین بو ایش
بر خیر اولوردی ، مثلی عصرلرجه کچمه مش .

اودونی نه مقوله شیدرکه صدراعظمک دیواندن جلبی استنزام ایده « جوانی ویرمکه انفعال پادشاهی بی دعوت ایدرک بالاخره افنا اولنمشدی .

حکم اوغلی علی پاشا کبی علم و فضیله یکتا و اداره و تدبیر ملک و حربده بیهمتابر وزیر عالیشان مصالح دولته متعلق بر ماده دن طولایی سلطان

عثمان ثالث جانی صیقوبده « بن سنی عزل ایدر حال باشی علی آغایی کنده 5

وزیر ایلرم « خطابنه دوچار اولدقده ارادتی الندن کیدرک « افندم آکا حال

باشی علی پاشا دیرلر حکیم اوغلی علی پاشا دیمزلر « جوابیله مقابله اتمکین

قیزقلسنه حبس ایدلش و والده سلطانک شفاعت مصرانه سی اوزرینه ورطه

هلاکدن قورتیلمشدی . فؤاد پاشا برکون حضور عبدالعزیز خانیده ابراز

جرات ایدوب پادشاهک سیاستده تغیر وقوعنی کورنجه « افندم اسلاف وزرا 10

اورته قبوده جلادک بکله دیکنی بیلدکلری حالده ینه پادشاهان عظامه دوغری بی

سویلیمکدن چکنمزلر ایدی . له الحمد سایه معدلت هایونکزدده بزم اوپله

قورقورمز یوقدر . عرض حقیقتده تردد ایتک بزه وبالدر « دیدیکی مرویدر .

مصونیت شخصیه دائر اولان احکام شرعیه و قانونیه زمامدارانک اجرات

کیفیه لری یاننده موقع طوطامه مشیدی . بر پاشانک یومیه شوقدر (کله) تعیینی 15

اولدینی ذهانبنده بولنان سبکمغزلر وار ایدی . والی پاشانک بر صباح اک

متمم آدمی اتلاف ایتدیردیکنی خبر آلان قاضی درحال نزدینه واروب سبینی

استفسار ایلدکده « بوکیجه رؤیامده بنی قورقوتدی آرتق امنیم قالمادی « جوانی

آلنجه رضا جویابه حرکتدن انحراف ایتماک و هر امرینی یرینه کتیرمک

المده در ، فقط رؤیاسنه کیرمامک المده دکدر ، دیو قاضی افندی همان پیلینی 20

پیرتی بی طویلایه رق اورادن سیویشدیکی ؛ و صدراعظم برکون تبدیل کزرن

بربر دکانندن آتیلان کیرلی صو قضاء اوزرینه صیجرامقله بربرک قتلی امر

ایدوب کندی بربر باشیسی اولدینی عرض اولدقده اوپله ایسه بشقه بر بربر

بولک اجرا ایدک زیرا صدراعظمک امری حکمسز قالماز دیدیکی کرچه صرف

خیالخانه ناسده ایجاد اولنش فقره لردن ایسه ده حکایات ملیه کچمی وقوعنه 25

احتمال ویریلان حالاتدن اولدینغه دلالت ایلور . طشره لردده توره یان متغلبه

و اشقیانک بر طاقی جان قورقوسیه طریق شقایه سلوک ایلدکلری تاریخاً نابندر .

ضعف و فقره مبدل اولدیغنی اعتراف ایلدگدن صوکره قوانین شرعیه و مضبوطه
تحتنده اداره اولنمیان دول و ممالکک پایدار اوله میه جغنی بر لسان قطعی ایله
تصدیق ایدیور.

بو حقایق لسان شاهانه دن صادر اولق اعتباریله اهمیت مخصوصه بی حائر
ایدی و صدراعظم قوجه خسرو پاشا و امثالی زمرة استبدادیه نك قوانین
مضبوطه یه انقیادی قولای شیردن دکل ایسه ده علیه آچیقندن آچینه فك
دهان ایتلرینه امکان برقیور ایدی.

دولت علیه نك حسن اداره سنی کافل اولق اوزره یکیدن تأیید و تنظیمی
لازم کلن اساسلر « امنیت جان و محفوظیت عرض و ناموس و مال و تعین
ویرکو و عساکر مفتضیه نك صورت جلب و مدت استخدای قضیه لری » اولدی
بیان بیورلدقندن صوکره خط هایونده قضایای مذکوره برر برر مناقشه و
اولکیلرک فقدانندن متولد محذورلر و صوکره کیلرک تنظیمندن حصوله کله جک
محسنت توضیح و تعداد اولنیور. بز دخی یکان یکان تعریف و مناقشه ایده لم:
امنیت جان. — امنیت جان اعظم حقوق بشردر. هیچ کیسه قانونده

- 15 مصرح اولان جرم و جنایتی ایشلمدکجه و کندوسنه اسناد اولتان جرم و جنایتی
ایشلدیکی لدی المحاکمه ثاب و محکمه دن حکم لاحق اولمدکجه اعدام اولنه مز.
احکام شرعیه دخی بونی تمامیه مؤیددر اما بزده بو حق اصلی مرعیتدن ساقط
ایدی. حیات افراد ذی اقتدار اولانلرک دوداقرینک آره سنده ایدی. بر
امرلری آنی ازاله یه کافی ایدی. و بوسیئه اک بیوک موقعدن باشلایه رق قدمه
20 قدمه آشاغی یه طوغری اینر ایدی. نیجه صدر اعظملر افترایه اوغرایه رق و یا
مدافعه حق و محافظه منافع دولت قصدیه اوامر سنیه یه قارشو کله رک بلاسؤال
ولاجواب مغدوراً قتل اولنشلردر. مثلاً کمانکس قره مصطفی پاشا نام مرد
جاهد و غیور برکون دیوان هایونده صورت مخصوصده حضور شهریاری یه
جلب اولنوب سلطان ابراهیم « کتخدا قادینه اودون کوندرلمنی امر ایشدم
حالا کتیمه مش » دیو عتاب الیمسی اوزرینه پاشای حیت شمار « افندم معظلمات
25 امور سلطنت سنیه لری حقده بر امر هایونکیزی تلقی یه کلدیم. کتخدا قادینک

تاریخ مصاحبه‌لری نندن

تنظیمات خیریه : تحلیل

اسکی طرز اداره‌ی یکی طرزہ افراغه تنظیمات خیریه پیشوا اولمشدر .
 تنظیمات خیریه‌ی تحلیل ایدرکن اسکی طرزک نقاط مهمه‌سی تعریف اولنه‌جقدر .
 تنظیمات خیریه بخط‌هایون شکلنده اعلان قلمشدر . سلطان محمودک صوک
 5 سنه سلطنتنده اعلانی متصور ایکن عاکف پاشانک ، نذیلہ تأخرہ اوغرایہ‌رق
 جلوس عبدالجید خانیدن درت آی مرورنده و ۲۶ شعبان ۱۲۵۵ تاریخنده
 صادر اولمشدر . تسوید وقرائت ایدن خارجیه ناظری مصطفی رشید پاشادر
 قرائتی ایچون کلخانه میدانده تخمین صورتده تعیین اولنان موقده بریوکسک
 کرسی و مدعوینه مخصوص چادرلر قورولمش و پادشاه حضرتلری یقینده
 10 بولنان کوشکک کلشیدی ، و صفارات اجنیه و مؤسسات داخلیه حتی لونجه
 اوطه‌لریله اصناف کتخدالری دعوت ایدلشیدی و وکلا و علما و خواص
 مأمورین حاضر اولوب طویلانان بیکلرجه اهلانک کرسی‌یه تقرب ایچون آره
 صره حرکت وتموجندن اوکنیش میدان بر دریای متلاطم شکلنی آلمشدی .
 حضار میاننده بولنان وقعه نویس لطفی افندی « رشید پاشا صوت بلند و سلیقه
 15 بلیغه عالیمسند ایلہ » اوقودی دیور . متعاقباً قربانلر کسیلوب طویلر آتیلمش
 و اجرای شادمانی ایدلشدر .

یوم اعلانک هر سنه دوریه‌سندہ ایقاد قنادیل ایلہ شتک یاسیلیمی و اوقوندینی
 محله بر مرمر ستون رکزیله اوزرینه خط‌هایونک صورتی حک اولنمی
 تصمیم ایدلش و سرای ایچنده اهالی ایچون تماشا و زیارتی قولای اولامیه-
 20 جغندن آبدہ‌نک سلطان بازید میدانده رکزیه صوکرده‌دن تحویل قرار
 قلمش ایسه‌ده بعض مطالعات زمانیه‌یه مبنی کرک شهر آیین اجراسندن و کرک
 آبدہ رکزندن صرف نظر اولمشدر .

تنظیمات خیریه خط‌هایونتی تحلیل ایدلم : مقدمسندہ پادشاه زمان یوز الی
 سنہ واردرکه غوائل متعاقبه و اسباب متنوعیه مبنی نه شرع شریفه و نه قوانین
 25 منیفیه انقیاد و امثال اولنماق حسبیلہ دولت علیه‌نک اولکی قوت و معموریتی

- دائرة سلطانیدن عودت ایدهرک کدخداسنه مسرت ایله « نهایت عثمانلیلردن
 قزل احمدلیک انتقامی آلام ؛ اگر عثمانلیلر بزم خرابجی موجب اولدیلرسه
 بنده اونلرک اسباب خرابی حاضر لادم » دیدی . اختیار کدخدا بر طور حزن
 ایله : « نصل ؟ » دیه سوردی . « — پادشاهی بالذات بیع عواطفه اقناع
 ایدهرک . واقعا کندیسنه عرض ایلدیکم جاذبه چوق مؤثر ایدی ؛ قرق بیک 5
 التون آزشی دکدر ؛ بوکوندن صوکره پادشاه بالذات نمونه ارتشا اوله جق ،
 وارتشا دولتی محو ایله جکدر . . عالی احتیاطدن زیاده سربیتی کوستره رک
 « ذات عالیکز جد پشرفکرز خالد بن ولیدک خلف لایقیسکیز : تاریخک خبر
 ویردیکي وجه ایله خالد ، خلیفه عثمانک حاجنه ایکی التون سکه ویره رک
 خصمندن اول حضور خلیفه کیردی ، و شو صورتله اسلامده برنجی اوله رق 10
 ارتشانی ایجاد ایلدی » دیدی . شمس پاشا باشی صالایه رق « چوق شیر
 بیلیرسک ، عالی . . » دیمکله اکتفا ایلدی . شمس پاشا اکثریا ، عرضحالری
 طوبلامقندن وارتشا صورتله آلنان پاره لری آولامقندن عبارت اولان مأمو-
 ریتی تلمیح صورتله کندینی « عرضحال شاهینی » تسمیه ایدردی .
 15 قبا بر ترکمن اولان اويس ، شمس پاشانک ضد تاحی اولق اوزره نه
 تربیه اولمش بر ذکایه ملک ، نه ده شطارت آور بر صورتده مصاحبه مقتدر
 ایدی . تیره ده قاضی ایکن ، آوده مغیسا والیسی مراده تصادف یختیارلغه
 مظهر اوله رق شهزاده نک خوشنه کیتمش ایدی . بر مدت صوکره شهزاده ،
 پدرینک موافقیته او-یسی دفتردار تعیین ایتدی ، و زمان سلطنتی انه آلمق
 20 اوزره مغیسادن استانبوله عزیمتده برابر بولندردی . اويس بو یولجیلقدن
 استفاده ایله صدراعظمک نفوذندن اندیشناک اولماق اوزره سلطان مراددن
 وعد آلمغه موفق اولدی ؛ ینه بو فرصت ایله شمس پاشایی پادشاهه زیاده
 ثنا واک زیاده امنیه لایق و اسلافی پادشاهلرکده امنیتی قزانش بر آدم
 اولق اوزره عرض ایلدی . سلطان مرادک استانبوله وصولندن آز وقت
 25 صوکره وزیراعظم ، اخیراً اوچنجی دفتردار نصب اولنان اويسک سرقت
 ایتدیکي مبالغه حقنده تحقیقات اجرائی طلب ایتدی . پادشاه ، بر خط همايون
 ایله بوکا ممانعت و او-یسی ایکنجی دفتردارلغه و مؤخرآ لاله زار افدینک
 رینه برنجی دفتردارلغه تعیین ایتدی .
 هاممر - محمد عطا

- اوزرينه مستند بولنان عظمت سليمانی ده سليم ثانیك مدت سلطنتجه دوام
ایتدی؛ فقط مراد ثالثك جلوسنده وزیراعظمك اقتداری پریشان اوله رق
صوقوللونك شو صورتله ظهوره کلن ارتحال سیاسی دولتک انحطاطی سرینی
اورتیه چیقاردی، و شو حال اولا سرايك، صوكره پایتختك، ولایتلك،
5 اك صوكره ده خرستیان حكومتلرینك نظر اطلاعنه واصل اولدی.
- قاره، فاتح سلطان محمدك تأسیسات سیاسییه سی، داخل و خارج مدرسه-
لرینك تربیاتی، علی الخصوص وزیرلردن، قاضی عسکرلردن، دفتردارلردن،
نشانخیلردن مرکب اولان ارکان اربعه دولتی تخطر ایدر؛ مورخ عالی-موافق
حقیقت اولدیفی قدر مصیب بر فکر انتقاد ایله-اداره عثمانیه نك بودرت
10 استنادکاهنه قادین طبیعنده بولنان مراد ثالث زماننده صدراعظمك نفوذ
و قدرتی اغتصاب و مقاسمه ایدن دوت ندیم ایله دوت قادینی تقابل ایتدیرر.
بواشخصك مراد ثالث اوزرنده بیوک تأثیرلری اولایغندن اونلره دائر بعض
تفصیلات، او حکمدارك سلطانی وقایعی ده صمعی بر صورتده افهام
ایده جکدر. دوت ندیم: سایم ثالث دورنده موضوع بحثمز اون شاعر
15 شمسى پاشا؛ قواعد معتاده ترینك تفضیله قاضیلقدن دفتردارلق و پاشالق
رتبه سنه چیقاریلان اويس؛ خواجه شهریارى مورخ شهر سعدالدین؛ مجا-
رستاندن کله قیو اغاسی خادم غضنفر اغا ایدی. سلچوق ایمپراطورلغك
تقسیمنده قره دکیز ساحلرلرنده حکم فرما اولان قزل احمدلی عائله سنك خاتمه سی
اولان و سلسله نسبى خلیفه عثمانك سرداری خالد بن ولیده چیقاران شمسى
20 پاشا بدیهه کویلیغی، شطارت پرورلکی سایه سننده مظهر التفات سلیمانى اولمشیدی.
سليم ثانییه آو آرقداشلیغی ایتدیکی ایچون او دها زیاده سوردی؛ لکن مراد
ثالثه ترکمن اويس طرفندن توصیه اولنه رق اونك زماننده اقبالی صوکه درجه
کدی؛ اويس، پادشاهك هر دفعه جامعه عزیمتده یاغدیریلان عرضحاللری
و بو کاغذلره برابر ویرلن اچهلری طوبلامقده شمسى پاشایى استخدام ایلدی.
25 مورخ عالی بوبابده بر حکایه نقل ایدرکه کرک او زماندن بری اداره نك هر
شعبه سنى اخلال ایتکه باشلایان رشوت تاریخی، کرک شمسى پاشا ترجمه
حالی حقنده پك معنیداردر. عالی، ندیمك او طه سنده ایدی؛ شمسى پاسا

دولت عثمانیه تاریخی ، ندن

- فرط سفاهته تسلیم نفس ایتیش بر پادشاهك كوستردیكى قیدسزلغه زغمآ وزیراعظم صوقوللونك كمال نفوذ فعالانهسی دولتی — قانونی سلطانك سلیمانك اعلا ایتیش اولدیغی — عظمت و اقتدار درجهسنده سكر سنه مدت فصل
- 5 محافظه ایده بیلیمش اولدیغی بوندن اولکی ایکی کتابده كوسترمش ایدك. اكر صوقوللونك نفوذی ارتحاله قدر دوام ایتیش اولسه یدی دولت عثمانیهك انحطاطی مراد ثالثك جلوسیله ابتدا ایتیمرك بش سنه ده تأخر ایتیش اوله جق ایدی.
- سلطان سلیمانك مصالح دولته و یردیكى اتساع ، سعادت مملکتجه تأمین ایتدیكى ترقی دائمی اونك حیاتیله نهایت بولمادی ؛ خلفك بتون زماننده و حتی
- 10 خلفه زغمآ دوام ایلدی. صوقوللو ایسه سلیم ثانی ایله ختام بولان نفوذندن صوکرده بر مدت حیانده قالدی. واقعا مراد ثالثك جلوسنده صوقوللو صدارت عظماده ایقا اولندی ؛ لکن ، یالکز قطعاً خصمانه اولان برطاقم تمایلاته دکل ، اختلاجات عصبیه ایچنده بولنان بر پادشاهك ضعفه و قادیئرله ندیمرك خدعه لرینده قارشى اوغراشمسی لازم کلدی . بناءً علیه صوقوللونك
- 15 نفوذی بالطبع محدود قاله رق زمام اداره اونك لفظاً اونك النده ایسه ده فعلاً حرمك و داخل و خارجه کی سرای مأمورلرینك الرنده ایدی . سلیمان پیغمبره عائد اولوب بوتاریخك صوك دوره سی حقدّه تطبیق ایلدیکمز روایت شرقیه بورایه دخی تطابق ایدرك شو ایکنجی دورهك وقایعنی تشریح ایده جکدر : سلیمان پیغمبر تختی اوزرنده قاعد و آرسلانلرله محاط اوله رق ارتحال ایتیش ایدی ؛
- 20 فقط نعشی علامت سلطنت ایله مستور اولدجه انسانلر ، حیوانلر ، جنار ، شیطانلر پادشاه اعظمك حیاننده محافظه سنه مجبور بولندقلری تباعد سائقه سیله مماتی کورمه مکّه مجبور اوله رق بر معتاد عرض تعظیاته کلدیلر . سلیمان پیغمبرك استناد ایتك اعتیادنده بولندیغی عصانك قورتلره طعمه اولوبده رماد حالنده سقوطندن دولایی لعشكده دوشمسی اوزرینه درکه حقیقت اکلاشلیمش
- 25 و دنیا عظیم بر قاریشقلغه دوشمشدر . « صدر اعظمك اقتدار ناحدودی عصامی »

- هر بری مجوزه و اورته قوشاق ایله باشلری ازرینه برر طبله آلوب صدر اعظم سرایندن، سرای هایونه کوتوردی. بعده امینه سلطانک جهازلری قطارلره و قباقلی عربلره تحمیل و معتاد اولدینی اوزره صدراعظم سراینه نقل اولندی. اوچ کون صوکره عموم ارکان دولت ینه مسافر اوطه سنده طوبلا- 5 نوب سرایک اورته قپو دینلن محندن آنلره بینه رک مرتب آلائی ایله سلطانی، زوجی صدراعظمک سراینه کوتوردیلر. آلائی سیر ایچون پادشاه و والده سلطانده صدراعظمک سراینه کیتدیلر.
- نشاندن اول داماد اوله جق ذاته دامادلق خلعتی کیدیرلمک معتاد ایدی. 10 فاطمه سلطانک سلحدار علی پاشایه تزویجده کی آلائی پک زیاده شمعنه- لیدر: صاغدیج یعنی دامادن و کیلی اولان قپودان پاشا علی السحر آلائی ایله قالقهرق سمور ارکان کورک و قلاوی و رخت و بساط دیوانی ایله آرقه سنده صدر اعظم کتخداسی و داماد پاشا کتخداسی آغالر سلیجی و صوف ارکان فراجه لر، آنلرکده آرقه لرنده قپودان پاشا آغالری باشلرینه مجوزه و آرقه لرینه ارکان کورکلری کییمش اولدقلری حالده تیمور قپودن سرای هایونده کی (خاص 15 اوطه) یاننده کی (صفه) تعبیر اولنان محله واصل اولدیلر. بورادن داماد، قپودان پاشایی قارشیلادی. معتاد اوزره قهوه شربت بنخور ویرلدکن صوکره حلی و جواهر ایله مشحون نشان قفسلری و آلتون ایله مملوکیسه لری، اک قیمتلی اتمه ایله لبالب زربفت و زردوز آلتون و صیرمه ایشلمه لی بوغچه لری و رنگارنگ سکر و نباتدن معمول میوه لی آغاج تقلیدلرینی محتوی 20 (بانغچه لری) و حالص کوموشدن معمول ایکی عدد نخلی خاص اوطه آغالری دیوانخانه میدانه نقل ایتدیلر. طقسان قدر قپودان پاشا آغالری عموم اوزره مجوزه و بیاض ساده لرله حاضر ایدیلر. جواهر قفسلری و آلتون کیسه لرله بوغچه لری باشلری اوزرینه آلوب ایکیشر ایکیشر قپودان پاشانک اوکنه دوشوب تیمور قپودن سرایه داخل و اورته قپوده پاشا آتندن نازل اولدقده اول و ثانی 25 میر آخورلر و قپوجیلر کتخداسی آغالری اوکه دوشوب سرایک چادرلر قورولو میدانه واردیلر. حرم قپوسی اوکنده قرمز و یشیل طولامه لرله طوران تبردارلر، قپودان پاشا آغالرینک اللردن نشان بوغچه لرینی و قفسلرینی آلدیلر. احمد راسم

عثمانلی تاریخی ، ندن

سلطان دوکونی (۱۲ نجی عصر)

مصطفی خان ثانینک کریمه سی امینه سلطان صدراعظم چورلیلی علی
یاشایه و عایشه سلطانک کوپرلی زاده نعمان پاشایه عقد و نکاحلری و اجرا
ایدیلن دکونلرک تفصیلاتی :

قاضی عسکرلردن استانیول پایه سی معزولی اولان افندیلره قدر ابتدا علما ،
بعده دیوان خواجهلری ، اوجاق آغالری و سائر وکلای دولت ترتیب اوزره
صدراعظم قوناغنه دعوت و ضیافت ولیمه مباشرت اولندی . ضیافتلر تمام اولدقدن
صوکره شیخ الاسلام ، قپودان دریا ، صدراعظم کتخداسی و صدور اعیان
سرای پادشاهیده کی مسافر اوطنه سی نام موقوفه کیتدیله . سلطانلر طرفندن
عقده وکیلی اولان دارالسعاده آغاسی ، داماد صدراعظم پاشا طرفندن وکیل
اولان قپودان پاشا ، نعمان پاشا طرفندان وکیل اولان کتایچی علی افندی
وکلترلیله یکر میشریک آلتون مهر مؤجل اوزرینه شیخ الاسلام عقد نکاح
ایتدکدن صوکره آياصوفیه شیخی بر دعا او قودی . سلطانلر طرفندن شیخ-
الاسلامه و وکیل اولانلرله صدراعظم کتخداسنه برر سموز و دعا اقویان
شیخه بر قاقوم کورک ، اعیان دولته خلعت فاخره ، دامادلر طرفندن دخی
دارالسعاده آغاسنه برر سموز کورک و بالطه جیلر کتخداسیله بلوک باشیلره
خلعتلر اکسا اولندی .

داماد صدراعظم پاشا طرفندن ترتیب اولنان نشان : الماس استقان (ر) ،
الماس چپراست (ر) ، الماس بیله زیك (ر) ، لعلی صالحیم کوپه (ر) ، مجوهر
آینه (ر) ، الماسلی نقاب (ر) ، اینجیلی مست و پاپوش (ر) ، آلتون قاپلی
مجوهر نعلین (ر) ، سکّه حسنه (ایکی بیک) ، طبله شکر (قرق)
نعمان پاشا طرفندن ترتیب اولنان نشان : الماس استقان (ر) ، الماس بیله زیك
(ر) ، زمرد کوپه (ر) ، الماسلی چپراست (ر) ، آلتون قاپلی مجوهر نعلین
(ر) ، مجوهر مست و پاپوش (ر) ، سکّه حسنه (ایکی بیک) ، شکر طبله (قرق) .
شکر طبله لرینک اوزرینه بویامه اورتولر چکیلمش ایدی . صدراعظم آغالرینک

- قره مصطفی پاشانك عظمت و دبدبه‌نى كوردى . سفرده بالذات بولوندى ،
 بولارده كى مشكلاتى كوردى . بر كچه ، شدتلى بر ياغمو ر ياغدى ، هر كس
 غرارلر اوستنده ياتدى ، فندقليلده كيجه يي صانديق اوزرنده كچردى . سفر ك
 بوتون تفرعاتنى و مراسمنى تعقيب ايتدى . اورته ماجار قرالى توكللى ايمرنك
 ايلچيلرى كلديكى زمان ، مراسمه اشتراك ايتدى . ويانه هزيمتنك اك جـيـع
 5 صحنه لرينى تمقييدن خالى قلمادى . سفردن دونوشده « يكيچرى حسن آغا
 محلولندن خاص اوطه خدامنه الحاق » اولوندى (۱ جمادى الاول ۱۰۹۹) . محمد
 رابعك خلعى ، يكيچريلرك عصيانى كاملا كوردى . سليمان ثالث زماننده
 پادشاهك خدمتنده بولوندى . غايت مدققدى . بوتون مراسمى كورور ،
 محاوره لرى ايشيدير ، و قيد ايدردى . صدراعظم اسماعيل پاشا عزل اولوناجنى
 10 زمان ، رقيبلى ، علما افنديلر ، سرايه كمشلر . پادشاهده خاص بانچهده بغداد
 كوشكنده ايمش . حضوره قبول اولونمشلر . وزير اعظمك عليهنده بولونمشلر .
 « پادشاه حضرتلرى ساده دل ، مكر و حيله دن غافل اولدوغى جهته » :
 — يا كيم وزير اولسون ؟
- ديمش . علامده بكرى مصطفى پاشايى مناسب كورمشلر . فندقللى ديوركه :
 15 « قصر ك برو جانبنده اشربه ينى تبخير اثناسنده عجاا اصلى نه اوله ؟ ديو يانلرنده
 حاضر و بو امره ناظر ايدم . جمله خاص اوطه لى به اذن ويروب يانلرنده
 اوطوردق . افندى بزدن بوسرى صاقلوب : اوغللر ، مشاوره مز ، يكن
 عثمان پاشا قتلنه ويريلن فتوايى پايئه سرير اعلايه عرض ايتك وسرك دخى
 20 مسموعكز اولسون ديدى ، او قودى .
- دها صوكرا ، وزير اعظم قاضى على پاشانك عزلندهده بولوندى . وزير
 اعظمى هيچ سومزدى . عزل ايديله جكى زمان ، پادشاه نه سويله جك ديه
 مراق ايتدى . « وزير اعظملر حضور هايونه كيردكه ايجروده كمسه طور-
 ميوب طشره چيقيق معتاد ايكن » اولجه : كي مسه چيقيماسون ! ديه تنبه
 25 ايدلى . فندقللى بوفرصتى غنيمت بيلدى ، پادشاهك بوتون سوزلرينى دويدى .
 دها صوكرا ، معزول وزير اعظمك ياننه قيزلر آغاسيله برابر كيتدى . پاشانك
 نفى ايچين جريان ايدن حادثه لره شاهد اولدى . احمد رفيق

ساحدار فندقلی محمد آغا

- دولتک رسمی وثیقه لرندن صوگرا، تاریخمز ایچین الک جانلی وثیقه لر،
 وقوعاتی بالذات کوروش اولانلرک یازدقلری اثرلردر. کتبخانه لرمزده بوقیل
 آثار پک چوقدر. فقط بونلر آراسنده الک مهملرندن عد اولونابیلرک بر
 تاریخ واردرکه، اوده فندقلی ساحدار محمد آغانک ذیل فذلکه سیدر. 5
 ذیل فذلکه ۱۰۶۵ سنه سندن ۱۱۰۷ تاریخه قدر وقوعاتی غایت صمیمی بر
 صورتده تصویر ایدر. مع مافیه، آری تدقیق ایتمزدن اول، مؤلفنک حیانه
 دائرده معلومات ویرمک فائده دن خالی دکادر.
- فندقلی محمد آغا « غلطه مضافاتندن فندقلی قصبه سنده » دوعدی (۱۰۶۹).
 10 کنج یاشنده سرایه انتساب ایتدی. تحصیلی مکملدی. محمد رابع لهستان
 سفرینه کیتدیکی زمان، ترخان سلطان و سرای خلیقه برابر، اردوده اوده
 بولوندی.
- کندیسنگ باش مصاحب شاهین آغاه انتسابی واردی. پادشاه حاجی
 اوغلو بازار، نده ایکن، شاهین آغا طرفدن عرض ایدلدی، « غلمان
 اندرونن سفرلی قغوشنه » چراغ اولوندی. محمد رابک خلعه قدر سفرلی 15
 قوغوشنده خدمت ایتدی. پادشاهک اکلجه لرینه، آلورینه، اسکدار سرای
 اسکله سنه کلیرکن چفته صندالرده اندرون غلماننه یایدیردینی ساز و آهنگلره
 شاهد اولدی. سفردن عودنده خاص باغچه بوستانچیلری زمره سنه الحاق
 اولوندی (۳ ذی القعدة، چهارشنبه)، بو وظیفه یی ده حقیه ایفا ایتدی.
- 20 ۱۰۸۸ ده ترسانه باغچه سنده، خدمتچیلر دائره سنده یانغین اولدی.
 بوتون جاریلر تلاشه دوشدیلر، جاملی بویوک کوشکه کلیدیلر، اورادنده
 قاقیشدیلر، دریاه ناظر قفسلی کوشکه دولیدیلر. فندقلی محمد آغاه اوده
 ایدی. بوتون بوستانچیلرله برابر یانغینی سوندورمکه چالیشدی. کندی
 دیورکه: « زمره بوستانیانن اولدوغمز حبیبله خدمته حاضر و اول ورطه
 هولناک عبرتنامه ناظر ایدم. طرف پادشاهیدن عظیم لطفه مظهر اولدق » 25
 ۱۰۹۴ ده، ویانه سفرینه محمد آغاده شاهد اولدی. سفر حاضرقلرینی،

عالملر و صنعتکارلر ، دن

قره‌چلبی زاده عبدالعزیز افندی

- سلطان ابراهیم دورینک سمور و عنبر مجادله‌لریله کچن سیاسی حیاتی برچوق سیلارک تظاهرینه سبب اولدی . بو سیلار ایچنده ، حریص و ریاکار ، 5
مرد و وطنپور ، مجاهد و حیثی انسانلر کورولدیکي کبی ، علماً تمیز ایتمش و جالکده سیاسی حیاته قاریشدقلری کورولدی . بو سیلارک اک مهملرندن بریده ، هیچ شبهه‌سز ، قره‌چلبی زاده عبدالعزیز افندی ایدی .
- عبدالعزیز افندی ، تورکلکه خدمت ایدن اک اسکی و اک معتبر برعائله- دندی . جدی مولانا حسام‌الدین ، فاتح دوری و زراسندن صدر اعظم قرمانی 10
محمد پاشانک برادری و کمال پاشا زاده‌نک شریکی ایدی ؛ طاشکوپرولو زاده‌نک روایتنه کوروده ، کوله‌سی ایدی . مولانا حسام‌الدین علم و فضلی ایله تمیز ایتشدی . چلبی سلطان محمد دوری علماسندن ، شرح هدایه حاشیه یازان نیکده‌لی قره یعقوبک دامادیدی . دورنده « عموما دیار قرمانک حاکم پاکیزه نهادی » اولان بو ذات ، دوقوز یوز یکریمده وفات ایتشدی .
- حسام‌الدین افندینک اوغلو محمد هجری افندی ایدی . هجری افندی ، 15
باباسنک قره یعقوب عائله‌سنه انتسابندن دولایی قره‌چلبی عنوانی آلدی . بو تاریخدن اعتباراً تکمیل عائله بو نام ایله آکیلدی . محمد هجری افندی اوغلونه باباسنک آدینی ، حسام‌الدین حسین ، قویدی . حسام‌الدین افندی‌ده ، بوتون عائله کبی ، علما مسلک‌کنده ، متعدد قاضیلقلرده ، علماً تمیز ایتدی . خصوص- 20
صیله کاتب چلبینک روایتنه کوره « مجمع البحرین علم و عمل استقامتده علم نراهنده مسلم عالم حاکم حاسم ایدی . شرح هدایه و مفتاحه تعلیقاتی و حواشی کتب متداولده آثار قلمی » موجوددی . مسائل فقهیه‌ده اختصاص صاحبی اولان بو ذات ، بروسه‌ده‌کی چفتلک‌کنده آلتمش یدی یاشنده ، فجأةً وفات ایتدیکی زمان ، ایکی اوغلو قالمشدی : بری محمد ، دیکری‌ده عبدالعزیز 25
افندی .

— آب حیاتلر، صحتلر، عافیتلر و پادشاهلق مبارک اولسون! دییه
دعالر ایتدیلر.

اتاریخده (۶۹۹ هـ، ۱۳۰۰ م)، عثمان بکک ادارهسنده بولونان
اولکده ایکی مهم بلده واردی: سوکود، قرهجه حصار.

- عثمان بکک باباسی ارطوغرول معیتده کی تورکلرک آناطولوده ایلک 5
یاشادقلری ی، سوکود اولدی. ارطوغرول بک بورایه یرلشدی، قبیله سنی
بورایه کتیردی. سوکود، پایتختی قونیه، ده تشکل ایدن سلچوقی
ایمپراطورلغک اوج بکلکنی تشکیل ایتدی. بو بکلک، ارطوغرول بکه ویریلدی.
ارطوغرولک سوکوده یرلشمه سی جوار بکلر ایچین مهم بر حادته ایدی.
هیچ بری ده سلچوقی سلطانک اولکهنه یاناشامیوردی. کرمان تورکلری 10
اندیشه ایچده ایدی. ارطوغرولایلر اوج بکلکنی جانداق و یوره کدن مدافعه
ایتدیلر. ارطوغرول بک سوکود، ده دائمی بر جنک حیاتی کچیردی.

قونیه، ده سلطانلرک دکیشمه سی وظیفه سنه اصلا خلل کتیرمه دی؟
اوجونجی غیاث الدین کیخسرو سوکود جنوارینی تفتیشه کلدیکی زمان اونو
حرمتله قارشیلادی.

- ارطوغرولک اوج اوغلو واردی: کوندوز بک، ساوجی بک، عثمان بک.
ساوجی بک صاری باقی لقبه معروفدی. لطفی پاشا دییورکه: «عثمان
جمله سندن بهادر قویدی. خلق دخی عثمانه عزت و حرمت ایدوب اتراکک
یکیدی و بکلری آوده و شکارده یاننده جمع اولورلردی. وبالجله سلچوقیلردن
هر قنغیسی پادشاه اولسه ارطغروله و عثمانه نظر حمایتلرین دریغ ایتزلردی. 20
دخی غایتده دیندار و نامدار ایدی و شجاعته موصوف کسنه ایدی.
ارطغرول پیر فانی اولوب اوغلی عثمان قاردشلی ايله کندو بویلری ایچده
حاکم اولوب نهایت کوچر اولو اتراکک آنک مخدومی و محکومی ایدیلر».

- ارطوغرول، سوکود، ده یازم عصر قادار یاشادی. دوقسان ایکی
یاشنده وفات ایتدیکی زمان (۶۸۰)، نهمشی سوکود طور اقلرینه کومولدی. 25

بیزانس قارشیسنده تورکلر ، دن

این اوکنده تورکلر

چاووشلر ، شوق وشادی ایچنده ، باغیر یورلردی :

— آب حیاتلر ، صحتلر ، عافیتلر ، پادشاهلق مبارک اولسون !

5 بوتون آغالر ، کتخدالر ، جوار ایللرک تکمیل بکلری طوپلانمشلردی .

آناطولو ، پارچالانمق تهلهکسه معروضدی . عصرلردن بری سلطنت سورهن

سلچوق خاندانى اداره ضعیفه ، موغول تحکیمیه ازیلشدی . قونیه ده آرتق

سلطانندن اثر یوقدی : اوچونجی علاءالدین کيقباد ، موغوللردن غازان خانک

عسکرلری طرفدن یاقالانمش ، ایرانه کوتورولمشدی . موغوللارک تجاوزلرینه

10 قارشى دورمق ، سوکود و این اوڭى ، نده یاشایان تورکلرک ده موجودیتلرینی

قورومق لازمدی . بورالری تورکلرک اوچ بلده لریدی . اوغوز بکلری

هب طوپلانمشلر ، موغول تجاوزینه قارشى قویمق ایچین آناطولونک غریبنده ده

بر دولت تشکیلی دوشونیورلردی . قونیه سلطاننک موغوللر آلینه کچمهی

صلچوق خانداننک خاتمه سیدی . سلطنته سلچوقیلردن بزینک کتیر یلسی ایسه

15 امکان حارجنده ایدی . آناطولونک هر طرفنده ، قارامان اوغوللری ، کرمان

اوغوللری ، صاروخان اوغوللری ، منتشا اوغوللری ، اسفندیار اوغوللری هب

استقلاللرینی اعلان ایتشلردی .

اوکون عثمان بک ده استقلالنى اعلان ایدیور ، بیعت رسمی اجرا

اولونیوردی . اوغوز بکلری عثمان بکک اوڭنده « اوروطوروب اوغز رسمنجه

20 اوچ کره یوکنوب » باش قویدیلر ، باللردن ، قیمیزلردن عثمان بکه « صغراق »

صوندیلر . عثمان بک ، قیمیزی ایچر ایچمز ، چاووشلر :

- انسانلارك اوموزلری اوستنده يوكسليز .
 كنجلر ! بوتون ايمد وطن شيمدی سزده در .
 هرشی سزك ، وطن ده سزك ، هر شرف سزك .
 لكن اونوتمايك كه ، زمان تند و مطمئن
 5 بر خطوه صموت ايله تعقيب ايدر بزى
 اوكدن قوشان ، فقط ينه دقتله هر ايزى
 تدقيقه يول بولان بو ياكلاز معاقبك
 شرمندۀ عتابى قاليرسهك ، يازيق !.. دمين
 « فردا سنك !.. » ديدم ، بنى آلقيشلادك ، خاير ،
 10 برشى سنك دكل ، سكا فردا وديعه در ؛
 هرشى وديعه در سكا ، اى كنيج ، اونوتمه كه
 سندن ده بر حساب آرار آتى مشتكى
 ماضيه شيمدى سن باقورسك پر ايتباه
 آتى ده سندن ايله جك بويله اشتباه ،
 15 هر عضوى كردباد حوايجله صارصيلان
 برنسلك اوغليسك ؛ بونى ياد ايت زمان زمان ،
 عصرك ، اونوتما ، بارقه لر عصر فيضيدر .
 هر ييلديريمده بر كيجه ، بر كولكه دوريلير .
 بر افق اعتلا آجيلير يوكسليز حيات ،
 20 يوكسلمه ين دوشر : يا ترقى يا انحطاط !.
 يوكسلمه لى ، دوقونمالى آلنك ستمالره ،
 طويماز بشر ديدكلرى قوش اعتلالره
 اوغراش ، ديدين ، دوشون ، آرا ، بول ، قوش ، آتيل ، باغير
 طور مق زمانى كچدى ، چاليشمق زمانيدر .

فردا

— بوگونك كنجلرينه —

فردا سنك ! سنك بو تجدد، بو انقلاب
هرشى سنك دكلى كه، ذاتاً؛ سن اى شهاب !
اى چهرهٔ بهيج اميد، ايشته معكسك
قارشكده بر سماي سحر، پاك و بى سحاب
آغوش لوزه دارى آچيق بكليور ... شتاب
اى فجر خنده زاد حيات، ايشته هر كسك
انظارى سنده، سن كه حياتك اميديسك
آنكده بر ستارهٔ نو، يوق، بر آفتاب
آفاقه دوغ، او كنده شو ماضى پرمحن

5

۱۰

سونون مؤبدآ

سونون مؤبدآ او جهنم، سنك بوكون
جنت قدر كوزل وطنك وار، شو كورديكك
زمرد باقيشلى، اينجى شطارتلى قيزجغز
كيمدر، بيليرميسك؟ وطنك .. شيمدى صايفيسين
بر كوز بو نازلى چهره يه - الله اسير كدسين -
كم بر نظرله باقسه تحمل ايدهرميسك ..؟
ايسترميسك؟ شو آق صقالك صاف و محتشم
پيشانى و قارينه - بر كيرلى ال ديم -
لكن يابانچى بر ال اوزانسين؟ شو مقبرى
راضى اولورميسك، طاشه طوتسون شو سرسرى؟
البت، خاير .. او مقبر، او پيشانى و قور
قدسى برر مثال وطندر، وطن غيور

15

20

دوداقلرنده کی کرینده بوسه لر ، یاخود ،
او کوزلرنده کی نیلی سکوت استفهام .

5

اونلرک روحی شام مغبردن
متکاثف منکشلردر که

متمادی سکون و صمتی آرار ،
شعله بی ضیای حزن قر
ملتحی صانکه ساده اللرینه .

10

او قدر ناتوان که آه اونلر

اونلرک حزن لال مشترکی ،

صوکره دالغین مسا ، او خسته ده کیز ،

هیمی بکزر او یرده بربرینه ...

15

او بلده

هانکی بر قطعه خیلده ؟

هانکی بر نهر دور ایله محدود ؟

بر یالان یرمیدر ، ویا موجود

فقط بولونمایه جق بر ملاذ خولیامی ؟

20

بیلیم .. یالکز

بیلدیکم سن و بن و مائی ده کیز

و بو آقشام که ایلور تهزیز

بنده اوتار حزن و الهامی ،

اوزاق

و مائی کولکه کی بر بلده دن جدا قالارق

بو نفی و هجره مؤبد بو یرده محکومز ...

سکا یالکز بر اینجه تازه قالدین ،
 بکا یالکزجه اسکی بر بدلا
 دیهن بو کونکی بشر ،
 بو سفیل اشتها ، بو کیرلی نظر
 بولاماز سنده ، بنده بر معنا .
 نه بو آقشامده بر غم زمین
 نه ده دورغون ده کیزده بر مغیر
 لرزه استار واستغا ...

5

سن و بن
 و ده کیز
 و بو آقشام که لرزه سز سمسز
 طوبلایور بوی روحکی کویا ،
 اوزاق
 و مائی کولکلی بر بلده دن جدا قالارق
 بو نفی و هجره مؤبد بو یرده محکومز ...

10

15

او بلده
 دورور مناطق دوشیزه تخیده ..
 مائی بر آقشام
 ایدر اوستنده دایما آرام ،
 دوکر ارواحه بر سکون منام .

20

قادیئرل اورده کوزل ، اینجه ، صاف ، لیدر ،
 هپسنگ کوزلرنده حزنک وار .
 هپسی همشیره در ویاخود یار ؛
 دله تنویم اضطرابی بیلیر

اوروپایه طلبه اعزامی مناسب کورلدیکی کبی البته تیاترو جلیق ایچون ده بو ایکی
تدبیره مراجعت اولنه جقدور. زیرا اعتراف ایدلم که بو آثار مخلدۀ وطنپرورانۀک
هوس و احترام عظیم ایله اوینامسینه و پرستش قلبی ایله تماشا و تقدیر اولنمسنه
رغمًا هنوز تیاترو و صنعت نامنه پک صفر اید بر حالده یز. شبهه یوق که
5 زمان بونی ده اصلاح و اعلا ایدم جکدر. کرک تاریخ اسلام، کرک تاریخ عثمانی
تیاترو و صحنه لرنده احرار ملتک انظار عبرت و انتباهنه وضع اولنه جق بیکلرجه
وقایع غریبه یی حاویدر. تیاترو صنعتنه وقوف کسب ایدم جک اولان اهلیتپروران
ادبا طرفدن آنلر برر برر انتخاب ایدیلرک صحنۀ تماشا یه وضع اولنور؛ شرف
انسانیت اولان فضائل عالیه و مکارم راسخه نک یانی صیره چهرۀ بشریتک
حجاب دائمیسی بولان رذائل خسیسه و مساویٰ دنیه تشهیر ایدیلر ... 10

جناب شهاب الدین

او بلده

ده کیزلردن

أسهن بو اینجه هوا صاحب لرکله اکلن سین،

15

بیلسه ک

ملال حسرت و غربتله افق شامه باقن

بو کوزلرکله، بو حزنکله سین نه دلبرسک !

نه سن،

نه بن،

20

نه ده حسنکده طوپالانان بو مسا،

نه ده آلام فکره بر مرسا،

اولان بو مائی ده کیز،

ملالی آکلایان نسله آشنا دکلز.

وجدانی ایله اشتراك ایتك ایستهین مشتاقین حریت وارباب حمیه برر وسیله کار
اولق اوزره جاججا قونسرلر، تیاترولر ترتیب ایدلدی. بو تیاترولرده نهلر
اوینانه جق ایدی؛ البته عهد ردالتمند استبدادك باصمه قالب اوینولری، سانسور
خیئتک نیشت غدری ایله پارچه پارچه ایدلش، چوغی آوروپانك درجه ثانیه
5 و ثالثه ده کی مؤلفلری طرفدن یازیلهرق لسانمه مجرد هیچ بر جهتی، هیچ
بر نقطه سی زلف یاره طوقونماق مزیتی ایله ترجمه ایدلش بولنان قیمتسر
اثرلری اوینانمازدی. استبدادی «یوها» لرله تشیع ایتمش اولان احرار امت
آرتق او ساخته لکلرله آوودیله مازدی. علی الخصوص شمعی اوتوز ایکی سنه
رماد ظلم آلتنده قالمش اولان - اخگر حمیت بتون عثمانلی یورکلرینی یاقیور،
10 قاووریوردی. بر آتش سیال دوداقدن دوداغه، یورکدن یورکه انتقال ایله
بتون عثمانیلری هم آواز اشتیاق ایدرک روحلرمزده - حمداً ثم حمداً -
سودای وطنی جنلاندیریور، آلوندیریوردی. بزه شمعی بر زلال تسلیت،
حرارت می آز چوق تسکین ابده جک بر کوثر جانپور لازم ایدی. بونی
طبیعی شهید حریت، مربی وجدان مکنون ملت اولان مرحوم معظم کلاک
15 آثار وطنپرورانه سنده آرادق. «وطن» تیاتروسو همان بتون اولاد وطنك
دنیا به یکی آچیلان کوزلرینی تسخیر، پاك و عالی حسله هوز چارمغه
باشلایان یورکلرینی تشجیع، نجیب و مقدس امملری - اوتوز ایکی سنه ك عطات
نومیدن صکره - هنوز تخلیه جسارت ایدن فکرلرینی تنویر ایتدی. بسا -
یاخود - عهده وفا، زواللی چوجق، کلنهال، عاکف بك بر رغبت
20 خارق الماده ایله بر برینی تعقیب ایدیورلردی. طمارلرده تبحر ایتمش اولان
قاتلرک جولاننه شدت کش، آرتق هر عثمانلی بر حریت مارشی طویق،
بر وطن شرقیسی دیکه ملک ایچون قوشهرق کیده جک بر تیاترو، بر قونسر
آرایوردی. بو اشتیاق وطنپرورانه صنعتکارلر یتشه میور، بتون ارباب هوس
وطنه خدمت ایچون صنعتکار اولیوردی... بویه جه ماده استحصال قوائد
25 عظیمه نك یانی صیره بر حقیقت تظاهر ایتدی که اوده حر و مدنی بر ملتك
تیاتروسز یشامیه جفی ماده سی ایدی. اوت، آرتق یزده تیاترومز، تیاترولرمز
اوللی، کافه امور وطنیه مزك اصلاحی ایچون آروپادن متخصصلر جلی،

- سیاسی عد ایدرک خوف و خلجان دائمی ایچنده دمکدار اولدینی او ادوار
سیهقام استبدادک ظلمت ماتمرنکی ایله نور ترقیدن محروم قالمش اولان اقسام
علمیه و ادبیه مزدن بری تیاترولرمزدو. بیک درلو زحمت و تهلکیتی کوزه
آلیره رق، الیوم ملکه مدنیه و مترقیه عندیده صنایع نفیسه نیک ال پارلاق بر
شعبه سنی تشکیل ایدن تیاترونک بزده - هیچ اولمازسه بوسبوتون - نامنی
قالدیر تماماغه غیرت ایتیش بولان بر ایکی تورک و بر ایکی ارمنی وطنداشلرمزه
شمیدی نه قدر تشکر ایتسه ک آزدر. زوالیلر نه بلالره، نه مختلره معروض
اولدیلر! هله بر آرهلق او باب تجاریلری - بونی کندیلری ده اعتراف ایدرلرکه
تیاترونی بر صنعت دکل، مجرد وسیله معیشت اوله رق تلقی ایدیورلردی -
اودت، بیچاره لره آز چوق کفاف حیات اولان باب تجارتلری شهر امین مقتولی
زماننده بسبتون سد ایدیلرک آرتق چوقدن قربان ظلم اولان صنعت دکل،
بلای رزق و روزی دردینه دوشدیلر. آنک قتلی ایله رشید پلیدک شهر
امانته تعینندن صوکره - طبعی بعض شرائط ایله! - تیاترولرک بعض مسدودی
یکیدن آچلدی. صنعت! او، خیال محال!.. هیچ اولمازسه زوالیلره اتمکلی
قرانق فرصتی ویرلمش ایدی.. اوینایورلر، ایچلرندن آغلایه رق قومدیالر،
قهقهه لرلندن بایله رق دراملر اوینایورلردی. حکومت مستبدنیک عباد مملوکه سی
اولان غزته لرده ایسه انجق اعلانلری کوریه لیلردی. مطالعات تنقیدیه و
ادبیه می؟. کیمک حدی! ذاتاً بونی کیم بکلپور؛ ارباب تماشا کیملردن
مرکب؟ صنعتکارلرک دردی نهدر؟
- بواحوال ایچنده بزده تیاتروجیلغک وجود پذیر اوله مامسی غایت ضروری
ایدی. وقتاکه روم ایلی خاک پاکندن طلوع ایدرک - المنة لله - سرعت خاطفانه
ایله شو مظلوم دیارینی شمعشع نورانیسنه غرق ایدن مهر منیر حریت ملتک
جبهه اقبالنه شماع زرینی ایله ۱۱ تموز تاریخ مقدسه سنی حک ایتدی؛ تیاترو
ملتک اشواق و مسعدت و شکرانی آره سندن فروزان اولان آماک اولیه
حریت صبره سنده یاد ایدلدی. صوکره اعانه ملیه، دها صوکره چرچر حریق
هائی و اتحاد و ترقی جمعیت محترمه سی اعانه سی ظهور ایدرک بونلره خواهش

- داغیلیرکن صخور عریانه ،
فراز ذروء سینهی قهره یوکسله رک
اورادن
اورادن دوشمک ، اولمک ایسته یورم
جوف یأس آشنای خسرانه ... 5
قانی بر کوملک
بی خارای شمس آرقه مدن
آلوب سوروکله یه رک ،
او دم که رفرف هستی به صمت اولور قائم
و بر کونک دم آلاش زوالنده 10
سوروکلیئر صولر آفاقه شعله حالنده ،
او دم که قوللر آچار جسم نا امیده عدم ،
بر درین سسله «هایدی!» دیر اوچورم ،
او دم
فراز ذروء سینهی قهره یوکسله رک 15
اورادن
صوت امید قلبی دیکله مدن
جوف خسرانه دوشمک ایسته یورم .

احمد هاشم

تیاترولر

20

اوتوز ایکی سنه امتداد ایدن دور استبدادک اوتوز ایکی بیک سنه تصویر
و تزییف ایدملکه بیتیمه جک اولان مظالم بی انصافانه سندن بری ده ملتی
- آز چوق تنویر افکار و تهذیب اخلاقه خدمتی حس ایدیلن کافه اذواق
معصومه دن محروم ایتک ایدی . هرناموسکار و حمیتوررک کندیسنی بر مجرم

قیش

ینه قیش
ینه شمس مساده آه او باقیش ،
ینه یوللرده سرسری دولاشان
آشیانسز طیور پر نالش ..

5

تهی قالان اووالر
سکوت ایدر صانیلیر موسمک غومیلہ ؛
خراب اولان صاری یوللرده قالماش نه کلن ،
نه کیدن .

10

شمدی یالکز قوافل اوراق
متمادی سوروکلنیر بر اوزاق
افق پر اضطراب و نومیده .

ینه قیش ، ینه قیش ،
بوتون امللری بر آغلایان دومان صارمش ..

15

احمد هاشم

اولمک

فراز ذروہ سینای قهره یوکسلهرک
اورادن ،

اورادن دوشمک ، اولمک ایسته یورم
جوف یأس آشنای خسرانه ...

20

تیردهک

باریلتیلرله یانان بر مسای مذبحه رنک

کنج وجودلرک بو اوزانان اللردن خشیته اوزاقلاشمه‌لری ، چوجوقلرک
 قاجیشمه‌لری بو روحی صیقه صیقه تحجر ایتدیرمیورمی ؟ طوندورمیورمی ؟ بن
 حس ایدیورم : اوهت ، بو اللرده کی معنای کدری ، تضرع مدھشی سزیورم !
 بو اکمک دکل تماس دیله‌نیور ؛ بو سسدن ، حرکتدن محروم ، محبوس روح
 5 یلوارییور ؛ یاواش یاواش تحجر ایدن روحنی قورتارمق ایچین اوفاق بر تماس
 بشر دیله‌نیور . اوهت ! بن سزیورم که یوللره طراوت ، کنجک صاچارق
 بو سیاه نقطه مدھشدن قاچان آچیق توآلتلر ایچنده بر زمین ال ، او دیله‌ن ،
 او قدر صامت ، فقط او قدر مدھش بر معنا یله اوزانان اللره یاواشجه طوقونسه ،
 بر دامله صیحاق یاش او اللره دوشسه ، بو متحجر ، منجمد روحک بوزلرینی
 10 پارچالامق ایچین مجادله فوق الطبیعیه‌سنی ، او مستکره ات بیغینلری اوزرنده ،
 فرق ایده‌جکم ؛ سونمش سیاه نقطه‌دن ، بوتون او اوزون ، صوغوق محرومیت
 زهرلرینک ، توزلو یوللره آقذیغنی کوره‌جکم . فقط او اللره ایکی مترو یاقلاشنجه
 او عمومی خوف و استکراھه مغلوب اولارق ، او اللرک معنای استرحامی یکانه
 بن آکلارش اولدیغ حالده اونی جوابسز بر اارق قاجیورم .

15 ضیا ، حرارت بو کررولتیلردن چکیلدیکی ، انسانلر حرکتدن قالدیغی ، بر
 آغیر ظلمت آلتنده بوتون وارقلر سکونته دالقلری بر زمانده مظلم بوشلقلرک
 اک کیشیف یرنده ، کندیمی تقسیمده کی دیلنجینک شکنده ، خایر ، تقسیمده کی
 دیلنجینک هویتند بولورم . بن ده عینی معنای استرحامه اللریمی مظلم بوشقلره
 اوزاتیر ، صوکره بو ابدی جوابسزلق قارشیسینده روحک یاواش یاواش تحجر
 20 ایتدیکنی حس ایده‌رم . اوهت ، او دیلنجینک کونشدن ، انسانلردن ایسته‌دیکی
 شیئی بن حقیقتدن صمدایتدن ، ابدیتدن ایستر ، اونلردن ، اوفاجق بر تماس
 ایچین بیکلرجه سنه طونارق ، تیره‌یهرک ، ظلمتلرده دیلنمکه راضی اولورم . فقط
 او دیلنجیدن انسانلری قاجیران مادی مستکره‌لکک معنوی بر شکلی ده بلکه
 بنی حقیقتدن ، ابدیتدن ، صمدایتدن اوزاقلاشدیریر . ایسته بو فکر ایله شبهه
 25 و ترددلریمک ظلمت برودتند او دیلنجینک روحی کی روحده کی استرحامک
 اندیاً جوابسز قالاچنی حسی ایله یاواش یاواش مظلم بوشقلرده روح تحجر ایدر .
 خالده ادیب

خراب معبدلر ، دن

روح متعجب

تقسیم باغچه سنک قارشیسنده ، تعلیمخانه دیوارینه آرقه سنی دایامش ، انلری
آرابه کورولتولرینه ، انسان آلایرینک قیملدانیشنه طوغرو دایما اوزاتیر .
5 اللرینک اوجندن اوتنه سنه باقابیلیمک ایچین جساتدن فضله بر شی لازمدر .
عجیب بر صاری ایله مستکره مختلف قیرمزی ات ییغینلردن مرکب آغزسز ،
بورونسز بر انسان چهره سی ، یاخود بر روح ماسکه سی ! صوکره بو ییغینلرک
اورتاسنده قوجامان ، یووارلاق ، سیاه ، سونمش بر کوز وار .

- ادامه حیات ایچین ظلمتلرک آراسندن کسندینه یاقلاشان خیشیلتیلره طوغرو
10 اوزانان بو انسان اللرنده اوله آجیتیجی ، مدھش بر معنای هیچی ، اوله یامان
بر استهزای قدر وار که بلا اختیار هر زمان باشمی چویرر ، باقارم ؛ فقط هر
دفعه سنده بنده باشقه لری کبی استکراه ایله قاریشیق مهم بر قورقو ایله ایلیرلم .
دالری آراسندن کونشک آچیق توآلتر ایچنده اوقشادیغی لطیف باشلرک
حرکتی کورونن آغاچلر قارشیسنده ، نورلو یولده قوشوشان مینی مینی یاورولره
15 دکل ، یورغون آتله بیه صاریشین ضیاسی ، بویوک صیجاقلغی ایله یکی بر حظ
حیات ویرن بو ضیادار عالمک تا اورتاسنده ابدی بر برودت ، نهایتسز ، عادتاً
طوتولور بر قارانقده اوطوران بو دیلنجی عجبا نصل بر قدرتک تجسم ایتمش
بر کابوسیدر ؟ بوتون کوزلرک ضیالردن ، بوتون وجودلرک حرارت تماسندن
مردود بو خارق العاده یالکز مخلوق ، عجبا نه مقصد ایله بو یابانخیلر آراسنه
20 آتیلمش ، اونلرک حیاتلرینه اشتراک ایتمکسزین یاشایور ؟ بکا کلیر که بو ، بی
بوغه یابانچی اولان بر وجودک ، عالمک بوتون معنای ذوقندن ، کرداب قلاکتندن
اوزاق بر روحک دور تکاملنک ناصل اولاجغی آکلامق ایچین بر تجربه قدرتدر !
خایر ! بو ظن صمدایتی کوچولتور ! اولاماز . فقط ابدی بر استفهام اشارتی
کبی بوشلغه اوزانان بو اللرک وارلغی ذاتاً صمدایتی کوچولتمز می ؟ یا بو معطر

سنه قریب بر زماندن بری آشنای حس و ادراکم اولان پلونه تاریخ حربی نك صحیفه لری برر برر چویرمگه باشلادم . هر ورق برقاچ قهرمانك سیای لایموتی احتوا و تشهیر ایدیوردی . طونج کیلشمش اراده لر ، شدائد مواسم آلتنده ثبات ایله حیاتی عین انظار استحقار ایله تتره تن وقور و متین عسکرلر ، عثمانلی عسکرلری ، برر برر گوزمك اوکندن گچدی . پلونه نك او گونه قدر تاریخ ایله هیچ بر آشنالنی اولیان افق وضعندن بيلم نصل بر هوای اساطیری وزان اولمشدی که قهرمانلری ، بیکارجه فرسخ اوزاقلردن تتره تن و آغلایان خویشان معززك یاد یتیمی قارشیسند بیل بی حس و پر عزم طور ییورلردی .

غزا ایله شهادتک یکدیگری متوالیاً قیصقاندینی او ابدی گونلر ، برر برر ، گوزمك اوکندن گچدی . اگر انسانك فوق البشر گوروندیگی ساعتلر و دقیقه لر وارسه اك بیوکلرینه ، بی شبهه ، پلونه نك آفاق خلودی مهد و مدفن اولمشدر .

بیوک وقه لر بر چوق بیوک آدم لری - اگر تعبیر جائز ایسه - بر آنده یتشدیرر . آرتق تاریخ بونلرک مالکانه مؤبدیدر . پلونه میدان حربنك اعداد ایتدیکی امکان اولماسهیدی ، قرق بیك نادره بسالت ، محبول اولدقلری خصائص مردانه یی اظهار ایتمگه میدان و امکان بولمقزین ، هر بری بر ماضینك مقبره تارنده تارمار اولور ، گیدر و حتی زایچار قهرمانی نك بیله گوکلر مزده بو قدر بلند و مخلصد اریکه تجلی اولمازدی .

پلونه او یله بر کل در که هر جزئی و بتون اجزاسی بر تجانس ، بر عنیت گوسترر ؛ و یالکز عثمان پاشا ، یالکز توفیق پاشا ، یالکز یونس بك دکل ، باشلردن ، بگلردن ، افندی و آغلرله چلوش ، اونباشی و نفرلردن بر کتیبه ذی شان وقار ، تاریخك حضور ابدیت پناهنده متمادی بر گچید رسمی اجرا ادر .

فلانك عموميهنك مواجهه مقدسه سنده كندى حازدن بحث ايتك عيىذر.
 ذاتا اورايه نيچون و كيملرك مفسد ويا مقاصدينه حرمه آلمش اولديغىمىزى او
 زمان تماميله بيلموردق. و حالا مبهم قلمش نقطه لر وارد. حقيقت آوانيليرسه
 او محبسه سقوط ويا صعودمزه سبب مشروع اولاييله جك نه بر كناه، نه بر
 ثواب ايشلمشك. بىزى كيجهنك برنده توقيف و ينه كيجهنك برنده تخليه
 ايتديلر. ايشته بو قدر!.. شيمدى بوراده او ماجرادن بحث ايديشم، يازه جف
 ماجرانك او بحثه تعلق اولديغى ايچوندر. قارئدن نياز عفو ديلرم.

اوت، اردولرينك بريله ويانه ي محاصره ايدر كن ديگر ياه تبريزى استيلا ايدن
 سايمان قانونينك پايتخت بدبختنه بلغارلرك ايتديكى هجومى دفع ايچون، عمانلى
 سفائن حربه سندن چكمجى و تر قوس گوللرى او كنده آتيلان طوللرك طراقة
 دورادور ينى بز گيجى يارلرلرندى محبس عرفينك پنجره لرندن ديكهدك. او سسلر
 يالكز او ليال ضجرتده ايكلمش و ايكلمش اولمقاه قاليه جق؛ اعماق روح و
 يادمز، او اينلرك مادام الحياه ممكس گريانىدر.

ايشته شئونك بر استىزاي مؤلى دها: محاربه بايرام كونلرينه تصادف
 ايتمشدى. ميدان حربده آتيلان طوللره، استانبولك مواقع معينه سنده و معين
 وقتلرده پاتلايان افواه ناريه، صانكه بر عيد خاسرك صدائى تحيرينى ايصال
 ايدىوردى. بىزانسك خارجه كي سكه هوا پرستى بيلم، بز بولنديغىمىز يرده
 دهبسته بهت اولمش، ديكه يوردق.

عثمانلى حرب كيملرينك چكمجى و تر قوس گوللرى او كنده پاتلايان طوللرى
 بزم زندان و وجدانمىزى ايكلتيركن، خيالم، گچمش زمانلرك ماجراى مفاخرندن
 تسليتلر ديلندى. و بالطبع اك اول پلونه يي دوشوندم.

پلونهنك و جهانك اك بيوك قهرمانى اولان غازى عثمان پاشانك نجل نجيبى
 نورالدين پاشادن برقچ گون اول بر پلونه تاريخ حربى استعاره ايتشدم. ايكي كره
 قراكلق اولان او گيجهلرى مگر بو كتاب تنوير ايدى جكمش. چونكه محبس
 عرفيه قدر جيميده بكا رفاقت ايتمشدى.

حالك مزاحمى ماضينك مفاخريله آوتمق و اويتمق ايچون محتوياتى اوتوز

سلطان سلیم اولی رام ایتیموب اجل
فتح ایتلییدی عالمی شان محمدی
اسکوبده قبر مادره اولسون بو نو غزل
بر تحفه بدیع و بیان محمدی

5

یحیی کمال

کدیک احمد پاشایه غزل

باد حکمن سورروب انفاس مسیحایه قادار
بادبان آجدی ظفر ساحله اعدایه قادار
حقیقدی او طراستویه پر ولوله احمد پاشا
طوغلر وارسه کیرکدر قیزیل المایه قادار
رعد تکبیر قوپوب کیتملیدر بانک اذان
دار کفارده مشهور کینسایه قادار

10

غرق نور اولمالی ایمان محمدله فرنک
بو سفر ریم پاپادن حضرت عیسایه قادار

15

اولسون الهام ایدنک روحه بر تحفه کمال
شهر آجسین بو غزل جنت اعلایه قادار

یحیی کمال

بطاریه ایله آتش دن

عنانلیرک وقایع نامه موجودیتته چتالجه محاربه سی بر صحیفه مشوشه علاوه
ایهرکن ، بز آلتش بر وطنپرست و طنداش ایله حربیه نظارتنک قراکلق
20 بر گوشه سنه طیقلمشوق .

چوبوقلی، دن غزل

آهسته چك كوركلى مهتاب اويانمسين
بر علم خياله دالان آب اويانمسين

5

آغوش نوبهارده خواييده در جهان
سورسون صباح حشيره قادار خواب اويانمسين

دورسون بو موسيقى سماوى ايچنده ساز
ليل طربده بر دخی مضراب اويانمسين

ای کل سکوته وارمغی امر ايله بلبله
کلشنده مست ذوق اولان احباب اويانمسين

10

دکنز کال اويانمغه اکال عمر ايچون
وارسين بو اويقودن دل بی تاب اويانسين

يحي کال

اذن محمدی

امر بلندسك ای اذان محمدی
کافی دکل صدا که جهان محمدی

15

کوک نوره غرق اولور نیجه یوز بیك مناردن
شهبال آچینه روح روان محمدی

ارواح جملة کورور الله اکبری
عکس ایلده که عرشه لسان محمدی

ياوز سلطان سليم خان ايجون مرثيه

افلاکدن او دم که پیام قدر کلور

کوش جهانہ ولولہٗ بال و پر کلور

دور فتوحی صور سرافیل مژده لر

حقدن نظام عالمہ مأمور ار کلور

5

ابواب روضہٗ نبوین فرشتگان

جبریلی کوردیلر نیجه دمدر کیدر کلور

درک ایتدیلر که سرقد پاک محمدہ

روح القدسلہ عرش خدادن خبر کلور

روی زمینی تابع فرمانی قیلمغه

10

سلطان سلیم خان کبی بر شیر نر کلور

خاقان که آت سورونجه بر اقلیم دشمنہ

پیش و پسندہ محشر تیغ و تبر کلور

رایاتنک علملری اوستندہ اوچمغه

سیمرغ فتح همچو نسیم سحر کلور

15

ای غاصب دیار عرب بکاه وقتکی

اول جزای سلطنت سرخ سر کلور

قاچ فاتح زمان کورن ایران زمین بوکون

کورسون کیمکه هانکی جیوش ظفر کلور

تکبیرلرله خلقه عیان اولدی طوغلر

20

سحرای اسکداره روان اولدی طوغلر

لابالی، شن بر طورله دیزمه اوروب سسندہ بنی متحیر ایدہ جک قدر بویوک
بر اشتهای تکمله :

— دمین، دیدی؛ روحکڑک بیک بر کیجه ماصالارینی یاشادیغنی سویله دیکز
ایستهره میسکز، سزه، بنم کینجک حیاتمه قاریشمش — یالکز قاریشمش دکل اوکا
5 حاکم اولمش، اونی مص ایتش — بر «بیک بر کیجه» ماصالی نقل ایدیم؛
بوندن قرق، قرق بش سنه اولنه راجع بر ماصال! اسکی... فقط شو نهرك
کنارینه و شو قارشیک ساحتله عائد بر ماصال! حالا او قدر تازه و بنم ایچون
شو دقیقهده او قدر دونه منسوب... صیقلمز سکز دکی؟

— خایر، بالعکس، دیدیم. رجا ایدرم، سزی بویوک بر خواهشله

10 دیکله یورم.

— پکی او یله ایسه، دیدی. ایشته ماصالم: یکریمی یاشمده ایدم. پدرم
هنوز وفات ایتش و بکا هیچ شایان استحقاق اولمیان بر ثروت بر اقمشدی.
علی الاکثر یکریمی یاشنده بر کینج باباسنک میرائی یر یمز نه یاپار؟ هان اوله نیر
دکی؟ باخصوص بزم زمانزده بو عاداتا عمومی بر قاعده ایدی. فقط بن او یله
15 یایمدم. چونکه چوق خیالپرست بر کینچدم، هر شیدن اول یکانه املم زنکین
اولمقدی و بو صورتله بوتون قادیلره بردن مالک اولمقدی، خاطر مه نره دن کلدی
بیلم! استانبولله مصر آره سنده تجارتیه باشلادم. نه تجارتی؟ بو مقنن دکلدی.
بو، همان آنتیقه جیلغه منسوب بر طرز تجارتدی. ایکی مملکت آراسنده — مادمه
ماصال آکلاتیورم، اسکی ماصالارده کی تعییراتی قوللانییم — یوکده خفیف بهاده
20 آغیر نه کبی نوادر اشیا بولورسم طاشیوردم.

بویله بر تصورک قوه دن فعله چیقمه سنده، فی الواقع، او زمانلر مصرده
بولونان و عائله خدیویه ایله مناسبتدار اولان عموجه مک چوق تأثیری اولشدر.
ننکیم ایلك سیاحتده بکا هر خصوصده دلالت ایدن، بنی مملکتک هان بوتون
زنکین محافله طایتدیران و کینج بر پاشایله آرازده عاداتا دوستلق درجه سنه
25 واران بر معاوفه نك تأسسنه سبب هب عموجه مدی. اونک سایه سنده درکه ایلك
تشبثلرم متمر نتیجه لر ویردی

ستونلی اوزون سدرل آرقه‌سندده هولدار بر محشر نبات واشجار ایچنده کیزلن
قصر الدباره‌نک متروک و محشم چاییسی، براز اوتده قصر عالینک کنیش، اوزون
یاپراقلی آغاچلر کولکه‌سندده دینلن حزین و مغرور انقاضی و تا قارشیده و تا
اوزاقده، افقک حریم بر کنارنده، اهرامک سیلیک، لرزان و بی‌مجال ذرودلری
کورو نوپوردی. 5

رفیقم و بن کورلدون خالی اولمان یولدن اوزاقلاشوب نیلک تنها ساحلارینه
دوغری کیتدک. بویوک نه‌رده محسوس، مرئی بر جریان واردی؛ دالغله،
ساحلارک سطح آبه دوشن عکسلرینی کندیلرله برابر سوروکله‌یوب کوتوروپور
و نیل، صانکه ضیایه صوصامش کبی قمرک بوتون شعاعنی مص ایدرک، سیلابه-
لرنده خونین قیوریتیلرله بطی و پر اسرار آقوب کیدیوردی. تا اوتده،
صلیب واری یلکن دیرک‌لرله اساطیری بر مخلوق کبی قوللرینی آچوب نیم ظلمت
ایچنده سندله‌یرک کسندینه یول آرایان و دائماً سسزجه قایان طوپراق دستی
یوکلور بر کئیده حزین نغمه‌لر ترنم ایدن بر عربک پریشان سنی دیکلهرک
اختیار رفیقمه دیدم که:

— نه کوزل بر کیجه! و نه غریب، نه افسانه‌دار بر یر! روحم بیك
بر کیجه ماضالارینی یاشاپور، او قدر خیال ایله مشبوعم...

مخاطبم ذهناً ده‌ها مهم شیلرله مشغول کبی، باشنی اکمش، دالغین یاغده
یورویوردی. براز ده اونی ایقاظ ایچون سویله‌شمش شو سوزلره ینه دالغین
باشله، ینه عینی سکوتله مقابله ایتدی و نه‌دن صوکره بکا آلیله، براز اوتده،
جیم بر باغچه‌یی چویردن منهدم مرمردن بر سدی اشارتله: 20

— ایستهرمیسکز، براز شوراده، شونک اوستنده اوطوره‌لم؛ دیدی.
سده دوغری ایلرله‌دک؛ بن نفسمله اوطوره‌جیم یرک توزینی داغیتدم؛
او، قولنده طاشیدینی پاردوسویله طاشک برودتی اورتدی؛ آیاقلرمزی بوشلغه
صالایه‌رق یان یانه اوطوردق. جیندن چیقاردینی طبقه‌سندن بکا بر جیغاره
اوزاتدی، بر دانه ده کندی آلدی و اونی درین بر ذوقله ایچمکه باشلادی.
جیغاره‌لرمزی یاریلامشدق و حالا قونوشموردق. فقط اختیار رفیقم، بردن، 25

ياقالغنه بر يصدق اورتوسى كې صاره رق صاغ ائيله اوراق تصحيح ايتك، صول ائيله ياپازه لئىك و آقشام بيك درلو زحمتدن صوكره اويكه دونديكك زمان برى مئده، ديكرى امزيكده، اوبرى ده آغاچ تپه سنده اوچ چوجوقلى درت بش مسافر بولمق ديمكدور.

- 5 بيك درلو زحمت ديوروم ... زيرا واپوره بنمك ايچون اوتوز سكز درجه حرارت ايچنده يوزلرجه كيشينك خاشلامه كستانه كې دومانلر صاليويرديكى اسكله لرده حامللره پهلوانلر كې كورده شمك، كوچوكجه چوجوقلر ك باشلارندن جانبازلر كې فيرلايوب كچمك، شيلته خاراولرينك، پرنچ قازده ويلرينك، اون چوواللرينك، ياغ فوجيلرينك اوزرينه كمى قضاذه لرى كې طيرمانق و صاقاللى بر افدينك ناصورينه باصوب آزارلاندقدن، شيقجه بر خانمه بالجبوريه فضله 10 صوقولوب اعلى بر شمسيه ييدكدن صوكره، چوجوغك ائنده كى بالونى ازقضا قوباروب قاچايم ديركن خلاطه طاقيلارق واپوره صاحجه ييمش بر طاوشان كې درت طاقله آتوب كيرمك مجبوريدر.

- ديديكيم كې بارى بو يورغونلقدن صوكره اوندن راحت ايدم بيلمك، سرينه مك ممكن اولسه ... محقق مسافر وارد، و مسافر وار ديمك بزه او 15 صاحبه ارتق قول كوله اولدك ديمكدور. ائك هوادار اودا اونلره ويريلير، بزم جيينكلكر سوكولور، اونلر ك ياقاقرينه قورولور؛ قاريوله لر بمزك آلتنده كى شياته لر آزاله آزاله نهايت بزه برر پومبه قاير، حالبوكه اونلر ككى قاباران بر سوت تجره سي كې بم بياض، ترميز يوكسه لير، مدت مسافرتلرني ائك آشاغى بر هفته ده اتمديد ايتديره جك بر شكل حضور و رفاه آليز. 20

رفيق خالد

بر سرانجام 'دن

- قارشى ساحلك خويلادار و دعاكار خرما داللى آرقه سندن كيتدكجه آرتان ضيا سيله، انسانه كيتدكجه ياقلاشيور وهمى ويردن حملى، جانلى بر آي چقييور و 25 مسافاتي ماورائي، زمردين بر شفق استيلا ايدىوردى. صول طرفده بياض

- ایدر، ساده خصوصیتلرینه — مثلاً صرک ایکی آی ظرفنده کشف ایدیلن یکی بر علاج کبی — مراق اتمه زمش . فقط بر قاچ وقتدر الک حقیق بر ایسته کله اوقودینی کتابلر تاریخه و اجتماعاته دأر اولانلرمش . اوفاق لاکه قباہنک بربرینه باغلادیی — بری ماوی قابلی ، اوتہ کی قیرمزی جلدلی کتابلرله دولو —
- 5 ایکی میشه کیتبخانه صرف بو اثرلری محتویدی . اساساً تاریخله فن اجتماع، بری پیر اولش، اوبری دها کینچ، فقط یاش فرقلرینه رغماً صمیمی بر محبتله آکلاشمش بو ایکی دوست، بر ساعت بیلہ بربرندن آریلامازلر . دربدرلیکدن آغیر باشلی ، استقبالنندن مطمئن اجتماعات ، یاشلامش ، فقط تجربہ لی ، دینچ تاریخک قولی برافاماز . اوندن ایده چکی استفادہ لر وار ؛ هر حالده بو ایکی فنک رابطہ می
- 10 دونکیلرله بوکونکی ادبیاتخیلرمز آراسنده کی مناسبتدن دها صیق ، دها شایان غبطہ در !

روشن اشرف

کیرینک دیدکلری ، ندن

یاز کلیور ...

- 15 واغونک جامندن یشیللہ نن چایرلری ، چیچک آچان بادم آغاچلرینی آرقداشمه کوستردم و صیجاق ، رایحه دار بر کونشه قاووشمقدن متولد بر نشئه ایله دیدم که :
- یاز کلیور ! ...

- 20 بوتبشیرہ قارشى مخاطبم دورغون بر طورله غزته سنی ایندیردی و شویله لاقید، دیشاری به بر کوز آتدی ، صوکره حدتلمش کبی باشنی صاللابوب :
- بونده بزم ایچون سوینه جک نه وار ، دیه سویلندی ، زحمتزمی آزاله جق ، نشئه زمی آرتہ جق ؛ خایر ، هیچ بری ... بنجه یاز کلدی دیمک ، یاقیچی کونشه قارشى ایصلاق کوبرہ لری قورویان یوقوشلره طیرمانه رق ، توزدن کیرپیکلری ، قاشلری سورمه لشمش بر حالده قلمه کیتمک ، مندیانی تردن بوکولش

چشم کونلر، دن

جناب شهاب الدين بك

رومانچیلیق بزی، «ادبیات جدیده» بحثه کوتوردی. جنابك مملکتمزده هویت ادبییه سنه اك عظیم بر حرمتله مربوط اولدینی شاعر، توفیق فکرت بکدر. «خالد ضیایه»، رومانلرینی یازدیرمق خصوصنده تشویقاتده بولونان اودر. سوزمی جدیدله تاقی ایدیکز! فکرت اولماسه ندی ادبیات جدیده ظهوره گلmezدی دیمیم، فقط هر حالده ده رونسقمز، ده ناقص بر شکله تجلی ایدردی. او مکتبک روحی اودر! هر مملکتده تعزیز ایدیله بیله جک قدر یوکسکدر! دیدی.

بن بحثک بو وادییه دوکوله سندن جسارت آلام. کندیسنک ادبیاته فصل باشلادیغنی و ایلك یازیسنی صورتدم.

«او ده پک عزیزیدر... بن طیبده ایکن ناجی ادبیاتی ظفر کونلرینی یاشا- یوردی. او وقت معلم مرحوم ترجمان حقیقت غزته سنک سر محررلکنی، ده باشقه بر تعبیرله، ادبی محررلکنی اداره ایدردی. آرقداشلرمدن بو غزته یازی کوندرلر بولنیوردی. بیلیرسکیز که مکتبلرده بعض کتابتی دوزکونجه چوجوقلر وارد؛ و رفقا آره سنده شاعر، منشی نظریله کوریلیرلر. بن ده او قافله دندم. اصراره دایانامایارق بر شی ده بن یازوب کوندر یویردم. شیمدی اسمنی بیله خاطر- لایامادم. ایرتسی کون ترجمانک ادبی ستوننده بزم یازی آلتنده ناجی افندینک بر سطرارق مدحیه سیله انتشار ایتمش. ایشته باشلاییشم بو صورته در».

و ایشته دو قور مکتبی بترین کنج طیب ادبیات مکتبه بویه کیرمش. طب تحصیلتک بو مستنا فطرت اوزرنده فیاض بر تأثیری اولمادیغنی کیم ادعا ایده بیلیر؟ پسیقولوژییه وقوف، فن ایله ادبیاتی تألیف، بر انسجام حقیقی هپ بو طیه صره لرنده کچیریلن سنه لرك اولغون یمشلیدر. جنابك تشبیه لرینه، تصویر- لرینه دقت ایدیکز، دو قورلغنه دائر اماردلر هیچ اکسیک دکدر! ذاتاً طبایته أبدی بر اللهه اصهارلادق دیمه مش که! او فنک خطوط عمومیه سنی حالا تدقیق

«بو، طاشكدر .» ديهرك كه بهي ديكسهه باشكه ؛
 روحك وحيني طويسهده كچيرسهه طاشكه ؛
 صوكره كوك قبهني آلسهده ، ردا ناميله ،
 قانايان خديكه چكسهه بوتون اجراميله ؛
 ابر نيساني آچيق تربه كه جاتسهده طاوان ،
 5 يدي قنديللي ثرياني اوزاتسهه اورادن ؛
 سن بو آوزهنك آلتنده ، بورومش قانكه ،
 اوزايركن ، كيجه مهتاني كتيرسهه يانكه ،
 تربه دارك كي تا فخره قادار بكتتسهه ؛
 10 كوندوزين فجر ايله آوزهنكي لبريز ايتسهه ؛
 تولهن مغربي ، آقشاملري صارسهه يارده كه ...
 ينه برشي يابه ييلم ديههه خاطره كه .

سن كه ، صوك اهل صلييك قيره رق صولتني ،
 شرقك اك سوكيلي سلطاني صلاح الدين ،
 قليج آرسلان كي اجلانه ايتدك حيران ..
 15 سن كه ، اسلامي قوشاتمش ، بوغويوركن خمران ،
 او دمير چنبري كوكسند قيروب پارچالادك ؛
 سن كه روحكه ، برابر كنز اجرامي آدك ؛
 سن كه ، اعصاره كومولسك طاشاجقسك .. هيات ،
 سكا كلز بو افقئر ، سني آلاز بو جهات ..
 20 اي شهيد اوغلي شهيد ، ايستههه بدن مقبر ،
 سكا آغوشني آچمش طورويور پيغمبر .

ویریور یاغینی ، طورمش ده آجیق سینهلره ،
 سورو حالنده کززرکن صایسنز طیاره .
 طوپ تفکدن داها صیق ، کولله یاغان مرملر ...
 قهرمان اوردویی سیر ایت که بو تهدیده کولر ؛
 نه چلیک طابیهلر ایستر ، نه سینر خصمندن ؛
 5 آلیبر قلعه می کوکسنده کی قات قات ایمان ؛
 هانکی قوت اونی ، حاشا ، ایده چک قهرینه رام ؛
 چونکه تأسیس الهی او متین استحکام .

صاریلیر ، ایندیریلیر موقع مستحکملر ،
 10 بشرک عزمنی توقیف ایده مز صنع بشر ؛
 بو کوکسلرسه خدانک ابدی سرحدی ؛
 « او بنم صنع بدیم ، اونی چیکتمه . » دیدی .
 عاصمک نسلی ... دیوردیم یا .. ئسامش کرچک ؛
 ایشته چیکتمدی ناموسنی ، چیکتمیه چک .
 15 شهدا کوکده سی ، بر باقه کا ، طاغیر ، طاشلر ..
 او ، رکوع اولسه ، دنیاده اکیلمز باشلر .
 ووره لوب ترمیز آلندن ، اوزانمش یاتیور ،
 بر هلال اوغرینه ، یارب ، نه کونشلر باتیور !
 ای ، بو طور اقلر ایچون طور اغه دوشمش عسکر !
 20 کوکدن اجداد اینه رک اوپسه او پاک آلتی دکر .
 نه بویوکسک که قانک قورتاریور توحیدی ..
 بدرک آرسلانلری آتجاق ، بو قادار شانلی ایدی .
 سکا طار کلیه چک مقبری کیملر قازسین ؛
 « کومه لم کل سنی تاریخه . » دیسه م ، صیغمازسک .
 25 هرج و مرج ایندیکن ادواره ده یتیز او کتاب ..
 سنی آتجاق ابدیتلر ایدر استیعاب .

- یدی اقلیمی جهانک طورویور قارشیکده ،
 اوسترالیایله برابر باقیورسک قانادا !
 چهره لر باشقه ، لسانلر ، دریلر و نکارنک ؛
 ساده بر حادته وار اورتده : وحشتلره دنک .
- 5 کیمی هندو ، کیمی یام یام ، کیمی بیلم نه بلا ..
 هانی طاعونه ده ذلدر بو رذیل استیلا !
 آه او یکرمنجی عصر یوقی ، او مخلوق اصیل ،
 نه قدار کوزده می موجود ایسه ، حقیقه سفیل ،
 قوصدی محمدجکک آیلرجه طوروب قارشیسنه ؛
 دوکدی قارنده کی اسراری حیا سزجه سنه .
- 10 ماسکه ییرتیاماسه حالا بزه آفتدی او یوز ..
 مدنیت دینلن قجه ، حقیقت ، یوزسز .
 صوکره ملعونده کی تخریبه موکل اسباب ،
 اویله مدهش که : ایدر هر بری بر ملکی خراب .
- 15 اوتهدن صاعقه لر پارچالایور آفاق ؛
 بریدن زلزله لر قالدیریور اعماق ؛
 بومبا شیمشکلری بئندن اینوب هر سپرک ؛
 سونیور کوکسنک اوستنده او آرسلان نفرک .
 یرک آلتنده جهنم کبی بیکلرجه لغم ،
 آتیلان هر لغمک یاقدینی : یوزلرجه آدام .
- 20 اولوم ایندیرمه ده کوکلر ، اولو پوسکورمه ده یر ؛
 او نه مدهش تبیدر : صاورولور انقاض بشر ..
 قفا ، کوز ، گوگده ، باجق ، قول ، چکه ، پارماق ، ال ، آیاق ،
 بوشانیر صیرتله ، وادیلره ، صاغناق صاغناق .
 صاحیور زرهه بورونمش ده او نامرد اللر ،
 یلدرم یایلمی طوفانلر ، آودن سللر .
- 25

چوق سورمه‌دی، بیاض بولوتلردن دوشر کبی اوزاق، مستتا بر سس،
 بوتون عمرمه ایشته‌جکم بر علویتله، رؤیالی داغلرک توللرینی تیرتدیی. نه
 سویله‌دیکنی پک بیلیم‌وردم، یالکیز محشم بر سعادتق، دنیالره صیغمايان آهنکی ایله،
 انسانی هویتنی غائب ایتدیرن دالغهلرله روحندن دوکویوردی. بو او قدر
 عمیق، او قدر انسانلقدن یوکسک بر شوقک، بختیارلغک صداسیدی که،
 5 بالخاصه یتیشیلمزلیکی ایله انسانی صیزلاتیوردی.

هان اوراده بیاض یوله چوکه‌رک، زهدن کلدیکنی آکلامغه چالیشمقیزین،
 دیکله‌دم. او قدر لذیذ، اینجه بر وجد ایله دیکله‌یوردم که سس کمیلدکدن
 صوکره بیله، بر زمان، قولاقلمده، بئلکمده بوتون قدرت و تنوعی ایله
 حکم سورویوردی.

10

اوراده نه قدر قالدیغمی بیلیم‌ورم. یالکیز، دونمکه حاضرلاندیغم وقت،
 هر کونکی چارپشمقدن، قاچ آیدر تعقیب ایتدیکم کرکین حیاندن قاچق
 ایسته‌بور و کوشک بر حظ حسیاتله ساده‌جه یاشامق آرزو ایدی‌وردم.

خاله ادیب

15

چناق قلعه شهیدلرینه

شو بوغاز حربی نهدر؟ وارمی که دنیاده اشی؟
 اک کشیف اوردولرک یوکه‌نیور دوردی بشی،
 — تپه‌دن یول بولارق کچمک ایچون مرمریه —
 قاچ دونانمایله صاریلش اوفاجق بر قارديه.
 نه حیا‌سزجه تحشد که افقار قابالی!

20

زده — کوستردیکی وحشته «بو: بر آوروپالی»
 دیدیرر — یرتیجی، حس یوقسولی، صیرتلان کومه‌سی،
 وارسه کلش، آچیلوب محبسی، یاخود قفسی!
 اسکی دنیا، یکی دنیا، بوتون اقوام بشر،
 قانایور قوم کبی، محشرمی حقیقت محشر.

25

بو، اونك، حدتی آراسنده طوتدیغی کوزیاشلرینی صالیوردی :

— باق چاپقینه، دیوردی، نهایت بنی، بویاشده، نك اولادمن آیراجق.
بن آرتق اونك سسندن قاحشدم. فقط بنله برابر قباحتی کورونن ماجده
آناسنك، کوزیاشلرله اربدی. بشیکدن بری، هر سوزینی مطلق بر اطاعتله
قبول ایتدیکی آناسنه کوستردیکم صوك طاشقینلق اونو قیرمشدی. قیرمیزی
5 کوزلرله، سودیکی ایکی کیشی آراسنده کی مخصوصه دن شاشقین و محزون،
بر گوشه یه چکیلدی. بن، کیتدکجه صیقلاشان بو مبارزله قارشى، اعتدال
دمی محافظه ایدمه دیکم کی بو غوغالی حیاتندن قاحق ایسته یوردم. ایشته
اونك ایچون، ماجده نك تاثری کچر کچمز، اوکا خلامدن آیری یاشامازی
تکلیفه قرار ویردم. بونی قبول ایتدیره بیلیرسم غالیته بن طرفده قلاجق؛
10 ماجده، پك چاپوق، ایسته دیکم طرزده بر قادین اولاجق. فقط اونو اقتاع
ایتملی! آناسنه او قدر شدتله مربوطدر که...

نهایت، ماجده ایله آجیلاجق. مجبوری مبارزله نك صیقیتسی ایله باستونمی
المه آلاق، سوقاغه فیرلادم.

مهتابلی بر کیجه نك افقرله، داغله یایدینی بیاض دومنك، سکونت
15 ویرن بر برودتله، تا روحی صاردیغی دیوارق، کوچوک جاملیجه یولنده
ایرلیله یوردم. بو قدر اهتملرینه رغماً یالکز قالان روحم بو کیجه کی قدر
یالکزلیغی دویمامشدی. عجبا هیچ بر مانعه اولماسه، ماجده ایله باش باشه
آکلاشساق داها یالکز می قالیردم، بونی بیلیم یوردم. یالکز بو سیاه صاچلی
20 کوزل قادینله بربریمزه تمامیه صاحب اولامادیغمزدن امیندم. بو امنیت،
جاملیجه نك رؤیالی یولنده، بکا غریب بر حزنله قاریشیق بر حس حریت
ویر یوردی.

سوقاقده کیمسه لر یوقدی. قایش داغله و مرمریه، بیاضلغک مختلف
لونلرله، یاییلان بو دومانلرده، حتی بیاضمتراق سماده بیله معنیدار بر انتظار
25 سکوتی واردی. بیلیمک ایچون اولدیکمز حقایق، عجبا، بو دقیقه لرده می
سماواتدن روحلریمزه دوکولویوردی. بن ده عجیب، بنی متأذنی ایدن بر انتظارله
دورودوم، بکله دم...

سنی زنبق کبی کوردکجه آچیق پنجرده
کل آچار بختمک اولکی خزانلق قوروسی ،
کنچ ایدر عمرمی خولیارمک کنچ قوقوسی .
صورارم آق صاحمک اورتدیک ییللر نمرده ؟

- 5 جبهه می وارسین او صولفون سنلر صولدرسون
یکی ییلدیز کبی دوغدقجه کوزل هر آقشام ؛
کنچلکم بویله بنمکن قوجامام ، هیچ قوجامام ،
روحم اولسم بیله بن سن یاشایان روحمک

جناب شهاب الدین

10

سویه طالب

- خالام استانبولدن کلدی . او ، آراباجیه پارا ویریرکن ، نعمان ایله قزلیسی
بزدن چیقورلردی . مشربلرینک تخالفنه رغماً ، ماجده ایله صمیمه آراسنده ایکی
دفعه کوروشده بر دوستلق باشلانغیجی واردی . خالام بائنی اوه چویردیک
زمان ، کوزلری ، بنم آرابایه بئیدردیکم صمیمه ایله مطبخ قاپسندن ماجدهنک
15 سلاملادینی نعمانه تصادف ایتدی . بک قورقدیغم بر هجوم علائنی حس ایتدیرن
سسلی بر صولیوشله ، یوزمره باقاندن کچدی ، اوداسنه کیتدی .

او کیجهده سفرده قیامت قوپدی . نه ایچون ، افندیم ، نعمانه بو قدر
آرقاداشلق ایدیورمشز ، نهدن قزلیرمیزی بربریمزدن قاچیرمایورمشز؟ نهایت
جوشمشدی ؛ کندینی غائب ایدرک هایقیردی :

- 20 — سن بر موسیو اولدکه بن قیزی مادام یابامام !
بو هایقیرمقدن اورکن حکمتی قوجاغمه آلارق ، سفرهدن فیرلادم :
— بنم حرکاتم ایشکزه کلیورسه ، بن قازیمی آلیر ، چیقارم . دیدم .

يَمِينِكَ آلتنده داها بياض كورينن صاحلرينه دوقوندى. بر آن دوشوندى .
ينه اُسنهدى. غالبا اوياناچقدى. آرقاسندهكى آچيق نجره دن كيرن محرك روزكار
اونى تهيج ايدىيور، قوشلرك كونشلى جيوياتيلرى ، چيچك و چمن قوقولرى
خيالنده اوزاق ازلى بر فجر، نهايتسز، ملون بر صباح اويانديرىوردى. ياواش
ياواش قانبورينى آرقاسنه دايادى. اللرينى ديزلرينه قويدى، باشنى قالديردى. براز
5 دوغرولدى . طورونك طورونه :

— ياوروم ، نيچون صوصويورسك ، ديدى ، براز قونوشالم .
كنج اسمر قيزيكى نملك ، صوك تورك قادينلرينك او آصلا تطين ايديله .
ميه جك اولان ابدى كدريله بولوطالانان سياه كوزلرينى كتابندن آيرمايارق :
10 — اوقويورم بويوك آنه جكم ، ديدى .

عمر سيف الدين

سنگ ايچون

سسك ايشلر كچى بر شوخ قانات غملمره
سنى ديكلكر كن اولور قلم اوچان قوشلره اش ،
كون باتاركن صانيرم كولككهكى بر باشقه كونش
15 صاريشنلق كتيرر كوزلرك آقشاملره .

دوغويور عمرمه بر يكرمى سكين ياش كونش
بر قوش اوقشار كچى سن صاحلرمى اوقشاركن .
قوقلارم اللركى كللى قوقلار كچى بن .
آووچكدن آيرم قيش كوني بر ياز آتشى .
20

كوه عودت ايدرتر هر اونوتش نيسان
نه زمن كنچلككى يوله خرامان كورسم .
اسكيدن پنه دوداقلرده داغلمش بوسهك
طوبلازير لبركه بر كيجه دالغين دورسهك .

اويله بر موسيقى ي اورتن اولوم
بر تسلى براقز انسانده .

محمل كورمبور هنوز كوكل ،
چوق ساعتلر كچينجه هجرانده

5

دوشولور بر خياله ذوق آليئر :

بلكه حالا او بسترلر چالينر
كميلر كچمين بر عمانده ...

يحي كال

بهار و كلكلر * دن

- 10 كوچوك سالونك فس رنكنده قلين و آغير پردهلى كنيش پنجره سندن
ديشاريسى محشم و بارلاق بر صولو بويالوحيه ي كبي كوروئوپوردى . صاف
ماوى بر سما ، چيچكلى آغاچلر . جيويلايان قوشلر ... اويور كبي سسز دوران
ده كيز ... قرشى ساحلده مور ، فرق اولونماز سيسلر آلتندكى داغلر ... قورولر
بياض ياليلر ... بوتون بونلرك اوزرنده بر اساطير رؤياسنك هوائى حقيقتى كبي
15 اوچان مارطى سورولرى ! پنجره نك اوكنده كى شيشمان قولتوغه غايت ضعيف ،
غايت صارى ، غايت اختيار بر قادين اوطوروشدى . بهاره ، حياه دارغين كبي
آرقاسنى ديشارىه چويرمشدى . سونمش كوزلرى كوشه لرده كى كولكلره
قارشىوردى . قارشيسنده ، بر شه زلونغه اوزانمش أسمر ، كوزل بر قيز سياه
ماروكن قابلى بر كتاب اوقويور ؛ پنجره دن ، چيچك ، قير قوقولرى ؛ ده كيز ،
20 دالغا فيصايتلىرى كتيرن ، طاتلى بر نيسان روزكارى كييرىوردى . بر ساعتدن برى
ايكيسى ده صوصويور ، اويله دورويورلردى . بو اختيار بويوك نينه تام دوقسانيدى
ياشنده ايدى . كوشه لرك خفيف قاراكلقلرنده بعضاً اوبازير كبي آريلان كوزلرينى
آرا صبرا ، قارشيسنده كتاب اوقويان كنچ تيزه ، بو طورونك طوروننه عطف
ايدىيوردى ... بردن ، اوچ ديشى قالن بوروشوق آغزىنى آچدى . أسنه دى . بر
25 موميا عضوى قادر صارارمش ، قاتىلاشمش أنى باشنه كوتوردى . قهوه رنكنده كى

نیجه سسلرله كوك و يرلرمز ،
 حزنمز ، شوقمز ، ظفرلرمز ،
 زره بكنزر او كائنات آقش ...

ديكلهدم چوق زمن نوا كاری ..
 بر ترنم كه هم كنیش، هم شوخ .
 داغلیركن نوانك اسراری
 باشلايور شرق افقلرنده وضوح ،
 مست اولوب سوزلرنده هر هجدهن
 يوله دوشمش برر برر كيجهدن
 يورييور خبره الی ميايون روح .

5

10

قيصقانونب كيزلهمش قضا و قدر
 بلكه بيكدن زياده بستهنى .
 زره ميراثى قالدی يكرمى اثر ،
 نعتيدر اك مهيجي ، اك دريني ،
 واقعا نى ، قدم كلنجه ديله
 خيزلانان مولوى سماعيل
 يدى قات عرشه چيقمش آيينى .

15

او كه بر احتشاملى دنياه
 سس و تله قدرتيه حاكمدى ،
 عادتا بكنزه يور معمايه ،
 عالممز ده بياميور كيمدى .
 او آئرلر بوكون خزينه ميدر ؛
 ابدितده بر دفينه ميدر ،
 بر بيان وارمى زده در شيمدى ؟

20

استانبولك اويله در بهارى ،
 بر عشق اولى ويردى آشنالىق ،
 آيلرجه خيال ايچنده قالدق ،
 ظنمجه ارنكويىنده آرتيق
 5 كورمز فلک اويله بر بهارى .

يحيى كمال

عطرى

بويوك عطرى به اسكيلر ديرلر :
 بزم اوز موسيقمىزك پبرى .
 10 او قادار خلقى سوق ايدوب ير ير ،
 او شفق وقتك جهانكبرى ،
 نيجه بايراملرك صباح ايركن
 كوكن طوب سسليله كورلركن
 سويش سلطنتلى تكبرى .

15 تا يوديندن عراقه ، مصره قادار
 فتح ايديتش اوزاق ديارلردن
 وطن افقنده حر اسن روزكار
 سس كوتورمش بوتون بهارلردن
 او ده اويله طوپلامش كه بزي
 20 يدى يوز ييل سورن حكايه مزي
 ديكه مش اختيار چنارلردن .

موسيقمىزده بر طرفدن دين ،
 بر طرفدن بوتون حيات آقتش ..
 هر طرفدن بوغاز او شهر آيين ،
 25 ماوى طوبه يله كور فرات آقتش ..

تصادف امیدینک بیتدیکی مدھش آندە
 دوداغە قانلە چیزمک یکیدن تبسمی .
 سنی استقبال ایچون آرتیق اوبر جهانده ،
 دوسته ال سالار کبی دعوت ایتمک اولومی ؟

فاروق نافذ چاملیل

5

ارنگوینده بهار

جانان آرامزده بر آدکدی ،
 شیرین کبی حسن و آنه عنوان ،
 بر ساحله هم شرفدی ، هم شان ،
 پارلاتدیغی حافظه مده هر آن
 بر شعری خاطراتان قادیندی .

10

دوغمشدی ایچمده تا دریندن
 ییلدیزلری ماوی بر سمانک .
 حظیله خراب ایدم اداکاک ،
 حالا متخیلم صداکاک
 کولکده قالان عکسلرندن .

15

موسم ایبی کائنات ایبی یدی ،
 ییلدیزلر او یانده ، بز بو یانده ،
 خولیا کبی خوش کچن زمانده
 صاندم که کوزللیکک جهانده
 بر سلطنتک کوزللیکی یدی .

20

سومك

- يالكز نه چوجوقلر كى واهى سومك ،
 هم ساده نه مادی ، نه الهى سومك ،
 عمرجه سورن تك و اوزون رؤیاده
 سومك .. سومك .. نامتاهى سومك ..
 5 رفق ملول مریج

بشیکدن مزاره قادار

- سنی استقبال ایچون اوجکه کلک جهانہ ،
 و باشقه سندن آلق صوکره کلیش مژده کی .
 10 بر نفس دیکلنمدن ییللرجه قوشمق سکا ،
 آرامق هر طرفده .. بولماق اصلا سنی .
 صوده ، روزکارده ، قوشده سنک صداکی دیوبوب
 سنی بیاض چیچکلی دالدر ایچنده صامق .
 وصلتک رؤیاسنی کورمک اوزره اویوبوب
 15 حسرتک عذابنه ایرمک ایچون اویانمق .
 باشقه بر شکله قویمق هر کون کوزل یوزکی ،
 بویامق کوزلرکی بر سیاه بر ماوییه .
 تک سنی خیال ایچون سوزهدک باتان کونی ،
 کیجه مهتابه دالمق ، سن ده دالمشک دییه .
 20 سنی آکلاتمق اوزره یازوب هر کون بر غزل .
 کچیرمک عمری یالكز دائر اثرله .
 صاحبیرکی چوزهدک خولیا دیزنده تل تل ،
 بو کون کوللرله اورمک ، یارین منکشه لرله .

اوپر يالكز الندن روزكارلرك دوداغى ،
روحكده يالكز اوزاق بر آيك عكسى واردر ؛
اولميه دوندوروسك دولاشديك هر داغى ،
ديكنديكك هر قبي قيريسدن بر كناردر ...

قاندن قان ويرهرك بكا امر ايتدى شيطان :
بر ملك روحى آره ، بول ، بكا كوندر ديه .
سنى بولدم ، يكيدين ديكشدى نبضمده قان ،
شيمدى ناصل بو يولدن دوزم بن كرىيه ؟

5

هيچ بر عضويت نيم بش ييلاق عشقم قادار
ير يوزنده بليرسز تشكىل ايتهمشدر .
و هيچ بر آدم اوغلى بو كوكلمدن داها دار
عالمده اونك قادار كاله يتيمشدر ؟

10

باشم دوشمش ديزكه ، كوزلرم سنى بولمش ،
آلمدن اوپه جكك كوني دوشونوبورم :
بن او كون بر دالغيم كورفزنده دورولمش ،
بن او كون اوجاغنده كول باغلامش بر قوروم .

15

يالكز الا بر كوزى يازاق مصراعلم ،
يالكز سياد بر صاحى الم تل تل صاياق .
بندن اول خاطرهك وارسه سنك آغلارم ،
نيم سندن صوكرهسى عمرجه اولماياق !

20

نه سندن غيرى كيمسه .. نه بندن غيرى كيمسهك ..
سن بندن اوماجقسك ، بن سندن اوماجقم .
قوللرمده كوزكى آچاققسك نيم سن ،
بن سنك ديزلركده كوزمى يوماجقم .

مطبوعاتك هيچان ويريحي باشقلارله باصوب يايىنلاديني بوتون بو حوادثلر
توركيه ده ياشايان اون سكز ميلون انسان ايچندن بلكه آنجاق بر قاج كيشيني
ايلكلنديريور، كرييه قالانلرك ايسه بر قولاغندن كيروب اوبر قولاغندن
چيقيوردى. و بونلر آراسنده : «ايكنجي بر جهان حربى مى؟ آدم سن ده ...
5 بوندن بزه نه !» دير كي اوموز سيلكوب بويون بوكنلرك صايى سى صايقله
يتميوردي .

بر باقىمه كوره بونلر پك ده حقمنز دكلدى . زيرا آوروپا قطعه سنى تهديد
ايدن تهلكه يالكز بر حرب احتمالنن عبارت اولديني و بونك اوكنه كچمك
امكانى دائما انسان اوغلينك النده بولونديني حالده بزم يوردمزده ياقلاشديني حس
ايديلن مصيبت هر كسه بر آلين يازيسى كي مقدر، مطلق واو كولمز كورونويوردى .
10 بوكا قارشى نه سياسى تدبيرلرك، نه سلاخلانوب صاواشه حاضر لائمه نك حكى
واردى . هر شى اللهه قالمشدى . بزي، آنجاق، بر كرامت، بر معجزه قورناره-
بيليردى و آيلردن بى بو معجزه نك ظهورندن حالا اك اوراق بر اثر بيله
كورولديكنه ، مملكت اوسته چوكن قارالتينك هر كون براز داه قوبولوب
15 كيتديكنه باقيلاجق اولورسه تاكريدن بوبيله بر لطف بكه مهنك ده آرتيق بوش
اولديغه حكم ايتك لازم كليردى . بونك ايچون دكليدر كه، آوروپانك بللى باشلى
دولت مركزلرنده بيله نيجه باتيلى ، دوغولى ديپلوماتلر كندى دردلرينى اونوتوب،
كندى ايش و كوچلرينى بر يانه بيراقوب بزدن بر خبر آلمق غيرتيله قولاقلرينى
توركيه الحيليكلرينك آناختار دليكلرندن ، كوزلرينى تورك الحيلرينك بوزندن
20 آيرامبورلردى .
يعقوب قدرى قاره عثمان اوغلى

ي ر دن كو كه

آغاچلر معبد اولور آلتنده سن كز نيجه ،
صولغون بكيزلى قيزلر ملكشير يانكده .
ايچك ديشكدن بياض ، يوزك بويكدن انجه ،
هيچ يانماش بر مومسك سن كوموش شامداننده .

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

- باقاقلر او انكین ماويلك اوستنده اك اوفاق بر بولوط پارچهسنه بینه راست
 كلیوردی. كوش ایسه لكهسز كولكسز، هر وقتکی آلوريله یالاپ یالاپ
 یایوردی. بر سیسندن ده بحث ایديله مزدی. زیرا موسم یاز صوکی اولمقله
 برابر هنوز صیجاقلر دوام ایتمکده و استانبولده نك توك دکیزه کیرنلر دخی
 5 کورولمکده در. شو حالده زردن کلیوردی بو قارالتی؟ قوزمیک بر آفتی
 آکدران، قوزمیک بر آفتک باشلانغی ویا خبرجیسی کبی بر شی ایشجهسنه
 یوره کلره قسوت و اندیشه ویرن بو دائمی، بو ثابت، بو اصل قاراکلقدن
 داها قورقونچ آلاجه قاراکلکی؛ اوله که، انسان، بونک دیشاریدن کندنی
 ایچنه سینن بر آقشام غریبلیک میدر؟ یوقسه کندنی ایچندن دیشاریه صیزوب
 10 یایلان بر حزنک کولکسی میدر آکلایامیوردی. شو کنج قیز، قهقهه یله
 کولمک اوزره ایکن بللورسی، بردنبره، بوندن دولای قیرلوب کسلییوردی.
 شو دلیقانی، سوکیلیسنگ آغزندن اوپیم دیرکن دوداقلری، بردنبره، بوندن
 دولای دونوب قالیوردی. اولاد مروتنه ایرمش شو آنا ایله شو بابانک
 الی کینه بوندن دولای دوکون درنک یامغه ده کیوردی. زیرا «نه سون،
 15 کولکلن دنیا» هرشی، هرکسه صوگ نفسی ویرمک اوزره ایش و بو
 بوز رنگلی آقشامک صباچی اولماچقمش کبی کلیوردی.
 بو یوزدن هیچ کیمسه نك کوزنده، آرتیق، هیچ بر شیئک حکمی قلامش
 دینیه بیلیردی. همان بوتون چهره لرده «بختیارلقمی؟ آدم سن ده»، «نکت و
 فلاکتی؟ ویز کلیر بکا!» دیر کبی بر افاده واردی و بو حال، بر زمانلر،
 20 هاله ی آندده بر قویروقلی ییلدیزک کردمزه چارباراق اونی بر آندده طوز بوز
 ایده جکسه ویا خود صاحبدینی بر نوغوجی غازلر ی یوزنده حیاندن اثر بیراقیاجنه
 دائر سویلن سوزلر بر نص کبی اینانوب صوگ کونلری. صایغه باشلايانلرک
 پریشانقلرینی خاطر لاتیوردی. شو فرق ایله که، او زمانکی قیامت علامتی بوتون
 دنیایه شامل بر تهلمک شکلنده تجلی ایتدیکی و «ایل ایله ککن دوکون
 25 بایرامدر» فواسنه چوق اویغون دوشدیکی ایچون خلق پیغیملری بونی، یریر،
 بونوک بر توكله، حتی چالغیلر چالوب شرقیلر چاغیراراق قارشیلادیغی حالده
 ف. ف.

- مفخرت یرندن قالقدی ، اوغلینه یاقلاشدی و الی اونک آلتنه قویدی .
 — سنک آتشک وار غالباً . قالق ، یات ایترسک . یمک ده یمپورسک .
 اشتاهک یوق . صوکره یرسک ، قالق .
 آنا اوغول چیقیدیلر . هیچ قونوشمیان سلمین ، دالغین کوزلریله آیدینی
 تعقیب ایتمکدن صوکره میریلداندی : 5
 — دونده رنکی بوزوقدی اونک .
 بسم اوکته قونان زیتین طابعنه پارماغنی اوزاتارق صایدی :
 — بر ، ایکی ، اوچ ، دورت ... اون بر . شیمدی هپسینی یرم بن .
 اون یردن اون چیقار ، صفر قالیر . ایشته بکا بو قادار حساب یتیر .

پیامی صفا

10

پانوراما ، دن

تاکریلرک آلاجه قارا کلغنده

- مملکتک اوستنه باشدن باشه بر آقشام قارالتیسی چوکمش کبییدی نه وقت
 بلیردیکی ، نه وقت بیتجهکی بللی اولمایان بو دونوق ، بولانیق قارالتی واندن
 ادرنهیه ، خطایدن قارصه ، آردهانه قادار نیجه شهرلری ، قصبه لری ، کویلری ، 15
 اوبالری سیکسی سیکسی قاپلاییب صاریور ؛ نیجه فقیر قلوبه سنک موملرینی
 سوندروب نیجه زنکین قوناغک آویزه لرینی ایسلندرییوردی . و بو هفته لردن
 و بو ، آیلردن بری هپ بویله ایدی . تورکیه نیک هر هانکی بر نقطه سنندن ، هر هانکی
 و کیسه ، اویقودن اویانیب اویقویه دالاجنی ساعته قادار ، بوتون کون
 اطرافنی هپ بو قارالتی ایله چوریلیمش بولویور ؛ بر باغچه نیک ایچنده ایسه چمنلرله 20
 چیچکلری ، بر سوقاقده یورویورسه یانندن کچنلری بر سیاه تولک آرقه سنندن
 کورور کبی اولویوردی و هر کسک بر برینه صوراجنی کلیوردی : هوامی بولوطلی ؟
 کونشمی طوتولدی ؟ خایر ، نه او ، نه بو . باشلرینی قالدیرب کوک یوزینه

چو چوق آچاق سسله :

— چوق آغریور ، دیدی .

مفخرتك يوزينه كسكين چيزكيلر حالده بر اندیشه ينكجي آياقلىرىنى كچيردى .

صميم باشنى براز اوزاتمش ، آيدىنى سوزوپوردى .

5 — نه سى وار ؟ دیدی ، صوغوقى آلدی ؟

بسيم خدمتچيه دونمشدى :

شو صباحكى زيتنلره بر دعوتيه كوندرلم ده سفرهيه بويورسونلر !

مفخرت آغابكيسنه جواب ويردى :

— خاير ! ماته ماتيك امتحانه چالشيور . دون كيجه كچ ياتدى . صباحلين

10 ايركن قالقدى ، ينه چاليندى . ايسته ميورم . قالسين صنفده . دكلى آغالك ؟ سن ده سويله ، رجا ايدرم .

صميمك كدرلى سسى تصديق ايتدى :

— طبيعى . مته ماتيك صحت قادار لازم دكل . حتى انسانلرك يوزده دوقسانه

هيچ لازم دكل .

15 بسيم آبلاسنه اشارت ايدىوردى :

— زيتنلرى حبسه محكوم اتمك ظلمدر . كيرك آناختارلىنى ويريرميسك ؟

— بسيم ، چوق خانئسك .

— او زيتنلردن ايكي تانه ييسين ، باش آغريسندن اثر قالماز .

— شاقه نك صيراسى مى شيمدى ؟

20 — آصيق صورتله باش آغريسى تداوى ايديايرمى ؟ آناختارلر نره ده ، سويله .

— بوفه نك صول كوزنده .

بسيم صميمه درندى :

— بنندن ده آل او قادار ، دیدی . انسانلرك يوزده دوقسان دوقوزينه بقال

حسابندن فضله ماته ماتيكك لزومى يوقدر ، فقط نه چاره ! تحصيل دينلن شى ،

25 حياتمزده اون بش سندن فضله سورن بر خسته اقدر و مكيتبدن قاجمقندن باشقه علاجى يوقدر .

یا لکزر، دن

- 5 طالاش کبابینک حضورنده بردن بره صوسان بسیم بر طاپمه سس سزلی
ایچندهیدی. ات و یوققه، آغزنده اریهرك باش دوندریچی بر معجون حاله
کلدگن صوکره، معدسه دکل قلبه کیدیورمش کبی، اوکا بویوک عشقرك
سر خوشلغنی ویریوردی. خدمتی اونک اوکنده صاری بنگلی بریاضلقدن باشقه
برشی قالمادیغنی کورنجه، قایبق طاباغنی صول اوموزینک حذاستدن اوزادی.
قاشلرینی چاتان بسیم ایچون کونک اک جدی آنلرندن بری ایدی. طاباغنی یکی
باشدن نپه له مه دولدوردقدن صوکره اعتراف ایتدی :
- بن بو کبابه عاشقم .
- 10 چیپلاق بر قادینک اوسته سربلمش اطلس یورغان کبی کبابلرک اوزرنده
پارلایان یوققه نك کهر بار صارینی اشتاهلی کوزلریله یالادقدن صوکره علاوه ایتدی:
— دنیاده بوندن داها صاحیچی بر عشق یوقدر. اوست طرفی ادبیات.
مفخرت کوزلرینک اوچله صمیمه باقیوردی. آغابکیسی چوق یورغوندی.
ضعیف و قارا کلق یوزنده قاشلری، کوز قاپاقلری و بوتون چیز کیلری دوشو کدی.
15 کولیکده قالان کوزلرینک ذکی پاریتیس کورونمیدی ایچون، اون یالکزر کیکش،
کرکین، آیدینلق و سلطنتلی آلتی چیرکین اولمقدن قورتاریوردی.
- مفخرت سلمینه ده باقدی. قیزینک ده کوزلری صمیمک اوستندهیدی. فقط
شبهه ویرمیوردی. بسیم قونوشدییی زمان بیله سفره نك دقترینی کندیسنه چکن
صمیمک، هر برندن آیری آیری معنار بوشالان خفیف قیملدانشلری و صوسوشی
قاردشک سوزلرندن فضلده دوشوندردی. آیدین ده ایکیده بر کوزلرینی بویوک
20 دایسنه چویریوردی؛ فقط رنگسز یوزنده حالا صانجی قیریشقلقلری واردی.
— آغرییورمی باشک؟ دیه صوردی آنه سی.
- آیدین کوز قاپاقلریله جواب ویردی. پارماقلرینی آلتنه کوتوروب چکدی.
صمیمک کوزلری ده اوکا چوریلشمیدی.

زەدەن تشریف

5

یە اللر بیاض بیاض ،
نیازدەمی کلیورسک ؟
مالخلیایە دونمشسک ،
بوغازدەمی کلیورسک ؟

10

ماویلرک خارە خارە ،
سەنی دوندەرمش بو شهرە ،
کەر بر نفس امارە ،
جان ، حەژدەمی کلیورسک ؟

15

کوکسکەمی صیفنەمشەر
آغزی دعا دولو قوشلەر ؟
نیە هوالاتش قاشلەر ،
بروازدەمی کلیورسک ؟
کەلەک راستە قرار کەبی ،
بوی پوص اوجە قرار کەبی ،
ال بر مقام آرار کەبی ،
دوست ، سازدەمی کلیورسک ؟

20

دەفە دیرکە کل نقشلم ،
کلی ماسوا قوقوشلم ،
بەم استانبول باقشلم ،
ایللک یازدەمی کلیورسک ؟

آلارق آغاچلره طیرمانق، آوچ و تابانلری بره لکم، سنجاب کبی دالدن
داله آتلاق لازم. حالبوکه چوجوقلره بر پارچه یالوارمیی، مردلک دامارلربی
اوقشامیی بیلیرسک اونلر آغاجی طاقیله سنک آیاقلرینه ایندیررلر.

کرازلردن صوکره جانم بر آرابه صفاسی ایسترسه، آچیلیر قاپانیر
ایسکلمهی قاتلایوب بر کوشه یه بیراقارق باغچوانک تک تکرلکلی چک چک
آراباسنه قورولور، بر اسکی زمان قرالی سلطنتیله کندیمی تبعه مه چکدیرردم.
هپ عینی طاتلی دیله، کولر بوز سایه سنده ...

رشاد نوری کونکن

شعر

صاریشین بوغدایی رؤیالرمزک،
سنی باغرمزه انکر ییچرز.
آجیلر قاردشک، تسلی قیزک،
زنکین پاریلتیکده دولار کیجه مز.

سکوتک میواسی، طلسملی پیکار
و ییلدیز جمله سی قارا کلقلرک.
اقلیملر دیشنده ازلی بهار،
موسملر ایچنده توکنمز یارین.

ایچمزده صوکنز جالقانان دکیز،
کولومسه یین یوزی کدرک بزه،
ییلدیزلرک آلتین باغچه سنده یز،
ابدیتکه کلکدک دیز دیزه!

اوليان بىچاره بى چيقتەلىكە قالدۇر . ھەلە دەۋەنىڭ كىندىسىنە قالدۇق ياپان زىمانلە دە
غۇۋا ئىتتىكى ، بىر ئىشەرت رىئى ئىتتەلە كىن كوتىدىكى مەشھۇردىر .

أوت ، انتقام دويغوسىك يوقانى بىر انسان اىچون بىلكە اىي علامت
دكلدىر . فقط بن حیاتمك هیچ بىر چاغندە بويە بىر ھىجانك بى يوقلامدىغى
اعترافدن چكىنمەجكم . نە يالام بويە ياراتىلمىش . جذاملى يانلق آجىسنە نە 5
قادر دويغوسىزسە بن دە قوروق آجىسنە اولەيم .
كنە دىيە بىلىرسىز كە :

انتقامك فائىدەلى بىر طرفى واردر . يادىغى كوتولكل يانە قالمادىغى كورن
كىمسە ، هیچ اولمىزسە آجىسىنى اونوتۇنچە قادار سىزى راحت بىراقىر .

10 بوده دوعرى . فقط اونوتمايلى كە بونتيجه وارمى اىچون داھا يوموشاق
يوللار دە وار . مثلاً يالوارمى . بىم او زمان بكا صاناشان چوجوقلرە
يادىغى كى : « ايكى كوزم قاردىم ! بىلىم سىن بىم باشمى يارابىلىرسىك . هیچ
بن سىكلە باشە چىقابىلىرىمى ؟ باشم يارىلىرسە يازىق دىكى بكا ؟ ... وسائره ،
وسائره ... »

15 ھەلە بونى سويلر كىن براز دە بونىكى بوكەسىنى ، سىسىنى تىترەتەرك سىزىلدا نەسىنى
بىلىرسەك هیچ مەئلە يوقدر .

مىلك اىجابى اولارق غايت اىي بىلىم . اولدۇقە دىشە دوقونور بىر مادى
منفەتە داياتمايان مەئلەلردە رجا و نياز اك قوتلى بىر سىلاحدۇر . يالوارمەسىنى ،
اما اصول و آدابە كورە يالوارمەسىنى بىلن انسان اىچون آچىلمايچاق قاپى ،
20 أرىلمەجك مرتبە يوقدر . نىتە كىم بن داھا او ياشدە غايت اوستالقلە قوللانمە
باشلادىغى بو سىلاح سايەسىندە كىندىمى يالكرى سوراق چوجوقلىرىنىك شىرىدن
قورومقلە قالىور ، اونلرى بورنى حلقەلى عرب كولهلر كى تپە تپە قوللانوردۇم .

كوزىكرك اوكنە كىتىرك ؛ بھار بوتون سىلطنىلە كىش ، آغاچلر پىطراق
كى كراز دوكىش . يالكرى نە يازىق كە قدرت اونلرى قىرمىزى كىلچىكلر كى
25 آياقلىرىنىك آلتىدە يىشىدىرميور ... ھېچى ھوا قوشلىرى كى المىزك ارىشەمەجكى
بوشلقلر اىچندە سالانىورلر ... يانلرىنە وارمى اىچون بى سورى تەلەكىنى كوزە

مسکینلر تىكەسى ، نەن

شىمدى اولدىنى كېي چوقۇقكەن دە پك جانمك قيمتى بىلدىم. قوشماچە ،
قايدىراق ، بردرر كېي اويونلر اصلا ايشمە كىزدى . آقشام اوستلرى آچىلر
قاباير ايسكەملەمى قوناغك باغچە قايسنە قورار ، وجودمە كورە چوق قوجامان
اولان باشمى موتفاغك صارماشىقلرلە قاپلى دووارىنە ياضلاياق قارشى ويرانەدە
5 اوينايان چوقوقلرى سىر ايدردم .

چوقوقلر كندىلرى كېي باشقەلرىنە دە رحى اومايان ، حسبە لله كوتوك
يالمقەن ذوق دويان كوچوك جاناوارلردر . هيچ سبب يوقىكن ارادە بر بكا دە
صاناشىرلر ، فسقى قابارلر ، يوزمە طوپراق آتارلر ، آلمەن ايسكەملەمى چكىرلدى .
10 كە شىمدى اولدىنى كېي او زمان دە كوچم قوتم ىرنەيدى . هانكىسنى
ايستەسم ، اول الله ، آياغك آتنە آلبر ، اويرە چويرە تپەلەيەبىلدىم . فقط
بونك اىچون ىرمدن قالقمق ، قوشمق ، طوز طوپراق اىچندە يووارلامق كېي
بر سوروزومسز حركت يالمق لازمدى . آتجاق دە كرمى ؟ حيوان ياورولرى
كېي نە يادقلىرىنى ، نە ايستەدكلىرىنى بىلمەن بر طاقم آبوق صابوق مخلوقلرە
15 اويارق طاتلى جانمى سىقىنتى بە صوققەن نە چىقاجق .

— نەمى چىقاجق ؟ سكا ياپىلان حقىزىلغك آتندە قالماش اولاجقسك ،
الك آياغك براز زەلەنسە دە يورەكك فرحلاياجق ...

بلەكە حقكز وار . انتقام دوينغوسى اصىل بر دوينغودر . اصىل دىدىكمز
انسان شىخسە اونورىنە ، مال و جانە ياپىلان تىجاولرە قارشى آشىرى بر
20 تىتىرك و هضمسىزلى اعلان انسىدەر . آتجاق قىزدىلان حيوانلردە باشقە
تورلومى بابارلر يا ؟ كدىنك الك مسكىنە ، كوپكك الك دالقاووغنە حدك وارسە
بر پارچە طاقل ... ولى نعمتى بىلە اولسەك همان اوفىكەلىر ؛ دىشیلە طىرناغىلە
قارشى قويمغە قالقار . حيوانلرك الك اصىلى اعلان آت اونلردن دە منطقسىزدر .
اوكنە كىنك بر حركتەن پىرەلندىكى زمان آرقاسندەكى هيچ صوچى ، كىناھى

عمرک کيجه سنده سکون ، آيدىنلق ،
 بوشانان بر سىلدى آوچلر کدن .
 بر م'صال ميواسى کبي پايلاشدق .
 مهتابى قيريلمىش دال اوچلرندن .

5 احمد حمدى طاکيکار

زده سىک

10

کيجه لين بر سىس بولهر اويقومي ،
 ايجم اورپرميله دولار : « زده سىک ؟ »
 آرايورم يىللر وار که بن اونی ،
 عاشقيم بنی چاغران بو سىسک .

15

کون اولور ، سورويوب بنی دربدر ،
 بو سىس روزکارلره قارشير کيدر .
 کون اولور پيشمدن يورور برابر ،
 آکميزين هايقيير بکا : « زده سىک ؟ »
 بوتون سوکيلرى آتيب ايجمدن ،
 وارلغى يالکز اوکا ويردم بن .
 الويرر که بر کون بکا دريندن ،
 تا دريندن بر کون بکا « کل ! » ديسين .

احمد قدسي تهجر

- قیریق قاناتلرله دوندیلر کری
آردلرندن باقیب قالدیغ قوشلر
بن بیلدیکم قوشلر بویله دکلدی .
- دیلمجه اوتوردی قوشلر داللرده
لقتده کچمزدی سنک سوزلرک 5
صوکی آقاردی آدک دیللرده
دیدیکین آکلاردم بوتون کوزلرک
کوزلرده باقیشلر بویله دکلدی .
- صوران اولماز بزی یاردان اغیاردن
نه چاره نامز چوقدن ییتمشدر 10
یول اوستی چشمه لر باقار کناردن 01
بزی بیلن صولر آقیب کیتمشدر
مرمرده نقشلر بویله دکلدی .
- میره دن قیریلان داللر ناصلسه
آرزولر ایچمده اویله دوروردی 15
بر دالده بیگ تورلو میوه ویریردی
تقویمده بهاردی نه کون باقیلسه 21
نه دیمیم بو ایشلر بویله دکلدی .
- اورخان شائق کوکیای
- خاطرامه 20
- سن آقشاملر قادار بویولی ، صیجاق 05
رؤیالم قادار ساده ، کوزلرک .
باش باشه اوزاندق کونلرجه ایصلاق
چنلرینه یاز باغچه لرینک .

آغ یاماق ، آغ آتمق ، آغ طوپلامق ،
اولتا یامق ، یم چیقارمق ، قاییق تمیزله مک ...
دیکنلی بالیقلى خاطر لاتمق ایچون
اللى اللرمه دکدی .

5

اوکیجه کوردم ، اونک کوزلرنده کوردم ؛
کون نه کوزل دوغمش مکر آچیق دکیزده !
اونک صاحلی اوکرتدی بکا دالغهی ؛
چالقاندم دوردم رؤیالر ایچنده .

اورخان ولی

10

استانبول

تاریخله یاشیت بلکه شو پیر استانبول ،
هر کون ییکی بر ذوقه أسیر استانبول ..
کوندوز کیجه یاز قیش صباح آقشام دیمدن
اکلنمه ده زنکین و فقیر استانبول ...

15

رفی ملول مریم

سَم

آی کچدی ، ییل دوندی اونوتدک بنی
اوستنه آدمی بازدیغ آغاچ
آچدک دردلمی قاناتدک بنی
آلنده تورکیلر دوزدیکم آغاچ
سندگی یمیشلر بویله دکلدی .

20

دورت بر یانه خبر صالدیغ قوشلر
یاری یولده اونوتدیلر خبری

سنكچون دالاردن سوزولن عطر ،
سنكچون ياسمين قرنفيل زنبق .

بر قوش سسى كلير دوداقلر كدن ،
كوزلرك كوكله آچان نركسلر .
دوشن بر اوپوشدر ياناقلر كدن
مور آقاصيه لرده اورپردن سحر .

5

نجره كدن بر كل آتدينك زمان
ايشيقلرله دولاجق قلبمك ايشي .
كچورم موسم كبي قاپيكدن ،
كوزلرمده بولوط ، صاچلرمده چيگ .

10

احمد محب دراناس

دكيز قيزى

دكيزدن ييگى چيقمشدى ، نهيدى ؛
صاچلرى ، دوداقلرى
دكيز قوقدى صباچه قادار ؛
يوكسهلوب آچالان كوكسى دكيز كييدى .

15

يوقسولدى ، بيلورم ،
اما بوينه ده يوقسولاق سوزى ايديلمز يا ،
قولاغمك دينده ، ياواش ياواش ،
عشق توركيلرى سويلهدى .

20

نهر كورممش ، نهر اوكرنمىدى كيم بيلير ،
دكيزله بوغاز بوغازه كچن حياتنده !

دنیا پوصوله ، بن ابره ،
 کوندوز تیتره کیجه تیتره ..
 هانکی ایکنه لر اوزره ایم ،
 نرم قوزه ی ، نرم قبله ،
 5 بو درده نه دیرلر سزده ؟

بر آد قویاماق چوق زور ..
 اویریور چویریور ،
 باشقه معنا ویره میور ،
 بزم کویلی کوکل دیور ،
 10 بو درده نه دیرلر سزده ؟

ذکی عمر دفته

سه رنه ناد

یشیل پنجره کدن بر کل آت بکا ،
 ایشیق لرله دولسون قلبک ایچی .
 15 کلدن ایشته موسم کبی قاپیکه ،
 کوزلرمدن بولوط ، صاچلرمدن چیک .

آچیلان بر کلسک سن یاپراق یاپراق ،
 بن عشقمه بهار کتیردم سکا .
 طوزلی یوللرندن کچدیکم اوزاق
 20 اقلیمدن شرقیلر کتیردم سکا .

شفاف دامالارله تیتره ین آغیر
 غنجه نك آلتده بوکولش هر ساق ،

بو ناصل درد

سحرلی آتله می بینم ؛
 اوپور کزدرله دونم .
 دستورسز یرلمی باصدم ؟
 دوش اولدم کندیبه کندم
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

5

کللکه باق ، کللک دکل ،
 کوللکه باق ، کوللک دکل ،
 آتشلر بجران ایچنده ،
 صو کندیبه مالک دکل ،
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

10

صانکه ضبطیم سوقاقلر ،
 صانکه محکمهم یاتاقلر ،
 هر شی مستنطق کسیدلی ،
 بیور بنی استنطاقلر ،
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

15

بر یوله کیده جک کبی ،
 بر یولیم کله جک کبی ،
 بو حاضرلق ندر جانده ،
 بر شیئر اولاجق کبی ،
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

20

خبر ویردی. قومشیلر قوشه قوشه اوه کلدیلر. او فابریقاه یوللاندى. یوله قایقکه کیدرکن، اولومه آلیشمش کبی ایدی.

یان یانه، قوجاق قوجاغه، عینی یورغانک ایچنده یاتمشلردی. اولوم مؤنس، آناسنه کیردیکی کبی اونک بوتوک حساسیتتی، شفقتتی، یومشاقلغنی آلمشدی. 5 یالکز براز صوغوقدی. اولوم سېلېکمز قادار قورقونچ بر شی دکلدی. یالکز براز صوغوقدی او قادار...

علی کونلرجه اولک بوش اودالرنده کزیندی. کیجه ایشق یاقدان اوطوردی. کیجه بی دیکله دی. آناسنی دوشوندی. فقط آغلایامدی.

برصباح یمک اوداسنده قارشى قارشى به کلدیلر. او، یمک ماصاسنک موشامباسی اوزرنده ساکن و پارلاقدی. 10 کونش صارى رنج مادهنک اوزرنده دونا قالمشدی. اونى قولپلرندن طوتاراق، کوزلرینک کورمه یه جکی بریره قویدی. کندیبی بر صندالیه چوکدی. بول بول، سس سز بر یاغور کبی آغلادی. و او اوده او، بر داهای قاینامدی.

بوندن صوکره علینک حیاته بر سالب کوکومی کیره.

15 قیش خلیج اطرافنده استانبولده کیندن داهای سرت، داهای سیلی اولور. بوزوق قالدیرملرک اوزرنده بوز طوتمش چامور پارچه لرینی قیرارق ایرکندن ایشه کیدنله مکتب خوجه لری، جلبلر و قصابلر فابریقانک اوکنده بر مدت دیکله نیرلر، قوجامان بر دوواره صیرت لرینی ویره رک اوسته زنجفیل سرپلمش سالب ایچرلردی. یوک الدیونلرک ایچنده صاقلی قیمتدار اللری سالب فنجانی قوجاقلایان بورونلری نزله لی صاریشین عمللر، مکتب خوجه لری، جلبلر، قصابلر وبعضاً 20 فقیر مکتب طلبه لری قوجامان قبریقا دووارینه صیرت لرینی ویرلر؛ اوسته روایلرینک مابعدی سرپلمش سالدن یودوم یودوم ایچرلردی.

حاضر لایه حاضر لایه آتشی ایدیوردی . فقط یوره کینک کنارنده برصیزی حس ایدیور؛ بوروشوق وتولبد قوقان وجودنده آتشم اوستلری مردیونلری خیزی خیزی چیقدیغی زمان برکسیکلک، بر تر، بر یومشاقلق دیویوردی . بر ساحلین دهاها علی او یانمەدن ، ساورک باشنده اوزرینه بر فتالک کلش ، یاقین صاندالییه چوکویرمشدی . چوکوش او چوکوش .

5

علی آنه سنک کیندیسنی بو صباح نیچون او یاندرمادیغه حیرت ایتکلہ برابر اوزون زمان وقتک کچیکدیکنی آکلایامه مشدی . فابریقانک دودوکی ، جاملرک ایچندن تیزلکنی ، جان قوپار بچلغنی ترک ایتش و بر سونکر ایچندن کچمش کی یومشاق ، قولاقلرینه کلدی . فیرلادی . یمک اوداسنک قاپسینده دوردی . ماصایه اللری دایالی اویوقلار کی وضعیتده کی اولوی سیرایتدی . اونی اویبور صانیوردی . آغیر آغیر یوردی . اوموزلرندن طوتدی . دوداقلرینی صوغومغه باشلامش یا ناقله سوردیکی زمان اورپردی .

10

أولومک قارشیدینده ، نه یاساق ، موفق اولش بر آقتوردن فرقت اولمایاجق . او قادار ، موفق اولش بر آقتور .

صاریلدی . اونی کندی یاتاغه کوتوردی . یورغانی اوستلرینه چکدی ؛ صوغومغه باشلایان وجودی ایصیتمه چالشدی . وجودینی ، حیاتیتنی بو صوغوق انسانه آشلامغه اوغراشدی . صوکره عاجز ، اونی کوشه مندرینک اوزرینه آندی . بوتون آرزولرینه رغماً او کون آغلا یامادی . کوزلری یاندى ، بر داملا یاش چیقارمدی . آینه یه باقدی . ک بویوک کدرک قارشیدینده ، بر کیجه اویقوسز قالمش انسان چهره سندن باشقه بر چهره آلمق قابل اولمایاچمیدی ؟

15

20

علی بردنبره ضعیفلامق ، بردنبره صاحبیرینی آغارمش کورمک ، بردنبره بلنده مدھش بر آغری ایله ایکی قات اولوویرمک ، همان یوز یاشنه کیرمش قادار اختیارلامق ایسته یوردی . صوکره اولویه برداها باقدی . هیچ ده قورقونچ دکلدی .

بالکس چهره اسکیمی قادار مشفق ، اسکیمی قادار ملایمدی . اولونک یازی قابالی کوزلرینی متین بر ال ایله قاپادی . سواقاغه فیرلادی . قومشی اختیار خانم

25

اوستون كورونمك ايسته مدن . اونك ايچون دوست ، كوستريشمز ايشله به جك .
 يوقسه ايشك فيياقاسنى ده اوكرتمشدر . اونك ارستامى استانبولده برتك الكتريكچى
 ايدى . بر آلماندى . على يي چوق سومردى . ايشك دالاوره سنى ، نوماراسنى ده
 اوكرتمشدى . كندى قادار اوستا و بجرىكلى اولانلردن داها اوستون كورونمك
 اسرارى چويكلكدە ، عجلده ، آشاغى يوقارى سپورده ، يعنى كنجلكده ايدى . 5
 آقشامه ، آرقاداشلرينه يكي بر دوست ، يكي بر قفادار ؛ اوستالرينه صاعلام
 بر ايشچى قازاندرديغه أمين و ممنون اوينه دوندى .

آناسنى قوجاقلادقندن صوكره قارشى قهوه به ، آرقاداشلرينك يانه قوشدى .
 بر پاسترا اويناديلر . بر هيچانلى تاوله پارتيسى سير ايتدى . صوكره اوينك
 يولنى طوتدى . آناسى ياتسى نمازنى قيليوردى . هر زمان يادلىنى كې آناجفك 10
 اوكنه چوملدى . سجاده نك اوزرينده طاقالار آتدى . ديلنى چيقاردى . نهايت
 قادينى كولدرمكه موفق اولدينى زمان قاديىجاغز سلام ويرمك اوزره ايدى .
 آناسى — على به ، كناه به ياوروب . كناه يارووجف ، يامه !
 على — الله عفو ايدر آنا !

15 صوكره صاف ، معصوم صوردى :
 — الله هيچ كولمزمى ؟

يمكن صوكره على بر نات پينكه رتون رومانى اوقومغه دالدى . آناسى اوكا
 بر قازاق اوروپوردى . صوكره يوكك ايچندن لاوانطه قوقان شتهلر سروب
 ياديدلر .

20 آناسى صباح نمازى اوقونوركن على يي اويناندردى .
 قيزارش اكمك قوقان اوداده سماور نه كوزل قايناردى . على سماورى ،
 ايچنده نه اضطراب ، نه ده قضا اولان بر فابريقايه بگزديردى . اوندن
 يالكز قوقو ، بخار و صباح سمداتى استحصال ايديليردى .

* * *
 علينك آنه سنه اولوم بر مسافر ، بر باش اورتولى نمازنده نيازنده بر قومشو
 خانم كلير كې كلدى . صباحلرى اوغلينك چاينى ، آقشاملرى ايكي قاب يمكنى 25
 ف . ۳

خالیجی اوغلینده کی فابریقانک باجاسی قفاسنی قلایریش ، بر خوروز وقاریله
 صباحه ، کاغذخانه صیرتلینده بلین فخر کاذبه باقیوردی . زره ده دیسه اوتنه چکدی .
 علی نهایت اوپاندی . آناسنی قوجاقلادی . هر صباح یادیغنی کبی یورغانی
 قفاسنه بوسبوتون چکدی . آناسی یورغاندن دیشاریده قالان آیاقلرینی غیدیه قلدی .
 5 یاتاقندن بر حمله ده فیرلایان اوغلیله برابر تکرار یاتاغه دوشدکلری زمان بر کنج
 قیز قهقهه سیله کولن قادین مسعود صایلا بیلیردی . مسعودلری چوق از بر
 محله نك چوجوقلری دکلیدیلر ؟ آناسنك چوجوغندن ، چوجوغك آناسندن باشته
 کلیرلری وارمیدی ؟ یك اوداسنه قوجاق قوجاغه کچدیلر . اودانك ایچنی قیزارمش
 بر اتمک قوقوسی دولدورمشدی . سمور نه کوزل قایناردی . علی سمورلی ،
 10 ایچنده نه اضطراب ، نه قضا اولان بر فابریقایه بکزه تیردی . اوندن بالکیز قوقو ،
 بحار و صباحك سعادتق استحصال ایدیلیردی .

صباحلین علینك بر سمور ، بر ده فابریقانك اوکونده بکلین سالب کو کومی
 خوشنه کیدردی . صوکره سسلر ، خالیجی اوغلینده کی عسکری مکتبک بورازانی ،
 فابریقانك اوزون و بوتون خلیجی چینلاتان دودوکی اونده آرزولر اوپاندیر ،
 15 آرزولر سوندورردی . دیمک که علیمز براز شاعرجه ایدی . بویوک دکیرمنده
 بر الکتریک عملهمی ایچون حساسیت ، خلیجه بویوک ترانساتلانتیکلر صوقغه
 بکزه رسه ده ، بز ، علی ، محمد ، حسن براز بویله یزدر . هممزك کوکلنده بر
 آرسلان یاتار .

علی آنه سنك النی اوپدی . و صوکره شکرلی بر شی یمیش کی دوداقلرینی
 20 یالادی . آنه سنی کولویوردی . او ، آنه سنی هراپوشده بویله بر دفته بالانمی
 عادت ایتشدی . اوك كوچوك باغچه سنده کی صاقصیلرک ایچنده فسکلنلر واردی .
 علی بر قاچ فسکلن یاپراغنی یارماقلریله اذرک آوچلرینی قوقلایه قوقلایه
 اوزاقلاشدی .

صبح سرین ، خلیج سیدی ایدی . آرقاداشلرینی صاندال اسکلر سنده
 52 بولدی . هپسی ده دینچ ده لیاقلیلردی . بش کیشی خالیجی اوغلینه کچدیلر .
 علی بوتون کون ذوقله ، حرصله ، اشتیاقله چالیشاجق ، فقط آرقاداشلرندن

يالن دنيا

ايلىك كوندن آيشديغىز امكندار آيدىناق ..
 آنه يوزينده ، دوست يوزينده ، اولاد يوزينده .
 هر صباح يكيدين باشلايان شيه دويمادق ،
 5 دوشمز ، كرچكمز نه وارسه ير يوزينده .

كوك يوزى بللهك شو اورپن مويلىكى ،
 باشمز دارد قالنجه ال آچديتمز ير ..
 كوك يوزيدر آوتان عتملى يي دهلى يي ،
 كوك يوزينده بولوطلر ، اوچورتالر ، اميدلر ...

10 هر موسميله انساني آيرى آيرى صاران
 بونجه كوزلكى ناصل قويوب كيدهجكز ؟
 يامان چالاجق او چالمايى ساعى ، يامن ،
 چكىش اولا بر كز يومولدى كوزلرمز .

جاهد صدق طارنجى

15

ساور

— صباح اذانى اوقوندى ، قالىق ياوروم ، ايشه كچ قالا جقىك .
 على نهايت ايش بولشدى . بر هفته در فابريقايه كيديوردى . آناسى
 ممنوندى . نمازنى قيامش ، دعاسنى يامشدى . اينجدهكى جناب حقه برابر
 اوداسنه كيرنجه اوزون بوي ، ككيش وجودى و چوق كنج چهره يي ايله
 20 روياسنده ماكنه لر ، الكتريك پيللر ، آمپوللر كورن ، ماكنه ياغلر سورون
 و بر ديزل موتورى خومورتوسى ايشتين اوغلىنى اولا اوياندرمغه قيامدى .
 على ايشدن چيقمش كى تلى و ينه ايدى .

دکیزی اوزله ينلر ايجون

کميز چکر رۇيالارمده ،
 آلى پوللى کميز داملرک اوزرندن ..
 بن زواللى ،
 بن يىللردر دکيزه حسرت ، 5
 « باقار باقار آغلارم » .

خاطرلارم ايلک کوروشمى دنيابي ،
 بر ميديه قابوغنک آرالغندن .
 سولرک يشىلى ، کولرک ماويسى ،
 لاپينلرک ائک خاره ليسى .. 10
 حالا طوزلو آقار قائم ،
 ايستريديه لرک کسديكى يردن .

نيدى او دهلى کي کيديشمز ،
 بمياض کوپوکلرله آچيقلره !
 کوپوکلرکه فنا قىلبى دکل ،
 کوپوکلرکه دوداقلره بکزه ر . 15

کميز چکر رۇيالارمده ،
 آلى پوللى کميز ، داملرک اوزرندن ..
 بن زواللى ،
 بن يىللردر دکيزه حسرت . 20

عربجه .. اوزاق قاراقلرده ،
سیاه و لامبه سونمتس کبی .. اوزار .
و چوجوق قیلرمری ماتمیه قابلاردی
مجهول اولولره عائد مزارلر .

5 عربجهدن نفرت ایدردک ، لکن ،
اوقشاردی بابامک اوقودینی شی خیلهمزی .
قورقودن و حیرتدن بر یکی دنیا ایچنده ،
محقق که ایمان ضبط ایدردی بزی .

10 بر سسندن صوکره محقق باشقه بر سس کلیردی ،
اما ناصل باشقه ، آکلاتیلمز ،
بابامک صوکسنر آهنگی آراسنده
اولوردی یاشامه لر داها آز .

و اولوردی وجودمزده کی تعریف ایدیلمز چوجوقلق ،
نه دنسه ، داها اوزون .
15 او یانیردی قاراقلق حجه دلرده ،
بوتون یادکارلنی روحمزهک .

و بابامک نفسلری یاواشلردی ، هپ عینی سسلرله ،
توکل و عقل دولو کلیردی بزه هر طرف .
بابامک اللری بویوردی و بویوردی بابامک اللرنده
20 مصحف .

... و نهلردن صوکره بن خاطرلایورم ،
بعض کیجه لر ، یعنی هر کیجه ،
بابامک و باشقه سوکیلیرک عربجه منی ،
تسلیمز شینلر دوشوندکجه .

کون یوقدر کچسین طاساسز
کیجه لر دیرسه ک کربلا .
صانیرم هر دوشن ییلدیز
کوکسمدن قوبان واویلا ..

مرهم طوتمبور یارا ده ،
قیریلدی قانار قانادم .
کنچلکم کیتدی آراده ،
آه نه دن صوکره آکلادم :

5

یوقش سندن باشقه صد ،
نه وارسه سندن کنایه ،
مدد ، بویوک الله ، مدد
قولکی صاران کیجه یه ..

10

جامد صدق طارانیجی

سیاه و قارا کلک

قرآن او قوردی بابام بعضاً ،
غالبا قدر کیجه لرنده .
اونک ایناعش سسیله بز چوجوقلر ،
داها کوچولوردک اودانک اک اوزاق بر یرنده .

15

متأثر اولوردق قیشی کورن قیرلانفیچلر کبی ،
غریب صدالرده هیچ بر شی آکلادم .
هنوز مکتبه کیدن آبلام بیلکیچ بیلکیچ ،
« عربجه » دیردی ، نفسیله او زمان .

20

الرم لما دالنده ،
آدم و حوا أجداد .

5

بللی ، نه بردر نه ایکی ،
کناهم باشمدن آشقین .
آه البته بیلیرسک که
بر سن وارسک بکا یاقین .

10

یاشاران کوزلر مه باق ،
بن یالان سویلمک بیلیم .
هر شیئ کونشده چیپلاق ،
ندامت بنده جهنم .

15

بن نه کیجهلین ییلدیز ،
نه کلکیم کوندوزون .
بکا بن کبی ریاسز
یوزک کرک یارب ، یوزک !
بوش دکل ایتدیکم نیاز ،
حالدن بیلیمور کیمسهلر .
دوست می ، دشمن می ، طاینمز ،
صوده اوینایان چهره لر .

20

کیتمکله بیتیمور عمان ،
صولر آزعین ، تکه دلیک .
آه بو داغلر و بو دومان ،
بولنی شاشیردی کییک ..

ناصل اولورکه یوللره باقاسم؛
کوزلرمی یومسممی که عجبیا؟

صیقی صیقی ریورلر روحی،
برشی اوچو اوچوویریور تندن،
بنی قویوب قویوب کیدیور جانلر،
هانکی برینک آردیندن کیدهیم بن؟..

5

حسرتلردر تلاشلردر صانیردم
بوده هر شیئلری سوروب کوتورن .
حسرتسه دنیانک حسرتی بنده،
نیه کیتمک بیلمز اولایسه ترن؟

10

کلده سحرلی آتی آرامه شیمدی،
یوم کوزکی، حسرت؛ آچ کوزکی، یار..
نه بر قانادم وار، عکسیدکه باق،
نه آقسرائدن بکه اوچاق وار!

تکر طینغیر مینغیر، آهسته بسته،
تراموای تللری چیچکلر آچار .
بن یارک یولینه دوشدیکم ساعت
بویلهمی کچمهلی یولدن اغاچلر؟

15

ذکی عمر دونه

اللهی آرارکن

20

بیلیم نه یاپسم خطا،
یاکلش، آتدیغ هر آدیم .

ناصل خاطر لایمزسک او تورکی یی :
کوک پارچه یی ، دال دمتی ، قوش تویی ..
آلشدیغمز بر شیئدی یاشامق .

5

ساده خاطر لایبورز ، آغلا یورز ،
روزکار صارصمز اولدی پنجره مزی ،
کونلر کیجه لره دور ایتدی بزی ،
آراساق بولامیز کولکه مزی ،
هانکی صویه اکیلسه ک ناموجودز .
حامد صدق طارانیجی

10

قاریمه

صوفلر سننکه سرین ،
اودالر سننکه فرح .
کونم نشئه یله اوزون
یاتاغمه قالقدیغ صباح .

15

ألما نك یاریسی سن یاریسی بن ،
کونمز ، کیجه مز ، اومز ، بارقز بر .
سمادت بر چندر باصدیغ یرده بیتر ،
یالکزلق کیتدیگک بولدن کلیر .

اوقتای رفت

20

سکا کلیرکی

بکا کیتیمورمش کی کلیر ،
نه قادر کیدرسه کیتین آراه .

وقتی لذتله کشف ایتم ،
دوامدن ...

حکمتمه اوزانمش ،
جهانك هر بعدی .
وجودمله راحت ،
سرایلرمك وجودی .

5

علمی ، شمیری ، ظفری آزاد ایتم ،
بویوك قارتالارله برابر ؛
قاره لر و دکیزلر اوسته ،
منون اولسون نسللر .

10

کوکلر باشمه مخصوص ،
قاراکلق و ماوی .
ایکی صوکسزلق حالنده ،
عشقم قائمه مساوی .

اصیل ، صحتده ، کوزل و مطلق
عقلک یتدیکی قادار .
بن اوچنچی حلیم ، سز کیمسکنز ،
داغلر ، طاشلر ! ...

15

فاضل حسنی داغلرجه

أولك

2)

أولك اولومدن بر شیئر اومارق ،
بر بویوك بوشلقده بوزولدی بویو .

پارام پارچه

آغاچ بوتون ..

میوه بوتون ..

ایشیق بوتون ..

5 نَم دنیام پارام پارچه .

بر بویوک آینه قیریلمش ،

قیریلوب یره دوکولش ،

کائنات ایشنه دوشمش ،

دوشمش اما پارام پارچه .

10 یاپراق یاپراق یاپشدردم ،

دیار دیار دولاشدردم ،

بر آلودر طولشدردم ،

یاندَم اما پارام پارچه .

بدری رحمی ایوب اوغلی

15

قبول

بن اوچنجی حایم ، حشمتلی و مقدس

پادشاهلر پادشاهی ..

نَم بیاض اللرمدن باشلار

تنبه مک صباحی .

20

کوتورور حرارتی مجهول باکره لره ،

ایچنده دوردیغم آن .

صاقلاندىڭى پروازدن آشاغىنى كوزلەين ايبييك قوشى « ايشته تاريخى
آن كلىدى ، ديه سويلدى .

سەكە سەكە پروازك اوزرنده ايلرلەدى و تام فابريقاتورك دازلانق باشنى
نشان آلوب .. بر كوزل پيسلەدى . كرحە ، ايبييك قوشى اولمق صقتيله اساساً
5 چوق قولای دفع حاجت ايدردى . فقط او ، ساده جه بو قابىلىتى ايله يتىنمەش ،
بو تاريخى كونك شرفه بر كيجه اولندن كوف طوتمش كندير تخی يوب
اوزرينه بول مقدارده دكيز صوبي اچمىشدى . بو اعتبارله صباح برى بويوك
صانجىلر بهاسنه قاتلاندىڭى حمولەسىنى شيمدى دورمادن ديكلىمندن آشاغى
بوشالتيوردى .

10 فابريقاتور ، چىپلاق باشنده شاپلايان ايلك داملا اوزرينه غير اختياري
يوقارى باقديغىندن ايكنجى اوچنچى پوستەلرى يوزينه كوزينه كىدى .

ديكلەييجىلر ايلكىن بر شاشيردىلر . بر ايكي قادىن دعوتلى كولەسىنى
طوتمادى . بوندن جسارت آلان اوبورلرىده ماقارەلرى قويويوردىلر . آرتىق
شىمدى ھېسى اكيلە قالقە ، قاصىقلىرىنى طوتە طوتە كولويورلردى . وكيلىك
15 بىلە يوزى موصمور كسىلمش ، قەھقەسىنى مندىلندە بوغغە چاليشيوردى .

فابريقاتور ، يوزينه چوق دفعە پيسىلتىلمش انسانلرك پيشكىن تېسىمى ايله
مندىلىنى چىقاردى . ياواش ياواش اغزىنى ، كوزلىرىنى ، چىپلاق باشنى
سىلوب صيوازلادى . و كورولتوكن براز كسىلمەسندن بالاستفادە :

« بايانلر ، بايلر ! » دىدى ، « بايانلر ، بايلر ! ... شو مسعود حادە دخى ،
20 تأسىملر مركز مملكت ايجون ، انسانيت ايجون ، افتدیمه سويلەيم ... دنيا بارىشى
ايجون نه قادار خىرلى ، نه قادار اوغورلى و قدملى اولاجغنه بر قال خىر
صايلىمى ؟ » .

وطيقىز فابريقاتور بو ضرورى كرىزكاهدن صوكرە تكرار نوتلرينه دونوب
اعمال ايدەجكى ترموسىفونلرك امثالە فائقىتىنى ايضاحە كىرىشىدى .

آرمیوردی . بو اعتبارله نمون و مسرور ، اللرنی ییقایوب دائره سنه مایونه زلی
لورکه فاصولیه پلاکیسی یمکه کیتدی .

اوکیجه چیچکلر صباحه قادار قان آغلادیلر . قوشلره کلنجه ، اونلرده
ایلکین آه و واه ایتدیلر اما ، صوکره باش باشه ووروب بو حرکت بر مثله مه
چاره سی آرادیلر .

5

بر آغاچ قاقان : « انتقام ! » دییه باغیردی . سرچهلرک ایشلیسی : « پکی
اما ناصل ؟ » دییه صوردی . جانی طاتلی بر صاقصاغان : « حریفلر دیشلرینه
قادار سلاحلی ! » دیدی . « طوبدن کیتسه ک همیزی وورورلر » . تجربه لی باقوش :
« بر فدائی سچرز » دییه تکلیف ایتدی . « ایچمزدن بری ... » .

10 داها سوزنی بیتیره مه مشدی که اختیاریک آوجندن یم یش بر ایییکی قوشی
« بن کیدرم » دییه آتیلدی . « یارین ذاتا فابریقانک آچیش توره نی وار . بن
هیکزک انتقامنی آلیر ، ایجاب ایدرسه بو اوغورده سوه سوه اولورم » .

ایرتسی کونی ، داها صباحک ایرکن ساعتندن ، قابریقاده بر فعالیتدر
باشلادی . هر پنجره دن بر بایراق صارقیور ، هر طرفده ، آلی موری ، یشیلی
بیاضلی قوردلر دالغهلانیوردی . باجالر بیله کمی دیره کاری کبی فلامالره
15 سوسلنمشدی . بر باندو دورمادان مارشلر چالارکن ، خصوصی اوطوموبیللرده
دعوتیلیری کتیروب کتیروب آفتیتر شکلنده حاضرلانمش تربونلره
بیراقیوردی .

نه دعوتیلر واردی ، نه دعوتیلر ! ارککلرک چوغی سیلندری و ژاکت
20 آتاییل ایدیلر . قادینلر ایسه بیاض البسلر ، ککیش کنارلی حصیر شاپقالر
کیشلردی .

بر آرا باندو دوردی ، سس کسیدلی . واولک صیراده اوطوران طیقیز
فابریقاتورک آیاغه قاقوب اوکنه میقروفونلر یرلشدیریلمش کرسییه دوغری
ایرله دیکی کورولدی . آدام آغیر آغیر باصامانی چیقدی . نوتلرینی اوکنه آچوب
« اوهو اوهو » دییه سسینی عیار ایتدی ، صوکره :

25

« صایین وکیل بک ، محترم دعوتیلر ! » دییه سوبله وینه باشلادی .

• دو کدی • سو و سه دالیه کو بیاض بیاض یواسندنی یواسندنی

• کونہ دھرم اور اقا پر آیتیں ایسا ہی ایسا بنانے کا نہ صرف

هوٽل جو رستو ، تري ، دڙي ، چنڊڪر ، پوٽيلو ، کوٽيلو سارو سالو

فقط فضله باطلی باشد. ششصد و بیست و نهمین آیه از ولایت است.

آريگان ايجون قارسى الله يوروشو حقان قارىتور اوني بو حاله كورورجه

• قیام •

آتشه بانی قافله بر دود و دیردی . بو او « دیردی » دینه « ناموسو » وای وای »

[illegible]

၁၂၄ ရံကံ » .

«*Судьба человека*» 1946 г. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 84

فانریا یوری سکی این ایدمه دیر . ادم قیام : قیامیشدی :

• اردو سے قرآن و حدیث کی تعلیم دینے والے اداروں کی فہرست

«اولا جي رڙائي جو ؛ ناري بوندي سوکي ۽ ٻوٽو ۽ وري سڀني ۾ پوءِ جي»

[illegible]

• « یتیم ادغامی بودامنه اولاس سورورک دیرکله دیرکله »

* «کسلس» دو یون دودلر و سیدو کور

...

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥

၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့

[illegible]

۱۸۵۴ | یو. سی. جی. ویلیامز

و در این کتاب که در این کتابخانه است

برای مقاصد و امور دیگر.

[illegible]

ᠭᠡᠨ ᠤᠯᠦᠳᠤ ᠶ᠋ᠢᠵᠤ ᠲᠣᠪᠤ ᠰᠤᠩᠭᠡᠢ ᠬᠡᠴᠡᠷ ᠲᠤᠨ ᠶ᠋ᠢᠵᠤ ᠲᠣᠪᠤ ᠰᠤᠩᠭᠡᠢ ᠬᠡᠴᠡᠷ

[illegible][illegible]

قوشلار كوسوب ، دكيز صوصوب ، چيچكلرده صولنجه قاواق اوكسوزه دوندى . « بر ييلديرم كلسه ده ، نبي ده يوق ايتسه باري » ديه كوتو كوتو دوشونديكي اولويوردى .

فقط ييلديرمه حاجت قالمى . بر صباح ، داهل اويقوده ايكن بلنده كسكين بر تستره صيريسى ايله اوياندى . ونهيه اوغراديغنى آكلامدن يان اوستى 5 بوكورتلنرك اوزرينه دوريلي ووردى .

اوتده بر سس ، فابريقاتورك سسى :

« كناه ده نه ديمكمش » ديه باغيرويوردى . « بزه آغاچ دكل ، ير لازم ير ... ذاتا نهيه بكنريويوردى . تك باشنه ، سپيسورى بر آغاچدى » .

صوكره معيتمده كي مهندسله دونوب :

« بوندن چوق كوزل تنفون ديركي اولور » ديدى . و اختيار قاواق صويولدى ، يونسولدى ، بالمله ديركلر كي كوزطاشي محلولي ايله معامله كوروب طوپراغه كيره جك قسمي زقئلدى و بو ايشلار بيتنجه ، اوزرينه بر پارماق قالمىلغنده بويا سورولوب تپهسنه ده كلاه كي چينقو بر باشلق كچيريلدكن صوكره آنا شبكي فابريكا سانتالنه باغلان يوله ، اوبور ديركلرك آراسنه 15 ديكيلى .

بويلهجه ياز كچدى ، كوز كچدى ، قيش كچدى . هر ييل اولديغى كي بهار بر كنچ قيز مثالى اتكلكني قالدوروب صبحاق رايحه-سى ايله ينه قيرلرك اوستنه چوكوويوردى . كزيجي قوشلر كيتدكلرى يرلردن دونديلر . بوجكلره قورتلر صافلانقلرى يرلردن چيقديلر . پاپاتيهلر تاواده يومورطه كي اورتالغى صارى 20 ايله بياضه بويادى . و كلينجكلر بر ييل اول فابريكا قورومندن صولوب كيدن جدرينه عناد ، قيقيرمزي آچي برديلر .

بو آراده قاواقدن بوزما ديرك ده بوتون وجودينه صو يوروديكني حس ايديسور و كيجه كوندوز چيطير چيطير طاتلى بر بهار سرخوشلغى ايچنده كريئوب دورويوردى .

نهايت بر كون ، اولاه او قالين بويا طبقه سنى پول پول قاباتان سيويلجه لر 25

لوژمانلر ایسه غرب جهه سنه راستلا یاجق » دیه ایضاحات ویریودی .

قواق کرینی دیکله یه مدی . بو دویدیغی سوزلردن یاراقلری دیکن دیکن اولمشدی . دیمک بوراده فابریقا قوراجقلردی . دیمک بو جنت قییلری ، بو جانم بایرلری ماکنه اوغولتوسنه ، قوروم قوقوسنه بوغاجقلردی ...
5 دنیاده باشقه یرمی قالمامشدی یاریم ؟

خایر ، خایر ، بونی یاپامازلردی . بو قادار ذوقسنر ، بو قادار وجدانسز اولامازلردی .

فقط یابدیلر ایشته . اونلر اوپله رنگلردن ، قوقولردن ، دکیزدن ، طبیعتدن ذوق آلا جق صویدن دکلردی . مالیت فیئانی دیورده کوزلری باشقه بر شی کورمیوردی . مالیت فیئانی ایسه بو ساحلده چوق دوشوک
10 اولاجقدی . بناءً علیه ...

ایلکین ساحله بر ایسکله قوردیلر مالزمه دکیز یوليله داها اوجوزه نقل ایديله جکدی . صوکره بر مندرهك انشا ایدوب دکیزله ساحلک علاقهمی کسدیلر .

دالغهل آرتیق صولری طاتلی طاتلی اوقشامز اولمشلردی . مندرهكك
15 ایچنده قالان مسکین ، اولو صولره ایسه دکیز دیمکه بیک شاهد ایستردی .
ساده دکیز می یا ؟ چیچکلرده وضعتدن شکوایجیدیلر . پاپاتیهلر قورومدن سیمسیاه اولوبورلردی . کلینجکلرک قیرمزیمی ایسه ایسلی چانانا بایراقلینه دوئمشدی ...

قوشلرک جیویلتیسی ، شانتیه دن یوکسلن چکیچ سسلری آراسنده
20 کومه کیتدیکندن اونلر ده برلشوب قورو حالنده اوتمکی ده کدیلر . فقط
بو کورولتولی مدنیت قونسری ایله باش ایدمه یه جکلرینی آکلاینجه عاقبت
اونلرده کوسوب اوتهمکه قرار ویردیلر . هم ذاتاً بازارلری غیجیر غیجیر
چفته لری ایله اوه چیقن شانتیه مهندسلی حیاتی اونلره زهر ایتمه
25 باشلامشدی .

بر فیصلدایش، روزکارده میریلدایش، فیرطنده ایسه خوموردانش حالی
آن بر شیئر آکلاتمق ایسته یور کیددی. نه سوبله دیکی آکلاشیلامیوردی
کرچه... فقط اونی طانیانلر بو اسرارلی خیشیرتیلرده اختیاریک سسنى، قونوشمه
طرزینی، حتی جمله یاپیسنی طانیمقده کوچلک چکمیورلردی.

- 5 توکلی اورایه کومولک ایسته مه مشدی. ادم ایشه نه یامش یامش،
روحنی آغاجه ووروب کنیدی او چوق سودیکی ی یوزینه آتمهک یوانی
بولمشدی. هم بویه جه طبیعی، داهایاقدن، اولانجه حشمتیه طادایله جکدی
آرتیق... نیته کیم شیمدی صاغاندی ایکن یامدقلرینی یاپیور، نزه برونشیت
قورقوسی اولمقیزین کوکسنى یاز یاغمورنده ایصلا توب آقشام روزکارنده
قوروتوبوردی.

- 10 اسکی دوستلرینک بو صورتله تکرار آرالینه قارشیمه سی، ساده کوییلیری
دکل، قوشلری، بولوتلری، چیچکلری، روزکارلری والاصل بوتون
طبیعی ده سونچله غرق ایتدی.

- قوشلر شیمدی کلوب یوزینه کوزینه قونویور، بولوتلر بعضاً آلچالوب
آلتی اوپویورلردی. اونک اولومندن ری بویونلری بوکوک دوران چیچکلرسه
15 باشلرینی اوتلرک آراسندن چیقاروب ینه اسمکیسی کبی کیفلی کیفلی صالانمه
باشلادیلر. حتی اوله که دکیز بیه، او قارده اولوب بیتلره بیکانه دکیز بیه،
بو ایشه پک سوبنمش، شیمدی قومصالده بیاض کوپوکلرینی کوستره کوستره
کولویوردی.

- 20 فقط هانکی سمادت ابد قدار سورمش که؟ بر صباح یاپراقلرنده کی
چیک داملارینی سیلکه لیبوب قورونان قواق، آز اوته سمده بر طاقیم
انسانلرک اکیلوب قالقوب یلری اولچدکلرینی کوردی.

- آداملر اوکله وقتی کلوب اونک آلتنده اوطوردیلر. آلتده کی پلانلردن
معمار اولدینی آکلاشیلان بر تانه سی، اوچ قاتلی اکسه سندن مل صاحبی
25 اولدینی آکلاشیلان بر باشقه سنه :

«ماکنه دائرده سی شوراده اولاجق، لابوراتوارلر بری یانده قورولاجق،

اوستنده ، داغ چیلکلیله بوکورتلنلرک صارماش دولاش اولدقلری وحشی بر قیرلنک اورتاسنده ایدی .

اختیار ، انده تسبیحی ، هر آقشام اونک آلتنده اوطورور ، دکیزک آشاغیده قوملنی طاتلی طاتلی بالایشنی سیر ایدردی .

ایشته شیمدی مزارینی او قاواغک یاراققلری کولکلهیهجک ، ینه 5
دالغهلر آباق اوجنده او چوق سودیکی بستی نی سویلهیهجکدی .

بویلهجه یاز کچدی ، کوز کچدی ، قیش کچدی بهار کلوب ده مایس کونشی بر کنچ قیزککینه بکزهین ایلق نفسی طبیعت هوهلایجه بادمملر بردن بیاضله بوروندی ، قیرلر قوقولرینی سوروندی ، دکیز آئیده دورولدی ،

او ساکن ماویسی یکیدن بولدی . 10

بو آراده اختیار قاواق ده طومورجوقلانوب یاراق آچشدی .

فقط کوییلر بو بهار ائنده تحف بر ده کیشکلک کشف ایدیورلردی .
خایر ، خایر ، بو ساده یاراقلانمقدن ایلری کلن او هر ییلکی معتاد ده کیشیکلک دکلدی . بو اویله قولای قولای آکلاشیلامیان ، قطعی اولارق 15
تئیت ایدیلهمین آنجاق و آنجاق سزیله بیلن بر بامباشقه ، بر عجائب کلشمه ایدی .

قاواقده شیمدی او نباتلره مخصوص کورونوشدن فضله بر شی ،
عادتاً انسانلره خاص بر شی ، ناصل سویلهملی ، صانکه بر نوع هویت بلیرمکده ایدی .

قادینلردن بری «اختیار» دییه هایقیردی ، «اختیاره بکزه یور قاواق» .

کرچکدن ده قاواق ، صانکه آلتنده یاتان اختیارک بوتون اوزینی کولکلیله 20
أموب کوودهسته کچیرمه بکزه یوردی . شکل اعتباریله ینه عینی آغاجدی بلکه ، فقط انسان اوکا باقارکن او اوزون قامتلی ، ضعیف اختیاری کورمش کی اولویوردی .

یاراققلری بیله شیمدی بر باشقه یشیل کورونویوردی . داهای مونس ،
25 داهای صیجاق ، عادتاً کولومسین بر یشیل . روزکاردن خیشیردایشلری بیله بر باشقه تورلیدی . آغاج ، یاراققلریله دیله کلشدی صانکه . دورغون هوالرده

داغیت صاچلرکی بیک ،
 صاوور براز .

5

بیم دوغدیغم کویلرده
 شمال روزکارلی اسهردی ،
 و بو یوزدن دوداقلرم چاتلاقدی ،
 اوپ براز .

10

بیم دوغدیغم کویلری
 آقشاملری آشقیالر باصاردی .
 بن بو یوزدن یالکزلنی هیچ سوم ،
 قونوش براز .

15

بیم دوغدیغم کویلرده
 انسانلر کوله نی بیلمزدی .
 بن بو یوزدن بویله ناچار قلشم ،
 کولدور براز .

سن تورکیه کی آیدیناق وکوزلسک ،
 بیم دوغدیغم کویلر ده کوزلدی ،
 سن ده آکلات دوغدیغک یرلری ،
 آکلات براز .

جامد کوله بی

20

ر قلاوق و انسانلر

«قلاواغک آلتنه» دیمشدی . «بی او ، ساحلده کی قلاواغک آلتنه کومولک !» .
 قلاوق ذاتاً قوبله سنک اوزاغده دکلدی . ساحله باقان دیک یاماچک

آدی صافی بلای دکل ،
کتابلردن صور دوروردم .

نه هایمانانک دوزینده ،
نه یدی قات کؤک یوزنده ،
به بر یکریمی بش یاشنده ،
نه بر حوری قاشندهدر .

5

نه هنددهدر نه چیندهدر ،
کوزلرمک ایچندهدر ،
بعضاً بکا بندن یاقین ،
بضاً بکا بندن اوزاق ،
ینه بنم ایچندهدر .

10

بدری رحیمی ایوب اوغلی

حکایه

سنک دوداقلرک پنبه ،
الارک بیاض ،
آل طوت اللرمی بیک ،
طوت براز .

15

بنم دوغدیغم کویلرده
جوز آغاچلری یوقدی .
بن بو یوزدن سرینلکه حسرتیم ،
اوقشا براز .

20

بنم دوغدیغم کویلرده
بوغدای طارلاری یوقدی .

و قلبك سودا ديه يانديغي زمان ،
 آيك اون دوردينه قارشى پنجره ده ،
 صاحلارك ، چيلاق اوموزلارك كيجه ده
 مصراعلرم دو كولسون دوداقلركدن .

5

سن فائده لی نیشان ياغمورى كييك ،
 برکت و حضور کتيررسك شعره .
 ابدیت چيغيريني آچدك قدره ،
 بو بهارك و بو كوكلك صاحييك .

اوقئای رفت

10

سعادت

طاپ بورده ،
 طاپ شورده ،
 طاپ قاپينك آرقاسنده ،
 طاپ كوكلك اورتاسنده .

15

پنجره كزدن كورونور ،
 كوزلريكزه سورونور ،
 بيك بر كسويه بورونور .

20

برچم دكل كه طوتاسك ،
 آفيون دكل كه يوتاسك ،
 روزكار دكل كه اسوب كچين ،
 كناه دكل كه اونوتاسك .

ساعت اولسه دوردوروردم ،
 ياني اولسه قوردوروردم ،

صو انسانی بوغار، آتش یاقارمش،
هر دوغان کونک بر درد اولدیغی
انسان بو یاشه کلنجه آکلارمش.

آیوا صاری، نار قیرمزی، صوک بهار،
هر ییل براز داهای بنسه دیکم.

5

نه دونوب دورویور هواده قوشلر؛
زردن چیقدی بو جنازه، اولن کیم؟
بو قاچنجی باغچه کوردیم تارمار؟

نیله رسک اولوم هر کسک باشنده..
اویودک اویانامدک اولاجق.

10

کیم بیلیر زده، ناصل، قاچ یاشنده،
بر نمازلق سلطنتک اولاجق،
تخت مثالی او مصلا طاشنده...

جامد صدق طارانیجی

قاریمه

15

بولونمز سودازده فضولی، ندیم
قانایان عشقاریله یاشارلر بنده.
سودیکم، دوللو سلطاتم، اقدیم،
أمر أیله شعرلر سویلهیم قاپیکده:

دویولمدق شعرلر، آغیر وکوزل..
که مثلی بولونمسن عجمده بیله.

20

کیتین قولاقدن قولاغه، الدن اله،
بر زمان کوزلر کچون یازدیغم غزل.

اوتوزبش ياش شعری

ياش اوتوزبش ، يولك ياريسی ايدر ،
 دانتە كې اورناسىندە يز عمرک ،
 دهليقانى چاغىزده كى جوهر ،
 5 يالوارمق ياقارمق نافله بو كون ،
 كوزكك ياشنه باقادن كيدر .

شققلمه قارمى ياغدى نه وار ؟
 نىم مى اللهم بو چيزكىلى يوز ؟
 يا كوزلر آلتىندەكى مور حلقه لر !
 10 نەدن بويلە دشمان كورونورسكز
 يىللر يىلى دوست بىلدىكم آينه لر ؟

زمانه ناصل دكيشيور انسان ..
 هانكى رضممه باقسم بن دكلم .
 نرده او كونلر او شوق او هيچان ؟
 15 بو كولر يوزلى آدام بن دكلم ،
 يالاندر قاينىسر اولديغىم ، يالان !

خيال مياں شىئردن ايلك عشقمز ،
 خاطرمسى بيله يابانجى كلير ؟
 حياته برابر باشلاديغىمز
 20 دوستلرله ده يوللر آيريلدى بر بر ؛
 كتىدكجه آرتيور يالكنزلىغىمز .

كوك يوزىنك باشقه رنىكده وارمىش ..
 كچ فرق ايتدم طاشك سرت اولديغى

بیلیارلرک آیدیناق دیاجقلری ،
 بو اللرمیدی حیاتی او دنیلرک ؛
 آلتین بر اویون کبی اسردی
 آلتین تویلرندن موسمک روزکاری .

طوپراقدن اولر یاپان بو اللرمیدی ،
 که شیمدی ده کمکده طوپراق اولان اولره .
 ال ایشی وظیفه لرینک اوکنده
 طیرناقلرینی یهرک دوشونمک نه ایدی ؟

5

قایب اولمش او چیزکیلردن ،
 فاجیک سعادت دیدکاری ،
 او کویلی چاقیسنک کسیدی ی ،
 سوکوت دالرندن دودوک یاپازکن .

10

بو اللرمیدی کسن ماوی سرجه یی ،
 بر قاچ داملا قان که ظفر و قهرمانلق ..
 یورغانک آلتنه صاقلانارق ،
 بو اللرمیدی سومه ین کجه یی ؟

15

آیرلمش سوکیلی اویونجاقلردن ،
 قیرمش کوچوک شیشه لرینی
 و هر شیئن ، و هر شیئن صوکره ،
 بو اللرمیدی الهه آجیلان ؟

20

لوش قايىقخانەلرلە بىر يالى ؛
 دىكىمىش لودوسلارك اوغولتوسى اينچىدە
 استانبولى دىكىكەيۇرم ، كوزلرم قابالى .

5 استانبولى دىكىكەيۇرم ، كوزلرم قابالى ؛
 بىر يوصمە كچيور قالدېرىمدىن ؛
 فرلر ، شىرقىلر ، توركىلر ، لاف آتمەلر ..
 بىر شى دوشوبور الدنن يره ؛
 بىر كل اولمالى ؛

استانبولى دىكىكەيۇرم ، كوزلرم قابالى .

10 استانبولى دىكىكەيۇرم ، كوزلرم قابالى ؛
 بىر قوش چىرىپىيور اتكلركدە ؛
 آلنك صىجاقى دكللى ، بىليۇرم ؛
 دوداقلارك ايصالقى دكللى ، بىليۇرم ؛
 بىياض بىر آى دوغويور فستقلرك آرقەسندىن
 15 قىلكك ووروشندىن آكلايۇرم ؛
 استانبولى دىكىكەيۇرم .

اورخان ولى

بو اللرمىدى

بو اللرمىدى ماصاللىر آراسىندە ،
 رۇيالره اوزاتدىغىم بو اللرمىدى ؟
 آرزو دولو ياشامق دولو ،
 بو اللرمىدى رسملىرى طوئاركن اويويان ؟

استانبولی دیکله یورم

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قابالی ؛
 اوکجه خفیفدن بر روزکار اسیر ؛
 یاواش یاواش صاللاتیور
 یاپراقلر آغاچلرده ؛

5

اوزاقلرده ، چوق اوزاقلرده ،
 صوحیلرک هیچ دورمایان چنغراقلری ؛
 استانبولی دیکله یورم ، کوزلرم قابالی .

استانبولی دیکله یورم ، کوزلرم قابالی ؛
 قوشلر کچور ، دیرکن ؛

10

یوکسکلردن ، سوزو سوزو چینگق چینگق ،
 آغلر چکیلور دالیانلرده ؛
 بر قادینک صویه ده کیور آیاقلری ؛
 استانبولی دیکله یورم ، کوزلرم قابالی .

استانبولی دیکله یورم ، کوزلرم قابالی ؛
 سرین سرین قابالی چارشى ؛
 جیویله جیویله محمود پاشا ؛
 کوورجین دولو آلولور .

15

چکیچ سسلری کلیور دوقلردن ،
 کوزلم بهار روزکازنده تر قوقولری ؛
 استانبولی دیکله یورم ، کوزلرم قابالی .

20

استانبولی دیکله یورم ، کوزلرم قابالی
 باشنده اسمکی عالملرک سر خوشانی ،

خاير ، استغفرالله ! كنجسكز ده !

— او بندن ده كنجدى . و بز بش ايلق اولييدك .

آدام بكا قارشى بر قاردش كسيلويومشدى . بو بكا پك دوقوندى :

— دهلى كجى سودردك بر برمى ... صوكره هاوجلې پلاو ...

5 كوزلرم ياشاردى . غارصون پلاكي كيتومشدى . فاصوليله كينه ،

نفرته باقارق :

— بن آرتيق يمك بيهمم كه ! ديدم .

آرتيق آغلايوردم .

10 بورجمى او آدام اودهدى ، سوقاغه برابر چيقدق ، بنى كزدرمك ،

آووندرمق ايستهيور ، اصرار ايدىيوردى . نهايت جزئم اونى مغلوب ايتدى

و بن يالكز قالد ...

اوه ، قاريه دوعرى اوچمق ايستهيوردم . اچمده وجدان عذابنه بكرهين ،

فقط ، عنى زمانده چيلقن بر نشئي مؤدهلين بر شى واردى . برتاقسيه

15 آنلادم .

ياتاق اوداسنه بيلديرم كجى كيردم . اونى اوموزلرندن طوتارق ، وار

قوتمله صارصدم . صاحلىر دالنه لانيور ، قورتواق ايجون چيرپينيور ، فقط ،

كولويوردى ... بيراقديغ زمان :

— سن چيلدرمشك ، ديدى .

20 اوپدم . يوزى بوروشدردى :

— سرخوش ! ديدى .

— بن هاوجلې پلاو ايسترم ، اچيم ... ديدم .

— كل ... ديدى .

موتفاغه كچدك . طاباغى كيتردى . ياريسندن فضلهنى يمىدى . كولهرك :

— براز داها اعتنا ايديلسه فنا اولماياچق .. ديدى .

— وقت براقدك كه ! ديدم .

صو يرينه چكردك صيقور و بو بنى اكنديريوردى . آلاى ايتك ايجون
مكمل بر فرصدى .

— خاليدن آكلام اما بك افندى ، ديدم ، شو الكزده كينك ليون
اولدينى ايلك كوروشده سويله بيليرم ..

آدام بكا تحف تحف ياقارق :

— ليونجى ميسكز ؟ ديدى .

او بودلا ، بو سوزده كي نكته ي اصلا قصد ايتمه مشدى . بوكا امينم ..
فقط بن كنه ده چيله دن چيقم :

— اوت ديدم ، بن ليون اوزرينه اختصاص ياپدم . ايتالياده طورينوده ..

مكتبك باغچه سنده سكسن يدى چشيد ليون واردى !

آدامك كوزلرى حيرتله آچيلمشدى ؟

— سكسن يدى چشيدى ؟

— ياردون ، ديدم ، عجله ايله ياكلس سويله دم ، ساده جه يتش سكر

چشيد . باقك ايسترسكز سزه اسملرينى صاييم ، اما نه لزوم وار دكلنى ؟

چشيد چشيد ليونلر ، رنگلرى آيرى ، شكللرى آيرى ، طاتلرى آيرى ليونلر ..

بوفه جى ده بنى ديكه يوردى :

— طاتلرى آيرى ليونلرده وارمى ؟ ديهه صوردى .

اونى « سن ايشكه باق » دير كې ، شويله بر سوزه رك :

— سز بكا بر پورسيون هاوجللى پلاوكتيرك ! ديدم .

— هاوجللى پلاومى ؟

— صاحى ، ديدم ، سز بيلمزسكز . پلاكى اولسون !

يانمده كي آدام كوزلرينى بكا ديكمشدى ، درين درين ايجى چكدم :

— بو بنم قاريمك ، رحمتلى قاريمك يمكدى .

— رحمتلى مى ديديكز ؟

— ديك ديك باقدم :

— بو شاشيلاجق بر شى مى ؟

آدام كه كهله دى :

5

10

15

20

25

— کیت ! دییه باغیردی ..

بر آن دوراقلادم .. نیه کیده جکمشم صانکه .. اوکا بر غالییت وسیله سی
اولسون دییه می؟. ناصل اولسه کری دونه جکمدن آمین، کوکشی کره کره
« کیت ! » دییه میدان اوقویور .

فقط اولمادی : صاندالیه لری دویره دویره کیندم . بو صیراده « دونوشدن 5
دونوشه فرق وار » دییه میریلدانیوردم .

سوقاق قاپیسنه واردیغم زمان ، موقفاغک اشیکه چیقاراق :

— پلاوی بر باد ابتدک ، شیمدی ده کیدیورسک .. دیدی .

جاده یه چیقیدیغم زمان ایچمده : « شو زقومی آدام کبی ایچمکی حلا

10 اوکره نمده . » دییه جک بر آرقاداشه حسرت واردی .

پلاوی بر باد ایتشم .. سسی قولاغنده یکیدن بلیردی : فقط بونی
سویلرکن بر تحفدی ..

بن آرقاداش فلان ایسته میوردم . بر قورت کبی یالکز اولمالیدم ؛
یالکز و پیکی بر یابلاده ..

15 یاغمور نه کوزل چیه له یوردی .. فقط انسانلر ، بکا بابانچی ، بکا
آلدریش ایتمین انسانلر . حالبوکه بن ، مثلا شو قادینی سوه بیلیر ، شو آدامله
بک اعلا دوست اولابیلیردم ، اما اونلر کچوب کیدیورلردی . راست کله
بر میخانه یه کیردم . بوفنک اوکنده کی طابوره لردن برینه اوطوردم ..
بر حمله ده ، بوتون شیشه لری بوشالتیق ایسته دم .

20 بر قدح ، بر قدح داها ، بر قدح داها ..

یانمده گیر مسعود انسانلردی . هله بریکی بنی سعادتنن قولایچه
تیکسیندیره بیلیردی . چوجقارندن ، قاریسندن ، بیکلرجه لیرادن بحث ایدیور ،
خالی اسملری صایبوردی . بوفه جی اوکا ، ووقاسیله برلکده بر پارچه ده
لیمون کتیردی . آدام لیونی قدحه صیقمق ایچون بر خیلی اوغراشدی .

— هایدی، سن اودا که کیت، کتاب اوقو، اسنه ویا اوزان !

— بلاوی حاضرلامدن ناصل کیدرم جانم ؟ دیدم.

و مانع اولماسنه فرصت ویرمه یه جک قادار سرعتله، فقط سکونتی بوزمندن
برنجی مالطیزک اوستنده کی صویه صالی ویردم، آرقاسندن ده هاوجلری بوجا
ایتدم ... آتیلدی، فقط کچ قالمشدی .. یانقلری پنجه پنجه قیزارمشدی .. بو
5 حاليله ايلك رانده وومزده کی قادار کوزلدی .. و بو حدتی مغلوب ایده بيلمک
بکا ايلك عشق قادار طاتلی کله جکدی ... بر دبره قوجا قلام ؟ اوپدرمدی .
اوسته لك ايکی تانه ده طوقات ووردی ...

— سکا نه اولوبور بویله قوزوم ؟ دیدی .

فقط دیکه یین کیم ؟

— چیق بورادن . کیت دیورم سکا .. دیدی .

— شاشیلاجق شی ! دیدم ، بورادن چیقایم ده زریه کیده ییم ؟

او ، بکا اوک دنیا قادار ککیش ، اوچسز بوجاقسز اولدیغنی آکلاتمق
ایسته یور ؟ بنسه ، بلکه ده بونک دوغریلغنی سزدیکم ایچون ، اوده موثاقدن
باشقه بریر اولایله جکنی قبول ایتک ایسته میوردم :
15

— دیمک بنی اودن قووویورسک ؟ دیدم .

— بونی ده زردن چیقاردک ؟

فقط ایضاحه لزوم کورمدم :

— مادمه که اويله ایسته یورسک ، پکی .. بنی بو قادار آکلاییشسزمی ظن

ایدیورسک ؟ 20

— یا سن ؟ سن بنی کندیکن ده بودلامی ظن ایدیورسک ؟ ذاتا بو،
صباحدن بللییدی .. سینه مایه کیده لم دیدم ، یاغموری بهانه ایتدک .. تاوله
اوینا یلم دیدم ، اوقویاجم دیدک .. مادمه که ایسته یوردک ، نیچون شیجیدی یه قادار
دوردک ، سنی طوتان کیم ، هادی نه دورویورسک وقت قایب ایتمه ..

25 . اوکا کوزلرمی قیصارق باقارکن ، بیچاغی کوت دیه ماصیه صاپلادم و
دیشاری چیقتم .. آرقامدن تکرار :

حیرتله اوکا باقدم . سسم غایت سا کندى .
 — سن بونی اکلنجه می ظن ایدیورسک ؟
 او ده طبقی بنم کبی سا کنلشی وردی :
 — دیمک ، هاوجلی پلاو ده اولویور ..

5

ایضاح ایتدم :

— انسانلر عمومیتله بویله دره ، یاوروم . بیلمدکاری شیئری اصلا اولامازمش
 فرض ایدرلر . علم ذهنیتی ، ایشته بونکله مجادله ایدر !
 تاواده یاغ جیزیردا یور ، او بنی سس چیقارمدن دیکله یوردی ... هاوجلرک
 اک کوزلنی سچهرک دوام ایتدم :

10 — سن شیمدی به قادار هاوجلی پلاو کورمدیکک ایچون بونی اصلا
 اولامز ظن ایدیورسک ...

— پکی ، سن کوردکمی ؟ دیه صوردی ...

— خایر ! دیدم ، فقط نه دن اولماسین ؟

— اولسه نه چیقار ؟ سن بیلدیکمز پلاوی بکنمیورمیسک ؟

15

آکلاییشمز لگنه آجیورمش کبی کولدم :

— بکنیورم ، هم ده چوق بکنیورم ... حتی دها ده چوق بکنه بیلیرم .
 فقط بو ، اوندن ده دها چوق بکنیلرک پلاوی آرایشمه مانع اولایلیرمی ؟
 بن ، اکتفا ایتمه نیک بر فضیلت اولدیغنه اینانیورم . انسانانی بو حاله یوکسلتن ،
 بو فضیلتدر ، علمک آناسی بو فضیلتدر ... بنم ایسته دیکم ، بو فضیلتک مو تفاعمه ده
 کیرمه سیدر ..

20

— خایر ! دیدی ، نه او فضیلت ، نه ده باشقه فضیلت کیرمه بیلیر بو
 مو تفاعمه .. بو مو تفاق ساده جه بندر . یعنی دیمک ایسته یورم که سن شیمدی
 بوراده فضله سک ! ..

آچیق الارنکلی ایری کوزلری چاققی چاققدی . کوزل قاشلرینک
 آراسنده اینجه جک بر چیز کی بلیرمشدی . قیصیلی دوداقلاری خفیفجه تیره یوردی .
 25 مسنه قورقونچ بر طانلیق ویره رک علاوه استدی :

وارسین يتشمه سين ، ديه جكم ؛ فقط لزوم قالمادی . كان صوصمش ،
بد بر سس ، هيچ سومديكم بر ديلدن قونوشمه باشلامشدي . بكا اچم
يکيدن بوشالی ويره جكمش کي کلدی . موقعاغه کچم : كان سسنگ
کتيرديکي ايشيقلی و ايليق خاطره ني قايب اتمک ايسته ميوردم .

5 او بر شينلر ياپوردی : باشی بيله چويرمدن ، راست کله بر کولوشله :
— نه وار ؟ ديه صوردی .

— هيچ ! ديدم .
حالبوکه عني آن ايچنده ، صاحلريني آووجلايوب يوزيني بكا دوغري
چويرمک و : « سن نيچون او کونکي کي دکلسک ؟ ديه باغيرمق ايسته يوردم .

10 ماصهنگ اوستی قارماقارشقدی : بر تپسیده پریج واردی ؛ اونی صباحلین
قارشى قارشى به ايکيمز آييقلامشقد ... صباح هوا کوزلدی ، کزمکي
طاصارلامشقد ... اوتده صويولش هاوجار دورويوردی .. و او بكا باقيوردی بيله ..
— نه دوشونويوردم ، بيليرميسک ؟ ديدم .

اومورسامدن :
15 — نه دوشونويورسک ؟ دیدی .

ديشلمی صيقدم ، بردنبره باشی چويره رک :
— نه ياپيورسک اوراده ؟ ديه باغيردی .

اکمک بيچاغنی آلمش ، هاوجلره حمله ايتشم . بن بونک فرقنده دکلم ،
فقط ايستيفمی بوزمدن :

20 — هيچ ! ديدم ، پلاو ايچون حاضر لايورم .
بو ائنده ! « ديمک هاوجلر بدن مهم ... » ديه دوشونويوردم ...

— دليردکمی سن ، الله عشقه ؟ ..
ايشمه داها دقتله دوام ايتدم . براز خرچينلاشدی :

— صوکره بر ايشه يارامه ياجق هاوجلر ...

اورالی اولدم . سسني براز داها يوکسالتدی :

25 — بهتمق آرتيق ، اکلنمکسه ، بو قادر کافی ...

هاوجلی پلاو مسئله‌سی

یاغور یاغوردی، پیس پیس یاغوردی. بو هواده، آنجاق، یاپایله‌جک
بر شی بولانلرک، بولـقلرینی یاپاییلنلرک جانی صیقلمزدی. بنسه، غزته‌نک
بیلمه‌جه‌سنی ده چوزمش بولونویوردم. بکارکن بازار باشقه تورلی کچردی...

5 قاریمی دوشونمک ایستدم: هنوز کنچدی، کوزلدی، شیمدی آقشام
یمکنی حاضرلامغه چالشیور و هنوز موافاق ایشلرندن خوشلانیوردی. ایی
چالشمه‌مه رغماً، اونی دوغولرمده جانلاندردم. بو فنا بر حالدی...
نه یایمالی؟

رادیویه کیتدم: اوزون دالغه بومبوشدی، اورتا دالغه ده اولیه..
10 اوزون اوزون اسنهدم.. قیصه دالغه‌نک پارازیتلری آراسندن بر معجزه
چیقدی: بو انفس برکاندی وقاریمله، داها ایکی سوکیلی ایکن دیکله‌دیکمز بر..
هر شی جانلانی ویردی... ایچمده، کائناتی کوزللاشدردن، حیاته معنا
ویرن او بویولی هیجان بلیرمکه باشلامشدی. سسلندم:
— خرم...

15 کوربه‌جک سنی ایشتدم:

— اؤندیم؟

— کله‌سه که راز، دیدم.

— نه وار؟ دیبه صوردی.

نه وار دیبه نیچون صورو یوردی صانکه؟ بن اونی کوزل و طاتلی

20 شیئلری پایلاشمقدن باشقه نه ایچون چاغیرردم؟

— کل هله! دیدم.

— أما یمک یتشمه‌یه‌جک سوکره...

روحسك هر كون اودامزه دولان هوا سك

سنگه يشارز زويه كيتسهك

اولچولر سرخوشدر يانمزد يكن

بزدن دنيا دنيا اوزاقلرده سك

Ruhsun her gün odamıza dolan havasın

Seninle yaşarız nereye gitsen

Ölçüler sarhoştur, yanımızdayken

Bizden dünya dünya uzaklardasın

ايچمز ديشمز بوتون بئلكمز

دولودر بال رنگلي كوزللككه

بر قورى اوت كبي ز قارشيكده هله

اي بزم كهريار وجودلى سوكيلمز

İçimiz dışımız bütün benliğimiz

Doludur bal renkli güzelliğinle

Bir kuru ot gibiyiz karşısında hele

Ey bizim kehribar vücutlu sevgilimiz

قوربانك اولسون كوزلار ييغين ييغين

قوراللر ماوى كوزليلر اسمرلر بياضلر

هر رنگك كرچه بر پيغمبرى وار

فقط سن اللهيسك صايشينلغك

Kurbanın olsun güzeller yığın yığın

Kumrallar mavi gözlüler esmerler beyazlar

Her rengin gerçi bir peygamberi var

Fakat sen Allahsın sarışınlığın

الماسك ايجيك ياقوتسك صانكه
بللور بللور شفاف پيريل پيريلسك

*Artık bütün kristaller düşsün kırılsın
Bir yandan bir yanın görünür gibi
Elmassın incisin yakutsun sanki
Billûr billûr şeffaf şeffaf pırıl pırılsın*

آلو آلو دولار قله بياض سسك
دامارله تحف بر سرينك ویرر
انسان تاكرى سسى دویمش كې اوردور
صانكه برده لرك اوته سنده سك

*Alev alev dolar kalbe beyaz sesin
Damarlara tuhaf bir serinlik verir
İnsan Tanrı sesi duymuş gibi ürperir
Sanki perdelerin ötesindesin*

تاكرى دكلك فقط سومك يرينه
طابق ممکن آتجاق سكا كيجه كوندوز
اويله يوكسكسك كه دكل كوكلز
اميدمز بيله وارماز اتكلرينه

*Tanrı değİlsin fakat sevmek yerine
Tapmak mümkün ancak sana gece gündüz
Öyle yüksesin ki değil gönlümüz
Ümidimiz bile varmaz eteklerine*

قاچ كرچك وار علده بيليرميك
بر سن وارسك سندن اوته سى برده
آرزو آرزو اوزانير صوكره آرا يرد
سك ايجين ياشامق اولك سنك ايجين

*Kaç gerçek var âlemde bilir misin
Bir sen varsın senden ötesi bir de
Arzu arzu uzanır sonra ara yerde
Senin için yaşamak ölmek senin için*

*Varlığın doldurur havayı bereket bereket
Altın akıp gider saçlarının gölgesinde
Bahtiyar kullarına beyaz ülkesinde
Eg en büyük huzuru veren hükûmet*

کوزلرکده آچیلیر افتمز پرده پرده
آیاق اوجکده باشلار اصل حیاتمز
و تل تل بیتر آیدینلق کائناتمز
سنک صاجلرکک بیتدیکی پرده

*Gözlerinde açılır ufukumuz perde perde
Ayak ucunda başlar asıl hayatımız
Ve tel tel biter aydınlık kâinatımız
Senin saçlarının bittiği yerde*

پروانه بی حذمتکده ایشیقار قول کی
سن بیک کوشه لی بر برلانتہ کیسک
هر آنک نبضی یوقلار کوزللکک
بهار کی دکیز کی استانبول بی

*Pervâne gibi hizmetinde ışıklar kul gibi
Sen bin köşeli bir pırlanta gibisin
Her anın nabzını yoklar güzelliğin
Bahar gibi deniz gibi İstanbul gibi*

آدکله شعرمه آیدینلق دولار
آلیر تورکجه می بر چوجوق سونیجی
اوستنده بیاض آلرک کزمش کی
ایشیل ایشیل یانار دورور مصراعر

*Adınla şi'rime aydınlık dolar
Alır Türkçemi bir çocuk sevinci
Üstünde beyaz ellerin gezmiş gibi
Işıl ısl yanar durur mısralar*

آرتیق بوتون قریستالر دوشسون قیریلین
بر یاندن بر یانک کورونور کی

كلشك كچمشك مكر بوتون معنارى
ر الا كوزلنك آووجنده يمش
دوكوم سنك پارماغنك اوچنده يمش
باقيشلارك پارلا تيرمش آنجاق آينه لرى

Gelmişin geçmişin meğer bütün mânâları
Bir elâ gözlünün avucundaymış
Düğüm şenin parmağının ucundaymış
Bakışların parlatırmış ancak aynaları

كىمنده اوموز نورلى ايمش كىمنده آل
تاكرى سنى آرامش پيغمبر پيغمبر
سنگچينش بوتون حاضرق مكر
اى تپدن طيرناغه ايشيق ياپلى كوزهل

Kiminde omuz nurlu imiş kiminde el
Tanrı seni aramış peygamber peygamber
Seninçinmiş bütün hazırlık meğer
Ey tepeden tırnağa ışıq yapılı güzel

بوي قاناتلر طاقدك اشيايه
اونوتويور حضورگده آغاچ كوكنى
ى كې ياپدى حياتك بوتون يوكى
سندن صوكره سنكله باشلايان رؤيا

Büyülü kanatlar taktın eşyaya
Unutuyor huzurunda ağaç kökünü
Tüy gibi yaptı hayatın bütün yükünü
Senden sonra seninle başlayan rüya

وارلنك دولدورور هوايى بركت بركت
آلتين آقيب كيدر صاچلركك كولكه سنده
بخيار قوللرينه بياض اولكه سنده
اى اك بوپوك حضورى ويرن حكومت

ایشیق سلطان Işık Sultan

دنیاڭ نەدن بویە طائی دوندیکنی
هر حالده دولتم هیچ دوشونمەدک
بيلم بيليرميسک يورغون کونشک
تا کرينک آوجدن دوغدینی کونی

*Dünyanın neden böyle tatlı döndüğünü
Her halde devletlim hiç düşünmedin
Bilmem bilir misin yorgun güneşin
Tanrının avcundan doğduğu günü*

ایشته سن او کون شرف ویردک دنیایه
قدری او کون ده کیشدی طاشک طوراغک
او کون یشیل اولدی رنکی یاراغک
تبسمی او کون ویریلدی آیه

*İşte sen o gün şeref verdin dünyaya
Kaderi o gün değişti taşın toprağın
O gün yeşil oldu rengi yaprağın
Tebessümü o gün verildi aya*

اسکیدن وارلغک بر سری واردی
میوه دالغین دالغین دوشهردی یرە
آنخاق او کون فرحلق کلدی غنجهلره
کلر اوندن صوکره یاراق یاراق قیزاردی

*Eskiden varlığın bir sırrı vardı
Meyve dalgın dalgın düşerdi yere
Ancak o gün ferahlık geldi goncelere
Güller ondan sonra yaprak yaprak kızardı*

z ز ز ز ز zor زور آغیز یوزسز yūzsūz

s س س س س س sen سن انسان insan سس سز sessiz

ş ش ش ش ش شش şu شو بشر beşer دیشاری dışarı
دیش diş

s ص ص ص ص ص basdı باصدی basdı تبصص tebasbus

z, d ض ض ض ض ضض darbe ضربه اضطراب ıztırab
muzır مضر بیاض beyaz

tı ط ط ط ط طط toprak طوبراق خطاب hitâbet
ضبط zabt

z ظ ظ ظ ظ ظظ yakaza یقطه ظفر zafer ایفاظ ikaz

ع ع ع ع عع aşk عشق شعر şiir جامع cami

gı, ğı غ غ غ غ غغ gaga غاغا صیغدی sıĝdı ییغ yıĝ

f ف ف ف ف فف fâl فال صفر sıfır الف elif

k ق ق ق ق قق kar قار چیقار çıkar قیریق kırık

b ب ب ب ب ب b
 ebe ابه bu بو bal بال baba بابا
 sebeb سبب

p پ پ پ پ پ p
 alp آلب yap ياب tepe تپه pat بات

t ت ت ت ت ت t
 altı آلی alt آلت türk تورك tâ تا

se ث ث ث ث ث se
 müsbet مثبت bahs بحث eser اثر

c ج ج ج ج ج c
 genc کنج aci آحي can جان

ç چ چ چ چ چ ç
 çiçek چيچك çok چوق ağaç آغاج
 genç کنج

h ح ح ح ح ح h
 subh صبح bahr بحر hak حق

h خ خ خ خ خ h
 taht تخت dahi دخي han خان

d د د د د d
 bend بند didi دیدي düz دوز

z ذ ذ ذ ذ ذ z
 lezîz لذذ cezbe جذبه zevk ذوق

r ر ر ر ر ر r
 açarlar آچارلار bir ر renk رنگ

ALİŞTIRMALAR

خ ح چ ج ث ت پ ب
hi ha çe, çim cim se te pe be elif

ص ص ش س ژ ز ر ذ
dat sat şın, şin sin je ze re zel dal

م ل ك ق ف ع ع ظ ط
mim lam kef kaf fe gayın ayın zı tı

ی • و ن
ye he vav nun

$a, e = \circ$ $e = \text{أ}$ $e, a = \text{ا}$ $a = \text{آ}$

$\ddot{u}, u, \ddot{o}, o = \text{او}$ $i, \text{ı} = \text{ی}$ $i, \text{ı} = \text{ای (إ)}$

$\ddot{u}, u, \ddot{o}, o = \text{و}$

ay آی al آل aç آچ at آت آ a

ara آرا ana آنا ata آتا ا a, e

ez از el آل et أت ev أو e

۱۷۵ - ۱۷۸	(on sekizinci — on yedinci asır)	سلحدار تاریخی ، نندن
۱۷۹ - ۱۸۰		اولیاچلی سیاحتنامہ سی ، نندن
۱۸۱ - ۱۸۴		فذلکہ ، دن
	On altıncı asır — Osmanlıca	
۱۸۴ - ۱۸۸		باقی دیوانی ، نندن
۱۸۸		عاشق چلبی تذکرہ سی ، نندن
۱۸۹ - ۱۹۰		تاج التواریخ ، دن
۱۹۰ - ۱۹۱		لطیفی تذکرہ سی ، نندن
۱۹۱ - ۱۹۷		فضولی دیوانی ، نندن
۱۹۷ - ۱۹۸		سلانکی تاریخی ، نندن
۱۹۸ - ۱۹۹		سہی تذکرہ سی ، نندن
	On beşinci asır — Osmanlıca	
۲۰۰		نجاتی ، دن
۲۰۰ - ۲۰۱		احمد پاشا ، دن
	On beşinci asır — Eski Anadolu Türkçesi	
۲۰۱ - ۲۰۳		عاشق پاشازادہ تاریخی ، نندن
۲۰۴ - ۲۰۶		اوروج تاریخی ، نندن
	On dördüncü asır — Eski Anadolu Türkçesi	
۲۰۷ - ۲۱۸		سہیل و نوبہار ، دن
	On üçüncü asır — Eski Anadolu Türkçesi	
۲۱۹ - ۲۲۴	شیاد حمزہ	یوسف و زلیخا ، دن
	On ikinci-on üçüncü asır — Batı Türkçesine giriş	
۲۲۵ - ۲۳۲		مہجت الحدائق ، دن

۱۲۰ - ۱۲۳	عبدالحق حامد	مقبر ، دن
۱۲۳ - ۱۲۵	نامق کمال	قصیده حریت
۱۲۶	نامق کمال	جزئی ، دن
۱۲۶ - ۱۲۷	ضیا پاشا	ترجیع بند ، دن
۱۲۷ - ۱۲۸	ضیا پاشا	ترکیب بند ، دن
۱۲۸ - ۱۲۹	شناسی	مناجات
۱۲۹ - ۱۳۳	نامق کمال	مقالات سیاسی و ادبیہ ، دن
۱۳۳ - ۱۳۴		عاصم تاریخی ، نندن
۱۳۴ - ۱۳۷		شانی زاده تاریخی ، نندن
۱۳۷ - ۱۴۳		جودت تاریخی ، نندن
۱۴۴ - ۱۴۷		نتایج الوقوعات ، دن
On sekizinci asır — Osmanlıca		
۱۴۷ - ۱۴۹		شیخ غالب دیوانی ، نندن
۱۴۹ - ۱۵۰		حسن و عشق ، دن
۱۵۰ - ۱۵۲		تذکرہ سالم ، دن
۱۵۲ - ۱۵۸		ندیم دیوانی ، نندن
۱۵۸ - ۱۵۹		واصف تاریخی ، نندن
۱۶۰ - ۱۶۱		عزیز تاریخی ، نندن
۱۶۱ - ۱۶۳		راشد تاریخی ، نندن
۱۶۴		نابی دیوانی ، نندن
On yedinci asır — Osmanlıca		
۱۶۵ - ۱۶۷		نابی دیوانی ، نندن
۱۶۷ - ۱۶۸		نعیم تاریخی ، نندن
۱۶۸ - ۱۷۰		نائلی دیوانی ، نندن
۱۷۰ - ۱۷۱		اولیاچلی سیاحتنامہ سی ، نندن
۱۷۱		نشاطی ، دن
۱۷۱ - ۱۷۵		نفعی دیوانی ، نندن

۷۲	یحیی کمال	کدیک احمد پاشایه غزل
۷۲ - ۷۴	سایمان نظیف	بطاریه ایله آتش، دن
۷۵ - ۷۶	خالده ادیب	خراب معبدلر، دن
۷۷	احمد هاشم	قیس
۷۷ - ۷۸	احمد هاشم	اولک
۷۸ - ۸۱	جناب شهاب الدین	تیا رولر
۸۱ - ۸۳	احمد هاشم	او بلده
۸۴ - ۸۵	توفیق فکرت	فردا
۸۶ - ۸۷	احمد رفیق	بیزانسن قارشیمنده تورکلر، دن
۸۸ - ۹۰	احمد رفیق	عالملر و صنعتکارلر، دن
۹۱ - ۹۲	احمد راسم	عثمانلی تاریخی، ندن
۹۳ - ۹۵	هائمر - محمد عطا	دولت عثمانیه تاریخی، ندن
۹۶ - ۹۹	عبدالرحمن شرف	تاریخ مصاحبه لری، نندن
۹۹ - ۱۰۰	توفیق فکرت	بر لحظه تأخر
On dokuzuncu asir — Osmanlica		
۱۰۰ - ۱۰۳	توفیق فکرت	سیس
۱۰۴ - ۱۰۶	عشاقی زاده خالد ضیا	عشق ممنوع، دن
۱۰۶ - ۱۰۸	جناب شهاب الدین	الحان شتا
۱۰۸ - ۱۰۹	محمد رؤف	کلبک
۱۱۰	توفیق فکرت	عمرخیل
۱۱۱ - ۱۱۲	جناب شهاب الدین	جج یولنده، دن
۱۱۲ - ۱۱۳	توفیق فکرت	غیای وجود
۱۱۳ - ۱۱۵	عشاقی زاده خالد ضیا	مائ و سنباه، دن
۱۱۵	جناب شهاب الدین	مقدم یار
۱۱۶ - ۱۱۸	حسین رحمی	عفت، دن
۱۱۸ - ۱۱۹	توفیق فکرت	نادم حیات
۱۱۹	معلم ناجی	مکتوبلرم، دن

۳۸ - ۳۹	اورخان ولی	دکیز قیزی
۳۹	رفقی ملول مریچ	استانبول
۳۹ - ۴۰	اورخان شائق گوکیار	ستم
۴۰ - ۴۱	احمد حمدی طاکیکار	خاطر لاما
۴۱	احمد قدسی تهجر	زده سک
۴۲ - ۴۴	رشاد نوری کونشکین	مسکینلر تکه سی، ندن
۴۴	احمد حمدی طاکیکار	شعر
۴۵	ذکی عمر دغه	زده دن تشریف
۴۶ - ۴۸	پیامی صفا	یالکز، دن
۴۵ - ۵۱	یعقوب قدری قاره عثمان اوغلی	پانوراما، دن
۵۱ - ۵۲	فاروق نافذ چاملیل	یردن کوکه
۵۳	رفقی ملول مریچ	سومک
۵۳ - ۵۴	فاروق نافذ چاملیل	بشیکدن مزاره قادار
۵۴ - ۵۵	یحیی کمال	ارنکوینده بهار
۵۵ - ۵۷	یحیی کمال	عطری (رفقی ملول، ه)
۵۷ - ۵۸	عمر سیف الدین	بهار و کلکدر، دن
۵۸ - ۵۹	جناب شهاب الدین	سنگ ایچون

Yirminci asır — Türkiye Türkçesine geçiş

۵۹ - ۶۱	خلاده ادیب	سویه طالب
۶۱ - ۶۴	محمد عاکف	چناق قلعه شهیدلرینه
۶۵ - ۶۶	روشن اشرف	کچمش کونلر، دن
۶۶ - ۶۷	رفیق خالد	کیرینک دیدکلری، ندن
۶۷ - ۶۹	یعقوب قدری	بر سرانجام، دن

Yirminci asır — Osmanlıca

۷۰	یحیی کمال	یاووز مرثیه بی (چالدران، دن)
۷۱	یحیی کمال	چوبوقلیدن غزل
۷۱ - ۷۲	یحیی کمال	اذان محمدی

İÇİNDEKİLER

Sahife

8 — 16

Alıştırmalar

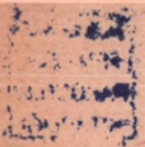
METİNLER

Yirminci asır — Türkiye Türkçesi

۱ — ۷	طارق بوغرا	هاوجلی بلاو مسئلهسی
۸ — ۹	اورخان ولی	استانبولی دیگله یورم
۹ — ۱۰	فاضل حسنی داغلرجه	بو اللریمیدی
۱۱ — ۱۲	جاهد صدق طارانیجی	اوتوز بش یاش شعرى
۱۲ — ۱۳	اوقتای رفعت	قاریمه
۱۳ — ۱۴	بدری رحمی ایوب اوغلی	سعادت
۱۴ — ۱۵	جاهد کوله بی	حکایه
۱۵ — ۲۲	خلدون طاک آار	بر قاواق و انسانلر
۲۳	بدری رحمی ایوب اوغلی	بارام پارچه
۲۳ — ۲۴	فاضل حسنی داغلرجه	قبول
۲۴ — ۲۵	جاهد صدق طارانیجی	أولڈک
۲۵	اوقتای رفعت	قاریمه
۲۵ — ۲۶	ذکی عمر دفته	سکا کلیرکن
۲۶ — ۲۸	جاهد صدق طارانیجی	اللہی آرارکن
۲۸ — ۲۹	فاضل حسنی داغلرجه	سیاه و قارا کلق
۳۰	اورخان ولی	دکیزی اوزله یئرلر ایچون
۳۱	جاهد صدق طارانیجی	یالان دنیا
۳۱ — ۳۵	سعید فائق	سماور
۳۶ — ۳۷	ذکی عمر دفته	بو ناصل درد
۳۷ — ۳۸	احمد محب دراناس	سهره ناد

DÜZELTMELER

Sahife — satır	Yanlış	Doğru
2 — 26	(ilk kelime)	یِراق
9 — 6	فرلر	کفرلر
14 — 5	ه	نه
22 — 9	بوشالتیوردی	بوشالتیوردی
22 — 20	اقدیمه	اقدیمه
34 — 19	ك	اك
35 — 4	بوتوك	بوتون
40 — 14	(ilk kelime)	میوه دن
47 — 13	(ilk kelime)	ماتہ ماتیک
50 — 18	المشدی	آلمشدی
50 — 19	آاولاد	اولاد
53 — 21	دائر	سکا دائر
58 — 21	(ilk üç kelime)	کوکلمه عودت ۱۰۰ ایدر
68 — 18	یررویوردی	یورویوردی
71 — 16	اویانسین	اویانسین
79 — 8	تجاریلری	تجارتلری
92 — 10	دامادن	دامادك
160 — 2	حضر ب	حضرت
167 — 7	نایبا	نایبا

ALIŞTIRMALAR
VE
METİNLER

1
8
9
11
12
13
14
10
23
23
22
20
20
27
28
30
31
31
37
37

